

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
220
5 E
17
ROMA

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS LIBER VNVS.

CVM ADIVNCTIS INDICIBVS VNDECIM, & breui Chronologia ab Orbe condito vſque ad annum M. D C. XII.

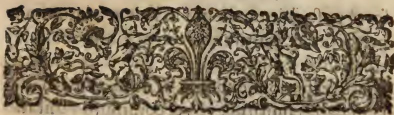
ROBERTO CARD. BELLARMINO E SOCIETATE IESV AVCTORE.

Editio recognita, & ab Autore ipſo auctior facta.

LVGDVNI,
Sumptibus Horatij Cardon.

M. DC. XIII.
SVPERIORVM PERMISSV.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

NTE annos circiter quadraginta, cùm me ad Sacram Theologiam in Scholis explicandam compararem: in lectionem veterum Scriptorũ non indiligenter incubui; tum vt eorum doctrinam haurirem, tum vt legitima & vera eorum opera à falsis & supposititijs separarem. Itaque scripsi libellum de Scriptoribus Ecclesiasticis, addita censura, qua notabam, quæ illorum opera essent certa, quæ dubia, quæ manifestè supposititia. Hic meus liber, me partim nesciente, partim etiam nolente, & prohibente, ad manus multorum deuenit. Quare ne

fortè post obitum meum in lucem edatur imperfectus, & mutilus, vt solent eiusmodi libri frequenter emitti; eum in hac mea vltima ætate recognoui, expoliui, & auxi, atque in lucem dare constitui; vt vel communi vtilitati deseruiat, vel saltem inemẽdatus & imperfectus neminem offendat. Propositum autem mihi in hoc opere fuit, non omnes omnino Scriptores in Catalogum redigere: sed eos tantùm, qui de rebus Ecclesiasticis quoquo modo tractant. Itaque Scriptores Ethnici, & qui de rebus tantùm profanis, aut etiam honestissimis quidem, sed politicis, & humanis agunt, quales sunt legum Ciuilium Tractatores, Philosophi, Medici, Oratores, Poetæ, Historici, Mathematici, locum in hoc Catalogo non habebunt. Ac ne omnes quidem Scriptores Ecclesiastici ad meum Catalogum pertinebunt, sed illi solùm, quorum opera adhuc supersunt. Plurimi enim sunt Scriptores optimi, quorum opera perierunt. Quos auctores poterit lector apud sanctum Hieronymum, Eusebium, Gennadium, sanctum Isidorum, Photium, Honorium, Sigebertum, ac Trithemium, facilè reperire. Denique non omnes Scriptores Ecclesiastici, quorum libri extant,

in Catalogo meo ponentur: sed ij tantùm qui ab anno millesimo quingentesimo ante Christi aduentum, vsque ad annum Christi millesimum quingentesimum, idest, à Mose primo Scriptore Ecclesiastico vsque ad nostrum seculum, sapientiæ Ecclesiasticæ laude floruerunt. Omisi enim Scriptores nostri seculi, non quòd nulli, aut pauci, aut obscuri sint; sed quòd penè innumerabiles sint, & satis noti hominibus doctis; & quòd nulli sint libri, quòd sciam, illis falsò suppositi: ob quorum discretionem à legitimis & germanis, hunc laborem præcipuè ego suscepi. Si quis tamen cupiat hos etiam auctores cognoscere, habet Antonium Posseuinum nostrum, qui in suo apparatu Sacro tribus tomis distincto, Scriptores penè omnes, veteres, & recentiores, per alphabeti ordinem enumerauit. Quia verò in hoc Catologo solius temporis rationem habui, & miscui Theologos cum Iuris Canonici peritis; & historicos Ecclesiasticos cum Oratoribus, & Poëtis sacris: propterea ad maiorem lectorum commoditatem, subieci Indices decem, præter Indicem Alphabeticum, qui ad initium operis ponitur. In primo Indice erunt Explanatores sacræ Scripturæ.

In secundo, ij qui scribunt aduersus Hæreses. In tertio, Doctores Scholastici. In quarto, sacrorum Canonum collectores, vel expositores. In quinto, qui Casus conscientiæ tractant. In sexto, Oratores Christiani. In septimo, Poëtæ, qui res sacras canunt. In octauo, historici Ecclesiastici. In nono, Chronologi item Ecclesiastici. In decimo, qui pios libellos ad alendam animi deuotionem scribunt. Adieci quoque ad finem operis breuem Chronologiam ab Orbe condito vsque ad nostra tempora, vt omnes intelligant, quid secutus sim, cùm sua tempora Prophetis atque alijs Scriptoribus assignaui. Illud postremò admonendum esse censui, me in hoc Catalogo non posuisse Pontifices Romanos, qui solas epistolas ediderunt, nisi quando probabile fuit, eas epistolas ab ipsis vel dictatas fuisse, vel scriptas. Siquidem epistolæ Pontificiæ, vt plurimùm, non partus sunt ingenij Pontificum, sed eorum, qui ab epistolis illis sunt. Certè sanctus Hieronymus in epistola ad Geruntiam de Monogamia, testatur se iuuisse Damasum Pontificem in chartis Ecclesiasticis; & Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondisse. Ex quo intelligimus, epistolas illas

las illas partum ingenij Hieronymi fuisse, non Damasi. Sanctus quoque Gregorius auctor est insignis epistolæ, quæ sub nomine Pelagij secundi Pontificis habetur post quintam Synodum generalem. Erat enim tunc sanctus Gregorius Pelagij Papæ Diaconus, eúmque iuuabat in chartis Ecclesiasticis, vt Hieronymus Damasum. Constat etiam epistolam Alexandri tertij Pontificis ad Soldanum Iconij, non ab Alexandro, sed à Petro Blesensi fuisse compositam. Quod idem de multis alijs affirmare possumus.

R. D. D. THOMÆ DE MESCHATIN-LA FAYE,
huius libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN-LA FAYE, Comes, Canonicus & Camerarius Ecclesiæ Lugdunensis, & Vicarius Generalis in Archiepiscopatu Lugdunensi: Opus quod inscribitur, *De Scriptoribus Ecclesiasticis Liber vnus, Auctore* ROBERTO CARD. BELLARMINO *E Societate Iesu*, vt in lucem edatur, facultatem concedo. Lugduni vigesima die Augusti 1613.

MESCHATIN-LA FAYE.

INDEX SCRIPTORVM Alphabeticus.

Sunt omnes scriptores quingenti tres.

FINIS.

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI VETERIS.

De Mose. *Anno mundi* 2483.

OSES Propheta sanctissimus & vetustissimus, & primus inter Scriptores Ecclesiasticos, natus est, secundum meum computum, anno bis millesimo quadringentesimo tertio, ab initio Mundi. Vixit annis centum viginti. Anno octogesimo vitæ suæ suscepit iussu Dei Principatum Hebræorum, idest, anno mundi 2483. obiit anno mundi 2513. Scripsit Pentateuchum, idest, quinque volumina: quorum nomina ab Hebræis sumuntur à primis verbis librorum.

Itaque primum vocant Berescit, idest, In principio.
Secundum, Ve elle semot, idest, Hæc sunt nomina.
Tertium Vaicra, idest, Vocauit autem.
Quartum, Vaiedabber, idest, Locutúsque est.
Quintum, Elle addebarim, idest, Hæc sunt verba.

Græci & Latini denominant hos libros à materia, de qua agitur in principio libri, & quidem primum librum vocant Genesim, quia initio scribitur generatio cæli, & terræ, & reliquarum rerum creatarum.

Exodum vocant librum secundum, quia initio describitur egressio filiorum Israel de Ægypto. Exodus enim egressum significat.

Tertium vocant Leuiticum, quoniam in eo describitur officium

Leuitarum circa tabernaculum, sacrificia, & alia id genus.

Quartum vocant Numeros, quoniam initio libri numeratur multitudo filiorum Israel per tribus & familias suas.

Quintum vocant Deuteronomium, quasi secundam legem, quoniam in eo repetitur & explanatur lex Domini data in Monte Sina.

Ex his libris intelligi potest, Mosem fuisse virum doctissimum, non solùm in omni sapientia Ægyptiorum, vt dicitur à sancto Stephano, Act.7. sed etiam in arte Historica, Poëtica, Oratoria, Morali, & Theologica. Scribit enim Historiam, Genealogias, & res gestas Patriarcharum, ab orbe condito vsque ad exitum filiorum Israel de Ægypto, idest, ab initio temporum vsque ad annum bis millesimum quadringentesimum octogesimum tertium, imo etiam vsque ad obitum suum, idest, vsque ad annum bis millesimum quingentesimum vicesimum tertium. Quæ autem post mortẽ ipsius Mosis scribuntur in extremo capite Deuteronomij, addita sunt, vel à Iosue, vel ab Esdra, vel ab alio aliquo Propheta.

Quòd etiam Poeta insignis fuerit Moses, testantur duo cantica ipsius, alterum, Exod. 15. alterum, Deuteronom. 32. De arte ipsius Oratoria testatur Oratio, quam scribit sub nomine Iudæ ad Ioseph. Gen. 44. & alia ipsius Mosis ad Deum, Num.14. & exhortationes, vel reprehensiones, ad populum. De scientia Morali, & peritia legum condendarum, non tam proprio ingenio quàm inspiratione diuina, testis est magna pars Exodi, Leuitici, & Deuteronomij. Denique de mysteriis Theologiæ, sub figura Arcæ fœderis, & vestium sacerdotalium, & totius tabernaculi, testis Philo Hebræus, qui has allegorias subtilissimè explanauit.

Scripserunt vitam Mosis Philo ex Iudæis, & Gregorius Nyssenus ex Christianis. Tribuuntur Mosi psalmi vndecim à sancto Hieronymo, & aliis: sed probabiliorem existimaui sententiam sancti Augustini, & aliorum, qui totum psalterium Dauidis esse volunt. De quare scripsi in præfatione Psalmorum.

De Iob.

IOb, ad miraculum vsque sanctus, & doctus, ante Mosem vixit. Nam ex sententia Græcorum, & multorum Latinorum, fuit tertius ab Esau, & quintus ab Abraham. Moses autem fuit quartus à Iacob, & sextus ab Abraham. Sed ex sententia Hebræorum, & sancti Hieronymi in quæstionibus Hebraicis, Iob non descendit ab Esau, sed à Nachor fratre Abrahæ: & fuit tertius à Nachor fratre Abrahæ, ac per hoc multo antiquior Mose. Quod etiam ex ætate colligitur. Iob enim vixit centum quadraginta annis post plagas, vt dicitur in fine libri, & antea vixerat multos annos, cùm septem filios & tres filias genuisset. Quare non malè sanctus Isidorus in lib. de vita & morte Patrum cap. 24. scribit, Iob vi-

xisse

xisse 248. annos, ad quam ætatem Mosis tempore nemo perueniebat. Mihi sententia sancti Hieronymi semper visa est probabilior, tum propter distantiam ætatis, vt diximus: tum quia pronepos ille Esau, non dicitur Iob, sed Iobab, vt notum est ex Gen. cap. 36. quo nomine nunquam vocatur Iob, neque in libro Iob, neque apud Ezechielem cap. 14. neque Tobię primo, neque Iacobi quinto, in quibus solis locis fit mētio sancti Iob. Ac vt magis appareat differentia: sciendum, sanctum Iob, ita scribi Hebraicè איוב pronepotem autem Esau, ita scribi יובב vbi differentia est in ipsis radicalibus literis. Quod autem aliqui respondent, literam aleph, aliquando excidere, & nomina sæpe contrahi; non magni momenti est. Nam literæ radicales non solent excidere: & si, Iob, esset nomen contractum, aliquando legeretur integrum in libro, vbi passim nominatur: nusquam autem legitur, nisi Iob.

At contra obiicitur argumentum ex editione 70. Interpretum. Habetur enim in ea editione appendix ad finem libri Iob, in qua dicitur, Iobum fuisse de filiis Esau, & quintum ab Abraham. Sed ea appendix non videtur de textu 70. sed ab aliquo addita: alioqui non ita libere à sancto Hieronymo reiiceretur. Sed quicquid de hoc sit, aucto rem libri Iob sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. scribit fuisse Mosem, aut ipsum Iob, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuisse Iob, sed non pauciores volunt fuisse Mosem.

Mihi vtraque sententia videtur vera, si ita dicamus, ab ipso Iob fuisse annotatas res eius gestas lingua Arabica: sed à Mose fuisse postea ex volumine Iob compositum librum, quem nunc habemus lingua Hebraica, addito principio, & fine, idest, additis illis verbis, [Vir erat in terra Hus, nomine Iob, simplex & rectus, & timens Deum, & recedens à malo;] & ad finem addita morte ipsius.

Quòd autem liber, qui nunc extat, sit Mosis potiùs quàm Iob; ideo mihi persuadeo, quia & Hebræi doctores ita sentiunt, & rationes non contemnendæ pro hac sententia possunt adferri.

Primùm enim si Iob esset auctor libri, qui nunc extat, primus scriptor sacer esset Iob, non Moses. Iam enim ex ætate ostendimus, & ex ipsa scriptura, Iobum fuisse antiquiorem Mose. At communi consensu, Moses est primus scriptor Ecclesiasticus.

Deinde si Iob esset auctor libri huius, non esset hic liber in canonem scripturarum ab Hebræis admissus. Iob enim non fuit de filiis Israel, sed Idumæus, vel Arabs; Idumæi autem & Arabes pro hostibus habebantur ab Hebræis.

Præterea liber Iob Hebraicè ſcriptus eſt, non Syriacè, vel Arabicè, quamuis aliqua vocabula Arabica in eo legantur, præſertim quando introducuntur loquentes amici Iob: at Iob, non Hebraicè ſcripſit, ſi quid ſcripſit, ſed lingua ſua. Quòd ſi non eſt Iob autor libri huius, nulli meliùs tribui poteſt hoc opus, quàm Moſi, qui fuit temporibus Iobi. Quod enim quidam dicunt, autorem huius libri eſſe Salomonem, ex auctoritate ſancti Gregorij Nazianzeni, Oratione ad Iulianum exactorem tributorum, non magnifaciendum eſt; nam ſanctus Gregorius non dicit, Salomonem eſſe auctorem libri Iob, ſed ſolùm citat ſub nomine Salomonis quædam verba, quæ habentur apud Iob cap. 3. Sed facile fuit vt ſanctus Gregorius ex lapſu memoriæ verba vnius auctoris tribuerit alteri: præſertim cùm eo loco verbis, quæ ſunt apud Iob, adiunxerit etiam alia, quæ non ſunt apud Iob.

De Ioſue. 2523.

IOſue filius Nun, ſucceſſor Moſis fuit in principatu Hebræorum anno mundi 2523. qui populum poſt obitum Moſis rexit annis 26. & obiit anno centeſimo decimo vitæ ſuæ, vt habetur in vltimo capite Ioſue. Quis auctor fuerit libri Ioſue, non eſt omnino certum. Nam ſanctus Athanaſius in Synopſi rectè monet ex nomine libri non neceſſariò colligi auctorem, ſed materiam. Dicitur enim liber Ioſue, quia continet res geſtas Ioſue: & eodem modo dicuntur libri alij, vel Iudicum, vel Ruth, vel Regum, vel Tobiæ, aut Iudith, aut Eſther, aut Machabæorum. Theodoretus in lib. de quæſtionibus in Ioſue, exiſtimat, librum Ioſue ſcriptum ab auctore anonymo, qui ſcripſit librum Iuſtorum, de quo dicitur Ioſue 10. [Nonne ſcriptum eſt hoc in libro Iuſtorum?] Sed hoc argumentum nihil efficit. Nam non agitur eo loco, niſi de ingenti illo prodigio, quo, ad verbum Ioſue, Sol & Luna ſteterunt. Hoc enim prodigium cum aliis ſimilibus videtur annotatum fuiſſe in aliquo libro, qui dicebatur liber Iuſtorum.

Sanctus Iſidorus lib. 6. Originum cap. 2. affirmat, librum Ioſue ſcriptum fuiſſe ab ipſo Ioſue. Et hoc veriſſimum nobis eſſe videtur, tum quia in extremo capite huius libri dicitur de Ioſue, [ſcripſit omnia verba hæc in volumine legis Domini,] tum quia omnino credibile eſt, Ioſue miniſtrum, diſcipulum, & ſucceſſorem Moſis, imitari voluiſſe Dominum, & Magiſtrum, & prædeceſſorem ſuum: vt ſicut ille ad æternam memoriam literis mandauerat res geſtas in populo Dei vſque ad ſua tempora; ita & ipſe faceret, cùm ei nec ſcientia, nec aſſiſtentia Spiritus ſancti in ſcribendis ſacris hiſtoriis deeſſet. Porro pauca, quæ adduntur in fine libri de morte ipſius & ſepultura, ſine dubio ſcripta ſunt à ſucceſ-

successoribus, quicunque illi fuerint, & verisimile est à Samuele, vel Esdra.

De Samuele Propheta. 2878.

SAmuel Propheta fuit, vltimus Iudex & Princeps populi, antequam Reges creari cœpissent. Suscepit autem Principatum anno mundi 2878. præfuit annis 20. Hunc fuisse auctorem libri Iudicum, & Ruth, & libri primi Regum, docet sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. & quod attinet ad librum primum Regum, in quo continentur res gestæ Dauidis, testatur liber primus Paralip. cap. vlt. eum scriptum fuisse à Samuele.

Dicitur etiam lib. 1. Reg. cap. 10. à Samuele fuisse scriptam legem Regni: sed hæc non videtur extare.

De Dauide. 2919.

DAuid Rex & Propheta regnare cœpit anno mundi 2919. & regnauit annis 40. vt scribitur lib. 3. Reg. cap. 2: scripsit librum Psalmorum centum quinquaginta. Sic enim docent Chrysostomus, Theodoretus, Cassiodorus, Euthymius, & alij præfatione in Psalmos, & sanctus Augustinus lib. 17. de Ciuitate Dei cap. 14. Quamuis autem sanctus Hilarius præfatione in psalmos, & sanctus Hieronymus in epist. ad Cyprianum, velint psalmos esse compositos ab auctoribus, qui nominantur in titulis, vt à Mose, Salomone, Asaph, Chore, Idithun: tamen probabiliorem existimamus sententiam priorem. De qua re disseruimus præfatione in explanationem Psalmorum. Extat quidem psalmus quidam breuis extra numerum centum quinquaginta psalmorum; sed eum apocryphum existimamus, quia Concilium Laodicenum cap. vltimo, & Tridentinum sess. 4. non ponunt in canonem scripturarum nisi psalmos 150.

Porrò Dauid non solùm Propheta eximius fuit, sed etiam poëta venustissimus, & doctissimus: & scientiam habuit historię sacrę, legum diuinarum, moralis & naturalis philosophiæ. Quæ omnia in psalmis mirificè apparent.

De Gad, & Nathan. 2959.

GAd & Nathan Prophetæ prosecuti sunt res gestas Dauidis, quæ habentur in libro primo & secundo Regum, & initio tertij, ab eo loco vbi desiit Samuel. Sic enim scribitur lib. 1. Paralipom. cap. vltimo. [Gesta

Regis Dauid priora, & nouissima, scripta sunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan prophetæ, & in volumine Gad videntis.] Ætas horum duorum Prophetarum necessariò debet poni post obitum Dauidis; qui obitus contigit anno mundi 2959.

De Salomone Rege sapientissimo. 2959.

SAlomon Rex, Dauidis Regis filius, regnare cœpit anno mundi 2959. & regnauit annis 40. vt scribitur Regum lib. 3. cap. 11. scripsit sine vlla controuersia libros tres, Prouerbia, Ecclesiastem, & Cantica canticorum. De libro Sapientiæ nonnulla quæstio est. Nam non habetur in Codicibus Hebraicis, sed solùm in Græcis, & Philoni adscribitur Iudæo, teste sancto Hieronymo, præfatione in Prouerbia Salomonis. Sed tamen à veteribus Patribus communi consensu hic liber tribuitur Salomoni, vt notum est ex Eusebio, lib. 4. hist. cap. 22. Tertulliano de præscriptione; Cypriano, de mortalitate; Hilario, in psalm. 127. Ambrosio, sermone 8. in psalm. 118. Basilio, lib. 5. in Eunomium; Epiphanio, hæresi Anomæorum, & Augustino, tract. in psal. 63. & ipse auctor libri Sapientiæ cap. 9. testatur, se fuisse Regem in Israel, & sibi à Domino imperatum, vt templum ædificaret: quæ in Salomonem propriè conueniunt. Sed hæc discordia facilè conciliabitur, si dicamus, sententias huius libri esse Salomonis, sed collectas in vnum volumen, & Græcis verbis expressas à Philone, non illo, qui tempore Caij Imp. floruit, sed alio antiquiore. Iosephus lib. 8. antiquitatum cap. 2. refert à Salomone scriptos fuisse libros Odarum & carminum quinque supra mille: & parabolarum libros ter mille. Item scriptas ab eo fuisse incantationes, quibus morbi curantur, & dæmones pelluntur. Quæ videntur parum verisimilia; sed siue sint vera, siue falsa, certum est ea hoc tempore non extare. & fortasse ex verbis Iosephi, occasionem acceperunt aliqui perditi homines tribuendi Salomoni librum perniciosissimum, qui inscribitur, Clauicula Salomonis.

De Abia, & Addo. 3000.

AHias & Addo scripserunt res gestas Salomonis, vt habetur in secundo libro Paralipomenon cap. 9. siue sint eæ, quæ narrantur in tertio libro Regum, siue res aliæ. Quis autem scripserit reliqua quæ habentur in libro tertio Regum, post caput vndecimum, & in toto quarto, & in duobus libris Paralipomenon, non est omnino certum: sed credibile est scripta fuisse à Sacerdotibus & Prophetis illorum temporum.

De Osea. 3170.

PRophetæ tam maiores quàm minores floruerũt post diuisionem Regni, quæ facta est post obitum Salomonis. Quo etiam tempore vixerunt auctores librorum Tobiæ, Iudith, & Esther. Sed vt eos ordine disponamus, statuendum esse videtur vt certum, Prophetas minores eo prophetasse ordine, quo in Bibliis Hebraicis & Latinis collocantur quamuis in Græcis sit aliqua diuersitas, & de Abdia & Habacuch sit non exigua difficultas. Ratio huius fundamenti est, quia videmus, Prophetas maiores sine vlla controuersia suo ordine collocatos, vt Isaias præcesserit Hieremiam, & Hieremias Ezechielem, & Ezechiel Danielem. Item quia magna pars Prophetarum minorum sine vllo dubio ita collocati sunt, vt Oseas Ioelem præcedat, & in fine Aggæus Zachariam, & Zacharias Malachiam. proinde colligi potest, omnes esse suo ordine dispositos: neque excogitari potest vlla ratio, cur prior tempore debuerit posteriori postponi: nisi cùm classis (vt sic loquar) variatur. Maiores enim Prophetæ suam classem faciunt, & minores quoque suam. Sed nos ex vtrisque vnam classem faciemus, vt secundùm ordinem temporis omnes collocemus.

Primus omnium tam maiorum quàm minorum fuit Oseas, qui prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Oziæ, Ioatham, Achaz, & Ezechiæ, Regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas Regis Israel. Annus autem quo regnare cœpit Ozias in Hierusalem, fuit vicesimus septimus, quo regnauit Hieroboam in Samaria, videlicet ter millesimus centesimus septuagesimus. Fuit autem Oseas de tribu Isachar, vt Epiphanius testatur: & iussu Domini accepit vxorem fornicariam, vt significaretur fornicatio populi, per Idololatriam à Deo: & propter hoc peccatum prædicit captiuitatem decem tribuum; & deinde captiuitatem etiam duarum aliarum tribuum, quæ facta est per Nabuchodonosor.

De Isaia. 3190.

POst Oseam sequitur proximè Isaias, primus ex maioribus. Quamuis enim tam Oseę quàm Isaias initio dicant, se prophetasse in diebus Oziæ, Ioatham, Achaz, & Ezechiæ: tamen Eusebius in Chronico, & sanctus Hieronymus in primum caput Oseæ, scribunt Oseam fuisse primum, & Isaiam secundum in scribenda prophetia. Et videtur hoc posse confirmari, tum ex illis verbis Oseæ, [Principiũ loquendi Domino in Osee;] quo significari videtur, inter multos, qui eodem ferè tempore prophetauerunt, primum fuisse Oseam;

tum ex eo quod Oseas addit, se visionem vidisse, non solùm in diebus Oziæ, sed etiam in diebus Hieroboam, vt videlicet significaret, se visionem vidisse, & prophetasse ad initium regni Oziæ, quod concurrit cum fine Regni Hieroboam: Isaias autem non meminit Hieroboam, quia non prophetauit in diebus eius, ac per hoc non prophetauit ad initium Regni Oziæ, sed postea. Sed quicquid sit de his rationibus, nos nitimur auctoritate sancti Hieronymi, & Eusebij, qui Isaiam collocant post Oseam.

Isaias igitur vnus est & primus ex maioribus prophetis, scripsit librum magnum, imò etiam maiorem quàm vllus alius Propheta, & scripsit ante omnes alios Prophetas maiores.

Dicuntur enim Prophetæ maiores, qui singuli suos scripserunt libros integros; minores autem dicuntur illi, quorum prophetiæ omnes simul vnico libro apud Hebræos continētur. Fuit vir nobilis ex tribu Iuda, & facundissimus, vt ex eius volumine quiuis intelligere potest. Scripsit autem de aduentu Christi, de natiuitate eius ex Virgine, de vita, de prædicatione, de Regno, de miraculis, de passione, de sepultura, de alijs eius mysteriis, vt Euangelista potiùs quàm Propheta fuisse videatur. Scripsit etiam de vocatione gentium, & de gloria Ecclesiæ, planè admirabiliter. Obiit sub Manasse Rege filio perditissimo Ezechiæ Regis optimi; iussu eiusdem Manassæ sectus in duas partes, crudelissimo supplicio, vt Epiphanius testatur in libro de vita & morte Prophetarum. Sed Deus eodem auctore Epiphanio, sepulchrum eius gloriosum miraculis reddidit.

De Ioel. 3195.

GRæci post Oseam ponunt Amos: sed Hebraici & Latini codices ponunt Ioel. Sed non est res magni momenti, quia fuerunt omnes isti tres Prophetæ synchroni, id est, contemporanei, vt sanctus Hieronymus loquitur initio explicationis Oseæ. Et quia Ioel non designat tempus, quo prophetauerit, intelligitur prophetasse sub eisdem Regibus, vt scribunt sanctus Hieronymus in caput primum Ioelis, & sanctus Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 27. & Theodoretus in prologo super duodecim Prophetas.

Porro Ioel prædicit duabus tribubus, quibus propriè Propheta datus erat à Deo, Babylonicam captiuitatem, eásque ad pœnitentiam hortatur, & in extremo vaticinio prædicit aduentum Messiæ, & Spiritus sancti per eum mittendi, & vltimi Iudicij diem. Obiit in pace.

De

De Amos. 3195.

AMos prophetauit eodem tempore. Nam initio dicit se visionem suam vidisse in diebus Oziæ Regis Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas.

Prædixit ipse quoque captiuitatem, & alia grauia flagella; & grauissimè in scelera inuectus, à filio Amasiæ sacerdotis fuste inter tempora percussus interijt, vt Epiphanius testatur in libro de vita & morte Prophetarum.

De Abdia. 3195.

ABdias, ab Eusebio in Chronico, ponitur temporibus Achab Regis Israel, ac per hoc longè ante Oseam, & Isaiam, & Ioel, & Amos. Idem videntur sensisse sanctus Hieronymus, & sanctus Epiphanius. Abdias enim à sancto Hieronymo in commentario creditur esse ille dispensator domus Achab Regis, qui abscondit centum Prophetas, eósque pauit, quo tempore Iezabel vxor Achabi Prophetas Domini persequebatur. de qua re loquitur scriptura lib. 3. Regum cap. 18. sed Epiphanius hunc eundem Abdiam Prophetam existimat esse illum quinquagenarium Principem, cui pepercit Elias, ne ab igne de cœlo misso absumeretur. De qua historia scriptura loquitur lib. 4. Regum cap. 1. Neque dissentit Epiphanius à Hieronymo, quia potest fieri, vt ille, qui erat dispensator in domo Achab, postea factus sit dux militiæ in domo Ochoziæ filij Achab. Sed maxima difficultas est, quia idem sanctus Hieronymus in primum cap. Oseæ scribit, Abdiam fuisse contemporaneum Oseæ, Ioelis, & Amos, & quartum locum habere inter Prophetas minores; & non potest fieri, vt ille Abdias, qui vixit tempore Achab, peruenerit ad tempora Oziæ, & Ezechiæ, in quibus temporibus prophetarunt Osee, Ioel, & Amos. Achab enim antiquior fuit Ozia, plus centum quinquaginta annis.

Contrà autem videtur Abdias posterior fuisse non solùm Osea, Ioele, & Amos, sed etiam Michæa, & Iona, & alijs multis. Nam in prophetia sua meminit belli Chaldæorum contra Hierusalem, & captiuitatis eiusdem Vrbis tamquam iam peractæ, & præteritæ, vt videatur collocandus post Hieremiam.

Mihi tamen placet sententia sancti Hieronymi, qui (vt paulò antè dixi) facit Abdiam æqualem Oseæ, Ioëlis & Amos. Quod autem alibi dixit Prophetam Abdiam fuisse dispensatorem domus Achab, non ex mente sua, sed ex traditione quadam Iudaica dixisse videtur, quæ traditio non alio fundamento nititur, nisi similitudine nominis, quasi non potuerint esse plures Abdiæ.

Quòd autem hic Propheta meminerit captiuitatis Babylonicę, non cogit, vt sentiamus, illum prophetasse post captiuitatem: nam more Prophetarum loquitur de captiuitate illa futura per verbum præteriti temporis.

Igitur Abdias prophetauit contra Idumæos, & non solùm prædixit exitium eorum, sed etiam causam exitij, quia videlicet tempore captiuitatis Babylonicæ futuri essent Idumæi socij Chaldæorum contra filios Israel.

Obijt hic propheta in pace, Epiphanio auctore loco citato.

De Iona. 3191.

Ionas Propheta eodem tempore prophetauit, quo superiores Prophetę, vt scribunt sanctus Hieronymus in prologo Ionæ, Eusebius in Chronico, & lib. 10. de præparatione Euangelica cap. vltimo, & sanctus Augustinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 27. Prophetauit autem Ionas contra Niniuitas, & exitium illis prædixit. Et quamuis agentibus illis pœnitentiam Deus pepercerit: tamen postea reuersis ad iniquitatem Deus exitium illis immisit, quod Ionas prædixit, vt habemus in libro Tobiæ cap. 12.

Sanctus Hieronymus in prologo Ionæ refert verba Tobiæ, quibus expresse dicitur, euertendam Niniuem, vt prædixit Ionas. Sed in nostro libro Tobiæ cap. 14. non habetur nomen Ionæ, sed solùm, { Prope erit interitus Niniue, non enim excidit verbum Domini. }

Hunc Ionam scribit Epiphanius, in libro de vita & morte Prophetarum, esse puerum illum, quem suscitauit Elias ad preces Viduę Sareptanę. Quod idem ex traditione Hebræorum refert sanctus Hieronymus in prologo Ionæ. Quo fundamento nitatur hæc traditio, non scio; certè tempora parum cohærent.

De Michæa. 3223.

Michæas prophetauit paulo post supradictos. Scribit enim initio prophetiæ suæ, se prophetasse in diebus Ioatham, Achaz, & Ezechiæ, & omittit Oziam, quem Oseas, Isaias, & Amos posuerunt. Proinde prophetauit initio Regni Ioatham, id est, anno mundi 3223. prædicit hic Propheta captiuitatem primam decem tribuum, & secundam duarum tribuum: prædicit aduentum Christi, & natiuitatem in Bethleem, & conuersionem gentium ad Ecclesiam Dei.

De

De Nahum. 3264.

NAhum Elcesæus prophetauit post abductas decem tribus in captiuitatem à Salmanasar Rege Assyriorum, vt testantur sanctus Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum; ijdem volunt eum prophetasse tempore Ezechiæ: illo enim anno decem tribus in captiuitatem ductas esse constat ex lib. 4. Reg. cap. 18. Itaque tempus prophetiæ Nahum incidit in annum mundi 3264.

Prædicit hîc propheta exitium Regis Assyriorum, & vastationem Niniue per Chaldæos. Et Iudæis prædicit, non præualiturum Regem Assyriorum contra Hierusalem, sicut præualuerat contra Samariam. Obiit in pace, teste sancto Epiphanio, in lib. de vita & morte Prophetarum.

De Habacbuc. 3283.

HAbachuc prophetauit ante captiuitatem duarum tribuum, vt docet Epiphanius in libro de vita & morte Prophetarum; & in Chronico Hebræorum, quod Seder olam vocant, dicitur Habachuc prophetasse sub Rege Manasse filio Ezechiæ, id est, post captiuitatem decem tribuum, sed ante captiuitatem duarum tribuum. Manasses autem regnare cœpit anno mundi ter millesimo, ducentesimo, octogesimo tertio.

Multi tamen graues auctores volunt, Habachuc prophetasse post captiuitatem Babylonicam, vt sanctus Hieronymus in prologo ad hunc Prophetam, Theodoretus, & alij. Ducuntur hi auctores illo argumento, quòd Habachuc Propheta, Angelo eum rapiente, & deferente, attulerit prandium Danieli, in lacu Leonum constituto; ac per hoc vixerit tempore Danielis, & ad initium Imperij Cyri Regis Persarum. Sed nos priori sententiæ adhæremus, quoniam ipse Habachuc disertis & multis verbis prædicit aduentum Regis Babyloniæ ad capiendos Iudæos. Non est autem moris Prophetarum loqui de rebus præteritis per verba temporis futuri; sed è contrario prædicere futura per verba temporis præteriti. Annuntiare enim præterita, tamquam si essent futura, vnusquisque potest sine spiritu prophetiæ. Ad argumentum autem de allatione prandij ad Danielem, facilè responderi potest, non esse eundem Habachuc Prophetam, vnum ex minoribus, & Habachuc Prophetam, qui tulit prandium Danieli: sicut non est idem Michæas Propheta, qui vixit tempore Achab Regis Samariæ, cum Michæa Propheta, qui vnus est ex duodecim Prophetis minoribus.

Ergo Habachuc de tribu Simeon prædicit aduentum Chaldæorum & Babylonicam captiuitatem. Prædicit etiam vastationem eorumdem Chaldæorum, quæ facta est per Medos & Persas. Et tandem prædicit aduentum Christi, passionem, resurrectionem, & secundum aduentum in gloria.

De Sophonia. 3340.

Sophonias prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Iosiæ Regis: & quia non designat Sophonias annum Regni Iosiæ, vt facit Hieremias, intelligendum est, Sophoniam prophetasse ad initium Regni Iosiæ, id est anno mundi ter millesimo, trecentesimo quadragesimo. Hoc enim anno cœpit regnare Iosias. Porro hic propheta concionatus contra peccata, & hortatur ad pœnitentiam, & prædicit exeidium Palæstinorum, Moabitarum, Ammonitarum, Æthiopum, & aliarum gentiũ. Prædicit etiam conuersionem gentium, & ruinam Idololatriæ, Denique prædicit Christi resurrectionem, Iudæorum excæcationem, & exitium vltimum, & Ecclesiæ gloriam, & felicitatem.

De Hieremia. 3337.

Hieremias, Propheta secundus ex maioribus, prophetare cœpit anno tertiodecimo Regni Iosiæ, id est, anno 3337. ab orbe condito, vt ipse initio libri sui testatur: & prophetauit vsque ad annum vndecimum Sedeciæ Regis, qui fuit vltimus Rex Hierusalem: & tunc completa fuit captiuitas Babylonica. Fuit autem Hieremias ex tribu Sacerdotali, vir mitissimus, & sanctissimus, & post multos labores & angustias lapidibus obrutus ab ingrato populo, vitam cum morte commutauit. Vide Epiphanium de vita & morte Prophetarum.

Scripsit autem vel dictauit insigne volumẽ, in quo populum, & Principes eius, ad pœnitentiam multis sermonibus hortatus est. Prædixit imminentem ruinam Hierusalem, & templi Domini, & totius Regni. Prædixit multa de Christi aduentu, de testamento nouo, deque aliis Christianis mysteriis apertissimè.

Addidit Hieremias ad finem libri sui threnos, idest, lamentationes, carmine scriptas, ordine alphabetico, quibus deplorat ærumnas gentis suæ corporales, & spirituales.

Addidit denique epistolam ad populum captiuum in Babylone, qua hortatur illos, vt in fide veri Dei persistant, & ab Idolorum cultu se abstineant; quam epistolam posuit Baruch in extremo libro suo.

De

De Baruch. 3366.

BAruch, minister, & amanuensis Hieremię, pręter ea quæ scripsit Hieremia dictante, vt colligitur ex cap. 36. Hieremiæ, scripsit proprium volumé quinque capitibus comprehensum; nam sextum est epistola Hieremiæ. Prophetauit autem Baruch tempore Iechoniæ Regis, vt ipse testatur initio sui voluminis. Regnauit verò Iechonias anno mundi 3366. & solis tribus mensibus regnauit. Proinde hoc ipso anno Baruch prophetauit, & prædixit apertissimè Dei Incarnationem, & apparitionem in carne humana. Et quamuis hic liber non inueniatur in Hebraicis codicibus, & excidisse & periisse credatur, tamen citatur passim à Patribus sub nomine Hieremiæ, & à sancto Cypriano lib. 2. contra Iudęos cap. 5. & à sancto Cyrillo lib. 10. in Iulianum citatur sub nomine Baruch.

a Vide, si placet, defensionem huius libri Canonici in nostris Controuersiis lib. 1. de verbo Dei.

De Ezechiele. 3371.

EZechiel, tertius ex maioribus, prophetare cœpit (vt ipse testatur cap. 1.) anno quinto transmigrationis Iechoniæ Regis, qui fuit annus mundi 3371. fuit ipse quoque de genere Sacerdotali, vir optimus, & sanctissimus, & pręedicabat concaptiuis suis, eósque ad virtutem hortabatur, sed mercedis loco ab ipso Principe populi sui obtruncatus occubuit. Prædixit reuersionem populi ad propria loca, & de aduentu Domini, & Baptismo, aliísque Christi mysteriis, multa, sed obscurè, maximè de structura templi, vaticinatus est.

De Daniele. 3398.

DAniel, quartus ex prophetis maioribus, abductus est in captiuitatem adhuc puer, & perseuerauit in captiuitate vsque ad Cyrum Regem Persarum, id est, vsque ad finem captiuitatis. Cępit autem prophetare anno secundo Nabuchodonosor Regis (vt ipse testatur cap. 2.) sed annus ille secundus non intelligitur ab initio regni, sed ab initio Monarchiæ, quam inchoauit deuastata Ægypto. Incidit autem hæc deuastatio, & initium Monarchię, in annum vicesimum tertium regni eius.

Itaque secundus annus Monarchię notatus à Daniele, est annus regni vicesimus quartus, & annus mundi 3398. Fuit Daniel de tribu Iuda, vir nobilis, & spiritu sapientię, & prophetię plenissimus, atque ea de causa gratissimus Regibus etiam Idololatris, & ab eis magnis ho-

noribus cultus. Scripsit multa de Christo, & de tempore aduentus eius, nec non de morte eius, & de excæcatione Iudæorum; item de Antichristo, & prælijs eius. Prædixit progressum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Persas, & inter successores Alexandri Magni, tanta perspicuitate, vt aliqui putauerint, sed falsò, ea scripta fuisse multo posterius, quàm reuera fuerint. Liber hic partim Hebraicè partim Chaldaicè scriptus est. Didicit enim Daniel in Babylone iussu Regis, linguam, & literas Chaldæorum. De partibus quibusdam Danielis, quæ ab hæreticis non recipiuntur: vide in primo nostro libro de verbo Dei.

De Aggæo. 3465.

AGgæus prophetare cœpit anno secundo Darij Regis Persarum, mense sexto, vt ipse initio testatur. Fuit autem annus ille ab orbe condito 3465. Concionatur Aggæus ad populum, eum exhortans ad reædificationem templi, eúmque grauiter increpans, quòd essent diligentiores in domibus suis ædificandis & ornandis, quàm in domo Dei reædificanda. Et prædicit, templum hoc secundum fore multo gloriosius, quàm fuerit primum. Quod intelligitur de gloria templi ob Christi præsentiam, siue de Ecclesia Christi, non de structura materiali, vt sanctus Augustinus ostendit lib. 18. de Ciu. Dei cap. 45.

De Zacharia. 3465.

ZAcharias, illo ipso anno secundo Darij prophetauit, sed mense octauo, vt ipse testatur. Itaque Aggæus duobus tantùm mensibus Zachariam præcessit. Ipse quoque hortabatur populum ad ædificandum templum, & ad timorem Domini, & obedientiam mandatorum. Prædixit quoque multa per varias similitudines de felicitate Ecclesiæ Christianæ, & vltima perditione Iudæorum.

De Malachia. 3521.

MAlachias, vltimus duodecim minorum Prophetarum, prophetauit post Aggæum, & Zachariam, tempore Artaxerxis Regis Persarum. Nam cap. 2. reprehendit Iudæos, qui duxerant filias alienigenas in vxores: & similis reprehensio extat apud Esdram lib. 1. cap. 9. & constat ex præcedentibus capitibus, hanc obiurgationem factam fuisse post templum reædificatum, regnante iam Artaxerxe filio Darij, cuius anno sexto finita est ædificatio templi, vt habetur libro primo Esdræ cap. 6.

Malachias posterior est Zacharia, quantum distat annus secundus Darij ab anno primo Artaxerxis, qui regnare cœpit anno 3521. proinde hoc anno vixit, & scripsit Malachias. Hunc Prophetam Origenes existimauit non fuisse hominem, sed Angelum in specie hominis; quia Malachias Hebraicè Angelum significat.

Refellit hunc errorem sanctus Hieronymus in procemio Malachiæ. Quia si propter nomen Angeli deberet negari Malachiam fuisse hominem; eodem modo quia Osea significat Saluatorem, & Ioel significat Deum, & Dominum, possemus existimare, Oseam fuisse Christum, & Ioelem fuisse Dominum Deum.

Alij voluerunt Malachiam fuisse Esdram, & dictum Angelum ob sapientiam, & puritatem vitæ. Hæc est sententia Hebræorum, quam sanctus Hieronymus nec videtur approbare, nec reprobare. Sed communis sententia, quæ omnino sequenda nobis videtur, est, Malachiam fuisse hominem diuersum ab Esdra. Sic docet Eusebius in Chronico, Sanctus Augustin. lib. 18. de Ciu. Dei cap. 36. S. Cyrillus in primum caput Malachiæ, qui dicit non esse audiendos, qui contra sentiunt: sanctus Epiphanius in libro de vita & morte Prophetarum.

Porro Malachias ex tribu Zabulon erat, ex sententia Epiphanij, loco citato, & prædixit abolitionem sacrificiorum Iudaicorum; & institutionem sacrificij noui, quod toto orbe offerendum erat. Prædixit quoque vltimum iudicium, & reuersionem Eliæ Prophetæ ad conuertendas reliquias Israel, & præter prædictiones, vehementer concionatus est aduersus negligentiam Sacerdotum, & alia vitia. Denique in pace quieuit adhuc iuuenis, teste Epiphanio.

De Tobia. 3236.

HIstoria Tobiæ & Iudith incidit in tempus Prophetarum minorum, videlicet Nahum, & Habachuc, sed visum est coniungere omnes Prophetas simul, neque in chorum ipsorum extraneos admittere. Igitur Tobias senior cum Tobia iuniore translatus fuit in ciuitatem Niniue à Rege Assyriorum Salmanasar, & perseuerauit vsque ad aliquot annos Senacherib, successoris eius.

Contigit autem captiuitas illa anno sexto Ezechiæ Regis Iuda, qui fuit nonus Oseæ Regis Israel, & ab orbe condito 3264. Quis fuerit auctor libri Tobiæ, non est omnino certum, sed credibile est auctorem fuisse Tobiam iuniorem, vel seniorem.

Siquidem Angelus Raphael cap. 12. iussit Tobiæ vtrique, vt narrarent, siue (vt habetur in textu Græco) scriberent omnia mirabilia Domini, quæ ipsi viderant, patientiam videlicet Tobiæ senioris, & consolationem magnam quam à Deo per Angelum Raphaelem accepit.

Itaque scriptus videtur liber anno mundi 3252. mortuo Senacherib. Quæ autem in fine libri adduntur de morte Tobiæ iunioris, sine dubio ab aliquo alio addita sunt.

Porrò liber Tobiæ scriptus est Chaldaicè, non Hebraicè, & ideo fortasse ab Hebręis non agnoscitur pro lib. sacro. transtulit eum in linguam Latinam sanctus Hieronymus, vt ipse testatur præfatione in Tobiam, & ab Ecclesia Catholica inter sacros libros numeratum fuisse cognoscimus ex Concilio 3. Carthaginensi, ex Innocentio I. in epistola ad Exuperium, ex Gelasio I. in decreto de Scripturis Sanctis, & Cypriano in serm. de eleemosyna, ex Ambrosio in lib. de Tobia, ex Basilio in Oratione de auaritia, denique ex Conc. Trident. sess. 4.

De Eliachim auctore libri Iudith. 3270.

QVando contigerint quæ narrantur in libro Iudith, maxima quæstio est: alij enim volunt ea contigisse post captiuitatem Babylonicam, quia in primo capite fit mentio Regis Nabuchodonozor: alij volunt contigisse ante captiuitatem illam, sed post captiuitatem decem tribuum quæ facta fuit tempore Ezechiæ Regis Iuda: & quamuis tam hi auctores quàm illi varient circa tempus præcisum: nobis tamen videtur non posse assignari aliud tempus, quàm inter duas captiuitates, tempore videlicet Regis Iuda, Manasse, & Regis Assyriorum Merodach Baladam, quem putamus alio nomine dictum esse Nabuchodonosor, qui regnauit etiam in Babylonia. Sed de hac re fusè tractauimus in libro primo de Verbo Dei cap. 12.

Itaque tempus huius historiæ erit annus mundi ter millesimus ducentesimus septuagesimus. Quis auctor fuerit huius libri, incertum est ex sententia sancti Isidori lib. 6. Originum cap. 2.

Sed si fidem habeamus Iosepho in libro primo contra Apionem, auctor erit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim, Sacerdos magnus Hebręorum, de quo fit mentio in libro Iudith cap. 4. & 15.

Scribit enim Iosephus in more positum fuisse apud Ægyptios & Babylonios, & potissimum apud Hebręos, vt res gestę publicè scribendę committerentur Sacerdotibus magnis: tempore autem Iudith Sacerdos magnus erat Eliachim, vt suprà diximus.

Porrò liber Iudith quamuis ab Hebręis & hęreticis modernis reiiciatur ex Canone Scripturarum diuinarum: tamen Concilium Nicenum primum hunc librum retulit in numerum librorum diuinorum, teste sancto Hieronymo, pręfatione in Iudith. Quod idem fecerunt Concilium tertium Carthaginense cap. 47. & Tridentinum sess. 4. & Decretum Gelasij I. de Scripturis sanctis, & Epistola Decretalis Innocentij I. ad Exuperium; & sanctus Augustinus libro secundo de doctrina Christiana

Christiana cap.8.& sanctus Isidorus lib.6. Originum cap.1.& Cassiodorus lib. 1.diuinarum lectionum, & Rabanus lib. 2. de Institutione Clericorum, & alij Patres.

Recenset hic liber victoriam diuinitus reportatam ab Hebræis contra Holofernem Principem militiæ Assyriorum per virtutem nobilissimæ & castissimæ fœminæ Iudith viduæ.

De Esdra & Nehemia. 3521.

ESdras Sacerdos, vixit sub Artaxerxe Rege Persarum, qui imperare cœpit anno ab orbe condito 3521. Scripsit autem librum primum Esdræ,& fortasse etiam secundum,vt censet sanctus Isidorus libro 6.Originum cap. 2. quamuis probabilius sit,secundum librum à Nehemia scriptum fuisse, qui post Esdram missus est in Iudæam ab eodem Artaxerxe, cuius pincerna erat. Libri tertius & quartus inter apocryphos computantur.

Porrò Esdram sancti Patres docent instauratorem fuisse sacrorum librorum: quod non ita intelligendum est, quasi Scripturæ sacræ omnes perierint in euersione ciuitatis & tẽpli sub Nabuchodonosor,& ab Esdra diuinitus inspirato reparatæ fuerint,vt fabulatur auctor lib.4. Esdræ,cap. 14.sed,quòd scripturas Mosis & Prophetarũ in varia volumina descriptas, & in varia loca dispersas, & tempore captiuitatis non diligenter conseruatas, Esdras summa diligentia collectas ordinauerit, & in vnum quasi corpus redegerit.

Vide Irenæum lib. 3. cap. 25. Tertullianum lib. de habitu mulierum, Clementem lib. 1.Stromatum, Hilarium præfatione in psalmos, Chrysostomum hom. 8. in epist. ad Hebræos, Theodoretum præfatione in psalmos.

Addit sanctus Hieronymus in prologo galeato,Esdram inuenisse nouas literas Hebraicas;& antiquas Samaritanis dimisisse.

De Mardochæo auctore libri Esther. 3528.

DE tempore historiæ Reginæ Esther magna est inter scriptores controuersia: nobis olim placuit,& hodie etiam placet sententia Iosephi Hebræi lib. 11. antiquitatum cap.6. nec non Seueri Sulpitij lib. 1. de sacra historia, Nicephori Constantinopolitani in Chronico, & aliorum multorum, quos sine nomine refert Eusebius in Chronico. Iuxta hanc sententiam Esther nupsit Assuero Artaxerxi Longimano, anno eius septimo, qui incidit in annum mundi 3528. quo eodem tempore floruit Esdras,vt suprà diximus,atque hac de causa sanctus Isidorus lib.6.Originum cap.2.docuit,auctorem libri Esther esse Esdram.

Sed multo probabilius est, auctorem fuisse Mardochæum patruum, & nutricium ipsius Esther, & qui illi semper adfuit, & res gestas omnium optimè nouit.

Vide plura, si placet, in Controuersiis nostris lib. 1. de Verbo Dei, cap. 7.

De LXXII. Interpretibus, & Aristæa. 3720.

ANno decimo septimo Ptolomęi Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus Mundi ter millesimus septingentesimus vicesimus, facta est celeberrima illa versio sacrarum Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam, à septuaginta duobus viris doctissimis, non sine miraculo diuino, conuenientibus tot hominibus in vnam & eandem versionem, vt scribunt Philo lib. 2. de vita Mosis, Iosephus lib. 12. antiqu. cap. 2. Tertullianus in Apologetico cap. 18 Athanasius in Synopsi, Epiphanius, de mẽsuris & ponderibus, & Augustinus lib. 18. de Ciu. Dei cap. 45. sed Epiphanius non solum nominat Regem, sed etiam annum 17. Regni eius. Qui fuerint viri illi doctissimi, & nomina, exponit Aristæas in suo libro de septuaginta duobus interpretibus, qui extat in bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. editionis secundæ. Et quamuis aliqui recentiores existiment, Aristæam, qui nunc extat, non esse illum, qui vixit tempore ipsorũ septuaginta interpretum, sed confictum ab Hebræis: tamen verè esse illum ipsum, satis probatur ex eo, quòd omnia, quæ citant ex Aristæa Iosephus lib. 12. antiqu. cap. 2. Tertullianus in Apologetico cap. 18. Eusebius libro octauo de præparatione Euangelica capite primo, & sanctus Hieronymus præfatione in Pentateuchum, inueniuntur in hoc nostro ad verbum.

Vide, si placet, de LXXII. Interpretibus in nostro libro 2. cap. 6. de Verbo Dei.

De Iesu Sirach. 3759.

IEsus Sirach, qui auctor est libri sacri, qui dicitur Ecclesiasticus, vixit tempore Ptolomæi Euergetis Regis Ægypti, vt ipse testatur in præfatione ad librum suum: ipse autem se nominat Iesum Sirach in fine capitis quinquagesimi. Hunc sacrum librum hæretici recentiores contemnunt: sed eum, vt diuinum & sacrum agnoscunt Patres Concilij Carthaginensis tertij cap. 47. & Trident. sess. 4. Item Pontifices, Innocentius in Epist. ad Exuperium, & Gelasius in Decreto de libris sacris: item sanctus Augustinus de doctrina Christiana cap. 8. Epiphanius in hæresi Anomæorum, Cyprianus lib. 3. epist. 9. Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromatum, & alij.

De auctore librorum Machabæorum. 3860.

Libri Machabæorum vltimi sunt inter sacros libros Testamēti veteris: sunt autem duo libri, (nam duo alij inter apocryphos numerantur) quorum prior continet res gestas Matathiæ, & trium filiorum eius, Iudæ Machabæi, Ionathæ, & Simonis, ab anno mundi 3822. vsque ad annum 3856. Huius libri ignoratur auctor: sed credibile est auctorem fuisse Ioānem Hircanum, filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit; & fuit summus sacerdos post patrem suum Simonem, & habuit vitam diuturnam, & pacificam in principatu, annorum triginta & vnius, & fuit non solùm Sacerdos, & Princeps, sed etiam Propheta, vt scribit Iosephus lib. 13. antiqu. cap. 26. Posterioris libri Machabæorum, qui continet historiam eandem, sed paulo altiùs incipit, & narrat martyrium insigne Eleazari, & septem puerorum Machabæorum, & Matris ipsorum, auctor fuit Iason Cyrenæus, qui libris quinque omnem hanc historiam comprehendit: quorum librorum epitomen solùm habemus, vt dicitur lib. 2. Machabæorum cap. 2. Hos libros, quicquid hæretici obstrepant, vt verè Canonicos habet Ecclesia, vt perspicuum est ex Concilio tertio Carthag. & Tridentino, ex Epist. Innocentij I. ad Exuperium, & Gelasio in Decreto de Scripturis sacris, ex sancto Cypriano lib. 1. epist. 3. ad Cornelium. & sancto Augustino lib. 18. de Ciu. Dei cap. 36. & lib. 2. contra Gaudentium cap. 23. Præter hos libros sacros enumerat sanctus Athanasius in Synopsi aliquot libros apocryphos qui non extant.

De Philone Hebræo. 4024.

Philo Hebræus, vir omnium consensu doctissimus, floruit sub Caio Imperatore, ad quem etiam legatione functus est pro gente sua. Hic ponitur à sancto Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos, quia scripsit in laudem Christianorum, qui sub sancto Marco Euangelista in Ægypto religiosissimè viuebant. Et præterea iure numeratur inter Scriptores Ecclesiasticos Testamēti veteris, quoniam scripturas diuinas Testamenti veteris primus exposuit. Scripsit plura quorum Catalogum refert Eusebius lib. 2. hist. cap. 17. sed non omnia extant. Eius opera ex editione Basileensi anni 1561. hæc sunt:

De Mundi opificio lib.	1
De Allegorijs legis,	2
De Cherubim,	1
De sacrificiis Abel & Cain,	1
Quòd deterius potiori insidietur,	1
De Agricultura	1
De plantatione Noe,	1

De temulentia Noe,	1
In illud, resipuit Noe,	1
De Gigantibus,	1
Quòd Deus sit immutabilis,	1
De confusione linguarum,	1
De Abrahamo,	1
De Profugis,	1
Quis rerum diuinarum sit hæres,	1
De Ioseph,	2
De Mosis vita,	3
De Charitate,	1
De Creatione Principis,	1
De fortitudine,	1
De Decalogo,	1
De Specialibus legibus,	1
De Circuncisione,	1
De Monarchia,	2
De Sacerdotum honoribus,	1
De Victimis,	1
De offerentibus victimas,	1
De meretricis mercede,	1
Quòd omnis probus liber,	1
De Vita contemplatiua,	1
De Nobilitate,	1
De præmiis & pœnis,	1
De execratione,	1
Quòd Mundus sit incorruptibilis,	1
In Flaccum,	1
De Legatione ad Caium,	1

De his libris non est controuersia. Circumfertur nomine Philonis Breuiarium temporum, sed ab omnibus reijcitur; vt etiam alij historici, qui cum eo Breuiario simul editi sunt.

De Iosepho Hebræo. 4057.

IOsephus Hebræus floruit sub Vespasiano Imperatore, cui prædixit Imperium, cùm ab eo captiuus detineretur. Scripsit

Antiquitatum Iudaicarum, lib.	20
De Bello Iudaico,	7
Contra Apionem,	2
De Machabæis,	1

Vitam ipse suam addidit ad lib. antiq.

Porrò

Porrò in libris antiquitatum comprehendit Iosephus historiam sacram à Genesi vsque ad Machabæos,& deinde addidit reliquam historiã vsque ad sua tempora. Libro autem 18. antiquitatum c. 4. reddit Christo mirabile testimonium, affirmans eum fuisse plusquam hominem, & verè Christum, in operibus magnificum, in verbis veracissimum, & à Pilato quidem occisum,sed tertia die resurrexisse: cuius testimonij meminit Eusebius lib.1.hist.Eccles.cap.11.& S.Hieronymus in lib.de Script. Eccles. in Iosepho.

Quod autem Hebræi dicunt, testimonium illud de Christo in suis libris non haberi; & ideo videri superadditum à Christianis; facilè refelli potest. Nam Hebræi non habent Iosephum filium Matathiæ, qui Græcè scripsit libros antiquitatum,de quo nos loquimur;sed Iosephum filium Gorionis,qui aliquid simile scripsit Hebraicè:proinde non est mirum, si Iudæi in suo Iosepho hoc testimonium non habeant,cùm in nostro habeatur, & non sit superadditum, sed verum & germanum Iosephi testimonium.

Certè S. Hieronymus & Eusebius viri doctissimi fuerunt, & omnes penè libros veterum Scriptorum legerunt: & nunquam hoc testimonium de Christo, Iosepho tribuissent, nisi sciuissent verè ab illo auctore ita scriptum fuisse.

Omisi libros Rabinorum,qui plurimi sunt,quoniam pleni sunt fabulis Iudaicis,& erroribus perniciosis: neque verum esse arbitror,quod Io. Garetius,& alij nonnulli scribunt,Rabinos aliquot,quorum opera nunc extant, scripsisse ante aduentum Christi; video enim passim ab iis mentionem fieri euersionis Hierusalem, & templi, per Titum Vespasiani filium.

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI NOVI.

Seculum primum ab anno Dom. 1. ad 100.

De S. Petro Apostolo. Anno Dom. 34.

SANCTVM Petrum in Catalogo primùm ponimus, & signamus anno 34. Quia illo anno Domini viuebat, & Ecclesiam regere cœperat.

Quamuis enim extet apud Eusebium lib. 2. hist. Eccles. cap. 13. Epistola Domini nostri Iesu Christi scripta ad Abagarum Regem Edessæ: tamen ea epistola nunquam fuit admissa ab Ecclesia inter scripturas canonicas, inter quas sine dubio admissa fuisset, si ab ipso Domino scriptam fuisse constaret.

Quamuis etiam extent Cantica B. Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis; ea tamen non ab ipsis, sed à sancto Luca scriptis mandata fuerunt.

Denique quamuis inter epistolas sancti Ignatij Martyris inueniatur vna B. Virginis Mariæ ad ipsum Ignatium: ea tamen non habetur in Græcis codicibus, neque eius meminerunt veteres Patres ante sanctum Bernardum: proinde non constat an sit verè beatæ Virginis epistola.

Quod autem attinet ad ordinem inter scriptores sacros Testamenti noui,

noui, quoniam eodem vixerunt ſeculo, ſequuti ſumus ordinem, quem Eccleſia ſequitur in illis collocandis, tum in Litaniis, tum in ſacrificio Miſſæ.

Ergo ſanctus Petrus Apoſtolus, & Chriſtianorum ſummus Pontifex, & Vicarius Ieſu Chriſti, qui eſt Sacerdos in æternum, anno Domini triceſimo tertio, vel ſecundùm alios triceſimo quarto, Eccleſiæ Chriſtianæ præſidere cœpit, & anno ſexageſimo nono, vel ſecundùm alios ſeptuageſimo, martyrio coronatus eſt.

Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. ſcribit ſanctum Petrum crucifixum fuiſſe anno quartodecimo Neronis. Sed ſanctus Hieronymus Euſebij Chronicum ſecutus eſt. Verè enim Nero non imperàuit annis quatuordecim, & menſibus octo, vt Euſebius ſcribit: ſed annis tredecim, & menſibus ſeptem, vt ſcribunt Suetonius, Dio, & alij: & quoniam imperare cœpit à die quartadecima Octobris, iiſdem auctoribus; inde fit, vt ſanctus Petrus, qui die viceſimo nono Iunij obiit, non anno quartodecimo, ſed tertiodecimo Neronis obierit.

Scripſit epiſtolas duas; ac de priore nulla vnquam dubitatio fuit: de poſteriore, propter ſtili diuerſitatem nonnulla apud aliquos ambiguitas fuit. Sed Eccleſia vtramque epiſtolam, & canonicam, & S. Petri eſſe docuit, in Concilio Laodiceno, Carthaginenſi tertio, Florentino, & Tridentino: & meritò Beda Venerabilis admiratur, fuiſſe aliquos, qui epiſtolam illam S. Petri fuiſſe dubitare potuerint, cùm auctor Simonem Petrũ ſe initio nominet, & affirmet, ſe in monte ſancto cum Chriſto fuiſſe in transfiguratione, & diſertè dicat, [Hanc ſecundam vobis ſcribo epiſtolam.] Hinc enim ſequitur, vt auctor huius epiſtolæ, vel fuerit inſignis impoſtor, quod nemo vnquam dicere auſus eſt, vel fuerit ſanctus Petrus.

Cur autem diuerſus eſſe videatur ſtilus prioris & poſterioris epiſtolæ, rationem reddit ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Hedibiam, quæſt. 11. quoniam Apoſtolus non ſemper eodem interprete vtebatur.

Addit ſanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. multos alios libros olim ſub nomine ſancti Petri ſcriptos fuiſſe; quos ipſe ibidem enumerat; ſed omnino apocryphos, imo ſpurios, & ſuppoſititios fuiſſe vel ex eo conſtat, quòd nunquam ab Eccleſia, vel in Catalogum ſanctorum Scripturarum redacti, vel in Bibliis ſacris repoſiti, vel in templis recitati ſint: & hoc tempore non ipſi ſolùm, ſed eorum nomina, & memoria euanuerint.

De S. Paulo Apostolo. Ann. 35.

SAnctus Paulus Apostolus, ab ipso Christo de cælo vocatus, & per cælestem reuelationem euangelicam plenissimè edoctus, repentè de persecutore prædicator eximius factus, eodem anno & die, quo sanctus Petrus martyrio coronatus est: cuius rei Eusebius in Chronico, sanctus Hieronymus de Script. Ecclesiasticis, & omnis antiquitas testis est.

Scripsit epistolas quatuordecim:

Ad Romanos,	1	Ad Thessalonicenses,	2
Ad Corinthios,	2	Ad Timotheum,	2
Ad Galatas,	1	Ad Titum,	1
Ad Ephesios,	1	Ad Philemonem,	1
Ad Philippenses,	1	Ad Hebræos,	1
Ad Colossenses,	1		

Et quidem de primis tredecim nulla vnquam controuersia fuit. Epistolam ad Hebræos, teste sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. alij tribuebant Barnabæ, alij Lucæ, alij Clementi Romano: nec defuerunt hæretici veteres, & recentiores, qui huic epistolæ auctoritatem detraherent. Cæterùm esse eam & verè canonicam, & à S. Paulo scriptam, testis est Ecclesia Catholica vniuersa, quæ illam legit assiduè inter Missarum solemnia sub nomine beati Pauli Apostoli: testes sunt Patres Conciliorum suprà citatorum, qui hanc epistolam in numerum diuinarum Scripturarum posuerunt: testes veteres Patres, qui eam ad probanda dogmata fidei passim adducunt. Vide, si placet, de hac epistola integram disputationem in Controuersiis nostris lib. 1. de Verbo Dei cap. 17.

Præter has epistolas quatuordecim, fertur & alia sub nomine B. Pauli ad Laodicenses; sed ea (inquit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles.) ab omnibus exploditur.

Feruntur quoque sub eiusdem B. Pauli nomine epistolæ quædam breues ad Senecam: quas sanctus Hieronymus in eodem libro, in Seneca; non videtur contempsisse. Sed Ecclesia Catholica neque epistolam ad Laodicenses, neque epistolas ad Senecam in Catalogo Scripturarum posuit, ac per hoc B. Pauli eas non esse censuit.

De S. Ioanne Apostolo. 34.

SAnctus Ioannes Apostolus, & Euangelista, dilectus Deo, & hominibus, vsque ad Traiani Imperatoris tempora peruenit, & sexagesimo octauo post passionem Domini anno, qui erat annus à natiuitate eiusdem

eiusdem Domini nostri, centesimus, vel centesimus primus, in pace quieuit: testes Eusebius in Chron. sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.& alij.

Scripsit Euangelium, Apocalypsim, & Epistolas tres: & quidem Euangelium, de quo nulla fuit vnquam dubitatio, scripsit post alios tres Euangelistas. Et quoniam sancti Apostoli breuitati studebant maximè, ideo sanctus Ioannes ferè omnia prætermisit, quæ ab aliis scripta fuerant: ea siquidem sola repetiit, quibus aliquid addendum esse existimauit.

De Apocalypsi dubitatio aliqua fuit olim, apud Græcos pręcipuè, & nũc est apud hæreticos nostri tẽporis: quemadmodũ etiam de secunda & tertia epistola. Sed Ecclesia Catholica tum Apocalypsim, tum epistolas illas duas, vt Euangelium, & Epistolam primam, in numerum sanctarum scripturarum sub nomine sancti Ioannis recipit.

Vide Controuersias nostras lib.1.de Verbo Dei, cap.18.& 19.

De Sancto Matthæo Apostolo. 34.

SAnctus Matthæus Apostolus primus omnium Euangelium scripsit lingua patria, id est, Hebraica: testis est sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. qui etiam vidisse se & descripsisse affirmat Euangelium sancti Matthæi lingua Hebraica scriptum; & ante Hieronymum id ipsum testati sunt Epiphanius hæresi 29. quæ est Nazaręorum, Eusebius lib. 3. cap.24.& Irenæus lib.3.cap.1.

Quis in linguam Græcam transtulerit Hebraicum Matthæi Euangelium, ignorari scripsit sanctus Hieronymus. Sanctus Athanasius in Synopsi scribit, à sancto Iacobo fratre Domini fuisse expositum Euangelium sancti Matthæi.

Vtrùm illa expositio fuerit versio in Græcum, non scimus.

De hoc sacro libro nulla fuit vnquam dubitatio.

De Sancto Iacobo Apostolo. 34.

SAnctus Iacobus Apostolus epistolam vnam scripsit, quæ de septem Catholicis est. Ac de ipso Iacobo, vt etiam de eius epistola, nonnulla quæstio est.

Græci in Menologio tres Iacobos Apostolos celebrant, Iacobum Alphæi, die nono Octobris; Iacobum, fratrem Domini, die vicesimo tertio eiusdem mensis; & Iacobum Zebedæi, die 30. Aprilis.

Sanctus quoque Hieronymus in libro contra Heluidium meminit huius opinionis, quæ tres Iacobos facit, duos ex numero duodecim Apostolorum, & vnum extra numerum. Sed rectè idem sanctus Hiero-

in eodem loco hanc opinionem refellit: nam idem omnino est Iacobus Alphæi, & Iacobus frater Domini, qui & minor dicitur in Euangelio: & duos tantùm nouit,& celebrat Ecclesia Latina,Iacobum fratrem Iohannis,die 25.Iulij,& Iacobum Alphæi fratrem Domini die primo Maij.

Cur autem dicatur frater Domini,variè sentiunt auctores. Heluidius hæreticus ausus est dicere,dictum esse fratrem Domini, quòd esset filius B.Virginis Mariæ ex Ioseph.Sed hæc hæresis est manifesta. Eusebius lib.2. hist. cap.1. & Epiphanius hæresi 78. volunt eum fuisse filium Ioseph de priore vxore,ac per hoc fratrem Christi eo modo,quo dicitur Ioseph pater Christi,videlicet putatitius, non verus.

Sed verius est, sanctum Ioseph fuisse perpetuò Virginem, vt erat eius sanctissima coniux: & Iacobum fuisse filium Cleophæ,qui Cleophas fuit frater sancti Iosephi:hinc enim Maria Cleophæ dicitur soror Matris Domini,Ioan. 19. quia erat vxor Cleophæ fratris Ioseph. vsitatum enim est, vt coniuges duorum fratrum sorores nominentur. & quemadmodum Maria Cleophæ dicebatur soror Mariæ Matris Domini:sic etiam Iacobus dicebatur frater Domini, quia erat filius sororis Matris Domini.

Hanc sententiam colligo partim ex Hegesippo,partim ex Euangelio: Hegesippus enim apud Eusebium lib.3.hist.cap.11.ex versione Ruffini, dicit, Simeonem fuisse consobrinum fratrem Saluatoris, quia erat filius Cleophæ fratris Iosephi sponsi B.Mariæ Matris Domini.

Porrò sanctum Iacobum minorem fuisse fratrem Simonis, & Ioseph, & Iudæ,testatur Euangelium sancti Matthæj, cap.13. & Marci cap.6.vbi dicuntur fratres Domini Iacobus,&Simon, & Iudas: & hoc idem testatur Epiphanius hæresi 78.quare si Simon, siue Simeon (idem enim est nomen) erat frater Iacobi, & Simeonis pater erat Cleophas frater Iosephi;certè sequitur,vt pater Iacobi fuerit Cleophas,non Ioseph.

Neque huic sententiæ repugnat,quòd sanctus Iacobus minor dicatur in Euangelio,Iacobus Alphæi:potest enim fieri,vt pater sancti Iacobi fuerit binomius, quemadmodum sanctus Matthæus dicitur etiam Leui, & Sanctus Petrus dicitur etiam Simon: & obseruat sanctus Hieronymus in lib.contra Heluidium,in sacris scripturis,multos esse binomios.

Quod attinet ad epistolam eius,non defuerunt olim, qui de eius auctoritate dubitarent,vt etiam hoc tempore ab hæreticis in dubium reuocatur. Sed certissimè epistola sacra & canonica est ; de qua re vide quæ scripsimus libro primo de Verbo Dei cap.18.

Extat nomine sancti Iacobi Protoeuangelium, sed ab Ecclesia nunquam receptum.

Extat etiam Liturgia eidem sancto Iacobo attributa, quæ tamen à posterioribus ita locupletata est, vt non sit facile diiudicare, quæ pars eius Liturgię sanctum Iacobum habeat auctorem.

Obiit

Obiit hic beatiſſimus Apoſtolus glorioſo martyrio coronatus anno ſeptimo Neronis, vt ſcribit ſanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ.

Quod autem Epiphanius ſcribit hæreſi 78. obiiſſe ſanctum Iacobum anno ætatis ſuæ nonageſimo ſexto: non videtur probabile. Fundamentum enim huius numeri eſt opinio illa falſa Epiphanij, quòd ſanctus Ioſeph anno quadrageſimo ætatis ſuæ genuerit Iacobum, deinde anno octogeſimo viduus exiſtens, acceperit Mariam coniugem; quo tempore fuiſſet Iacobus annorum quadraginta, quibus ſi addamus triginta tres annos Domini, & viginti quatuor quibus poſt Aſcenſionem Domini Iacobus ſuperuixit, vt idem Epiphanius dicit, fient anni Iacobi nonaginta ſex completi.

Sed hìc multa ſunt improbabilia; nam nec probabile eſt, Iacobum filium fuiſſe Ioſeph: nec Ioſeph annorum octoginta accepiſſe Mariam in coniugem, nec Iacobum electum eſſe ad Apoſtolatum, cùm eſſet penè decrepitus: nec eundem Iacobum ſuperuixiſſe ſolùm annis viginti quatuor, cùm ex communi opinione gubernauerit Eccleſiam Hieroſolymitanam annis triginta, & obierit anno ſeptimo Neronis.

De S. Iuda Apoſtolo. 34.

SAnctus Iudas frater Iacobi, Apoſtolus ex duodecim, vnam eámque breuem ſcripſit Epiſtolam, quam Eccleſia, vt ſacram & canonicam recipit.

Vide quæ ſcripſimus lib. 2. de Verbo Dei, cap. 18. De obitu huius Apoſtoli nihil habemus certi.

De S. Marco Euangeliſta. 44.

SAnctus Marcus Euangeliſta martyrio coronatus anno octauo Neronis, breue ſcripſit Euangelium: teſtis ſanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. Græcè ſcriptum initio S. Marci Euangelium, ſcribunt ſanctus Hieronymus in præfatione ad Damaſum, & ſanctus Auguſtinus lib. 1. cap. 2. de conſenſu Euangeliſtarum. Latinè autem ſcriptum, teſtatur Damaſus in vita ſancti Petri, quæ ponitur ad initium primi tomi Conciliorum: teſtantur etiam Syri, qui ad finem Euangelij ſecundùm Marcum ſcribunt, Euangelium ſancti Marci Romæ, & lingua Romana ſcriptum.

Sed quicquid de hac re ſit, ſatis conſtat, Latinam veterem & vulgatam editionem tam Matthæi quàm Marci ex Græca editione tranſlatam.

De S.Luca Euangelista. 44.

SAnctus Lucas Euangelista, sancti Pauli comes & sectator, vixit annos octoginta quatuor, vxorem non habens: scripsitque duo sacra volumina, Euangelium, & acta Apostolorum: testis Hieronymus in lib. de Script. Eccles. Neque de his vlla controuersia est.

De auctore libri, qui Pastor inscribitur.

HErmam siue Hermes librum scripsit apud veteres valde celebrem, quem inscripsit, Pastorem. Is liber quamuis à sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. vtilis esse dicatur, & nomine scripturæ à sancto Irenæo lib. 4. cap. 37. citetur; & ab aliis antiquissimis Scriptoribus, vt Clemente Alexandrino, & Origene, in testimonium adducatur: tamen nunquam fuit in canone sanctorum & diuinorum librorum: nam Gelasius in Concilio Romano inter apocrypha scripta illum reiecit, & sanctus Hieronymus in prologo Galeato: & sanctus Athanasius in libro de decretis Nicænæ Synodi, & Eusebius lib. 5. hist. cap. 3. dicunt hunc librum non esse in canone; quod idem scripsit Tertullianus in lib. de pudicitia.

Quamuis autem hic liber multa vtilia habeat, vt sanctus Hieronymus scribit: habet tamen etiam aliqua noxia, vt de vnica pœnitentia secundùm errores Nouatianorum, quibus hic liber omnino fauere videtur: vt etiam illud de duobus geniis, siue de duobus Angelis, vno bono & altero malo, singulis hominibus à Deo tributis; quem errorem ex hoc auctore accepit Io. Cassianus, eúmque posuit in tertia decima collatione cap. 12. & ante eum Origenes hom. 35. in Lucam.

Quis autem iste Hermam fuerit, non parua quæstio est. Nam Origenes in cap. 16. ad Romanos, Eusebius lib. 3. hist. cap. 3. & sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicunt, hunc esse illum Hermam, quem salutari iubet Apostolus in epist. ad Romanos cap. 16. cùm ait, [Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam,] &c. Damasus autem, siue potiùs Anastasius Bibliothecarius in vitis Pontificum, quæ habentur ad initium primi tomi Conciliorum, scribit, Hermam, siue Hermetem, auctorem libri Pastoris, fuisse fratrem sancti Pij Romani Pontificis, & librum appellatum esse Pastorem, quoniam Angelus in habitu Pastoris Hermeti apparuerat, & vt ea scriberet, quæ illi reuelauerat, iusserat.

Non videtur autem fieri posse vt Hermes frater Pij Pontificis ille sit, quem Apostolus salutari iusserat in epist. ad Romanos: nam inter illam salutationem, & Pontificatum Pij, intercedunt, vt minimùm, anni centum, & qui salutabatur ab Apostolo, non erat infans recèns natus,

sed

ſed vir aliquis grauis, notus Apoſtolo ex operibus bonis: proinde non eſt probabile, illum ſuperuixiſſe vſque ad tempora Pij Pontificis.

Deinde ſcribit S. Hieronymus loco notato, librum Paſtoris apud Græcos fuiſſe notiſſimum, apud Latinos penè ignotum: at ſi auctor libri fuiſſet homo Latinus, & Romani Pontificis frater, debuiſſet liber ipſius notior Latinis eſſe, quàm Græcis.

Exiſtimo igitur diuerſos eſſe auctores, & diuerſos eorum libros, quamuis idem ferè nomen gererent: nam præter ea quæ dicta ſunt, is qui ab Apoſtolo ſalutari iubetur, vocatur Hermam; frater Pij dicitur Hermes: deinde liber, qui ſcriptus dicitur à fratre Pontificis, præcipuè continebat mandatum Domini per Angelum, vt Paſcha die Dominico celebraretur: at in libro Paſtoris, qui à veteribus citatur, & qui adhuc extat, nulla mentio fit Paſchatis celebrandi die Dominico. Quare probabile eſt, librum Hermetis, fratris Pontificis, citò interiiſſe: & ſolum reliquum eſſe illum celebriorem, quem ſcripſit Hermam diſcipulus Apoſtolorum.

Quod etiam confirmatur ex eo, quòd S. Irenæus lib. 4. cap. 37. citans eum librum, dicit, [Bene ergo ſcriptura dicit, primò omnium crede, quoniam vnus eſt Deus.] Neque enim Irenæus ſcripturam abſolutè vocaret librum auctoris ſui temporis, & qui Apoſtolus vel Apoſtolorum auditor non fuiſſet.

De Prochoro, vno ex primis ſeptem Diaconibus.

PRochorum fuiſſe vnum ex primis ſeptem Diaconibus teſtatur S. Lucas in Actis Apoſtolorum cap. 6. Sed narratio, quæ ſub eius nomine extat in Bibliotheca S. Patrum, videtur omnino conficta. Nam quod in ea legitur, ſanctum Ioãnem Apoſtolum, & Euãgeliſtam, cùm ei ſorte obtigiſſet Aſia, grauiſſimè id tuliſſe, ac vehementer ingemuiſſe, ſeque ad pedes aliorum Apoſtolorum abieciſſe, atque propterea à ſancto Petro fuiſſe reprehenſum, indignum omnino eſt tanto Apoſtolo.

Quod in eadem narratione ſcribitur, poſteaquam S. Ioannes ex olla feruentis olei illæſus exiuit, à fidelibus, qui illic aderant, Eccleſiam in eius honorem fuiſſe conſtructam, incredibile eſt. Qui enim id auderent in oculis ſæuientis Domitiani?

Quod denique in eadem narratione dicitur, Euangelium à S. Ioanne in Inſula Pathmo fuiſſe conſcriptum, repugnat communi ſententiæ, quæ habet, Euangelium à ſancto Ioanne ſcriptum fuiſſe diu poſt exilium Pathmos, in vltima ſua ætate.

Vide ſanctum Athanaſium in Synopſi extrema, vbi dicit, Euangelium prædicatum quidem à ſancto Ioanne in Pathmo, ſed editum Epheſi

post reditum ab exilio. Cui consentiunt Eusebius lib. 3. hist. cap. 24. Epiphanius in hæresi quinquagesima prima, Hieronymus in lib. de Script. Eccles. Victorinus & Primasius in expositione Apoc. Beda, Rupertus & alij initio expositionis in Ioannem.

Fortasse hæc Prochori narratio de rebus gestis S. Ioannis, est liber ille, qui sub nomine Circuitus Ioannis, inter apocrypha recensetur à S. Athanasio in Synopsi.

De sancto Lino. 70.

SImilis narrationi Prochori est narratio, quæ sub nomine S. Lini extat in Bibliotheca S. Patrum. Narrat enim auctor ille multa de actis S. Petri, quæ vel falsa vel dubia sunt; neque testimonium habet hoc opusculum S. Lini à veteribus.

Inter alia scribit auctor, Agrippam fuisse Præfectum Vrbis tempore passionis S. Petri, atque ab isto Agrippa fuisse S. Petrum occisum, sine consensu Imperatoris Neronis, à quo etiam id factum postea fuisse improbatum.

Sed neque constat Præfectum Vrbis tunc fuisse Agrippam: & necem S. Petri Neroni displicuisse, repugnat omnibus veteribus Patribus.

In eadem narratione scribit auctor, vxorem Albini secundùm doctrinam S. Petri, repudiasse thorum viri sui ob amorem castitatis, inuito & reclamante marito.

Hæc verò doctrina S. Petri esse non potest, cùm repugnet doctrinæ coapostoli eius Pauli, 1. Corinth. 7. Fateor quidem à S. Lino conscripta fuisse Acta S. Petri, vel potiùs Acta sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod aliqui dicunt, & de Actis S. Petri in Romano Breuiario legitur: sed ea non extare, & loco eorum suppositа fuisse, quæ nunc extant, arbitramur.

De S. Clemente Romano. 92.

CLemens Romanus, qui anno tertio Traiani martyrio coronatus est, cùm sedisset in Apostolica sede annos nouem, multa scripsisse fertur, videlicet,

Epistolas duas ad Corinthios.
Duas ad Iacobum fratrem Domini.
Tres ad diuersos.
Libros decem Recognitionũ.
Libros 8. constitut. Apostolicarum.
Canones Apostolorum.
Itinerarium S. Petri.
Disputationem S. Petri cum Apione: & Liturgiam.

Epistola prior ad Corinthios non extat; eius tamen mentionem faciunt passim veteres Patres, vt epistolæ grauissimæ, & epistolæ S. Pauli ad

ad Hebræos perquam ſimillimæ. Vide S.Irenæum lib.3. cap.3.Clementem Alexandrinum lib.7.Stromat.Euſebium lib.3. hiſt. cap.12.& S.Hieronymum in libro de Script. Eccleſ.

Epiſtola poſterior ad Corinth. neque extat, neque ab Eccleſiis probatur, vt S. Hieronymus teſtatur loco notato.

Epiſtolæ quinque quæ nunc extant, non carent ſcrupulo. Nam conſtat, S.Iacobum, ad quem ſcribuntur duæ epiſtolæ, obiiſſe multo ante S. Petrum, & tamen in iis ſignificatur Iacobo mors S. Petri. Sed fortè epiſtolæ ſcriptæ ſunt ad Simeonem fratrem Iacobi,non ad ipſum Iacobum. In epiſtola quinta laudatur communitas omnium rerum, etiam vxorum: & totus hic locus deſumptus eſt ex lib. 10. Recognitionum, vbi hæc dicuntur à Fauſtiniano Ethnico, & à ſancto Clemente refutantur. Sed fortè hæc irrepſerunt, & in codice Vaticano non inueniuntur.

Scripſiſſe Clementem alias quoque epiſtolas, præter illam celebrem ad Corinthios, teſtatur S. Hieronymus in lib. 1. aduerſus Iouinianum, vbi dicit, Clementem in ſuis Epiſtolis omnem penè ſermonem de Virginitatis puritate contexere: quas laudes Virginitatis in epiſtolis, quæ extant, non reperimus.

De Recognitionibus eiuſdem Clementis non habeo aliquid certi, quamuis non pauca vtilia documenta contineant, & à viris doctis aliquando citentur: tamen probabile exiſtimo, vel non eſſe Clementis, vel eſſe idem opus cum eo, quod Itinerarium, vel Circuitus Petri aliqui vocant: ad quod opus, teſte Epiphanio hæreſ.30. Clemens ipſe teſtatur, Circuitus Petri à ſe conſcriptos, ab hæreticis deprauatos fuiſſe. Verè enim in Recognitionibus deſcribuntur itinera S. Petri & ſancti Clementis, & admiſcentur diſputationes ex media Platonis philoſophia depromptæ, quas nullo modo credibile eſt S. Petri eſſe.

Quòd ſi Recognitionum & Itinerarij idem ſit opus, ſatis conſtabit, eſſe apocryphum. Itinerarium enim inter apocrypha retulerunt ſanctus Athanaſius in Synopſi, ſanctus Gelaſius in Concilio Romano, vnde extat caput, ſancta Romana. diſt. 16. & Leo IX. in epiſtolis aduerſus Nicetam. Verum quidem eſt, Recognitionum numerari libros decem, & Itinerarij libros octo: ſed facile fuit corruptoribus addere vel minuere, vel mutare.

De libris Conſtitutionum Apoſtolicarum, quæ Clementi auctori tribuuntur; idem ferè iudicium fieri debet, ac de libris Recognitionum. Multa enim in illis vtilia ſunt, & à Græcis veteribus magni fiunt: ſed in Eccleſia Latina nullum ferè nomen habent: & ipſi etiam poſteriores Græci in Concilio Trullano can. 2. improbant has conſtitutiones, vt ab hæreticis deprauatas.

Audio Æthiopes his conſtitutionibus vti, vt verè Apoſtolicis, & ea

de causa in erroribus versari circa cultum Sabbati, & diei Dominicæ, & circa ministrum Sacramenti baptismi, & aliis quibusdam dogmatibus: nam lib. 7.cap. 24.iubent seruari diem Sabbati, & Dominicæ, & lib. 5. constit. cap. 10. prohibetur absolutè, ne laici baptizent, & lib.6. cap.15. iubent rebaptizari eos, qui baptizantur ab hæreticis, ea de causa, quia hæretici non sunt Sacerdotes.

Ac ne fortè obiiceretur quòd Philippus Diaconus baptizabat, vt dicitur Act.8. in iisdem constitutionibus lib.6.cap.7.dicitur, Philippum, qui baptizauit Simonem magum, fuisse Apostolum. Quod manifestè falsum est.

Habentur in iisdem constitutionibus alia non pauca, quæ abhorrere videntur à veritate, vt quòd lib. 3. cap. 2. quartas nuptias appellent manifestam fornicationem.lib. 5. cap.6. distinguant Mariam Magdalenam à Maria sorore Lazari. lib. 8. c. 14. Iacobum fratrem Domini non velint esse Apostolum ex duodecim, & lib. eodem cap.26. 27. & 28. velint imponi manum Subdiacono, & Lectori, & ipsi etiam Diaconissæ, dum ordinantur: & lib. eodem cap.32. dicant, Exorcistas non ordinari: & cap. 38. dicant ancillam soli domino obsequentem recipi; si cum aliis intemperans fuerit, reiici.

De canonibus Apostolorum à Clemente scriptis maior est difficultas; nam ab vna parte Tertullianus in libro aduersus Praxeam scribit, canones Apostolorum esse nobis per manus traditos. Sanctus quoque Athanasius in Synopsi eos numerat inter agiographa. Synodus Trullana c.2. recipit canones Apostolorum octoginta quinque. Denique S.Ioannes Damascenus lib.4. de fide Orthodoxa cap. 18. videtur eos ponere inter sacras Scripturas.

At contra Gelasius Papa in Concilio Romano, vnde extat caput, sancta Romana, dist. 15. expressè dicit, liber canonum Apostolorum apocryphus: & hoc idem confirmatur distinct. 16. can. 1. & 2. Sed hæc conciliari possunt, si dicamus, canones legitimos esse solùm quinquaginta priores: reliquos non esse legitimos, quamuis à Græcis recipiantur. Sic enim Vrbanus II. apud Gratianum dist.32. can. præter, §. sciendum, dicit, canones Apostolorum ex toto à Græcis, ex parte à Latinis recipi: & Humbertus Cardinalis clariùs idem dicit, cuius testimonium sub nomine Leonis IX. ita refert Gratianus dist.16. can. Clementis.[Apostolorum, inquit, canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis capitulis quinquaginta, quæ decreuerunt Orthodoxæ fidei tractatores adiungenda.] Hincmarus quoque, vt testatur Franciscus Turrianus lib. 1. pro epistolis Decretalibus cap.15. scribit, canones Apostolorum ab Ecclesia nobis traditos esse solùm quinquaginta: & ante hos omnes Dionysius Exiguus quinquaginta solùm canones Apostolorum in sua collectione posuit.

Denique

Denique in antiquis codicibus Conciliorum, non inueniuntur canones Apostolorum, nisi quinquaginta. Et verè canones, qui errorem sapiunt, & ab hæreticis superadditi videntur, sunt canones posteriores, vt can. 65. de sabbato non ieiunando. & 67. de baptizatis, vel ordinatis ab hæreticis. & 84. de numero librorum sacrorum: in quo canone multa sunt errata manifesta. Quod verò Gratianus dicit initio distinctionis sextæ decimæ, canones Apostolorum auctoritate Zepherini Papæ esse sexaginta: fortasse vitio librariorum erratum est in numero.

De disputatione S. Petri cum Apione, & de Itinerario eiusdem S. Petri, quod non extat, nisi fortè (vt suprà diximus) idem sint Itinerarium, & Recognitiones; non est multùm laborandum: ab initio enim reprobata leguntur, tum apud sanctum Hieronymum in libro de Scriptor. Eccles. tum apud sanctum Athanasium in Synopsi.

De Liturgia S. Clementis idem ferè dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Iacobi, eam verè Clementis esse, sed à posterioribus auctam: credibile autem est, Clementem non ex proprio iudicio, sed ex ritu, quem obseruari viderat à sancto Petro, Liturgiam composuisse: quemadmodum & ipse sanctus Petrus nihil aliud faciebat in offerendo sacrificio Eucharistico, nisi quod ipse Dominus fieri iusserat. Meminerunt Liturgiæ S. Clementis Proclus Patriarcha Constantinopolitanus lib. 7. de traditione diuinæ Missæ, & Nicolaus Episcopus Methonensis in libro de veritate corporis Christi, & Bessarion Cardinalis in libro de Sacramento Eucharistiæ.

De sancto Ignatio. 71.

SAnctus Ignatius Episcopus Antiochenus, post sanctum Petrum Apostolum, & sanctum Euodium, sedere cœpit anno Domini 71. & sedit annis 40. & Romæ passus est anno vndecimo Traiani, teste sancto Hieronymo in libro de Script. Eccles. Scripsit Epistolas vtilissimas, vt testatur sanctus Polycarpus eius æqualis, qui in epistola ad Philippenses dicit, se collegisse epistolas Ignatij quotquot inuenire potuit.

Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. septem enumerat epistolas sancti Ignatij, vt etiam sanctus Hieronymus loco citato, vnam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallianos, quartam ad Romanos, quintam ad Philadelphios, sextam ad Smyrnæos, septimam ad Polycarpum. Præter has inueniuntur aliæ quinque ad Mariam Cassabolitam vna, ad Antiochenos altera, ad Tarsenses tertia, ad Philippenses quarta, ad Heronem quinta. Atque hæ quinque epistolæ, quamuis ad manus Eusebij & Hieronymi non peruenerint; tamen ob styli similitudinem, & spiritum verè Apostolicum, à viris doctis omnino recipiuntur.

Tres aliç circumferuntur, ad B. Virginem Deiparam vna, & ad sanctum Ioannem Euangelistam duç, quibus additur epistola B. Virginis

ad Ignatium. Harum, primus (quod ſciam) meminit ſanctus Bernardus ſer. 7. in Pſalmum, [Qui habitat:] ſed neque in codicibus Græcis habentur, neque grauitatem eloquij S. Ignatij omnino redolent.

Vnum hoc loco admonendum videtur, non eſſe magnam fidem habendam codicibus Græcis, qui nunc extant, quando diſcrepant à Latinis: ſæpe enim emendatiores inueniuntur codices Latini, quàm Græci: quod verum eſſe intelliget, qui conferet teſtimonia, quæ ex Ignatio citant ſanctus Athanaſius in epiſtola ad Epictetum, & Theodoretus in in Dialogis, cum verbis eiuſdem Ignatij, quæ nunc habentur in codicibus Latinis, & Græcis.

De ſancto Polycarpo. 71.

SAnctus Polycarpus Epiſcopus & martyr, vnam ſcripſit epiſtolam egregiam ad Philippenſes, quæ cum epiſtolis ſancti Ignatij circumfertur: eius epiſtolæ meminit ſanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. & Euſebius lib. 3. hiſt. cap. 30. alias 36. Vixit tempore S. Ignatij, ſed ſuperuixit vſque ad Imperium M. Antonini, vt idem S. Hieronymus in eodem loco teſtatur.

De S. Dionyſio Areopagita. 71.

SAnctus Dionyſius Areopagita S. Pauli Apoſtoli diſcipulus fuit, teſte ſancto Luca, Act. 17. Quamuis autem à nonnullis dicatur martyrium ſubiiſſe ſub Domitiano; contra tamen ſentiunt alij, quoniam ipſe idem ſanctus Dionyſius in libro de diuinis nominibus cap. 4. nominatim allegat S. Ignatij verba ex epiſtola ad Romanos; quam epiſtolam ſcriptam eſſe conſtat anno ſeptimo Traiani, quo anno ſanctus Ignatius martyrio coronatus eſt. Scribit autem (inquit Areopagita) & diuinus Ignatius, [Amor meus crucifixus eſt] hæc autem verba in epiſtola ad Romanos leguntur: quomodo igitur poteſt Dionyſius obijſſe tempore Domitiani, qui Traianum præceſſit, ſi citat epiſtolam ſcriptam ſeptimo anno Traiani? Exiſtimamus igitur ſanctum Dionyſium fuiſſe quidem ſanctorum Ignatij & Polycarpi æqualem, ſed ſuperuixiſſe vſque ad Imperium Adriani.

Opera ſancti Dionyſij, quæ nunc extant, hæc ſunt:

De Cæleſti Hierarchia,	lib. 1.	De Diuinis nominibus,	1
De Eccleſiaſtica Hierarchia,	1	De myſtica Theologia,	1
Item Epiſtolæ ad Caium,	4	Ad Demophilum,	1
Ad Dorotheum,	1	Ad Titum,	1
Ad Soſipatrum,	1	Ad Apollophanem,	1
Ad Polycarpum,	1	Ad S. Ioannem Apoſtolum,	1

Ferebatur & vna ad B. Paulum: sed ab omnibus meritò reiecta est.

De cęteris operibus viri docti, & Catholici nihil dubitant. Soli hęretici Lutherani, & quidam scioli, Erasmus, Valla, & pauci alij, opera suprà numerata negant esse sancti Dionysij Areopagitæ.

Sed (vt alia nunc omittam) ad auctoritatem his operibus conciliandam satis esse debet, quòd hæc opera probentur à sancto Gregorio Papa hom. 34. in Euangelia, à sancto Martino Papa, & martyre, in Concilio Romano, à sancto Agathone Pontifice, in epistola ad Imperatorem Constantinum IV. & à Nicolao I. in epist. ad Michaelem Imperatorem. Item à Concilio vj. generali Act. 4. & à Concilio vij, Act. 2. Denique à sanctis Doctoribus plurimis, qui in hęc opera, tamquam germana sancti Dionysij Areopagitæ, commentaria scripserunt, vt à sancto Maximo Monacho, à S. Thoma, & alijs.

Quòd autem ante sanctum Gregorium Romanum nemo horum operum nomine S. Dionysij Areopagitæ meminerit: caussa videtur esse, quòd alicubi latuerint, vt multa alia sæpe longo tempore delitescunt; & circa tempora Sancti Gregorij reperta fuerint.

Quod enim quidam dicunt, citari nominatim hæc opera ab Origene homilia quadam in primum caput Ioannis, & ab Athanasio in quæstionibus ad Antiochum quæst. 8. nihil efficit: nam in homilia illa nominantur Ariani, qui diu post Origenem exorti sunt: & in quæstionibus ad Antiochum nominantur auctores ipso Athanasio posteriores: ex quo sequitur vt illa testimonia esse non possint Origenis, vel Athanasij, sed recentiorum auctorum.

Scribunt quidem Liberatus Abbas in Breuiario cap. 10. & Anastasius Bibliothecarius in epist. ad Carolum Caluum Imper. citari Dionysium Areopagitam à Ioan. Chrysostomo, & Cyrillo Alexandrino, sed quæ illi citant, non inueniuntur in locis citatis.

De S. Martiale Episcopo Lemouicensi.

Sanctus Martialis primus Episcopus Lemouicensis, dicitur scripsisse duas epistolas, vnam ad Burdegalenses, alteram ad Tolosanos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed multa sunt, quę eas epistolas supposititias esse indicare videantur.

Primùm enim auctor harum epistolarum dicit, se cum Christo vixisse, antequam crucifigeretur: Martialis autem Episcopus primus Lemouicensium missus fuit ad eam Vrbem, Decio Augusto & Grato Coss. anno Dom. 254. vt Gregorius Turronicus testatur lib. 1. hist. cap. 10. quare necesse est, vel Martialem vixisse fermè 300. annis, vel titulum epistolarum esse falsum, qui auctorem præfert Martialem Episcopum Lemouicensem, vel Epistolas esse confictas.

Deinde in secunda epistola cap.8.scribit auctor à se baptizatum Stephanum Regem, & quendam alium Tyrannum cum Satrapis suis. Atqui tempore Apostolorum, & etiam tempore Decij Imperatoris, non habuit Gallia vllos Reges,sed Imperio Romano subiecta erat. Primum enim Regem,Romanis expulsis, fuisse in Gallia Clodionem Comatum Pharamundi filium post annum Dom. 400. testantur omnes historici, Gregorius Turronicus lib.2.cap.9.qui eum vocat Clogionem,Ado Viennensis, Abbas Vrspergensis, Aimoinus, Paulus Æmilius, Robertus Gaguinus, Papirius Massonius, & alij.

Tertiò,dicit idem auctor eodem loco,templa Idolorum euersa fuisse, & Eccesias ædificatas auctoritate Regia ipso suo tempore: quæ videntur manifestè falsa; certè pugnant cum historiis Gregorij Turronici,Adonis, & aliorum.

Quartò, in epistola eadem cap. 9. citantur verba scripturæ Geneseos secundùm S.Hieronymi versionem, quod etiam in vtraque epistola passim cernitur.Id verò signum est apertissimum nouitatis.

Quintò,in eadem epistola cap.13. scribit auctor se interfuisse cum aliis discipulis quando Iudas osculo Dominum prodidit. Atqui hoc videtur repugnare Euangelio:siquidem Marcus,cap.14. & Lucas,cap.22. dicunt Christum cum duodecim vltimam cœnam celebrasse, & cum eisdem in hortum ingressum,ac deinde Iudæ obuiam iuisse.

Sextò,in epistola eadem,cap. 8.dicit, Valeriam quandam in ipsa Gallia martyrio coronatam.Id verò repugnat Sulpitio lib.2.sacræ historiæ,& Gregorio Turronico,lib.1.cap.28.histo.Francorum,qui scribunt,temporibus M.Antonini primùm intra Gallias martyria visa.

Multa sunt alia, quæ his epistolis fidem detrahere videntur. Alioqui autem piæ sunt, & ex iis non pauca dogmata Ecclesiastica confirmari possent aduersus nostri temporis hæreticos, si de tempore, quo scriptæ sunt,planè constaret.

De Abdia Babylonio.

ABdias Babylonius,vnus ex discipulis Domini fuisse dicitur. Sed vitę Apostolorum, quæ sub nomine eius circumferuntur, fabulis similiores sunt, quàm veræ narrationi. Sed neque eius Abdiæ, aut libri eius vllam in veteribus mentionem inuenio.

De Presbyteris Achaiæ,qui sancti Andreæ passionem scripserunt.

EXtat Passio S.Andreæ Apostoli sub nomine Presbyterorum Achaię, qui dicunt se scripsisse ea quibus ipsi interfuerunt. Audiui aliquando

quando magnum quendam virum, eam historiam in dubium reuocantem. Sed certè non videtur negari posse, quin vera & antiqua, & vtilis historia sit.

Petrus Damiani, qui ante sexcentos annos floruit, in serm. 2. de sancto Andrea, de hac historia sic loquitur: [Non immeritò in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam qui viderunt, scripserunt, & ministri fuerunt sermonis.] Sanctus etiam Bernardus in serm. de sancto Andrea, in vigilia eius, & in duobus, quos habuit in die festo, miris laudibus effert verba S. Andreæ ad crucem, quæ in hoc libro ad verbum inueniuntur.

Ioannes à Louanio, vir multæ doctrinæ, & iudicij, in censura de passionibus sanctorum, quæ habetur in Martyrologio Molani, hanc historiam, vt legitimam, probauit.

Idem fecit Aloysius Lipomanus, vir grauissimus, qui ex probatis auctoribus vitas sanctorum descripsit. Denique in Breuiario Romano, nuper recognito, historia hęc, cùm de ea inter viros doctos & graues acriter disputatum esset, omnium consensu approbata locum suum retinuit.

Seculum secundum ab Anno 100. ad 200.

De S. Iustino Martyre. 150.

POst Apostolica tempora primus eorum, quorum scripta ad nos peruenerunt, videtur esse sanctus Iustinus Philosophus & Martyr. Floruit enim temporibus Antonini Pij, & successorum eius Marci Aurelij & Lucij Veri; & in Apologia ad Imp. & Senatum, populúmq. Romanum, scribit, numerari eo tempore annos 50. à Christi natiuitate.

Opera eius multa recensentur ab Eusebio lib. 4. hist. cap. 17. & à sancto Hieronymo in lib. de Script. Ecclesi. quorum operum aliqua non extant, & quædam etiam extant, quorum illi non meminerunt. Hæc igitur Iustini opera nunc feruntur:

Dialogus cum Tryphone Iudæo Ephesi habitus.
Apologia ad Senatum Romanum.
Apologia altera ad Imp. Antoninum Pium.
Oratio paręnetica ad gentes.
De Monarchia.
Expositio fidei, siue de recta confessione.
Epistola ad Zenam & Serenum.
Interrogationes, siue quæstiones positæ gentibus, & gentium ad eas responsiones, earúmq. refutationes.

Interrogationes, siue quæstiones gentium positæ Christianis, & ad eas responsiones.

Refutatio quorundam Aristotelis dogmatum.

Et quidem de primis quinque libris, quorum Eusebius & Hieronymus meminerunt, non videtur posse dubitari. Sciendum est autem, Apologiam priorem, vt in nostris libris habemus, reipsa esse posteriorem, & non ad Senatum datam, vt nostri libri habent, sed ad Marcum & Lucium Imperatoris Pij successores, vt apertè colligitur ex Eusebio & Hieronymo locis citatis: sed fefellit nostros, quia Apologia prior caret initio, & ideo non potuit cognosci ad quem, vel ad quos directa esset.

Liber de expositione fidei, siue de confessione rectæ fidei, cuiuscumque sit, insignis liber est, & Iustino auctore dignus. Ambigo tamen an eius sit, primò, quia veteres eius non meminerunt: secundò, quia stilus videtur esse diuersus à stilo Iustini: tertiò, quoniam multo apertius & distinctiùs disserit de mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, quàm scriptores eius seculi facere soleant.

De epistola ad Zenam & Serenum idipsum censeo.

De libro quæstionum quinq; gentibus à Christianis positarum, facilè iudicari potest, eum librum non esse Iustini, quòd in eo sæpe fiat mentio Manichæorum, quos post mortem Iustini exortos esse constat. Idem iudicium fieri potest de quæstionibus 146. quas gentes Christianis posuerunt: nam quæst. 82. & 86. citatur Origenes, & quæst. 115. citatur Irenæus, & Martyr appellatur: cùm tamen Iustinus vtroque antiquior fuerit: nam ipse etiam Irenæus lib. 5. Iustinum Martyrem adducit, tamquam se antiquiorem.

De reprehensione dogmatum Aristotelis, meminit Photius in Bibliotheca; neque extat euidens indicium falsitatis; ideo nihil habeo quod dicam.

De Melitone. 150.

SAnctus Melito Sardensis Episcopus M. Aurelij Imp. tempore floruit; cui etiam Apologiam pro Christianis obtulit, vt refert Eusebius lib. 4. hist. cap. 25. Multa scripsit, quorum fragmenta extant apud Eusebium loco notato. Inter quæ fragmenta continetur catalogus librorum Testamenti veteris, in quo liber Sapientiæ tribuitur Salomoni; & hic solus liber recensetur à Melitone ex iis qui in Hebraicis codicibus non habentur: vt etiam solus liber Esther omittitur ex ijs qui sunt in Hebræo.

Tribuitur etiam Melitoni liber de transitu B. Virginis, qui extat in 7. tomo bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. sed indignus liber est, qui tanto viro tribuatur.

De

De Athenagora. 155.

Athenagoras æqualis Iustini fuit, & insignem Apologiam pro Christianis scripsit, & Impp. Marco Aurelio Antonino & Aurelio Commodo obtulit: quam sub nomine Athenagoræ citat sanctus Epiphanius in hæresi Origenis, vbi refert verba Procli ex Methodio.

Scripsit etiam librum de Resurrectione: vtrumque opus extat tomo 9. bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. & suspicione caret. Mirum autem est, cur Eusebius diligentissimus scriptorum inuestigator, huius auctoris non meminerit.

Quòd autem sanctus Hieronymus hunc scriptorem omiserit, non est adeo mirum, cùm satis constet, catalogum sancti Hieronymi, ex historia Eusebij esse desumptū, quoad illos scriptores, qui Eusebiū præcesserunt.

De S. Theophilo. 170.

Sanctus Theophilus Episcopus Antiochenus, sextus ab Apostolo Petro, vixit tempore M. Aurelij Imp. & sub Commodo eius filio obiit, teste Eusebio in Chronico. Scripsit multa, teste S. Hieronymo lib. de Script. Eccles. sed nunc extant in 1. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis, commentaria in quatuor Euangelia: & libri tres ad Autolycum aduersùs Christianæ Religionis calumniatores.

De Tatiano. 170.

Tatianus sancti Iustini auditor, scripsit infinita volumina, ex quibus (inquit sanctus Hieronymus de Scripr. Eccles.) vnus contra gentiles florentissimus extat liber, qui nuper est inuentus, & editus in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis. Porro Tatianus post martyrium sancti Iustini à Fide catholica defecit, & in superbiam elatus hæresiarcha factus est.

De Egesippo. 177.

Egesippus æqualis Iustini, & Athenagoræ fuit, vt ex Eusebio lib. 4. hist. cap. 21. & sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. perspicuum est. Scripsit historiam Ecclesiasticam vsque ad sua tempora, idest, vsque ad Aniceti Pontificatum. Huius historiæ meminerunt Eusebius & sanctus Hieronymus locis citatis, in quibus fragmenta historiæ eiusdem leguntur. Nunc non extat. Libri verò de excidio Hierosolymæ, qui sub nomine Egesippi circumferuntur; aut alterius

Hegesippi recentioris, aut supposititij sunt. Certè ex lib. tertio, cap. 5. colligitur, post Constantini tempora libros illos fuisse conscriptos.

De sancto Irenæo. 180.

SAnctus Irenæus Episcopus & martyr, Commodo Imperatore & Eleuthero Pontifice vixit: & tempore Seueri Imp. martyrium consummauit. scripsit multa; sed ad nos non peruenerunt, nisi quinque libri aduersus Valentinum, qui pleni sunt doctrina, & pietate. Ambigunt nonnulli, Græcè ne an Latinè scripserit; quoniam non inueniuntur eius libri, nisi Latinè conscripti: & tamen ipse natione Græcus erat, & sancti Polycarpi discipulus, & phrasis eius Græcismum redolet. Sanctus Hieronymus lib. 11. in Ezechielem explanans caput 36. Ezechielis, apertè Irenæum inter Scriptores Græcos numerat: & in lib. de Script. Eccles. in Tertulliano, dicit, Tertullianum esse primum Latinorum post Apollonium, & Victorem, quorum vterque Irenæo posterior est.

Sæculum Tertium ab Anno 200. ad 300.

De Tertulliano. 203.

TErtullianus tempore Seueri Imperatoris floruit, vt ipse testatur lib. 1. in Marcionem, in Apologetico cap. 4. & alibi. Initio catholicus ardentissimi zeli, deinde in Montani hæresim prolapsus contra Ecclesiam non pauca scripsit. Ergo opera Tertulliani indubitata sunt.

De patientia,	lib. 1
De Carne Christi,	1
De Resurrectione carnis,	1
De præscriptionibus aduersus hæreticos,	1
Aduersus Iudæos,	1
Aduersus Marcionem,	5
Aduersus Valentinianos,	1
Aduersus Hermogenem,	1
Aduersus Praxeam,	1
De corona Militis,	1
Ad Martyres,	1
De Pœnitentia,	1
De Virginibus velandis,	1
De Habitu muliebri,	1
De cultu Fœminarum,	1
Ad Vxorem suam,	2.

De

† De fuga in persecutione,	1
Ad Scapulam,	1
De testimonio animæ,	1
De Anima,	1
† De exhortatione Castitatis,	1
† De Monogamia,	1
De Baptismo	1
De Pallio,	1
De Idololatria,	1
† De Pudicitia,	1
† De ieiunio aduersus psychicos,	1
Scorpiacum contra Gnosticos,	1
De Oratione,	1
De Spectaculis,	1
Apologeticus aduersus gentes,	1

Ex his libris sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccl. dicit, scriptos esse contra Ecclesiam à Tertulliano iam tum hæretico, librum De fuga in persecutione, De exhortatione Castitatis, De Monogamia, De pudicitia, De ieiunio, quibus crucem addidimus. Librum de oratione scribit sanctus Hilarius in Can. 5. Matthæi, esse volumen aptissimum, sed consequentem errorem auctoris detraxisse scriptis probabilibus auctoritatem.

Opera Tertulliani dubia, vel supposititia.

De Trinitate, lib.1.
De cibis Iudaicis, epistola.

De libro de Trinitate dissentiunt sanctus Hieronymus, & Ruffinus: hic enim in Apologia pro Origene scribit, librum de Trinitate, Tertulliani, ab hæreticis cum operibus sancti Cypriani coniunctum fuisse, vt fallerent incautos. Ille autem in secundo libro aduersus Ruffinum contra asserit, librum illum de Trinitate, non esse Tertulliani, sed Nouatiani.

Idem etiam sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Nouatiano, scribit Nouatianum scripsisse grande volumen de Trinitate quasi Epitomen operis Tertulliani. Vbi apertè significat, Tertullianum quoque scripsisse de Trinitate, cuius libri epitomen Nouatianus ediderit. Sed quicquid de hac re sit, dubitari non posse existimo quin liber de Trinitate, qui nunc extat inter opera Tertulliani, Tertulliani non sit: nam in eo libro refutatur nominatim Sabelliana hæresis. Sabellius autem post tempora Tertulliani apparuit; & in tempora Nouatiani incidit, vt notum est ex epistola Dionysij Alexandrini apud Eusebium lib. 7. hist. cap. 5. Adde quòd stilus (vt etiam sanctus Hieronymus annotauit) apertè clamat, librum illum Tertulliani non esse.

Liber, siue Epistola de cibis Iudaicis, non videtur stilum habere Tertulliani: & videtur ab aliquo Episcopo propriæ plebi transmissus. Tertullianus autem Episcopus non fuit. Interim tamen nihil definio, sed caussas dubitandi in medium pono. Illud postremò addendum videtur, Tertulliani libros cum iudicio esse legendos, non eos tantùm, quos S. Hieronymo teste, contra Ecclesiam propriè scripsit, sed etiam librum aduersus Praxeam, librum de anima, librum aduersus Hermogenem, librum de carne Christi, & librum de pœnitentia. In his enim propositiones non paucæ, vel erroneæ, vel certè suspectæ occurrunt.

De Clemente Alexandrino. 204.

CLemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, vir doctissimus, Panteni discipulus, & Origenis magister, vixit sub Seuero Imp. vt ipse testatur lib. 1. Stromatum. Ibi enim deducit tempora Imperatorum vsque ad obitum Commodi, cui Seuerus successit, post breuissimum Imperium Pertinacis, & Iuliani. Multa scripsit, quorum meminerunt Eusebius lib. 5. hist. cap. 11. & S. Hieronymus de Script. Eccles. Nunc verò hæc opera supersunt:

Stromatum libri octo.
Pædagogi libri tres.
Oratio exhortatoria ad gentes.

Neque de his dubitatio vlla est. Meminit Cassiodorus in lib. 1. Diuinarum Institutionum explanationis Clementis Alexandrini in epistolas canonicas: an ea sit, quæ in Bibliotheca S. Patrum inuenitur, non facilè iudicare possum.

Non desunt in hoc insigni auctore sententiæ aliquæ, quæ errorem sapiunt, quas in libris nostris Controuersiarum notauimus, & ob quas Gelasius Papa, in Concilio quodam Romano, Clementis huius opuscula inter apocrypha retulit. Vtrùm autem sententiæ illæ ab hæreticis insertæ sint, vt aliqui piè credunt, an auctori more humano exciderint, ignoramus.

De Minutio Felice. 206.

MInutius Felix Tertulliani æqualis, scripsit Dialogum inter Christianum Octauium, & Ethnicum Cæcilium, qui Dialogus, Octauius inscribitur; atque inde factum est, cùm auctor ignoraretur, vt septem libris Arnobij contra gentes, hic veluti octauus adiungeretur. Sed re vera non est octauus liber Arnobij, sed Octauius Minutij Felicis, causidici Romani insignis, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles.

De S.Hippolyto Episcopo, & Martyre. 220.

SAnctus Hippolytus Episcopus Portuensis, & martyr, Clementis Alexandrini discipulus, sub Alexandro Seuero martyrium consummauit.

Multa scripsit quæ enumerantur ab Eusebio lib.6.hist.cap.16.& à sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Nūc solùm extant excerpta quædam ex libris S. Hippolyti de Theologia, & Incarnatione, apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis: necnon in Bibliotheca Sanctorum Patrum, Oratio de consummatione Mundi, de Antichristo, & secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi.

Consulat Lector notationes Card. Baronij ad Martyrologium die 22. Augusti.

De Iulio Africano. 222.

IVlius Africanus paulo senior Origene fuisse videtur, cùm in epistola ad Origenem, eum filium appellet. Scripsit librum de temporibus ab origine Mundi vsque ad Macrinum Imperatorem, sub quo ipse viuebat, & ad M. Antoninū Heliogabalum, legationem suscepit, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Ecclesiast. Sed hi libri perierunt, cùm tamen extarent tempore Photij, vt ipse in Bibliotheca scribit. Extat hoc tempore solùm Epistola ad Origenem de historia Susannæ, quam fabulosam esse contendit: cui respondit Origenes, veram illam esse demonstrans. Epistola Iulij Africani extat in secundo tomo operum Origenis.

De *Origene.* 226.

ORigenes Adamantius Clementis Alexandrini discipulus vixit vsque ad tempora Galli & Volusiani Impp. teste sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Quamuis autem doctissimus fuerit, deceptus tamen ex Platonis philosophia in multos errores incidit. Sanctus Basilius in lib. de Spiritu sancto cap. 30. dicit, Origenem non habuisse sanas de Spiritu sancto opiniones. Sanctus Epiphanius in libris de hæresibus ponit Origenem in numero aliorum hæreticorum. Sanctus Hieronymus vertit in Latinum idioma libros Origenis Periarchon, vt ostenderet errores plurimos, quibus libri illi scatent. Denique in quinta Synodo generali collatione 8. can. 11. dicitur anathema Origeni, & scriptis eius, sicut Ario, Eunomio, Macedonio, Nestorio, & Eutycheti: & in lib. qui inscribitur, Pratum Spirituale, cap, 25. in quadam reuelatione visus est Origenes cum Ario, aliisque hæreticis

in gehennæ ignibus torqueri. Citatur autem Pratum spirituale in 7. Synodo generali, ne quis eum librum spernendum censeat. Hæc præmittenda existimaui propter eos, qui Origenem defendere vel excusare conantur, quales fuerunt olim Eusebius in lib. 6. hist. Eccles. & in Apologia pro Origene, quam nomine Pamphyli martyris edidit: & qui Eusebium imitatus est, Ruffinus, qui etiam Apologiam pro eodem Origene scripsit. Deinde paulo ante nostram ætatem eandem defensionem suscepit Ioãnes Picus; & nostro tempore Gilbertus Genebrardus.

Opera Origenis ascendunt ad sena millia librorum, teste Epiphanio in hæresi Origenis, quæ est ordine 64. Sed plurima perierunt. Quæ nunc extant, in duos tomos distributa hęc sunt.

Primi tomi:

In Genesim homiliæ	17
In Exodum hom.	13
In Leuiticum hom.	16
In Numeros hom.	28
In librum Iosue hom.	26
In librum Iudicum hom.	9
In lib. Regum hom.	1
In librum Iob libri	3
In psal. 36. 37. & 38. hom.	9
In Cantica canticorum hom.	6
In Isaiam hom.	9
In Hieremiam hom.	14
In Ezechielem hom.	14
Periarchon, id est, de principijs lib.	4
Threni, siue planctus Origenis tract.	1
De recta in Deum fide Dialogus.	
Commentaria in Iob, Ioachimo Perionio interprete.	
In eundem hom.	4

Secundi tomi:

In Matthæum tractatus,	35
In Lucam hom.	39
In Ioannem tractatus,	32
In diuersos locos noui testamenti hom.	10
In epistolam ad Rom. lib.	36.
Contra Celsum lib.	8
Contra Marcionistas Dialogi.	
Philocalia, siue de amore honesti.	
De Susannæ historia Epitome.	
De eadem historia Iulij Africani epistola, &	

ad

ad eandem Origenis responsio.

His addi possunt Tetrapla, Exapla, & Octapla Origenis labore contexta. Tetrapla sunt quatuor editiones testamenti veteris, 70. Interpretum, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis. Exapla sunt quatuor illæ adiunctis duabus Hebraicis, altera literis Hebraicis, altera literis Græcis. Octapla sunt, editiones sex suprà dictæ, adiunctis duabus sine nomine auctoris, quinta & sexta: addidit ipse Origenes septimam editionem ex versione 70. Interpretum emendata, & cum Theodotionis versione collata, additis asteriscis, & obeliscis. Vide de his editionibus Epiphanium in lib. de ponderibus, & mensuris.

Opera dubia, vel supposititia.

HOmiliæ in Leuiticum habentur etiam inter libros S. Cyrilli; sed verè Origenis sunt, non S. Cyrilli: nam & phrasim Origenis seruant, & erroribus eiusdem scatent.

Libri tres in Iob, non videntur esse Origenis: nam lib. 1. meminit auctor Homousianorum, quam dicit esse sectam trium Deorum, quæ totum orbem repleuit. At nomen Homousianorum inuentum est ab Arianis, qui post obitum Origenis apparuerunt. Deinde lib. 2. meminit auctor S. Luciani iam tum martyrio affecti. At S. Lucianus posterior Origene fuit.

Commentaria quoque in Iob, Perionio interprete, non videntur esse Origenis: nam in explanatione cap. 3. adfert expositionem S. Luciani martyris; item in explanatione cap. 7. & 8. refellit Manichæos nominatim: & in cap. 18. meminit Homousianistarum. At Manichæi & Ariani, qui Catholicos Homousianistas vocabant, post Origenem exorti sunt.

De Homiliis in Psalmos aliqui dubitant, an sint Origenis.

Homiliæ in diuersa loca Euangelij, sine dubio non sunt omnes Origenis.

In Homilia in primum caput Ioannis mentio fit Manichæorum, & Arianorum, qui post Origenem exorti sunt.

In Homilia nona in diuersa loca, inueniuntur fragmenta ex S. Hieronymo in vltimum caput Isaiæ Prophetæ, & ex S. Gregorio lib. 15. Moralium cap. 14. & ex aliis Origene posterioribus; & ea fragmenta Hieronymi, & Gregorij, non Origenis esse stilus manifestè docet.

In Homilia de S. Maria Magdalena, super illud, [Maria stabat ad monumentum foris plorans,] stilus est planè Latinus.

Tractatus quintus in Matthæum videtur esse Latini auctoris: nam adducens auctor verba Isaiæ 48. [Dominus misit me, & spiritus eius;] in Græco, inquit, Spiritus sanctus neutri generis est, non masculini, vt apud nos. Vbi se inter Latinos numerat. Et, si tractatus quintus Latin

auctoris est, non parua suspicio est, reliquos etiam tractatus eiusdem operis, Latini auctoris esse. Atque hæc pauca de Origene.

De *Ammonio Alexandrino*. 226.

AMmonius Alexandrinus tempore Alexandri Imper. vixit, & scripsit canones euangelicos, quos alij harmoniam euangelicam vocant: quam Victor Capuanus cum Tatiani diatessaron confudisse videtur. Vide in Bibliotheca S. Patrum tomo 7. editionis secundæ, & Card. Baronium tomo 2. Annalium ad annum Dom. 174.

De *S. Gregorio Thaumaturgo*. 233.

SAnctus Gregorius antea Theodorus dictus, Episcopus fuit Neocæsariensis, & à magnitudine miraculorum patratorum Thaumaturgus appellatus, auditor fuit Origenis, dum esset adolescens, sed ab erroribus eius omnino immunis fuit. Claruit tempore Alexandri Seueri, cuius ann. 10. factum Episcopum scribit Cardinal. Baronius in secundo tomo Annalium, ad ann. 233.

Scripsit Metaphrasim in Ecclesiastem:

Panegyricum in Origenem.

Breuem fidei confessionem, quam ex reuelatione B. Ioannis Apostoli didicit.

Expositionem fidei aduersus Elianum.

Et Epistolam Canonicam.

His nuper adiunxit Gerardus Vossius duodecim sententias cum anathematismis: Qui extant Græcè & Latinè apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis.

Tres Sermones eiusdem S. Gregorij de Annuntiatione B. Virginis.

Item Sermonem de Baptismo Christi, siue de Theophania Domini: denique disputationem de Anima ad Tatianum.

Et quidem de metaphrasi nullum est dubium. Eius enim testatur S. Hieronymus tum in libro de Script. Eccles. tum in Commentario ad cap. 4. Ecclesiastæ. Ruffinus etiam meminit lib. 7. hist. Eusebij cap. 25. & falluntur, qui eam tribuunt Gregorio Nazianzeno.

De Panegyrico quoque in Origenem res notissima est. Scripsit enim illud adolescens, & coram ingenti multitudine, ipso etiam Origene audiente, recitauit, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. & hoc tempore in lucem prodiit auctore Gerardo Vossio hoc ipsum Panegyricum Græcè & Latinè.

Non minùs certum est didicisse S. Gregorium confessionem fidei à B. Ioanne Euangelista sibi cum ipsa sanctissima Virgine Deipara apparente;

rente; cuius rei meminit Gregorius Nissenus in vita Gregorij Thaumaturgi: & eam ipsam fidei confessionem ab eodem Gregorio scriptam, totidem verbis referunt idem Gregorius Nissenus, & alij.

Denique extra Controuersiam est epistola canonica, quam etiam Balsamon Commentariis illustrauit.

Expositionem fidei, quam S. Gregorius scripsit, existimat Gerardus Vossius se inuenisse, & edidisse: sed fortasse fallitur: nam expositio illa fidei, cuius meminit S. Basilius in epist. 64. ad Neocæsarienses, quæ verè à Gregorio Thaumaturgo scripta fuerat aduersus Elianum, multùm differt ab ista, quæ nunc extat apud Vossium. In illa enim habebatur, [Patrem & filium hypostasi esse vnum, & sola animi cogitatione distingui:] vnde suspicio orta erat, à Gregorio foueri hæresim Sabellij; & S. Basilius laborat, vt S. Gregorium à Sabellianismi suspicione defendat. At expositio fidei, quam Vossius edidit, Sabellium nominatim refutat, neque vnquam dicit, Patrem & filium hypostasi esse vnum, & sola rationis cogitatione distingui: sed contra dicit, Patrem & filium natura diuinitatis esse vnum, & vnamquamque personam per se subsistere, & aliam esse hypostasim Patris, aliam filij, &c. Præterea expositio fidei Vossiana videtur omnino scripta contra Arianos, ac per hoc satis diu post tempora S. Gregorij Thaumaturgi: sic enim incipit, [Inimicissimi, & alieni à confessione Apostolica sunt, qui dicunt, esse filium ex non extantibus,] &c. & infrà, [Eos verò, qui communicant cum iis, qui reiiciunt homousion, tanquam alienum à scripturis, & qui dicunt aliquid ex Trinitate creatum esse, alienos existimamus.]

Constat autem Arianos fuisse, qui dicebant, filium esse ex non extantibus, & qui reiiciebant vocem homousion, tanquam alienam à scripturis. Quin etiam ita disputat hic auctor de Incarnatione, vt videatur refellere Nestorianos, & Eutychianos.

Eadem censura addi potest ad duodecim capitula cum anathematismis, quæ Gerardus Vossius S. Gregorio tribuit. Videntur enim illa capitula quasi appendix quædam ad expositionem fidei adiuncta; ac præcipuè Nestorij & Eutychetis erroribus opponuntur: qui hæretici longè post obitum S. Gregorij exorti sunt.

De sermonibus in Annunciationem, & Theophaniam Dominicam, vt etiam de libello De anima ad Titianum, nihil certi habeo, cum nec veteres horum meminerint; neque tamen conuinci possit, eos esse suppositios.

De S. Cornelio Papa. 254.

Sanctus Cornelius Papa tempore Decij sedit, & scripsit insignes epistolas, quarum meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.

è quibus extat solùm epistola ad Fabium, siue Flauianum Antiochenum Episcopum, sed non integra, apud Eusebium lib. 6. hist. cap. 35. & alia breuis ad Lupicinum, tomo 1. Bibliothecæ S. Patrum: & aliæ duæ inter epistolas S. Cypriani.

De S. Sixto Secundo.

Sixtus II. Pontifex, & martyr, dicitur scripsisse librum sententiarum, siue prouerbiorum, qui citatur à S. Augustino lib. De natura, & gratia, cap. 64. & extat in tomo 5. Bibliothecæ S. Patrum, edit. 2.

Cæterùm liber ille falsò tribuitur S. Sixto martyri, cùm sit Sixti philosophi ethnici, vt S. Hieronymus demonstrat in epist. ad Ctesiphontem; & in cap. 22. Hieremiæ, & in cap. 18. Ezechielis: & S. Augustinus lib. 2. Retractationum, cap. 42. retractat locum citatum ex libro De natura & gratia. Denique Gelasius in Concilio 70. Episcoporum reprobat librum Prouerbiorum sub nomine S. Sixti ab hæreticis conscriptum: dicit autem ab hæreticis conscriptum, quia Ruffinus eum librum plenum erroribus conuertit ex Græco, & S. Sixto attribuit.

De S. Cypriano. 250.

Sanctus Cyprianus vir eloquentissimus & sanctissimus, sub Valeriano & Gallieno martyrium passus est, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. sed in Episcopum promotus fuit temporibus Fabiani Papæ, & Philippi Imp. proinde sedit temporibus Fabiani, Cornelij, Lucij, Stephani, & Sixti, Pontificum Romanorum. Opera eius multa extant, sed non omnia indubitata: primò igitur catalogum texemus operum indubitatorum.

Opera S. Cypriani, indubitata.

Epistolarum libri quatuor, quas Pamelius ordine temporum digessit, & sunt numero 83.

De habitu Virginum, tractatus vnus.	1
De lapsis,	1
De simplicitate Prælatorum, siue de vnitate Ecclesiæ,	1
De oratione Dominica,	1
Contra Demetrianum,	1
De Idolorum vanitate,	1
De mortalitate,	1

De

De Eleemosyna, 1
De bono patientiæ, 1
De zelo,& liuore, 1
De exhortatione Martyrij 1
Ad Quirinum contra Iudæos,libri tres.
Ad Iubaianum de baptizandis hæreticis, 1
Ad Pompeiũ contra epistolam Stephani Papæ, 1
Hos tamen duos libros Pamelius inter epistolas coniecit,& sunt epistolæ 73,& 74.
Sententiarum ex Concilio Carthaginensi de hęreticis baptizandis, 1

Opera suppostitia, vel dubia.

De monte Sina,& Sion, tractatus vnus.
De reuelatione capitis sancti Io.Baptistæ.
Expositio symboli.
De singularitate Clericorum.
De operibus Cardinalibus Christi, sermones 12.
De laude Martyrij.
De disciplina, & bono pudicitiæ.
Ad Nouatianũ de spe veniæ lapsis non neganda.
De duplici martyrio.
De aleatoribus.
De cœnæ dispositione.
De duodecim abusionibus seculi.
De spectaculis.
De Iudaica incredulitate ad Virgilium.
De Iudæis,qui insecuti sunt Christum.
Carmen,Genesis.
Carmen,Sodoma.
Carmen ad Apostatam Senatorem.
Hymnus de Pascha.
Oratio pro Martyribus,quæ incipit,Agios.
Oratio altera, quæ incipit, Domine sancte Pater.

Tractatus de monte Sina & Sion non habet stilum sancti Cypriani.

Tractatus de reuelatione capitis sancti Ioannis Baptistæ, non est sancti Cypriani, sed auctoris multo recentioris, qui in hoc ipso opere mentionem facit sanctorum Athanasij & Cyrilli:item Theodosij Imp.& Pepini Regis Francorum : & ipsa reuelatio capitis sancti Ioannis Baptistæ contigit sub Theodosio,vt Nicephorus testatur lib.12.cap.49. Itaque reuelatio de qua hîc agitur, facta est annis plus centum post obitum sancti Cypriani.

Expositio Symboli, non est sancti Cypriani, sed Ruffini: nomine Ruffini habetur inter opera sancti Hieronymi: & testatur Gennadius in libro de viris Illustribus, Ruffinum in explicatione Symboli excelluisse: denique stilus est Ruffini, non sancti Cypriani.

Tractatus de singularitate Clericorum, vbi prohibetur Clericis cohabitatio fœminarum, insignis & vtilis est, & antiqui sine dubio auctoris: nonnullis videtur esse potiùs Origenis, quàm Cypriani. Sed tamen stilus apertè reclamat; & Latinum auctorem, non Græcum esse clamat. Idem etiam stilus satis diuersus est à stilo sancti Cypriani, & verba multa parum Latina admiscet, quæ in Cypriano non inueniuntur, qualia sunt, inordinaliter, contubernalitas, mulcedo, passibilitas, & alia.

Sermones de operibus Cardinalibus Christi, eruditi & antiqui auctoris sunt, sed non videntur esse Cypriani. Primùm enim stilus multo humilior est, quàm sancti Cypriani esse soleat. Deinde in sermone de tentatione & ieiunio, docet hic auctor, Diabolum cecidisse de cælo ante hominis creationem: cuius sententiæ contrarium habet sanctus Cyprianus in tractatu de zelo, & liuore. Denique in præfatione sic alloquitur sanctum Cornelium Papam, [Quia, inquit, solent aliquando Patres nugis infantilibus arridere, & linguis balbutientibus delectari, indulgentiam meretur humilitas, quæ quo potest accessu sublimitatis vestræ manibus se porrigit attrectandam:] hæc ille. At S. Cyprianus semper Cornelium fratrem, & collegam appellabat: nec ignorabat, se non minùs doctum, & disertum, quàm Cornelius esset; & cùm præterea Episcopus ante Cornelium ordinatus fuisset, & in Ecclesia vniuersa mirificè clareret; nunquam profectò scripta sua nugas infantiles appellaret: neque diceret sublimitatem Cornelij lingua balbutienti Cypriani oblectari debere.

Libellus de laude martyrij ideo positus est inter opera Cypriani dubia, quoniam Erasmus dubitauit ob aliquam stili dissimilitudinem. Sed communiter admittitur inter vera opera sancti Cypriani, præsertim cùm Moses, & Maximus, ad quos liber iste scribitur, in epistola ad Cyprianũ, quæ est 26. inter epistolas sancti Cypriani, huius ipsius libri mentionem faciant: neque stilus dissidet ab aliis operibus, nisi quòd est magis elaboratus, quàm aliqua alia eiusdem opera, sed non magis quàm omnia. Siquidem epistola secunda, quæ est ad Donatum, non cedit huic libello; & tamen illa epistola est, hic verò liber similis orationi in genere demonstratiuo.

Liber de disciplina, & bono pudicitiæ; & liber ad Nouatianum de spe veniæ danda lapsis; sancti Cypriani mihi esse videtur; quicquid Erasmus dicat, qui nimis subtiliter de stili dissimilitudine aliquando iudicat.

Liber de duplici Martyrio, ſancti Cypriani eſſe non poteſt, cùm auctor mentionem faciat Diocletiani, & Maximiani Imperatorum, qui nondum imperare cœperant, cùm ſanctus Cyprianus martyrium pateretur:ac vt magis miremur qua fronte eiuſmodi libri ſub Cypriani nomine edantur,meminit hic idem auctor belli Cæſarei contra Turcas.

Liber de aleatoribus vtilis & doctus eſt;ſed non videtur eſſe Cypriani, cùm in principio ſatis apertè ſignificet auctor,ſe vniuerſali Eccleſiæ præſidere,& Apoſtolatum gerere,ſuper quem Chriſtus fundauit Eccleſiam, & Chriſti vicariam ſedem obtinere, & ſibi traditas eſſe claues ligandi,& ſoluendi,&c.Itaque videtur libellus eſſe alicuius Romani Pontificis,qui ſancti Cypriani ſcriptiones imitatur, quamuis ſtili eius elegantiam non aſſequatur.

Liber de cœnæ diſpoſitione non ſolùm Cypriani non eſt, verùm neque alicuius docti hominis eſt. Fortaſſe auctor eius Cyprianus dicebatur,ſed longè diuerſus ab illo,de quo nunc agimus:nam neque verba,neque ſententias habet homine docto dignas: ſed ineptas,& ridiculas narrationes & fabellas.

Liber de duodecim abuſionibus ſeculi, S. Cypriani eſſe non poteſt, cùm paſſim citet ſcripturas ex verſione S.Hieronymi:qua ratione neque S.Auguſtini erit,quamuis inter eius etiam opera feratur.

Liber de ſpectaculis egregius eſt, & ad imitationem libri Tertulliani de eodem argumento conſcriptus. Ratio dubitandi ſítne Cypriani, an non,ſola ſtili diuerſitas eſſe videtur.

Liber de incredulitate Iudaica ad Vigiliũ,nihil eſt aliud,niſi verſio in Latinam linguam dialogi Græci inter Iaſonem Chriſtianum, & Papiſcum Hebræum : qui Græcus dialogus antiquiſſimus eſt,cùm eius meminerit Origenes lib.4.contra Celſum.Auctor autem Latinæ verſionis non Cyprianus, ſed Celſus dicitur, vt perſpicuum eſt ex vltimis verbis libri.

Liber de Iudæis, qui inſecuti ſunt Chriſtum, S. Cypriani non eſſe videtur,ob nimis magnam ſtili diuerſitatem.

De carminibus & orationibus nihil certi habeo:nam neque habemus veterum teſtimonia,vnde probemus opera iſta eſſe Cypriani:neque habemus argumenta,vnde probemus non eſſe:opera ſunt grauia,& docta, & S.Cypriano digna.

De S. Pontio Diacono. 250.

SAnctus Pontius Diaconus S. Cypriani, ſcripſit inſigne volumen de vita, & paſſione S. Cypriani, teſte Sancto Hieronymo de Script. Eccleſ. Id volumen extat ad initium S. Cypriani in editione Iacobi Pamelij.

De S. Dionysio Alexandrino. 250.

SAnctus Dionysius Alexandrinus Episcopus æqualis fuit S. Cypriani, sed paulo prior in Episcopatu, & paulo posterior in morte:& scripsit libros,& epistolas multas,teste sancto Hieronymo de Script.Eccles. Extat nunc epistola vna satis breuis inter Canones Ecclesiasticos Græcorũ cum annotationibus Balsamonis.Extant etiam multa & magna fragmẽta operum huius Dionysij apud Eusebium lib.6.hist.cap.33. & sequentibus, vsque ad finem libri,& lib.7.cap.1.& sequentibus,vsque ad 21. Extant denique alia fragmenta apud Athanasium in libro de sententia Dionysij Alexandrini,& in lib. de sententia Nicænæ Synodi. Neque de his vlla controuersia est.

De S.Zenone Episcopo,& Martyre. 260.

ECclesia Veronensis sanctum Zenonem Episcopum veneratur,quem sub Gallieno Imperatore passum esse prædicat,& eius sermones permultos nuper edidit.Huius Zenonis Episcopi,& martyris,nulla fit mentio apud Eusebium in hist. neque apud sanctum Hieronymum in lib. de Script.Eccles.

Primus est sanctus Gregorius,qui sanctum Zenonem Episcopum Veronæ,Martyrem nominat, lib.3. Dialogorum, cap.19. sed de operibus eius mentionem nullam facit. Extant sub nomine eius sermones editi Veronæ anno 1586.

De Genesi sermones,	4
De Abraham,	3
De Somnio Iacob,	1
De Iuda Patriarcha,	15
De Exodo,	11
De Præcepto, Attende tibi,	1
De Iob,	1
De Psalmis,	9
De Isaia,	6
De Martyrio Isaiæ,	1
De Daniele,	9
De Iona,	1
De Euangelio secundùm Lucam,	1
De Euangelio secundùm Ioannem,	1
De epistola ad Corinthios,	1
De æterna filij generatione,	3
De Aduentu Christi.	1

Ex his, sermo in illud, Attende tibi; & sermo in Euangelium Lucæ, & sermo de ieiunio, & sermo de liuore, & inuidia, non sunt S. Zenonis, sed S. Basilij magni, vt notum est, tum ex stilo, tum ex communi sententia. Item sermones in Psalmos, si non omnes, certè maiore ex parte apud Hilarium inueniuntur.

De aliis non habeo, quod dicam, nisi aliquos esse breuissimos, vt sermones dici non mereantur; aliquos esse repetitiones aliorum; aliquos ita obscuros, vt intelligi nequeant; &, quod me malè habet, de his sermonibus nullam extare apud veteres mentionem. Primus enim, qui eos inuenit, Guarinus fuit Veronensis Orator, ante annos circiter centum: editi sunt autem Venetiis anno 1508. & postea emendatiùs, & pulchrioribus characteribus Veronæ anno 1586. consulat Lector Card. Baronium in notis Martyrologij.

De S. Victorino Pictauionense. 270.

SAnctus Victorinus Pictauionensis Episcopus, & Martyr, S. Cypriani æqualis, vel paulo posterior, multa opera scripsit, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Nunc solùm extat Commentarius in Apocalypsim, & de hoc ipso dubium est, an sit Victorini opus. Scribit enim S. Hieronymus in epistola præfixa Commentario Victorini in Apocalypsim, Victorinum in isto suo Commentario secutum esse errorem Chi-

liastarum; quod etiam scripsit in lib. de Script. Eccles. in Papia: qua de causa Gelasius Papa, Victorini opera inter apocrypha numerauit. At Commentarium, quod nunc extat sub nomine Victorini, non solùm hoc errore caret, sed contra hunc errorem etiam pugnat. Hic beatus vir sub Diocletiano martyrium passus est anno Dom. 303.

De S. Methodio Episcopo, & Martyre. 285.

SAnctus Methodius Episcopus Tyri claruit tempore Diocletiani Imperat. & anno eius 20. martyrio coronatus est, ex Hieronymo de Script. Eccles. Is multa scripsit, sed nunc solùm extant fragmenta satis magna ex lib. eius de resurrectione aduersus Origenem, apud Epiphanium hæresi 64. Extant etiam alia fragmenta apud Photium in bibliotheca. Circunfertur libellus reuelationum sub nomine S. Methodij, sed suppositicius censetur.

De Dorotheo Tyrrhensi.

DOrotheus Tyrrhensis dicitur tempore Diocletiani exilium passus, & scripsisse Synopsim de vita Prophetarum, & discipulorum Christi; quæ Synopsis extat in bibliotheca S. Patrum, & frequenter citatur. At huius Dorothei nullam mentionem inueni apud Eusebium, S. Hieronymum, vel Gennadium, aut etiam Io. Trithemium, qui scripserunt de viris Illustribus.

Ipsa verò Synopsis plena est fabulis: consulat lector, quæ iste auctor scribit in vita Abdiæ, Ionæ, Isaiæ, Hieremiæ, & Elisæi. Præterea consulat, quæ scribit in vita Iacobi Alphæi, & Clementis: & in summa sciat, ab isto numerari inter 72. discipulos Christi, omnes, qui ab Apostolo Paulo nominantur, etiamsi Ethnici fuerint, vel fœminæ: & illos omnes non solùm discipulos Domini, sed etiam Episcopos facere. Non meminissem libri tam fabulosi, nisi vidissem à multis citari, & non minimi fieri.

De Arnobio. 285.

ARnobius sub Imp. Diocletiano floruit, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. ac vt probaret, se verè factum esse ex pagano Christianum, scripsit libros septem contra gentes: nam octauus, qui illi operi adiunctus est, non est liber octauus Arnobij, sed Octauius Felicis Minutij, de quo suprà dictum est. Feruntur etiam sub nomine Arnobij Commentaria breuia in Psalmos. Sed ea non videntur esse huius Arnobij, sed alterius recentioris: nam in explicatione Psal. 108. refellit hic auctor hæresim prædestinatorum, quæ tempore S. Augustini, vel postea, exorta est: &

est: & in explicatione Psal. 109. nominatim refellit Photinum hæresis Ebionitarum instauratorem. At Photinus tempore Valentiniani Imperatoris vixit, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. quo tempore Arnobius superstes esse non poterat. Fuit enim Arnobius præceptor Lactantij; Lactantius autem in extrema senectute vocatus est à Constantino Magno, vt Crispum filium erudiret, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. in Lactantio. Quamuis autem Commentaria in Psalmos, non sint illius Arnobij, qui circa initia Principatus Diocletiani florebat: sunt tamen auctoris alicuius veteris, qui etiam Arnobius dicebatur, vt constat ex Commentariis Bedæ in Psalmos, in quibus explicatio Arnobij non semel adducitur. Vide infrà in verbo, Arnobius iunior. Feruntur etiam annotatiunculæ in varios locos Euangelij; sed parui momenti, neque certum est, an sint Arnobij.

De Lactantio Firmiano. 290.

LActantius Firmianus, Arnobij auditor, floruit sub Diocletiano, & ad Principatum Constantini Magni in senectute peruenit, teste S. Hieronymo in libro de Script. Eccles. vbi multa eius opera recenset, quæ non extant: quæ autem extant hæc sunt:

Diuinarum Institutionum lib. 7
De Ira Dei, 1
De Opificio Dei, 1
Epitome in libros suos.
Carmen de Phœnice,
Aliud de Passione Domini,
Tertium de resurrectione eiusdem, & de Paschate.

Et quidem opera omnia, exceptis carminibus, sine controuersia Lactantij sunt: & quemadmodum ad eloquentiam Tullianam proximè accedunt, ita erroribus variis sic deformata sunt, vt non sine causa Gelasius Papa in Concilio Romano apocrypha censeri voluerit.

Carmen de Phœnice Ethnici hominis esse videtur.

Carmen de Resurrectione, & de Paschate, vt etiam de Passione, ambiguum est, an Lactantij sint, quia nonnulli negant illius esse: & tamen non habemus certum argumentum, vnde probetur illius non esse.

Seculum Quartum ab Anno 300. ad 400.

De Constantino Magno Imperatore. 306.

Constantinus S. Helenæ filius, Imperator Maximus, & felicissimus, quamuis occupatissimus in Imperio Orbis terræ gubernando, quod suscepit anno Dom. 306. & tenuit vsque ad 337. scripsit tamen multas Latinas orationes, earúmque magnam partem recitauit, Eusebio teste libro 4. de vita Constantini, cap. 29. Vna tantùm nunc superest, scripta ad Sanctorum cœtum: cuius meminit idem Eusebius lib. 4. cap. 32. de vita Constantini, atque eadem excudi solet post ipsos libros de vita Constantini. Oratio sanè pulchra & luculenta de Christi aduentu, & diuinitate: vbi etiam, cap. 18. inseruntur carmina Sibyllæ Erythrææ; quarum literæ capitales reddunt hanc sententiam, [Iesus Christus, Dei filius, Seruator, Crux.] Scripsit etiam idem Imperator epistolas multas, quarum aliquæ extant tum in hist. Eusebij, tum in libris de vita Constantini. Sed epistolæ possent fortasse tribui secretariis; sed orationes, ipsius Constantini proprio labore & studio scribebantur, vt diximus.

De Eusebio Cæsariensi. 326.

Evsebius Pamphili Episcopus Cæsariensis, tempore Constantini Magni floruit: scripsit plurima, ex quibus hæc nunc extant:

De Euangelica præparatione lib.	14
De Euangelica demonstratione,	10
De Historia Ecclesiastica,	10
De vita Constantini,	4
Aduersus hæresim Hieroclis,	1
De Philosophorum dissensione.	1
Chronicum interprete S. Hieronymo.	

Ex his, libri de præparatione & demonstratione Euangelica imperfecti sunt. Scripsit enim Eusebius, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. De præparatione lib. 15. De demonstratione lib. 20. Nunc autem illi sunt 14. isti sunt 10. Historiam Eusebij Ecclesiasticam Ruffinus vertens, libros nouem confecit, quibus duos ipse addidit. Sed Io. Christophorsonus in sua interpretatione libros decem esse ostendit, quot etiam S. Hieronymus numerauit. Cæterùm Ruffinus non ad verbum vertit, sed aliqua addidit, aliqua detraxit. Hanc historiam Gelasius inter apocryphos libros retulit, fortasse ob nimias laudes Origenis.

Scripsit præterea Eusebius sub nomine S. Pamphili martyris Apologiam pro Origene: quamuis enim S. Hieronymus in libro de Script. Eccles.

Eccles. in Pamphilo testatus sit, à sancto Pamphilo scriptam fuisse Apologiam pro Origene: tamen idem sanctus Hieronymus lib. 2. in Ruffinum, se postea comperisse dicit, Apologiam illam esse partem Apologiæ Eusebij pro eodem Origene, cui Ruffinus mutauerat titulum, & hoc ipsum probat testimonio Eusebij: qui sanctum Pamphilum nihil scripsisse asseruit præter epistolas aliquot.

Portò Eusebium hunc Cæsariensem Arianum hæreticum fuisse testatur sanctus Athanasius in libro de Decretis Nicænæ Synodi: testatur sanctus Hieronymus in vtroque libro aduersus Ruffinum, vbi Eusebium hunc non solùm hæreticum Arianum, sed nunc signiferum, nunc Principem Arianorum vocat: testatur septima Synodus Act. 5. vbi primùm Legati Apostolici, deinde tota Synodus reiiciunt auctoritatem Eusebij Pamphili, tamquam hæretici Ariani. Quare mirum est, cur aliqui moderni Eusebium hunc tanto ardore defendere velint.

De Iuuenco Poëta Christiano. 330.

IVuencus presbyter scripsit Constantino Imperante libros quatuor carminum, quibus Euangelicam historiam complexus est. Laudat hoc opus sanctus Hieronymus tum in libro de Script. Eccles. tum in epistola ad Magnum, tum etiam in Commentario ad cap. 7. Matthæi. Extant hi libri in 8. tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum editionis secundæ.

De sancto Antonio Abbate. 330.

SAnctus Antonius Abbas eodem Imperatore Constantino floruit, scripsitq. epistolas septem lingua Ægyptiaca, sed sensu & spiritu Apostolico, vt sanctus Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles. Extant epistolæ S. Antonij in Bibliotheca sanctorum Patrum. Addit Io. Trithemius in libro suo de Script. Eccl. scriptos fuisse ab eodem magno Antonio duos libros sermonum, qui pariter nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed mirum est Trithemium non aduertisse, in sermonibus illis citari Basilium, Gregorium Nyssenum, Io. Chrysostomum, Nilum, Photium, & alios, qui multis annorum centuriis posteriores fuerunt S. Antonio Abbate, de quo nos loquimur.

De S. Pachomio. 340.

SAnctus Pachomius ex milite gentili Monachus probatissimus effectus, S. Antonij æqualis, & fortè discipulus, scripsit regulam Monachorum, Angelo dictante, quæ extat inter opera Ioannis Cassiani, Romæ excusa.

De sancto Oresiesi. 340.

ORefiesis Monachus æqualis S. Pachomij scripsit (Gennadio teste in libro de viris Illustribus) librum diuino sale condîtum, de Instructione vitæ Monasticæ : hic liber extat in Bibliotheca SS. Patrum, editionis secundæ tomo quarto.

De sancto Machario Seniore. 340.

SAnctus Macharius Senior S. Antonij discipulus, & S. Pachomij, atque Oresiesis æqualis, scripsit homilias quinquaginta ad Monachos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De sancto Athanasio. 340.

SAnctus Athanasius Episcopus Alexandrinus, sub eodem Constantino florere cœpit, & sub Valente Imperatore migrauit ad Dominum, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. Opera S. Athanasij quatuor tomis continentur, nec tamen sunt omnia : meminit enim sanctus Hieronymus duorum librorum contra gentes, & libri vnius contra Valentem & Vrsacium, & alterius de Psalmorum titulis, & etiam de vita S. Antonij, qui tamen libri in his quatuor tomis desiderari videntur, nisi fortè mutata sint nomina, vt mox dicemus.

Tomi Primi:

Oratio contra Idola,
De Incarnatione Verbi eiúsque ad nos aduentu.
Ad Epictetum Episcopum Corinthiorum epistola.
Expositio fidej.
Liberij Episcopi Romani ad Athanasium epistola.
Athanasij Responsio.
Ad Antiochenses epistola.
De æterna substantia Filij & Spiritus sancti cum Deo.
Oratio quòd Christus sit vnus.
Ad Adelphium fratrem contra Arianos.
Orationes quatuor contra Arianos.
In hoc dictum, Ex Deo Deus est Verbum.
In hoc dictum, Omnia mihi tradita sunt, &c.
Compendium è superioribus contra eos qui dicunt Spiritum sanctum esse creaturam.

Obseruatio in libros Primi Tomi.

ORatio contra Idola, & liber de Incarnatione Verbi, videntur esse duo libri contra gentes, quorum sanctus Hieronymus meminit. Nam initio libri de Incarnatione Athanasius dicit, se hactenus disputasse contra Idola, nunc sequi, vt disputet de Incarnatione Verbi, vt planè appareat duo illa opera esse coniuncta, & vnum esse partem alterius. Vtrunque autem est contra gentiles, & refertum testimoniis gentilium. Quare mirum est cur vnum dicatur oratio, & alterum dicatur liber, cùm vtrunque sit disputatio contra Idola, & pro Christo aduersus gentes.

In eodem primo tomo est quædam expositio fidei; de qua num sit Athanasij, ambigo, tum quia diuersa est à Symbolo Athanasij, nec scio cur duas expositiones fecerit; tum maximè, quia hæc videtur illi contraria: in hac enim dicitur, tres personas diuinas non esse tres subsistentias, seorsim distinctas: in illo autem Symbolo dicitur, alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: & Græcè, alia hypostasis, idest, subsistentia: testatur enim sanctus Gregorius Nazianzenus, Oratione in Athanasium extrema, ab Athanasio fuisse declaratum, intelligi à Latinis per nomen personæ, quod à Græcis per nomen hypostasis, & Græcos dicere tres hypostases; Latinos, tres personas.

In eodem tomo habetur epistola Liberij Papæ ad Athanasium, & responsio Athanasij ad Liberium: sed neutra videtur conuenire auctori, cui tribuitur: Liberius enim ita scribit ad Athanasium, ac si dubitet de eius fide: & iubet illum anathema dicere Sabellio & Ario: deinde addit rationem, [Vt ego securior efficiar, tuáque mandata inhæsitanter obeam.] At neque credibile est, Liberium vnquam dubitasse de fide S. Athanasij: neque etiam ita se illi subiecisse, vt mandata eius obiturum se polliceretur. Adde, quòd epistola, quæ tribuitur Liberio incipit per, Ergo, sine interrogandi notâ, vt conclusio potiùs epistolæ, quàm epistola esse videatur.

Responsio quoque Athanasij non habet formam epistolæ, sed simplicis confessionis fidei: neque confessio concepta est verbis satis proprijs, præsertim vbi dicit, [Illa caro suspensa est in cruce, non ipse: in illa omnes humanas passiones, vt homo sustinuit, non ipse.] At negari non debet, ipsum Christum, siue etiam ipsum Deum crucifixum in carne: sic enim loquitur sanctus Petrus, [Christo igitur in carne passo.] & [Christus passus est pro nobis:] & sanctus Paulus, [Humiliauit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.] & [nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.] Sanctus verò Athanasius maximè propriè & castigatè de

propriè & castigatè de eiusmodi mysteriis loqui solet. Proinde non videtur eiusmodi scriptio sancto Athanasio tribuenda.

Tomi Secundi.

Apologia ad Constantium,
Apologia de fuga sua.
Epistola ad omnes Orthodoxos.
De sententia Dionysij Alexandrini.
De decretis Nicænæ Synodi contra Eusebium.
Apologia contra Arianos secunda.
Ad Serapionem epistola.
Ad solitariam vitam agentes epistola.
Ad Iouianum Imp. epistola.
De Synodis Arimini & Seleuciæ.
Ad Dracontium Episcopatum fugientem epistola.
Ad Episcopos Africæ epistola.

Obseruatio in Tomum secundum.

IN hoc secundo tomo nihil est, de quo aut ego ambigam, aut alios ambigere sciam. Illud vnum admonendum duxi, quod sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. scribit, extare etiam librum Athanasij contra Valentem & Vrsacium, rectè accipi posse de libro inscripto, De Synodis Arimini, & Seleuciæ: in illis enim contra Valentem & Vrsacium propriè scribitur.

Sunt etiam in hoc tomo duæ breues epistolæ post epistolam ad Iouianum Imperatorem, quæ nescio cur in indice sint prætermissæ.

Tomi Tertij.

De Incarnatione Verbi.
De natura humana suscepta.
De Incarnatione Christi.
De salutari aduentu Christi contra Apollinarem.
Contra omnes hæreses sermo.
Ad Maximum Philosophum Oratio.
In illud, Profecti in pagum, inuenietis pullum.
In passionem Saluatoris.
Ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum.
De Virginitate, siue de meditatione.
Testimonia ex scriptura de naturali communione similis essentiæ trium personarum.
Ad omnes vbique per Ægyptum, & Syriam, &c.
Refutatio contra hypocrisim Meletij.
De sanctissima Deipara Maria.

In passio

In passionem & crucem Domini.
Ad Serapionem Episcopum Tmuseos epistola.
In illud, Quicunque dixerit verbum, &c.
Disputatio in Niceno Concilio contra Arium.
Homilia de semente.
Declaratio Leuitici de diuersa eiusdem rei nomenclatura.

Obseruatio in Tomum Tertium.

Liber qui hîc dicitur, de interpretatione Psalmorum, videtur esse ille, quem sanctus Hieronymus vocat de titulis Psalmorum, in lib. de Script. Eccles. in Athanasio: nam Cassiodorus quoque hunc eundem librum vocat, de titulis Psalmorum, id est, de varia excellentia Psalmorum.

Sermo de sanctissima Deipara, non videtur esse sancti Athanasij, sed alicuius posterioris, qui post Concilium tertium, & quartum, imò etiam sextum, floruerit: ita enim accuratè disputat de vnione diuinæ & humanæ naturæ in vna hypostasi; nec non de appellatione Deiparæ, quòd Virgini ea appellatio iure conueniat, & denique de duabus voluntatibus, & operationibus vnius volentis & operantis Christi; vt dubitari non possit, quin iste auctor viderit decreta Conciliorum contra Nestorium, Eutychetem, & Monothelitas. Ac (vt rectè ratiocinatur Card. Baronius tomo primo Annalium ad annum Christi 48.) si hic sermo esset Athanasij, sine dubio citatus fuisset à sancto Cyrillo, & à Patribus tertiæ, quartæ, & sextæ Synodi ad conuincendos hæreticos. Videmus autem non citari vnquam hunc sermonem, sed libros de Incarnatione, vbi non tam apertè Athanasius loquitur. Adde, quòd in hoc sermone auctor dicit, attributa Dei non esse ipsam substantiam Dei, sed circa substantiam versari: quod valde impropriè dictum est, & alienum à consuetudine sancti Athanasij, qui valdè consideratè loqui solet. Adde vltimò, quòd in explicatione vocabuli οὐσία, dicit vocem ἰσία significare qualitatem: at Græcis ἰσότης est æqualitas, non ἰσία, & tota illa deductio vocis οὐσία à voce ἴσος, est leuior quàm vt Athanasium decere videatur.

Disputatio Athanasij cum Ario, quæ in hoc tomo habetur, non est habita in Concilio Nicæno, vt Inscriptio indicare videtur; sed est habita in Monasterio aliquo, vt ex initio disputationis intelligi potest: neque est habita propriè cum ipso Ario, sed cum aliquo eius discipulo, vt perspicuum est ex illius verbis, [Derepente ex radice, Christo inimici Arij, bellua sub humana specie ad nos insiluit.] Neque obstat, quòd postea, qui disputat, dicatur Arius: ponitur enim Arius, pro, Arianus: quo modo in eadem disputatione, non semel ponitur nomen Sabellij, pro nomine Sabelliani. Vtrùm hæc fuerit vera disputatio, an dialogus conscriptus

in personam Athanasij, & alicuius Ariani; & vtrùm sit ab Athanasio, an ab alio scriptus, non facilè iudicari potest.

Tomi Quarti:

Quæstiones ad Antiochum Principem.
De definitionibus Theologicis.
Disputatio cum Ario Laodicææ habita.
Exhortatio ad Monachos.
De Passione imaginis Domini.
Ad Marcum Papam epistola.
Marci Papæ responsio.
Ad Serapionem de sancto Spiritu, epistola.
De vnita Deitate Trinitatis, libri septem.
Synopsis totius Scripturæ.

Obseruatio in Tomum Quartum.

In hoc tomo nihil ferè est, quod verè sit Athanasij.

Quæstiones ad Antiochum, Athanasij esse non possunt; nam quæst. 23. citat auctor magnum Athanasium, & ab eo dissentit. Quęst. 108. dicit, Romanos esse Francorum genus: ex quo apparet, auctorem esse recentem. Franci enim dicuntur omnes occidentales in Regnis Turcarum. Quæst. 129. citatur sanctus Gregorius Theologus, qni tamen posterior est Athanasio. Multo minùs Athanasij sunt quæstiones quadraginta sex, quæ in aliis codicibus inueniuntur: nam in ijs citantur vt antiqui Patres, Epiphanius, Gregorius Nissenus, & alii.

Liber de definitionibus Theologicis non videtur esse sancti Athanasii, quia in cap. de Actu, citat ad confirmandam suam sententiam sanctum Gregorium Nyssenum, his verbis, [Actus,] quemadmodum sanctus Gregorius Nyssenus inquit, [est naturalis cuiusque rei,] &c. At credibile est Gregorium Nyssenum nondum scribere cœpisse, quando Athanasius obiit: obiit enim Athanasius sub Valente: Gregorius autem sub Theodosio scribere cœpit, vt probabiliter colligitur ex lib. sancti Hieronymi de Script. Eccles. Scripsit enim eum librum sanctus Hieronymus anno 15. Theodosii, vt ipsemet testatur in extremo libro: & in eodem libro dicit, à Gregorio Nysseno lectum sibi fuisse librum quendam à se compositum, ante paucos annos. Adde, quòd in hoc libro de definitionibus, tam distinctè loquitur auctor de duabus naturis Christi in vna hypostasi, vt omnino scripsisse videatur post Concilium Chalcedonense.

Disputatio cum Ario Laodicææ habita, non potest esse Athanasii vera disputatio; dicitur enim habita anno secundo Constantii, & tamen

tamen introducitur Athanasius diaconus disputans cum Ario presbytero: at ex historicis constat, Athanasium factum esse Episcopum Alexandrinum anno 21. Constantini Magni. Praeterea Arius obiit morte turpissima anno 31. Constantini, omnium consensu: quomodo ergo disputaturus adducitur anno secundo Constantij? Denique in hac disputatione mentio fit Photini haeretici, quasi ab ipso Arius haereses didicisset: at Photinus posterior Ario fuit, vt ex sancto Hieronymo colligitur lib. de Script. Eccles. Denique videtur omnino haec disputatio, dialogus ille esse, quem à se scriptum fuisse Vigilius Episcopus Tridentinus testatur lib. 5. contra Eutychem.

Liber de Passione imaginis Domini, citatur in secunda Nicaena Synodo, act. 4. vbi totus hic liber legitur & recipitur sub nomine sancti Athanasij, sed non videtur esse sancti Athanasij huius, de quo nunc agimus, sed alterius multo recentioris. Scribit enim Sigebertus in Chronico, accidisse hoc miraculum anno Domini 766. eo tempore videlicet, quo quaestio agitabatur de cultu sacratum imaginum: voluit enim hoc tam insigni miraculo Deus confundere haereticos Iconoclastas. Illud autem obseruandum est, illa vltima verba, cap. 7. [Haec est vera, & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Saluatoris, qui profluxit de sancta imagine eius, quae crucifixa est in Syria in Beryto ciuitate: hic est sanguis ille Dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur, nec aliter aestimandum est à verè Catholicis, praeter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne, & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud, quod in ara altaris per manus Sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur, &c.] Ista, inquam, vltima verba non haberi in codice Graeco Concilij Nicaeni secundi; neque in versione Anastasij Bibliothecarij; sed esse addita ab aliquo, post disputationem habitam de sanguine Christi coram Pio II. Pontifice Maximo: quod etiam apparet ex varietate stili istius conclusionis à reliqua narratione. Quod autem auctor huius additionis dicit, à veris Catholicis non debere credi esse alium sanguinem Domini super terram, nisi illum, qui consecratur in altari; repugnat traditioni Ecclesiae Mantuanae, quae gloriatur habere se, de sanguine illo, qui de latere Domini fluxit; eumq; verum esse Domini sanguinem, declaratum fuisse à Leone III. Pontifice ante annos octingentos. Scribunt enim historici plurimi, vt annales antiqui Francorum, Ado Viennensis, Aimoinus, Rhegino, Abbas Vrspergensis, & alii, Leonem Pontificem, Carolo Magno id petente, contulisse se Mantuam, vt de veritate sanguinis Domini miraculis multis ibi coruscante iudicaret: atque inde in Franciam ad Carolum perrexisse. Et quamuis historici non explicent qualis fuerit sententia Pontificis: tamen Card. Baronius, tomo 9. Annalium, ad annum Domini 804. scribit,

Romæ extare diplomata Pontificia,in quibus veritas illius sanguinis declaratur.Et certè si Pontifex illo tempore secus censuisset,tandiu sanguis ille conseruatus non fuisset.Scribit etiam Matthæus Parisiensis in Henrico III. Angliæ Rege , pag. 713. in meo codice , missum fuisse à Patriarcha Hierosolymitano vasculum cum vero sanguine Christi ad eumdem Regem , & susceptum cum incredibili celebritate, Episcopis prædicantibus , & rationem reddentibus de veritate illius sanguinis.

De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam , & Marci Papæ ad Athanasium,constat ex ratione temporis,eas epistolas esse suppositititias,vt dicemus infrà,in obseruatione ad Gratianum.

Libri septem de vnita Deitate Trinitatis, non mihi videntur Athanasij; quia Latinè scripti videntur non ex Græco versi,vt patet,tum ex stilo, tum quia aliquoties auctor significat, quo modo dicantur apud Græcos quæ ipse Latinè scripsit. vt lib. 6. [Maledictus,inquit, qui hanc Dei natiuitatem ex nullis extantibus phantasma esse confitetur , quod Græci ἐξ μὴ ὄντων appellant.]& lib.7.in vltimis verbis:[Ac per hoc,inquit,vnita est Patris,& Filij,& Spiritus sancti substantia,quam Græci dicunt ὁμοούσιον. Deinde refellit hic auctor nominatim Vrbicum Potentinum , qui Eunomii discipulus fuit. Non videtur autem credibile , Athanasium potuisse confutare discipulum Eunomii , cùm ipsum Eunomium , non Athanasius, sed Basilius , qui Athanasio iunior erat , primus confutauerit.

Præter libros, qui in his quatuor tomis continentur, extat seorsim vita sancti Antonij , & Symbolum , quod incipit, [Quicumque vult saluus esse;] quæ sancti Athanasij opera esse vera & germana non dubitamus. Quòd enim sanctus Athanasius scripserit vitam sancti Antonij testatur sanctus Hieronymus in lib.de Script. Eccles.in Antonio,in Euagrio,& in Athanasio : testatur etiam sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Athanasium,& sanctus Augustinus,lib.8.confess.cap.6.Quòd autem ea, quæ nunc extat,sit illa ipsa, cuius meminit sanctus Hieronymus, & sanctus Augustinus,perspicuum est ex eo quòd est reuera insigne volumen, vt eam vocat sanctus Hieronymus,& continet magna illa miracula,quorum meminit sanctus Augustinus;& habet reuelationem illam de anima Ammonis,quam ex vita à sancto Athanasio scripta referunt Palladius in historia Lausiaca cap. 8. & Socrates in hist. lib. 4.cap.18. Neque potest contra obiici,nisi quòd in hac vita non fiat mentio Pauli primi Eremitæ, & aliarum rerum , quæ narrantur à sancto Hieronymo in vita S. Paul primi Eremitæ. Sed responderi potest, Athanasium, non omnia,quæ ad vitam S. Antonij pertinebant , assecutum fuisse , vel non omnia quæ acceperat , in mentem venisse illi, cùm scriberet, vel etiam noluisse

omn

omnia ſcribendo nimis longam orationem ſuam facere:alioqui ſi obiectio illa vim vllam haberet, poſſemus de Scriptoribus Euangeliorum etiam dubitare:multa enim Matthæus & Marcus omiſerunt in vita & rebus geſtis Chriſti referendis, quæ Lucas non omiſit:multaquoque omiſit Lucas quæ Matthæus & Marcus non omiſerunt: multa denique & grauiſſima Ioannes ſcripſit,quæ tres Euangeliſtæ prætermiſerunt.

De Symbolo Athanaſii Eccleſia ipſa Catholica teſtimonium perhibet, dum illud ſub nomine S. Athanaſii in diuinis officiis recitandum proponit:neque id facit ſine veterum Patrum teſtimonio. Sanctus enim Auguſtinus tractatu in Pſalm.120.ſic loquitur explicans illud,[Per diem ſol non vret te] De hoc ſole Pater Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus ita pulchrè locutus eſt,[Filius,inquit,Dei à Patre ſolo eſt, non factus,nec creatus,ſed genitus.]

Tribuuntur ſancto Athanaſio à nonnullis commentaria in omnes epiſtolas S.Pauli.Sed ea Theophylacti ſunt,non Athanaſii.

De Serapione.

SErapiō Epiſcopus Thmuſeos à S.Athanaſio ordinatus. Vir fuit S.Antonio charus,vt ſcribit S.Hieron.in lib.de Scripr. Eccl.ſcripſit librum contra Manichæos, qui extat apud Henricum Caniſium tomo quinto antiquæ lectionis: ſcripſit de Pſalmorum titulis, & epiſtolas ad diuerſos: teſte ſancto Hieronymo in lib. de Script.Eccleſ. Sed non videntur extare.

De Iulio Materno Firmico. 340.

IVlius Maternus Firmicus floruit tempore filiorum Conſtantini Magni, ad quos ſcripſit egregium librum de myſteriis & erroribus profanarum religionum. Extat hic liber in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo quarto.

De Lucifero Calaritano. 350.

LVcifer Epiſcopus Calaritanus Athanaſii æqualis,ita zelo fidei catholicæ ardens fuit, vt à ſanctis Patribus, etiam poſt ſchiſma factum, & ſectam Luciferianam poſt ſe relictam, non niſi timidè & dubitanter arguatur.Sanctus Ambroſius in Oratione de obitu Satyri,[Lucifer, inquit, ſe à noſtra tunc temporis communione ſeiunxerat, quamquam pro fide exulauit,& fidei ſuæ reliquit hæredes.]Sanctus Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos prope finem, [Ventum eſt,inquit, ad aſperrimum.

locum, in quo aduersùm voluntatem & propositum meum cogor de beato Lucifero secus quicquam, quàm & illius meritum, & mea humanitas possit, æstimare, &c.]

Sulpitius lib.2.sacræ historiæ,[Cæterùm, inquit, Luciferi tum Antiochiæ longè diuersa sententia fuit: nam in tantum eos qui Arimini fuerant, condemnauit, vt se etiam ab eorum communione secreuerit, qui eos sub satisfactione, vel pœnitentia recepissent.] Id rectè an perperam constituerit, dicere non ausim. Sanctus tamen Augustinus liberiùs schisma Luciferi condemnat, tum in libro de hæresibus, tum in libro de agone Christi, cap.30.

Vide de Luciferi rebus gestis historicos, Ruffinum lib.1.c.30. Sulpitium lib. 2. sacræ hist. Socratem lib. 3. cap. 7. Theodoretum lib. 3. cap. 5. Sozomenum lib. 3. cap. 14. Nicephorum lib. 10. cap. 17. Historiæ trip. lib. 6. cap. 23. Libri Luciferi qui extant hi sunt:

Ad Constantium Imperatorem, lib.	2
De Regibus Apostaticis,	1
De non conueniendo cum hæreticis,	1
De non parcendo delinquentibus in Deum,	1
Quòd moriendum sit pro filio Dei,	1
Epistola ad Florentium,	1

His additæ sunt Epistolæ Florentij ad Luciferum.

Item epistolæ duæ S. Athanasij ad eundem Luciferum.

Item epistola Liberij Papæ ad Constantium Imp.

Item epistola Athanasij ad seruos Dei.

De quibus libris, vel epistolis nulla dubitatio mihi esse videtur, quin sint eorum auctorum, quorum nomina præferunt.

Impressi sunt hi libri Parisiis anno 1568. opera Io. Tilij Episcopi Meldensis.

De Victorino Afro. 350.

C. Marius Victorinus Afer floruit tempore Cõstantij Imperatoris, anno quadragesimo, vt ipse testatur post Concilium Nicænũ. In senectute conuersus ad fidem est, teste sancto Augustino lib.8. confess. cap. 2. & post conuersionem relictis libris Gentilium scripsit, teste sancto Hieronymo in lib. de Scriptorib. Eccles. contra Arianos, & in epistolas B. Pauli: de quo Commentario in epistolas idem Hieronymus scribit in prooemio epistolæ ad Galatas, non esse admodum probandum. Extant nunc in tomo 4. vel 8. Bibliothecæ Sanctorum Patrum lib. 4. de Trinitate, Hymni tres, & carmen Heroicum de Machabæis. quæ omnia cautè legenda sunt, cùm auctor magis arti Rhetoricæ, quàm Theologiæ & sacris literis operam dederit.

De

De Sancto Hilario. 355.

SAnctus Hilarius Pictauorum Episcopus, S.Athanasij æqualis fuit, & quamuis iam prouectæ ætatis Christianus factus, tamen breui in Ecclesiastica doctrina ita profecit, vt Doctor maximus, & Ecclesiæ Catholicæ columna meritò habitus sit. Eius opera hæc extant:

De Trinitate libri	12
Aduersus Constantium Augustum,	1
Ad eundem,	1
Ad eundem alter.	
Aduersus Auxentium Arianum.	1
De Synodis aduersus Arianos	1
Ad Apram filiam epistola.	
Ad eandem Hymnus.	
In Matthæum Commentaria.	
In psalmos aliquot explanatio.	
De Patris & Filii vnitate,	1
De essentia Patris, & Filii,	1
Ad Augustinum epistolæ,	2
Carmen in Genesim.	

Et quidem de libris de Trinitate; De duobus libris aduersus Constantium, De libro contra Auxentium, De libro de Synodis, De Commentariis in Matthæum, & in Psalmos, nulla dubitatio est: horũ enim & meminit sanctus Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccles. & nemo illis contradixit vnquam.

De Epistola & Hymno ad Apram filiam Erasmus non solùm dubitauit, sed etiam scripsit, notha esse. Cæterùm Fortunatus S.Hilarij successor in vita ipsius disertis verbis scripsit, dedisse sanctum Hilarium epistolam ad Apram filiam, & totum argumentum epistolæ descripsit, vt non sit dubium, hanc ipsam quæ extat epistola, verè S. Hilarij esse, vt etiam hymnum adiunctum.

De epistolis ad Augustinum extra controuersiam est, eas non esse Hilarii Pictauiẽsis, sed Hilarij alterius multo recentioris: nam & Pelagiani, de quibus in illis epistolis agitur, post Hilarij obitum exorti sunt, & ipse Augustinus ad quem scribuntur, post Hilarij excessum Christianus factus est.

Pari ratione carmen in Genesim Hilarij esse non potest, cùm ad Leonem Papam scriptum sit: sed etsi hoc carmen non sit Hilarij, tamen constat ex Concilio Toletano 4.can.12.hymnos aliquot S.Hilarij cani in officio Ecclesiastico.

De libris duobus, de Patris, & Filij vnitate, & de essentia Patris, & Filij, non omnino certus sum, Hilariíne an alicuius alterius sint: nam S.Hiero-

nymus horum librorum non meminit; & in posteriore inuenitur fragmentum valde magnum ex lib. 8. de Trinitate: quę sunt argumenta, quòd libri isti non sunt Hilarij, sed alterius, qui Hilarium imitari voluerit. Libri certè graues sunt, & docti, & Hilarij spiritu & eloquentia non indigni.

Vna superest quæstio. an liber primus aduersus Constantium Imp. sit scriptus ipso Constantio viuente, an post eius mortem. Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicit, vnum librum scriptum esse Constantio viuente, alterum post eius obitum: & nisi is, qui primus nunc extat, sit scriptus Constantio mortuo, nullus erit illo mortuo scriptus: nam alij duo citra controuersiam scripti sunt viuente Constantio. Erasmus hoc argumento ductus, primum librum existimat scriptum esse post obitum Constantij. Cardinalis Baronius tomo tertio Annalium pag. 714. & 715. contendit omnes tres libros scriptos esse viuo adhuc Imperatore Constantio, & librum, quem sanctus Hieronymus testatur post obitum Constantij scriptum, non extare: & rationem adducit, quia sanctus Hilarius in hoc libro scribit se per hanc libertimam confessionem tendere ad martyrium, & animat alios ad martyrium per eandem libertatem loquendi. [Ponamus, inquit, animas pro ouibus, quia fures introierunt, & Leo sæuiens circumit. Ad martyrium per has voces exeamus, quia Angelus Satanæ transfigurauit se in Angelum lucis. Clament pastores, quia mercenarii fugerunt.] At si iam persecutor erat mortuus, ridicula videtur Hilarii iactantia. Deinde scribit, se ita loqui cum Constantio, vt Io. Baptista loquebatur cum Herode: At Ioannes Baptista Herodi viuenti, non mortuo, dicebat: [Non licet tibi habere vxorem fratris tui.] Pręterea ipse Hilarius describit tempus, quo hunc librum scripsit, & dicit, ante annos quinque missos fuisse in exilium, Paulinum, Eusebium, Luciferum, Dionysium: at illi in exilium pulsi sunt anno 19. Constantii, tempore Concilii Mediolanensis: ergo scripsit Hilarius librum illum anno Constantii 24. quo anno Constantius viuebat. Obiit enim ad initium anni 25. Sed fortasse possunt hæ sententiæ conciliari, si dicamus, Hilarium scripsisse librum illum ex Gallia, cùm putaret, Constantium adhuc viuere, sed verè mortuus esset. constat enim ex Sulpitio, in secundo de sacra historia, & ex S. Hieronymo in Chronico, & ex ipso Card. Baronio, sanctum Hilarium redisse in Galliam, paulo antequam Constantius moreretur: & quia res in tam remota regione gestæ continuò resciri non possunt, facilè concurrere potuit finis scriptionis Hilarii, cum fine vitæ Constantii. Itaq; immeritò Erasmus in annotationibus marginalibus irridet Hilarium, quasi Constantio minetur audacter, sed post mortem eius.

De

De Gregorio Bætico, & Sebadio Agennensi.

GRegorius Bæticus in Hispania, & Sebadius, siue Phegadius, siue Phebadius Agennensis in Gallia, eodem tempore, quo S. Athanasius, & S. Hilarius, aduersus Arianos librum quisque suum edidit. Meminit horum auctorum & librorum S. Hieronymus in libro de Script. Ecclesi. & libri ipsi nunc extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 4. Phegadij verò miræ laudes extant apud Sulpitium lib. 2. hist.

De Paciano Episcopo Barchiononensi. 360.

PAcianus Episcopus Barchiononensis obiit Theodosio imperante: & scripsit epistolas tres contra Nouatianos, quarum meminit S. Hieronymus in libro de Scrip. Ecclesi. Nunc verò in Bibliotheca S. Patrum, & seorsim in editione Romana anni Dom. 1564 non solùm extant tres illæ epistolæ, sed etiam parænesis eiusdem Paciani ad pœnitentiam, & libellus de baptismo. Neque aliquid occurrit, vnde de eorum librorum auctoritate dubitari possit.

De Didymo Alexandrino. 361.

DIdymus Alexandrinus cæcus à prima ætate dictauit opera plurima, & nobilissima, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Ecclesi. Nunc solùm extat liber de Spiritu sancto inter opera S. Hieronymi, quoniam eum librum idem S. Hieronymus Latinitate donauit; & expositio in epistolas canonicas in Bibliotheca S. Patrum tomo 9. extat etiam liber contra Manichæos apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis. Claruit sub Valentiniano & Valente Principibus. In eo reprehenditur ab ipso etiam S. Hieronymo, eius alioqui admiratore, quòd Origenis errores secutus sit. Vide Apologiam aduersus Ruffinum.

De S. Optato Mileuitano. 365.

SAnctus Optatus Mileuitanus Episcopus eodem tempore floruit: & egregios septem libros aduersus Donatistas edidit. S. Hieronymus in lib. de Script. Ecclesi. sex libros ab Optato scriptos fuisse dicit: sed nunc septem numerantur, neque septimus dissentit à cæteris. Facile fuit in librum S. Hieronymi irrepsisse errorem in numeris.

De Tito Bostreno. 365.

TItus Bostrorum Episcopus vixit Imperatore Iuliano, sed obiit sub Valente, vt S. Hieronymus testatur in libro de Script. Eccles. Scripsit egregios libros contra Manichæos, è quibus tres cum argumento quarti, editi sunt Ingolstadij anno 1604. ab Henrico Canisio, tomo quinto antiquæ lectionis. Extant etiam eiusdem Titi commentaria in Matthæum, & Lucam, impressa cum aliis quibusdam Ingolstadij apud Sartorium. Obseruandum est autem Commentaria in Matthæum, & Lucam non posse esse huius Titi; quoniam auctor horum commentariorum passim citat Chrysostomum, Cyrillum Alexandrinum, & Pelusiotam, qui pueri erant cùm Titus moreretur.

De S. Cyrillo Hierosolymitano. 365.

SAnctus Cyrillus Hierosolymæ Episcopus sub Constantio Episcopus factus, ac sæpe de sede eiectus, & sedi restitutus, tandem Theodosio Imperante obiit. Scripsit in adolescentia Catecheses, quæ nunc Latinè & Græcè extant. Fertur etiam eius epistola ad Constantium de apparitione Crucis: cuius epistolæ S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. non meminit; sed nihil est cur improbetur.

De Apollinario. 365.

APollinarius Laodicenus Episcopus vixit à tempore Constantij Imp. vsque ad Theodosium seniorem. Vir fuit magis peritus Poeticæ, & Rhetoricæ, quàm Theologiæ: ideo in errores grauissimos incidit, atque in eum potissimùm, quòd in Christo non esset anima rationalis. Scripsit innumerabilia, teste S. Hieronymo, in libro de Script. Eccles. & S. Basilio epist. 72. vbi dicit, Apollinarem fuisse nimis promptum ad scribendum, & mundum totum libris suis repleuisse, sed libris parum consideratè scriptis. Nunc solùm extant Psalmi Dauidis ab ipso carmine heroico descripti, & Parisiis impressi, ann. 1580.

De S. Ephrem Syro. 365.

SAnctus Ephrem Diaconus Edessenus obiit sub Valente Principe, scripsitque plurima opera, quæ teste S. Hieronymo in libro de Script. Eccles. in Ecclesiis post lectionem scripturarum publicè legi solebant. Editæ sunt Coloniæ anno 1547. Multa opera S. Ephrem, magis pia quàm docta. Sed multo plura Romæ à Gerardo Vossio, partim anno 1589. partim

tim anno 1593. Sed non vacauit mihi legere, nisi sermones aliquos de compunctione,& pœnitentia,& de S. Cruce, & passione Domini,& de S.Deipara, & alia quædam; ideo iudicare nequeo an sint omnia verè S. Ephrem opera, an supposititia aliqua sint admixta.

De S. Basilio. 370.

SAnctus Basilius magnus Archiepiscopus Cæsariensis in Cappadocia, Valente imperante floruit, & sub Gratiano obiit, vt S. Hieronymus testatur in lib.de Script.Eccles. Opera eius præclarissima sunt,& quatuor tomis continentur in editione Basileensi anni 1540.

Tomi primi hæc sunt:

In opificium sex dierum homiliæ	11
In Psalmos homiliæ	17
Variorum argumentorum homiliæ	28
Tomi Secundi.	
De Virginitate lib.	2
De Paradiso,	1
Contra Eunomium libri	3
Contra Sabellianos & Arianos lib.	1
De Spiritu Sancto,	1
De libero arbitrio,	1
De Baptismate,	2
Tomi Tertij:	
Sermones ascetici,	7
De Iudicio Dei,	1
De Confessione fidei,	1
Moralium Summæ,	80
Quæstiones fusè explicatæ,	55
Quæstiones compendio explicatæ,	313
Constitutiones Monasticæ.	
Quarti Tomi:	
Epistolæ Basilij, & Gregorij Theologi,	180
Epistola ad Chilonem de vita solitaria.	
Aliæ eiusdem epistolæ.	
Oratio aduersus eos qui calumniantur, quòd tres Deos dicimus.	

Obseruatio in Opera S. Basilij.

IN primo tomo ponuntur homiliæ vndecim de opificio sex dierum: sed nouem tantum censentur à nonnullis esse Basilij, quia sanctus

Hieronymus nouem tantùm meminit. Duæ postremæ tribuuntur Gregorio Nysseno, qui opus Basilij imperfectum perficere studuit. Sed falli videntur, qui decimam & vndecimam homiliam Gregorio tribuunt, & Basilij esse negant: nam ipse Gregorius in libro suo de opere sex dierum extremo dicit quidem in supplementum operis Basilij composuisse se librum de opificio hominis, sed non duas homilias: & liber ille extat inter opera Gregorij Nysseni, sed diuersus omnino ab illis duabus homiliis Basilij. Scribit S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. homilias Basilij de opere sex dierum, esse nouem: sed hoc dicit quia Basilius nouem tantùm initio scripsit; sed postea addidit alias duas, quarum initium est, [Veteris debiti solutionem, &c.] Vide infra in obseruatione in opera Gregorij Nysseni.

In secundo tomo ponitur liber vnus de Paradiso: sed in editione Antuerpiensi anni 1568. ponuntur homiliæ quatuor.

Item in secundo tomo ponuntur libri tres contra Eunomium: sed in editione Antuerpiensi, libri quinque: & quamuis duos vltimos libros Erasmus sustulerit, vt indignos Basilio: alij tamen Basilio non indignos censent.

In tertio tomo sunt quæstiones compendio explicatæ, quæ non sunt indubitatæ. Nicephorus enim lib. 9. cap. 16. & lib. 13. cap. 29. & Sozomenus lib. 3. cap. 13. dicunt, à multis tribui Eustathio Sebasteno Ascetica Basilij: id quod de quæstionibus compendio explicatis intelligendum videtur: nam q. 1. & 95. videtur damnare traditiones, quas Basilius acriter defendit in libro de Spiritu sancto cap. 27. item q. 4. & 293. videtur tollere de medio discrimen peccati mortalis, & venialis: quod certè S. Basilio tribui non potest. Additur etiam in editione Antuerpiensi Commentarius S. Basilij in 16. capita Isaiæ Prophetæ: & alia quædam minutiora, tum in ea editione, tum in aliis adduntur.

De Andrea Episcopo Cæsareæ.

ANdreas Episcopus Cæsareæ Cappadociæ vir doctus scripsit commentaria in Apocalypsim, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo primo editionis secundæ. Quando vixerit non est omnino certum: sed hoc loco eum posuimus, quia post S. Basilium Episcopus Cæsariensis fuit, eúmque sæpe citat, & omnium consensu antiquus scriptor habetur: ex quo Arethas Cæsariensis compendium suum decerpsit in Apocalypsim.

De

De S.Gregorio Nazianzeno. 70.

SAnctus Gregorius Episcopus Nazianzenus, cognomento Theologus, S.Basilij æqualis & studiorum comes, floruit sub Valente, & anno 11. Theodosij obiit, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. Multa scripsit, in quibus sapientiam cum eloquentia mirificè copulauit. Quæ extant Coloniæ edita, anno Domini 1570. hæc sunt:

Libri scripti soluta Oratione:

Apologetici lib.	4
Orationes ad diuersos,	3
Orationes funebres,	7
Oratio in laudem Heronis Philosophi,	1
Orationes de pace,	3
Orationes siue libri de Theologia,	5
Orationes in Iulianum Imp.	2
Ad Clidonium epistolæ,	2
Orationes in dies festos,	7
Tractatus de fide,	1
Tractatus de fide Nicænæ Synodi,	1
Orationes variorum argumentorum,	17
Ad Virginem exhortatio,	1
Metaphrasis in Ecclesiastem,	1
Epistolæ,	80

Carmina.

Tragœdia, Christus patiens,	1
De rebus suis,	2
De variis argumentis veteris & noui Testamenti,	9
De Virginitate insigne carmen,	1
De præceptis à Virgine seruandis,	1
Spiritualia epigrammata,	13
Sententiarum spiritualium carmine scriptarum libri	3

Obseruatio in opera S.Gregorij.

ORatio in laudem Heronis Philosophi, debet inscribi, in laudem Maximi Philosophi, vt testatur sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. in Gregorio Nazianzeno, vbi reprehendit eos qui mutauerunt nomen Maximi in nomen Heronis.

Metaphrasis in Ecclesiastem non est Gregorij Nazianzeni, sed Gregorij Thaumaturgi, vt suprà ostendimus. Tragœdia, [Christus patiens,] non videtur habere grauitatem solitam Nazianzeno, præsertim cùm describitur eiulatus matris Christi, quæ prudentissima & constantissima erat.

De Sancto Damaso. 367.

SAnctus Damasus Romanus Pontifex anno sexto Theodosij obiit,& scripsit de Virginitate,& alia,quorum meminit S. Hieronymus in libro de Script.Eccles.Sed vera eius scripta non extant,exceptis paucis epistolis,quarum aliquæ sunt inter epistolas S.Hieronymi,aliquæ in historia Theodoreti lib.2.cap.22.& lib.5.cap.10.& 11. Tribuitur sancto Damaso liber de vitis Pontificum, qui extat in primo tomo Conciliorum: sed liber ille est Anastasij Bibliothecarij,non Damasi,vt notum est.

De Faustino Diacono. 367.

FAustinus Diaconus vixit tempore Damasi Pontificis,& bis schismaticus fuit,semel in schismate Vrsicini contra Damasum; & iterum in schismate Luciferianorum,vt testantur Gennadius de viris Illustribus,& Card.Baronius tomo 4.Annalium ad annum Damasi I.& Syricij IV.placuit tamen eum in hoc Catalogo ponere, quoniam scripsit ad Flacillam Imperatricem libros septem contra Arianos satis eruditos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom.4.edit.2.

De Sancto Epiphanio. 370.

SAnctus Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus floruit sub Valente, Gratiano,&Theodosio Augustis.Scribit sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. Epiphanium anno quartodecimo Theodosij adhuc superfuisse,& in extrema etiam senectute libros scripsisse.

Opera eius hæc extant:

- Opus panarium contra omnes hæreses, quæ tunc ad octoginta numerabantur.
- Liber inscriptus Ancoratus.
- Anacephalæosis,siue summa panarij.
- De mensuris & ponderibus liber.
- Historia breuis de Prophetarum vita.
- Ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum epistola, à sancto Hieronymo Latinitate donata.

De his operibus nulla dubitatio est.

Dicitur Epiphanius scripsisse vitam S.Hilarionis:sed ea non extat.

Ad finem epistolæ ad Ioannem Hierosolymitanum videtur aliquid additum ab Iconoclastis: de qua re vide controuersias nostras lib. 2. de Sanctis cap.9.

De

De Philone Carpathio. 374.

PHilo Carpathius à S. Epiphanio Episcopus ordinatus est, vt in vita S. Epiphanij legitur. Scripsit Commentaria in Cantica canticorum, quæ extant in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, secundæ editionis. Sed videntur multa inserta ex Commentario S. Gregorij Papæ in cantica, quæ cum reliqua explicatione non multùm cohærent.

De sancto Ambrosio Mediolanensi. 374.

SAnctus Ambrosius Episcopus Mediolanensis, vir planè sanctissimus, & doctissimus, Gratiano & Theodosio Imperatoribus floruit. Obiit anno tertio post excessum Theodosij, qui erat trecentesimus nonagesimus septimus ab aduentu Saluatoris; ex Card. Baronio.

Opera eius in editione Parisiensi, anni Domini 1549. qua ego vtebar cùm hæc scriberem, hæc sunt:

Tomi Primi:

De Officiis, lib.	3
De Virginibus,	3
Ad Virgines exhortatio,	1
Institutio Virginis,	1
Ad Virginem deuotam,	1
Ad Virginem lapsam,	1
De Viduis,	1
De Pœnitentia,	2
Exhortatio ad Pœnitentiam,	1
De Fuga seculi,	1
De bono mortis,	1

Tomi Secundi:

De Vocatione gentium, lib.	2
De fide ad Gratianum,	5
De Spiritu sancto ad eundem,	3
De fide contra Arianos,	1
De Incarnationis Sacramento,	1
De mysterio Paschæ,	1

Tertij Tomi.

Oratio funebris de obitu Valentiniani.	
Alia de obitu Satyri.	
De fide resurrectionis Oratio.	
Alia de obitu Theodosij.	
Epistolarum ad diuersos lib.	10
Conciones ad populum,	92

Tomi Quarti:

Obseruatio in opera S.Ambrosij.

IN primo tomo,Liber ad Virginem lapsam non videtur esse S.Ambrosii:nam cap.8.sic loquitur auctor, [Inhære pœnitentiæ vsque ad extremum vitæ,nec tibi præsumas ab humana die posse veniam dari: quia decipit te,qui hoc tibi polliceri voluerit: quæ enim propriè contra Dominum peccasti,ab illo solo te conuenit in die Iudicii expectare remediũ.] Atqui hæc sententia Nouatianum errorem continet,& contra eam disputat S.Ambrosius in duobus libris de pœnitentia: quos libros indicat ipse

ipse cap.8. lib.2. à se fuisse compositos, dum describit, quo pacto à forensi negotio ad sacerdotium repentè vocatus fuerat. Petrus quidem à Soto lect. 2. de necessitate confessionis libros duos de pœnitentia non audet affirmare esse S. Ambrosij: sed communiter S. Ambrosio adscribuntur.

In secundo tomo, libri de vocatione gentium, falsò tribnuntur S. Ambrosio, cùm manifestè S. Prosperi sint. Certè Ambrosij esse non possunt, cùm lib.1.cap.7. & lib.2.cap.8. disputet auctor aduersùs Pelagianos, qui post mortem S. Ambrosij exorti sunt.

In tertio tomo certum est aliquas epistolas & aliquos sermones non posse esse Ambrosij. Nam in epist. 84. quæ est ad Demetriadem, mentio fit Pelagianorum, qui (vt paulo antè dixi) Ambrosio noti non fuerunt. Sunt etiam, qui epistolam 82. ad Vercellenses, S. Ambrosij esse negent, quòd in ea fiat mentio Venetiarum, quæ tempore S. Ambrosij nondum conditæ erant. Sed falluntur. nam per Venetias eo loco non intelligitur ciuitas Venetiarum, sed regio: coniunguntur enim Venetiæ cum Liguria, & Æmilia: sic enim loquitur auctor in principio epistolæ [Ex omnibus Liguriæ, atque Æmiliæ, Venetiarúmque vel cæteris finitimis Italiæ partibus, &c.]

Sermones, nonus, tricesimus septimus, & septuagesimus secundus inueniuntur etiam inter sermones S. Augustini. Item sermo sexagesimus nonus, qui est de sancto Eusebio Vercellensi Episcopo, & sermo septuagesimus tertius, qui est de sancto Cypriano, inueniuntur etiam inter sermones S. Maximi, sed verbis alicubi mutatis.

Sermones verò sequentes nempe 3.14.30.31.32.44.47.50.51.52.53. 54.56.57.58.60.61.62.66.71.77.78. & 82. sunt ad verbum inter sermones S. Maximi, vt planè iudicari non possit, vtrùm Ambrosio, vel Maximo tribui debeant. Sed cuiuscunque sint, antiqui & Sancti auctoris sunt.

Sermo nonagesimus de passione B. Agnetis dubius redditur, quoniam sanctus Ambrosius lib.1. de Virginibus significat, Beatæ Agneti ceruicem gladio amputatam. [Stetit, inquit, orauit, ceruicem inflexit.] At illius sermonis auctor scribit, B. Agneti ad palum alligatæ, vt combureretur, cùm flamma diuinitus extincta esset, iussu Aspasij iudicis gladio guttur fuisse perfossum.

Sermo quoque nonagesimus secundus de baptismo S. Augustini, longissimè distat à stilo & grauitate Ambrosij: neque vllo modo credibile est, quod in eo sermone dicitur, Ambrosium sæpe Deum orasse, vt eum à captionibus Augustini liberaret. Augustinus enim non disputando cum Ambrosio, sed eum concionantem audiendo, ad fidem Catholicam conuersus est, vt ipse idem testatur lib. 5. confess. cap.13. & lib. 6. cap.1.

In quarto tomo Apologia Dauid posterior, & liber etiam posterior de interpellatione Dauid, non videtur esse Ambrosij, tum quia stilus diuersus est, & iam antea scripserat Ambrosius Apologiam Dauid, & libros tres de interpellatione, quorum tertius est de interpellatione Dauid; tum quia auctor posterioris Apologiæ negat, adulterium Dauid fuisse verum adulterium, & allegoricè interpretandum censuit: Ambrosius autem in vera Apologia sua peccatum adulterij confitetur, sed laudat pœnitentiam.

In Quinto tomo, sunt commentaria in epistolas S. Pauli, quæ à multis non creduntur Ambrosij; nec sine causa.

Primò, quia S. Augustinus, qui libenter & frequenter Ambrosij testimoniis vtitur contra Pelagianos, ex his commentariis nulla testimonia petit.

Secundò, quia Pelagius ipse, qui Ambrosij testimonia S. Augustino obiicere solet, ex his commentariis nihil obiicit; cùm tamen in his commentariis sint non pauca, quæ Pelagij errores continere videntur, vt perspicuum est ex commentariis in epistolam ad Romanos.

Tertiò, quia auctor horum commentariorum multa exponit contra sententiam S. Ambrosij, quod planè perspiciet, qui conferre voluerit illud Philipp. 2. [Qui cùm in forma Dei esset:] explicatum in commentario huius auctoris, cum explicatione Ambrosiana in epist. 47. & lib. 2. de fide cap. 4. & illud 1. Timoth. 1. [Regi seculorum immortali:] explicatum in commentario huius auctoris, cum expositione Ambrosiana lib. 2. de fide cap. 1. & 3. & lib. 3. cap. 2.

Quartò, quia S. Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4. citat S. Hilarium in expositione illorum verborum ad Rom. 5. [in quo omnes peccauerunt:] & sententia, quam sanctus Augustinus citat, habetur totidem verbis in commentario huius auctoris: non igitur auctor huius commentarij, est Ambrosius, sed Hilarius aliquis. non est autem auctor huius operis S. Hilarius Pictauiensis, aut Hilarius Arelatensis: nam iste auctor vixit tempore Damasi, vt ipse testatur in Commentario ad caput 3. prioris ad Timotheum: tempore autem Damasi Hilarius Arelatensis, aut natus non erat, aut adolescens erat: sanctus autem Hilarius Pictauiensis obiit anno quinto Valentiniani Imp. ex Hieronymo in Chronico: annus autem quintus Valentiniani erat secundus Damasi: non est autem credibile, in extrema ætate tam ingens opus cudisse Hilarium; & stilus Hilarij cum stilo huius auctoris nihil simile habet: Hilarius verò Arelatensis post Damasi tempora floruit. Credibile igitur est auctorem horum commentariorum esse Hilarium Diaconum Romanum, qui Luciferi schisma propagauit, & libros etiam non paucos scripsit, vt sanctus Hieronymus testatur in dialogo contra Luciferianos extremo. Neque mirum est, hunc Hilarium

à sancto

à sancto Augustino, sanctum Hilarium vocari, cùm nuncupatio Sancti, tunc satis communis fuerit Christianis, præsertim Ecclesiasticis.

Postremò accedit, quòd idem videtur esse auctor horum commentariorum, & quæstionum veteris & noui testamenti, quæ extant inter libros sancti Augustini: doctrina enim horum Commentariorum & illarum quæstionum, simillima est, vt notauerunt Censores Louanienses in notis ad Augustinum: stilus videtur etiam esse idem, & ætas mirificè consentit: auctor enim illarum quæstionum quæst. 44. scribit, ab excidio Hierosolymæ vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: quibus si addas annos à Natiuitate Christi vsque ad excidium Hierosolymæ, erunt omnes anni 372. vel 373. vt ex Chronico S. Hieronymi apparet. Hoc eodem tempore sedisse Damasum Pontificem, sub quo auctor horum commentariorum scripsisse se memorat in explicatione capitis primi epistolæ prioris ad Timoth. notissimum est.

Quòd si auctor horum commentariorum idem sit cum auctore illarum quæstionum, planè efficietur auctorem horum commentariorum non esse Ambrosium. Ambrosius enim nihil scripsit antequam Episcopus fieret, neque factus est Episcopus ante annum Dom. 374. vt Card. Baronius in Annalibus docet. Ille autem auctor cùm scriberet, numerabat annum Dom. 372. vel 373. vt suprà diximus.

In eodem tomo sunt hymni sacri, ex quibus aliqui certò sunt Ambrosij, vt ille, [Deus creator omnium, Polique rector vestiens, &c. cuius meminit S. Augustinus lib. 9. confess. cap. 12. & ille, [Æterne rerum conditor, Noctem diémque qui regis, &c.] cuius meminit idem Augustinus lib. 1. Retract. cap. 21. Aliqui certò non sunt Ambrosij, vt ille, [Vexilla Regis prodeunt;] qui est Fortunati, & alij quidam, in quibus non seruatur ratio metrica, quæ Ambrosio notissima erat. eiusmodi est ille, [Optatus votis omnium Sacratus illuxit dies, Quo Christus mundi spes Deus Conscendit cælos arduos.] & ille, [Christe, qui lux es, & dies, Noctis tenebras detegis, &c.] Isti enim indigni videntur qui Ambrosio tribuantur. Canticum, [Te Deum laudamus,] Ecclesia in diuinis officiis, Ambrosij & Augustini canticum vocat: & extat Chronicum S. Dacij Episcopi Mediolanensis, qui Iustino imperante floruit, in cuius Chronici libro primo cap. 10. scribitur, completo baptismo S. Augustini, toto obstupescente populo, repentè canticum illud à sanctis Ambrosio & Augustino alternatim fuisse cantatum.

Præter opera suprà scripta, In editione Romana anni 1585. adduntur opera quædam S. Ambrosio adscripta, quamuis eius non sint, vt cõmentarius in Apocalypsim, & alia quædam: & rectè dicuntur ea opera non esse S. Ambrosij; ac præsertim explicatio Apocalypsis, cũ auctor mẽtionẽ

faciat Longobardorum Italiam inuadentium: quæ inuasio diu post mortem S. Ambrosij contigit.

De S. Philastrio Brixiensi. 380.

SAnctus Philastrius Episcopus Brixiæ, tempore S. Ambrosij vixit, vt S. Augustinus testatur initio libri de hæresibus ad Quod vult Deus: scripsit librum de hæresibus vsque ad sua tempora; qui liber extat in Bibliotheca S. Patrum secundò edita, tomo 4. Sed illud est obseruandum, multa à Philastrio inter hæreses numerari, quæ verè hæreses non sunt: proinde cum prudentia legendus est. Quod autem in hæresi 63. meminit anni Dom. 430. mendum est typographorum: nam ad eum annum hic auctor non peruenit.

De Idacio Claro. 380.

IDacius, siue Ithacius Clarus, Episcopus Hispanus, de quo multa Sulpitius in historia sacra, cùm de Priscilliano agit: scripsit libros tres aduersùs Varimandum Arianum, qui extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 4. èdit. 2. scripsit etiam Apologeticum aduersus Priscilliani hæreses, teste Isidoro de viris Illustribus cap. 15. quem librum extare non puto. Vixit circa annum Dom. 380. & in eo reprehensus, & punitus ab Episcopis fuit, quòd Priscillianum apud seculares Iudices accusauerit, & occidi curauerit.

De S. Gregorio Nysseno. 380.

SAnctus Gregorius Nyssenus Episcopus, S. Basilij frater, viuebat adhuc, & scribebat anno 14. Theodosij, teste S. Hieronymo lib. de Script. Eccles. Interfuit Concilio primo Constantinopolitano, & scripsit Symbolum fidei in ea Synodo editum, vt refert Nicephorus lib. 12. hist. cap. 13.

Eius opera ex editione Basileensi anni 1562, hæc sunt:

Epistola de nomine Christiani.
De Oratione Dominica. lib. 1
De octo beatitudinibus in cap. 5. Matth. 1.
Sermones, de Natiuitate.
De S. Stephano.
In sextum psalmum.
De octaua.
De Pascha.
De Christi Assumptione.

De

De Trinitate,& quòd Spiritus sanctus sit Deus.
De eo, Quòd non sint tres Dij.
De differentia essentiæ,& hypostaseos.
De fide Trinitatis.
In dictum Apostoli, Tunc ipse filius subiicietur ei.
De Dormientibus.
De Infantibus præmaturè raptis.
De Resurrectione Orationes 4.
De Assumptione Domini.
In dictum Domini [Quatenus fecistis vni ex minimis his, mihi fecistis.]
De Anima & resurrectione disputatio.
De Trinitate contra Iudæos.
De sancto baptismate.
Orationes laudatoriæ in Basilium.
In 40. martyres.
In Pulcheriam.
In Placillam.
In Gregorium Neocæsariensem.
In Theodotum martyrem.
In Meletium.
De imagine, siue de creatione hominis, supplementum exameron Basilij.
De philosophia, lib. 8
De vita Mosis, 1

Prima obseruatio in opera S. Gregorij Nysseni.

DEesse videntur in hoc librorum Catalogo libri in Eunomium, quorum meminit sanctus Hieronymus in libro de Script. Ecclesiast. Neque dici potest, contra Eunomium scriptum esse librum de Trinitate, &, Quòd Spiritus sanctus sit Deus: nam hic est libellus, non libri plures: & in hoc libello Eunomius ne nominatur quidem. Audio, ex Bauarica Bibliotheca depromptos Græcè libros duodecim contra Eunomium, eósq. Latinitate donatos à Patre Iacobo Gretsero nostro, de literis, & quod est longè amplius, de Ecclesia Catholica optimè merito. Hi sunt igitur libri, quos commemorat S. Hieronymus, & sibi ab ipso Gregorio lectos fuisse dicit.

Secunda Obseruatio.

PRæter libros suprà numeratos extât ex editione Parisiensi anni 1573.
In Ecclesiasten conciones octo.
In Cantica canticorum explanatio.
De perfecti hominis Christiani forma.

Catechetica Oratio, quæ dicitur magna.
In eos, qui differunt baptisma.
De fugienda fornicatione.
In eos qui ægrè ferunt reprehensiones.
In mulierem peccatricem.
De Pauperibus amandis.
De vera Virginitate.
Ad Flauianum epistola.

Tertia Obseruatio.

Libri octo de Philosophia non videntur esse S. Gregorij Nysseni: nam in lib. 2. docet, animam non creari in corpore, sed ante corpus fuisse creatam; qui est error Origenis: & præterea totum hoc opus philosophicum est, & sapit Pelagianismum. Adde quòd hoc idem opus inuenitur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo nono, ex editione secunda, sub nomine cuiusdam Nemesij Philosophi Christiani: eo solùm excepto, quòd apud Nyssenum diuiditur in octo libros: apud Nemesium est vnus liber diuisus in capita 45. & inscribitur, De homine, siue de anima. Hic autem Nemesius, quando scripserit, ignoratur: sed quia nominatim refellit Manichæos, Apollinarem, & Eunomium, videtur vixisse, & scripsisse tempore S. Gregorij Nysseni, aut certè non antea.

Quarta Obseruatio.

Posset ab aliquo quæri, cur Gregorius scripserit de creatione hominis ad supplendum exameron Basilij, cùm ipse Basilius suppleuerit opus suum, addens decimam & vndecimam homiliam, in quibus creationem hominis satis copiosè explicat. Respondemus, Basilium in duabus illis postremis homiliis absoluisse explanationem diuinæ scripturæ de opere sex dierũ; sed non accuratè disputasse de tota structura corporis humani, imò verò solùm attigisse ea quæ ad oculos pertinent, vt ex illis cætera colligerentur. Itaque in homilia postrema apertè indicat, se non omnia dixisse, quæ dici potuissent, cùm ait, [Si mihi tantùm superesset otij, vt tibi hominis structuram demonstrare possem, ex te ipso sanè disceres sapientiam Dei circa te.] Gregorius igitur ex his & aliis Basilij verbis occasionem accepit scribendi libri de creatione hominis, libri, inquam, longissimi, in quo suppleret ea quæ Basilius omisit, de voce, de auribus, de manibus, de aliis denique membris, vel sensibus, quæ structuram humani corporis admirabilem reddunt.

Quinta

Quinta Obseruatio.

HÆretici,qui peregrinationes ad loca sancta reprehendunt,nituntur maximè Oratione quadam valdè prolixa sancti Gregorij Nysseni, quam totam referunt Magdeburgenses centuria quarta cap. 10. Sed eam orationem non inuenimus hactenus inter opera S. Gregorij Nysseni. Neque argumenta,quæ inde colligunt hæretici,aliquid probant, vt nos apertè ostendimus in controuersiis lib.3.de Sanctis cap.8.

De Amphilochio. 380.

AMphilochius Iconij Episcopus S. Gregorij æqualis,quem S.Hieronymus in epistola ad Magnum, parem doctrina sacra & prophana facere videtur Basilio, & Gregorio Nazianzeno, cùm de his tribus viris dicit,non facilè iudicari posse,quid in illis primum admirari debeas,eruditionem seculi,an scientiam scripturarum.

Scripsit librum de Spiritu sancto, & homilias non paucas: de priore libro testis est sanctus Hieronymus in lib.de Script.Eccl. De homiliis testis est Theodoretus,qui eas in dialogis frequenter citat.

An hoc tempore extent liber de Spiritu sancto, & homiliæ, quas Theodoretus citat,equidem certò scire non potui.

Extat quidem sub nomine Amphilochij vita S.Basilij Magni,sed haud dubiò falsa,vel supposititia. Primum enim narrat ille auctor Basilium factum Episcopum ante mortem Iuliani. Quod repugnat historiis, & ipsi S. Gregorio Nazianzeno in oratione de S.Basilio.Deinde narrat auctor, sanctum Basilium ostensum fuisse per reuelationem Eusebio Cæsariensi, cùm antea eum non nosset. Quod etiam falsum esse certum est, ex eo, quòd Nazianzenus scribit, Eusebium cum Basilio de Episcopatu contendisse,& ea de causa inimicum Basilio factum. Tertiò constat,sanctum Basilium obiisse anno vltimo Valentis Imper. & octo annis Episcopatum administrasse:ex Gregorio Nazianzeno, & aliis:proinde Episcopum factum anno sexto Valentis: at iuxta supposititium Amphilochium, Basilius,vel sedisset annis quindecim,vel antè mortuus esset, quàm Episcopus fieret,si viuente Iuliano iam Episcopus erat.

Omitto multa alia, quæ perperam narrantur in illa vita tum de Libanio,tum de aliis.

De S. Hieronymo. 390.

SAnctus Hieronymus presbyter & Ecclesiæ doctor floruit anno quartodecimo Theodosij, vt ipse de se testatur in libro de Scripr.

Eccles. extremo. Obiit Honorio imperante anno Domini 422. ætatis suæ anno 91. ex Chronico S. Prosperi, vel anno Dom. 420. ætatis anno 78. ex Annalibus Card. Baronij. Opera sancti Hieronymi nouem tomis continentur in editione Lugdunensi anni 1530. In editione verò Romana anni 1565. & 1572. Mariani Victorij idem est tomorum numerus, sed quæ prior editio coniecerat in quartum tomum, editio posterior coniecit in octauum, & nonum: & quæ editio prior collocauerat in tomis quinto, sexto, septimo, octauo, & nono: posterior collocat in quarto, quinto, sexto, & septimo. Nos sequemur ordinem editionis posterioris, quæ ab erroribus Erasmi purgata est.

Igitur in primo tomo hæc opera insunt.

Primi Tomi:

Epistolæ hortatoriæ, vt plurimùm, 42.

Ad Heliodorum.
Ad Rusticum.
Ad Lætam.
Ad Saluinam.
Ad Ageruchiam duæ.
Ad Paulinum.
Ad Paulam & Eustochium nomine Marcellæ.
Ad Marcellam tres.
Ad Paulum Concordiensem.
Ad Theophilum Alex.
Ad Castrutium.
Ad Exuperantium.
Ad Iulianum Diaconum.
Ad Virgines Hermonenses.
Ad Ruffinum.
Ad Chromatium & alios.
Ad Antonium.
De vitando suspecto contubernio.
Ad Sabinianum Diaconum.
Ad Nepotianum.
Ad Florentium duæ.
Ad Demetriadem.
Ad Furiam.
Ad Gaudentium.
Ad Celantium.
Ad Eustochium duæ.
Ad Lucinium.
Ad Abigaum.
Ad Iulianum.

Ad

Ad Castorinam.
Ad Theodosium Monachum.
Ad Augustinum.
Ad Nicæam Diaconum.
Ad Chrysogonum.
Ad Rusticum.

In eodem tomo sunt epistolæ laudatoriæ, siue funebres, num.12.

In Nepotianum.	In Lucinium.
In Marcellam.	In S. Paulum.
In Blesillam.	In Malchum.
In Asellam.	In Fabiolam.
In Leam.	In S. Hilarionem.
In Paulam.	In mulierem septies ictam.

Denique ad finem primi tomi est liber de Script. Ecclesiast. siue de viris Illustribus.

Obseruatio in primum tomum.

In hoc primo tomo nihil est, de quo meritò dubitari possit.

Secundi Tomi.

In 2. Tomo libri sunt contra hæreticos, vel calumniatores.

Aduersus Heluidium, liber 1.
Aduersus Iouinianum, lib.2.
Apologia pro libris in Iouinianum.
Apologeticum ad Domnionem.
Ad Pammachium pro ijsdem libris.
Aduersus Vigilantium ad Riparium epistola.
Aduersus Vigilantium, liber 1.
Ad Marcellam aduersus Montanum epistola.
Aduersus Luciferianos Dialogus.
Ad Auitum contra Origenem.
Ad Ioannem Hierosolymitanum Origenistam.
Ad Pammachium de erroribus Io. Hierosol.
Ad Theophilum contra eundem Ioannem.
Apologiæ aduersus Ruffinum, lib.3.
Ad Ctesiphontem aduersus Pelagium.
Aduersus Pelagianos, lib.3.
Ad diuersos diuersorum argumentorum epistolæ triginta: necnon epistolæ Epiphanij, Theophili, & Augustini.
Ad Hieronymum epistolæ octo.

Obseruatio in secundum Tomum.

In hoc etiam tomo nihil est dubium, vel suppositium.

Tertij Tomi.

In tomo tertio sunt præfationes, & quæstionum explicationes.

Ad Paulinum de libris diuinæ scripturæ.
Præfationes in Pentateuchum.

In Iosue.	In Ecclesiastem.
In Libros Regum.	In Cantica.
In librum Paralip. 2.	In Isaiam.
In Esdram.	In Hieremiam.
In Tobiam.	In Ezechielem.
In Iudith.	In Danielem.
In Esther.	In 12. Prophetas.
In Iob.	In quatuor Euangelia.
In Prouerbia.	

Sequuntur in eodem tomo explicationes quæstionum à diuersis propositarum.

A Damaso.	A Sophronio.
A Dardano.	Ab Hedibia.
A Vitali.	A Principia Virgine.
Ab Amando.	A Fabiola.
A Minerio, & ab Alexandro.	A Ruffino.
A Cypriano.	A Sunia, & Fretella.
A Paula Vrbica.	Ab Algasia.
Ab Euagrio.	A Paulino.
A Marcella.	A Desiderio.

Denique sunt in eodem Tomo.
Traditiones, siue quæstiones Hebraicæ.
In Genesim. In libros Regum.
In libros Paralipomenon.

Item libri, de locis Hebraicis, & de nominibus Hebraicis, quæ in omnibus libris testamenti veteris & noui occurrunt.

Obseruatio in Tomum tertium.

In hoc tomo nihil est, de quo dubitetur, exceptis quæstionibus in libros Regum, & in libros Paralip. Sanctus enim Hieronymus in lib. de Scripr. Eccles. extremo, testatur, se scripsisse traditiones, siue quæstiones Hebraicas in Genesim, loca Hebraica, & nomina Hebraica: & de traditionibus, siue quæstionibus Hebraicis in libros Regum, & in libros Paralip. nihil dicit: præterea in quæstionibus Hebraicis in Genesim adscribit idem Hieronymus passim verba Hebraica; in quæstionibus autem in libros Regum, & Paralip. nonnisi semel, aut iterum id facit. Denique grauior videtur scriptio illa in Genesim, quàm ista in libros Regum, & Paralipomenon, sed cuiuscunque sit hoc opus, non magni refert.

Quarti

Quarti Tomi.

In 4.tomo ſunt commentaria in quatuor Prophetas maiores, & Threnos Hierem.

Quinti Tomi.

In quinto tomo ſunt commentaria in Eccleſiaſtem: & in duodecim Prophetas minores.

Sexti Tomi.

In tomo ſexto commentaria in Matthæum, In epiſtolas ad Galatas, ad Epheſios, ad Titum, ad Philemonem. Liber Didymi de Spiritu ſancto à Hieronymo Latinus factus.

Obſeruatio.

In his tribus tomis omnia ſunt legitima, & certa, quod attinet ad auctorem, excepto Commentario in threnos Hieremiæ, qui videtur eſſe potiùs Rabani, quàm Hieronymi: habetur enim inter opera Rabani, & inueniuntur in eo ſententiæ aliquæ ex ſancto Gregorio decerptę.

Poſt Commentarium in Matthæum, ſequebatur Commentarium in Marcum; quod Marianus prudenter omiſit, quia auctor oſtendit, ſe neque Græcæ linguæ neque Hebraicæ fuiſſe peritum: & in explicatione cap. 14. & 15. multa ſcribit inepta & falſa.

Septimi Tomi.

In tomo ſeptimo Commentaria in Pſalmos omnes.

Verſio S. Hieronymi ex Hebræo.

Obſeruatio.

De Commentarijs in pſalmos obſcura quæſtio eſt: ſcripſit ſanctus Hieronymus in pſalmos ſeptem, videlicet in pſal. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20. vt ipſe teſtatur in lib. de Script. Eccleſ. Deinde ſcripſit in pſal. 44. 89. & 12626. vt notum eſt ex Epiſtolis eius ad Principiam, ad Cyprianum, & ad Marcellam. Scripſit denique Commentariolos in omnes Pſalmos, vt ipſe idem teſtatur in Apologia prima contra Ruffinum. Certum eſt primos tractatus in pſalmos ſeptem, perijſſe: non minùs certum eſt, explicationem trium pſalmorum, eſſe ſancti Hieronymi, & extare inter epiſtolas. De Commentariolis quæſtio eſt, an ſint iſta Commentaria, quæ ſub nomine ſancti Hieronymi extant in hoc ſeptimo tomo. Quòd enim ſint iſta ipſa Commentaria, quæ nunc extant, probari poteſt, primò ex eo, quòd ſanctus Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum, ſcribit, ſe in Commentariolis illis vertiſſe verba Hebraica, naſſecubar,] quæ habentur in ſecundo Pſalmo, [adorate filium,] eadem autem verba in interpretatione Pſalterij de Hebræo in Latinum, vertiſſe, [adorate purè:] & vtranque lectionem defendit. Atqui in iſtis Commentarijs, de quibus agitur, inuenitur, [adorate filium:] & in interpretatione ex Hebræo inuenitur,] adorate purè:] igitur ſicut interpretatio Pſalterij ex Hebræo, quæ extat,

est sancti Hieronymi; ita & commentaria quæ extant, eiusdem sunt Hieronymi. Deinde probari potest alio simili argumento ex sancto Augustino: sanctus enim Augustinus in epistola ad Fortunatianum citat verba sancti Hieronymi exponentis Psalmum nonagesimum tertium: & verba illa omnia inueniuntur in Commentario isto, vt non videatur posse esse dubium, quin sanctus Augustinus citauerit Commentaria ista sub nomine sancti Hieronymi. Accedit tertium argumentum ex testimonio sancti Gregorij, qui explicans verba illa Psal. quarti pœnitentialis, [Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies:] allegat sanctum Hieronymum exponentem eundem locum: & expositio illa in his Commentarijs inuenitur: proinde testimonio sancti Gregorij, hæc ipsa Commentaria sancti Hieronymi esse videntur. Contra tamen sunt argumenta non minùs probabilia. Nam hic auctor in explicatione Psal. sextidecimi, disertis verbis citat Eucherium: Eucherium autem, qui ex scriptis notus est, multis annis sanctus Hieronymus præcessit: neque in libro de Script. Eccles. vllius Eucherij sanctus Hieronymus meminit, cùm tamen nullum ferè prætereat ex maioribus vel æqualibus suis. Deinde hic idem auctor in explicatione Psal.108. scribit, suo tempore fuisse annum quadringentesimum ab excidio Hierusalem, in quo cœpit vltima captiuitas Iudæorum: excidium autem Hierusalem contigit anno quadragesimo secundo post passionem Domini, vt idem auctor ibidem affirmat: quibus annis si addamus annos triginta tres vitæ Christi, erunt omnes simul anni 475. Igitur auctor horum Commentariorum viuebat anno Domini 475. Atqui sanctus Hieronymus obijt anno Domini 422. vt suprà dictum est. Accedit tertium argumentum, quòd hic auctor in explicatione Psal. 86. dicit, illa verba, [Nunquid Sion dicet homo;] esse ex Hebraica veritate: & tamen in translatione Psalterij ex Hebræo sanctus Hyeronymus vertit, [Ad Sion dicetur homo:] & verè sic est in Hebræo, vt videatur auctor horum Commentariorum non calluisse linguam Hebraicam, ac per hoc non esse Hieronymus, qui eius linguæ, sine controuersia, peritissimus erat. Ac (vt omittam alia multa) S. Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum scribit, se Commentariolos confecisse in Psalmos: auctor autem horum Commentariorum in quorundam Psalmorum explicatione longissimas disputationes vel cohortationes adiungit. Vide Commentaria in Psal. 81. 86. 32. 133. & secundam expositionem Psal. 119. quæ habetur ad finem vltimi tomi: isti enim Psalmi breuissimi sunt, & Commentaria habent fusissima. Ego igitur (si mihi liceat sententiam meam exponere) existimo, Commentaria, de quibus agimus, verè esse sancti Hieronymi, sed non pura. Videtur enim aliquis longè posterior scriptor adiunxisse multa de suo: quod idem accidit versioni Scripturarum ex Hebræo, quam habemus in editione vulgata: est

tã: est enim versio ipsa sãcti Hieronymi, exceptis Psalmis, in editione vulgata, sed multis additis, vt ostendi in Controuersiis, l. 2. de Verbo Dei, c. 9. extremo: sic igitur Cõmentaria ista Hieronymi sunt, sed aucta ab aliquo, qui multa inseruit ex Hilario, ex Ambrosio, ex Ruffino, & ex Augustino; & qui etiã adiecit cohortationes, siue conciunculas, quæ habentur interdũ ad finẽ. & qui ista adiecit, videtur vixisse anno Domini 475. vt etiã facilè Eucheriũ citare potuerit. Atque ex hac obseruatione soluũtur omnia argumenta, quæ nos paulo antè adduximus, quæque ab aliis Scriptoribus adducuntur. Illud vnum videtur solui non posse, quòd hic auctor dicat, secundùm Hebraicam veritatem haberi in Psal. 86. [Nunquid Sion dicet homo.] Respondemus tamen, vocem illam, (Hebraicam,) irrepsisse in textum, scioli alicuius temeritate, & omnino abradendam esse: auctor enim dixerat, alicubi legi, [Mater Sion,] alicubi [Nunquid Sion:] & addidit, in textu Græco haberi μήτι, id est, [nunquid,] sed ab aliquo mutatũ est in μήτηρ, id est, [mater:] & se velle vtroque modo exponere: & cùm exposuisset, [Mater Sion,] addit, exponamus nunc secundùm Hebraicam veritatem, quæ habet, [Nunquid Sion:] vbi illud, Hebraicam, superuacaneum est: & legendum videtur, exponamus nunc secundùm veritatem, quæ habet, [Nunquid Sion.] Illud enim [mater Sion] non est secundùm veritatem Græci textus, sed secundùm corruptionem: in illis enim Cõmentariis sanctus Hieronymus exponit Psalterium secundùm versionem Græcam 70. Interpretum, non secundùm versionem ex Hebraico.

Octaui Tomi.

In tomo octauo hæc sunt:

- In Iob Commentaria Bedæ.
- In Prouerbia Commentaria Bedæ.
- In Cantica Homiliæ Origenis.
- In omnes Pauli epistolas Commentaria falsò attributa Hieronymo.

Obseruatio.

Rectè Marianus Victorius Commentaria in Iob non tribuit sancto Hieronymo, sed Bedæ: nam in extremo volumine scribit auctor, se scripsisse in gratiam Vecterij: Vecterium autem Episcopum fuisse in Anglia tempore Bedæ, ex historia eiusdem Bedæ manifestè colligitur.

Rectè quoque Commentaria in Prouerbia tribuuntur Bedæ, non autem Hieronymo: siquidem in caput 21. & 31. citatur sanctus Gregorius Papa: & in capite 30. citatur nominatim sanctus Hieronymus.

Commentaria in omnes Epistolas, non solùm non sunt Hieronymi,

ſed, quod magis mirum eſt,Pelaſij hæreſiarchæ ſunt.Nam ſanctus Auguſtinus,lib.3.de peccatorum meritis,& remiſs.cap.1. dicit ſe legiſſe Commentaria Pelagij breuia in omnes epiſtolas Pauli:& infrà cap. 12. allegat quædam ex Cõmentario in caput 7.prioris ad Corinth. quæ in his Cõmentariis inueniuntur. Vide auctorem horum Commentariorum, in caput 5.6.7.& 8.& 11.ad Romanos;item 1.Cor. 4.Philipp.1.& 3.& in caput 6.prioris ad Timoth.& inuenies ſententias manifeſtè Pelagianas.

Noni Tomi.

In Tomo nono ſunt multa aliorum, vt Euſebij Cæſarienſis, Ruffini, Auguſtini,Gennadij,& aliorum,de quibus nullum eſt dubium.

Plurimi etiam libri, vel epiſtolæ ponuntur, quas Eraſmus tamquam ſuppoſititias in tomum quartum coniecerat. Verè enim nihil horum eſt, quod Hieronymi doctrina vel fide ſit dignum. Ego ſolùm ea commemorabo,quæ manifeſtè comperi ad Hieronymum non pertinere.

Epiſtola ad Demetriadem Virginem,quæ incipit,[Si ſummo ingenio;] Pelagiana eſt,& à ſancto Auguſtino tribuitur ipſi Pelagio, & confutatur in lib.de gratia Chriſti,cap.22.27.37.38.& 40.

Epiſtola ad Geruntij filias,ſimiliter Pelagiana eſt:ſicut etiam

Epiſtola ad Amicum de cognitione diuinæ legis.

Epiſtola de Scriptoribus Eccleſiaſticis ad Deſiderium ponit inter lumina Eccleſiæ Origenem,Iouinianum,Pelagium,hæreticos:numerat etiã Hilarium Pontificem, qui ſancto Leoni ſucceſſit, qui diu poſt mortem ſancti Hieronymi, clarere cœpit.

Epiſtola de filio luxurioſo,& frugi, Pelagiana eſt: & multum omnino diſcrepans à vera epiſtola ſancti Hieronymi,de eodem argumento.

Symbolum ad Damaſum, quod incipit, [Credimus in Deum Patrem,] & clauditur illis verbis, ſe imperitum, & maleuolum, vel non Catholicum, non me hæreticum comprobabit: non eſt Hieronymi ad Damaſum, ſed Pelagij ad Innocentium. Id oſtendit ſanctus Auguſtinus in lib.de gratia Chriſti,cap.30.31.32.& 33.vbi dicit Pelagium miſiſſe ad Innocentium Papam libellum fidei ſuæ:& ibidem refert verba eius libelli,quæ ſunt illa ipſa,quæ in hoc Symbolo continentur.

Epiſtolæ ſancti Auguſtini ad Cyrillum Hieroſolymæ Epiſcopum de obitu ſancti Hieronymi, ſine dubio falſæ & ſuppoſititiæ ſunt. Conſtat enim Cyrillum Hieroſolymitanum Epiſcopum obiiſſe diu antequam ſanctus Hieronymus moreretur. ſcribit enim ſanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccleſ. in Cyrillo, Cyrillum ſæpius expulſum, & reuocatum, tandem octo annis pacificè ſediſſe. Adde quòd epiſtolæ iſtæ, vt etiam epiſtola Euſebij ad Damaſum de morte ſancti Hieronymi nouitatem ſuam manifeſtè produnt. Nec ſolùm nouitatem, ſed etiam imperitiam, & impoſturas: ſcribit enim fictitius Cyrillus ad

Augu-

Auguſtinũ hæreſiarchã, quendã Syluanum docuiſſe, duas in Chriſto eſſe voluntates: ſed miraculis ſancti Hieronymi hunc hæreſiarcham fuiſſe confutatum. At hæreſis monothelitarum ducentis annis poſt tempora Cyrilli & Hieronymi exorta eſt: & non eſt hæreſiarcha dicendus, qui duas voluntates in Chriſto confitetur, ſed qui vnam tantùm, vt ex concilio ſexto generali intelligi poteſt. Itaque auctor harum epiſtolarum confundit tempora, hæreſim monothelitarum pro fide Catholica vendit, Cyrillum, Auguſtinum, & Hieronymum pro magna laude hæreticos monothelitas facit.

Tribuitur ad vltimum ſancto Hieronymo liber de vitis ſanctorum Patrum: ſed ſciendum eſt, eum librum non eſſe vnius auctoris: nam in prima parte ponuntur vitæ Monachorum, quas ſcripſit Euagrius Ponticus, de quo ſcribit ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem; ex illis vitis ſolam primã eſſe veram, quæ eſt Ioannis Abbatis: eidẽ Euagrio tribuit vitas Patrum Gennadius in ſuo Catalogo ſcriptorum. Vitis illis ab Euagrio ſcriptis adiunctæ ſunt vitæ Pauli primi Eremitæ, Hilarionis, & Malchi, à ſancto Hieronymo ſcriptæ: item vita ſancti Antonij ſcripta ab Athanaſio: item vita Mariæ Ægyptiacæ à Zozimo edita: item multa ex collationibus Caſſiani: denique vita ſancti Hieronymi parum fideliter conſcripta.

De Theophilo Alexandrino. 390.

THeophilus Alexãdrinæ Eccleſiæ Epiſcopus ſancti Hieronymi æqualis, vt epiſtolæ vtriuſque inuicem ſcriptæ teſtantur: ſcripſit epiſtolas tres Paſchales, quas ſanctus Hieronymus Latinas fecit. Atque epiſtolæ iſtæ ſatis vtiles & doctæ extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 3. ſcripſit præterea aduerſus Origenem & alia quorum meminit Gennadius in lib. de viris Illuſtribus, ſed hæc non extant.

De Joanne Epiſcopo Hieroſolymitano. 390.

IOannes Epiſcopus Hieroſolymitanus vixit tempore ſancti Hieronymi, vt notum eſt ex contentionibus inter eos non ſemel excitatis. Scripſit, teſte Gennadio, librum in obtrectatores ſtudij ſui, oſtendens ſe non eſſe Origeniſtam. Tribuitur eidem Ioanni liber ad Capraſium de inſtitutione Monachi, qui habetur in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. ſed hic liber videtur ſcriptus ab aliquo longè poſteriore: ſiquidem eo in libro dicit auctor ſe eſſe Ordinis Carmelitarum, & deſcribit habitum Carmelitarum: at illis temporibus nomen Carmelitarum Religioſorum erat planè inauditum, vt etiam Card. Baronius affirmat, tomo 6. Annalium, ad annum 444. adde quòd ſtilus eſt hominis Latini, & temporum poſteriorum.

De Diadocho. 390.

DIadochus Episcopus Photices scripsit insignem librum De perfectione, continentem capita centum: hic liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto, edit. 2.

De Dorotheo Archimandrita.

DOrotheus Archimandrita scripsit sermones viginti quatuor, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 2. edit. 2. Hi duo quando vixerint, non compertum habeo, quamuis antiquos fuisse satis constet.

De Ruffino Presbytero. 390.

RVffinus presbyter Aquileiensis, sancti Hieronymi quondã amicissimus, deinde æmulus factus, scripsit libros duos historiæ Ecclesiasticæ, quos addidit ad historiam Eusebij Cæsariensis à se conuersam ex Græco: scripsit etiam explicationem Symboli Apostolici: item in Psalmos aliquot Commentaria; inuectiuas duas in sanctum Hieronymum; & Apologiam pro Origene, in qua multa mentitur, ipso Hieronymo teste in secunda Apologia: scripsit quoque multas epistolas. Hæc omnia extant, partim inter opera sancti Hieronymi, partim in historia Eusebii, partim etiam seorsim. Vertit quasdam sententias Sixti Philosophi Pythagorici, easque tribuit sancto Sixto Pontifici & Martyri, vt testatur Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem. Sanctus etiam Augustinus ex versione Ruffini deceptus, eas sententias esse putauit sancti Sixti Martyris: quod retractat. lib. 2. retract. cap. 46. Hæ sententiæ extant in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum, editionis secundæ. Vertit præterea in Latinam linguam Recognitiones Clemẽtis, vt Gennadius testatur in lib. de Viris illustribus. Sed sicut ipsæ Recognitiones falsò fortasse tribuuntur Clementi, ita etiam non est incredibile, falsò adiunctam illis fuisse præfationem Ruffini, quasi interpretis; denique Ruffinus meritò notatur erroris à Gelasio Papa, cap. sancta Romana, distinct. 15.

De Palladio Galata. 390.

PAlladius Galata, Ruffini æqualis & amicus fuit: vt ex operibus eius intelligi potest. Scripsit historiam Lausiacam, & Paradisum Heraclidis, in quibus describuntur breuiter multorum Sanctorum vitæ, quæ non modicam

modicam præstare possunt legentibus vtilitatem. Ipse tamen reprehenditur, vt Origenista, à S. Hieronymo in epistola ad Ctesiphontem,& à S. Epiphanio in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ extat in secundo tomo S.Hieronymi. Extat etiam dialogus quidam sub nomine Palladij in tomo primo operum S. Ioannis Chrysostomi, editionis Parisiensis.

De S.Gaudentio Brixiensi. 390.

SAnctus Gaudentius successor Philastrij in Episcopatu Brixiæ, scripsit vtilissimos tractatus de variis argumentis, qui extant in tomo 2. Bibliothecæ S.Patrum editionis 2.

De dedicatione Basilicæ, tractatus vnus.	
De Pascha in exodum,	7
De lectione Euangelij,	2
De exodo iterum.	1
De Paralytico,	1
In illud, Nunc iudicium est Mundi,	1
De promissione Paracleti,	1
De Machabæis Martyribus,	1
De Villico iniquitatis ad Germinium,	1
In illud, Pater maior me est,	1

De Aurelio Prudentio. 390.

AVrelius Prudentius Poeta Christianus, floruit sub Theodosio seniore,& filiis eius: scripsit egregia carmina, psychomachiam, de pugna Fidei,& Idololatriæ: Pudicitiæ,& Libidinis; Patientiæ, & Iræ: Superbiæ,& Humilitatis: Luxuriæ, & Sobrietatis: Auaritiæ, & Largitatis: Concordiæ,& Discordiæ.

Scripsit librum Cathemerinon, id est, rerum diurnarum, in quo continentur hymni à Matutino ad Vespertinum.

Scripsit librum Peristephanon, id est, de coronis, in quo sunt laudes multorum martyrum, S. Laurentij, S. Vincentij, S. Eulaliæ, SS. Petri & Pauli, S. Agnetis, S. Cypriani, S. Cassiani, & aliorum.

Scripsit Apotheosim, id est, de diuinitate, vbi sunt hymni in infideles, in hæreticos Sabellianos, in Iudæos; item de natura animæ, & de resurrectione carnis.

Scripsit Amartingenia, id est, de origine peccatorum; contra Marcionem.

Scripsit libros duos contra Symmachum.

Addit Gennadius in libro de viris Illustribus, scripta quoque fuisse ab eo, Enchiridion veteris & noui Testamenti, & de opere sex dierum.

De S. Chromatio Episcopo Aquileiensi. 390.

SAnctus Chromatius Episcopus sanctissimus & doctissimus fuit testimonio S. Hieronymi, præfatione in librum Paralip. Scripsisse fertur commentaria in Matthæum; sed nunc extant solùm homiliæ de octo beatitudinibus in cap. 5. Matthæi, & tractatus in illud, [Ego à te debeo baptizari.] Vide in Bibliotheca S.Patrum tomo 2.

Extat in quarto tomo operum S. Hieronymi epistola sub nomine Chromatij, & Heliodori ad Hieronymum, & responsio Hieronymi, in quibus agitur de Natiuitate Beatissimæ Virginis: sed vtraque falsa & supposititia est: vt etiam falsam esse conuincit Card. Baronius epistolam eorundem Chromatij & Heliodori ad Hieronymum circa Martyrologium. Vide præfationem Card. Baronij ad Martyrologium Romanum, cap. 5. & 7.

De S. Ioanne Chrysostomo. 398.

SAnctus Ioannes Chrysostomus, magnus Ecclesiæ Doctor, primùm in foro versatus est magna cum laude: deinde Monasticam vitam exercuit, atque ab eremo ad clerum vocatus, presbyter Antiochenus ordinatus est anno 11. Valentiniani iunioris & 8. Theodosij senioris: anno deinde 4. Arcadij & Honorij Episcopus Constantinopolitanus factus; tandem anno 13. eorundem Imperatorum, & Episcopatus sui nono, mortem obiit circa annum Domini 407. Opera, quæ extant, quinque tomis comprehenduntur, in editione Veneta anni Domini 1574. hac enim editione vtebar dum scriberem.

Tomi Primi:

In Genesim homiliæ,	67
In Psalmos homiliæ,	26.
In varia loca testamenti veteris,	52.
Ex quibus quinque sunt de visione Isaiæ.	
Secundi Tomi:	
In Matthæum homiliæ,	89
In eundem operis imperfecti hom.	54
In varia loca Matthæi hom.	26
In Marcum hom.	14
In varia loca Lucæ hom.	7

Tertij

Tertij Tomi:

In Ioannem hom.	87
In varia loca Ioannis hom.	6
In Acta Apostolorum hom.	51
Conciones de sacris feriis,	32
In varia loca Pauli hom.	14
In quibus sunt multæ de laudibus Pauli.	

Quarti Tomi:

Commentaria per homilias in omnes epistolas B. Pauli.

Quinti Tomi:

Ad Populum Antiochenum hom.	80
De Sacerdotio dialogi, siue libri,	6
De compunctione cordis, lib.	2
De prouidentia Dei, lib.	6
De orando Deo, lib.	2
De comparatione Regis & Monachi,	1
Contra vituperatores vitæ Monasticæ,	3
Contra gentiles, siue in Babylam martyrem,	1
De pœnitentia sermones.	12
Aduersus Iudæos, & hæreticos serm.	15
Conrra Concubinarios serm.	2
Variorum argumentorum serm.	48
Epistolæ,	8
Ad Innocentium Papam,	2
Ad Cyriacum,	1
Ad Episcopos & Presbyteros ob pietatem in carcere inclusos,	1
Ad Theodorum lapsum,	2
Ad Eutropium,	1
Ad Olympiam illustrem fœminam,	1

Liturgia, siue Missa S. Io. Chrysostomi.

Obseruatio.

In primo tomo ex homiliis in diuersa loca testamenti veteris est homilia in cap. 2. Genes. quæ incipit, [Deus institutor Mundi:] quæ homilia non videtur posse esse Chrysostomi, cùm in ea inserta sint duo integra capita ex libro Latino de Ecclesiasticis dogmatibus, videlicet tricesimum primum, & tricesimum secundum. Liber autem iste habet auctorem Chrysostomo posteriorem, vt infrà dicemus. Aliæ quoque nonnullæ sunt, quæ dubiæ fidei videri possunt. Sed homiliæ in Genesim, & in Psalmos, & de visione Isaiæ, & aliæ plurimæ indubitatæ sunt.

In secundo tomo Cōmentaria in Matthæum sine dubio Chrysostomi sunt. Sed opus imperfectum non videtur esse Chrysostomi: non enim

erat vlla ratio, cur bis de argumento eodem tam multa idem auctor scriberet. Sed cuiuscunque sit opus, aut ab hęretico aliquo compositum fuit, aut ab hæretico aliquo corruptum, quamuis alioqui liber sit doctus, & minimè spernendus. Hom. 4. dicit, [Spiritum sanctum esse ministrum filij:] & hom. 48. homousianos numerat inter hæreticos: quæ duæ sententiæ Arianorum sunt. Contra tamen hom. 28. & 44. dicit, hæreticos esse, qui affirmant, filium esse minorem patre: quæ superioribus dictis contraria sunt; proinde credibile est, auctorem fuisse Catholicum, sed opus illius ab Arianis esse deprauatum.

In eodem tomo sunt Commentaria in Marcum, quæ sine dubio Chrysostomi non sunt, sed alicuius simplicis Monachi, qui fratribus suis Euangelium explicabat, vt constat ex hom. 3. 4. 8. 9. & ex aliis. Ex aliis, quæ in eodem tomo habentur, quædam sunt manifestè Chrysost. vt homilia de proditione Iudæ; item de diuite, & Lazaro. Hom. 4. & alia de publicano, & Pharisæo, & alia de Cruce, & latrone. Reliqua videntur excerpta partim ex Comm. Chrys. in Mat. partim ex opere imperfecto, partim ex hò. in Marc.

In tertio tomo hom. 87. in Ioannem omnium consensu Chrysostomi sunt. Idem omnino sentiendum existimo de hom. 55. in Acta Apostolorum, quamuis ab Erasmo reuocentur in dubium. Certè hom. 9. auctor Episcopum se esse dicit, & hom. 11. addit Episcopum se esse Vrbis amplissimæ, & hom. 41. dicit, se vixisse tempore Iuliani apostatæ, & hom. 52. nomen suum dicit esse Ioannem: neque est aliquid alicuius momenti, vnde suspicio supposititij operis colligi possit. Adde quòd Ioannes Damascenus lib. 3. de fide, & Oecumenius in catena explanationis in Acta, testimonia petunt ex his homiliis sub nomine S. Io. Chrysostomi. De sex homiliis interpositis inter Commentaria in Ioannem, & in Acta, non est omnino certum, an sint Chrysostomi, excepta tertia, quæ incipit, [Hirundinum pulli.] Reliqua omnia creduntur esse Chrysostomi, ac præsertim homiliæ de laudibus Pauli.

In quarto tomo nihil est, quod iure reuocari possit in dubium.

In quinto tomo omnia ferè sunt certa, & indubitata, exceptis homiliis ad populum Antiochenum, ex quibus viginti & vna tantùm repetiri dicuntur manuscriptæ in antiquis Bibliothecis: & apertè colligitur ex contextu ipsarum, permultas earum esse fragmenta homiliarum Chrysostomi in Matthæum, vel in Ioannem, vel in Acta Apostolorum, vel in epistolas Pauli, vt exempli gratia, homilia ad populum Antiochenum vicesima septima decerpta est partim ex hom. 10. partim ex 11. partim ex 12. in Acta, & hom. 60. & 61. ad populum decerptæ sunt ex hom. 83. in Matthæum, & 45. in Ioannem. Sed hoc non multum refert, cùm sententiæ eiusdem auctoris sint.

De

De Seueriano Gabalensi. 398.

Seuerianus Episcopus Gabalensis, vir eloquentissimus dicitur fuisse: & Gennadius in lib. de viris Illustr. scribit se legisse huius Seueriani expositionem in Epistolam ad Galatas, & alia quædam. addit etiam, illum sæpè inuitari solitum à S. Ioanne Chrysostomo, & ab Arcadio Imperatore ad sermones habendos in Ecclesia Constantinopolitana. Extat huius Seueriani sermo vnus in quinto tomo operum S. Ioannis Chrysostomi.

Seculum Quintum ab Anno 400. ad 500.

De S. Augustino. 400.

Sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis florebat circa annum Dom. 420. cuius anni ipse meminit in epistola ad Isichium, quæ est octogesima. Obiit autem anno ætatis suæ septuagesimo sexto, teste Possidio in eius vita, & à natali Domini ann. 433. vt Prosper testatur in Chronico. Ac vt ex catalogo librorum ipsius possit lector intelligere, quæ sint opera eius indubitata, adscribam locum Retractationum, in quo ipsemet operis sui mentionem facit, vel abscribam Indic. quod significat, eum librum esse in indiculo Possidij, qui diligentissimè in indiculum redegit omnes libros S. Augustini. Vbicunque igitur inuenietur notatus liber Retract. vel Indic. is liber sine dubio erit S. Augustini: vbi nihil erit annotatum, de eo libro dicemus in obseruatione, quam subiiciemus.

Primi Tomi hæc sunt:

Retractationum libri	2	*Lib. 2. retract. c. 67.*
Confessionum	13	*2. retract. cap. 6.*
De Grammatica,	1	*1. retract. cap. 6.*
De Dialectica,	1	*1. retract. cap. 6.*
Categoriæ decem,	1	*1. retract. cap. 6.*
Principia Rhetorices,	1	*1. retract. cap. 6.*
De Musica,	6	*1. retract. cap. 11.*
Contra Academicos,	3	*1. retract. 1.*
De ordine,	1	*1. retract. 3.*
De vita beata,	1	*2. retract. 2.*
Soliloquiorum,	2	*1. retract. 4.*
De Magistro,	1	*1. retract. 12.*
De immortalitate animæ,	1	*1. retract. 5.*
De quantitate animæ,	1	*1. retract. 8.*

De libero arbitrio,	3	*1.retract.* 9.
De vera religione,	1	*1.retract.*15.
De moribus Ecclesiæ,	1	*1.retract.*7.
De moribus Manichæorum,	1	*1.retract.* 7.
De Genesi contra Manichæos,	2	*1.retract.*10.
Regulæ Monasticæ,	3	
De vita Eremitica ad sororem,	1	

Obseruatio.

In hoc tomo, vt notum est ex libris Retractationum, sola duo opera dubia esse possunt, Regulæ, & De vita Eremitica, quorum non fit mentio in lib. Retract. Et quidem ex tribus regulis, sola tertia est certa S. Augustini, sed feminis data, non viris: habetur enim in epistola 109. reliquæ duæ non videntur Augustini. Liber de vita Eremitica non potest esse Augustini, cùm in eo nominentur SS. Patres, Benedictus, & Gregorius.

Tomi secundi hæc sunt:

Epistolæ S. Augustini cum iis quæ ad ipsum scribuntur numero 211.

Obseruatio.

Ex his inueniuntur in retractationibus septem.

Epistolæ duæ ad Ianuarium, id est, 118. & 119.		*2.retract.*20
Epistola ad Deo gratias,	49	*2.retract.*31
Epistola ad Honoratum,	120	*2.retract.*36.
Epistola ad Paulinum,	112	*2.retract.*41
Epistola ad Bonifacium,	50	*2.retract.*48.
Epistola ad Dardanum.	57	*2.retract.*49.

Admonet tamen ipse idem in extremo libro secundo Retractationum, à se epistolas, & sermones omnes, non fuisse in Retractationibus comprehensos.

Epistolæ sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Augustinum, quæ interseruntur inter epistolam ad Honoratum de fuga in persecutione, & epistolam ad Ediciam de voto continentiæ, non videntur esse Augustini, sed breuissimæ sunt, & non multùm refert cuius tandem sint.

Epistolæ Augustini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Augustinum, de obitu & miraculis S. Hieronymi, falsò sunt, vt notauimus suprà in obseruatione ad tomum nonum S. Hieronymi.

Tomi tertij hæc sunt:

De Doctrina Christiana, lib.	4	*2.retract.*4.
Locutionum sacræ Scripturæ,	7	*2.retract.*54
De fide, & Symbolo,	1	*1.retract.*17.
Enchiridion,	1	*2.retract.*63.
[illegible] Trinitate,	15	*2.retract.*15.

De Genesi

De Genesi imperfectus,	1	1.*retract.* 18.
De Genesi ad literam,	12	2.*retract.* 24.
De mirabilibus sacræ Scripturæ,	3	
De agone Christiano,	1	2.*retract.* 3.
De opere Monachorum,	1	2.*retract.* 21.
De spiritu & litera,	1	2.*retract.* 37.
De diuinatione dæmonum,	1	2.*retract.* 36.
De Ecclesiasticis dogmatibus,	1	
De Spiritu, & Anima,	1	
De fide ad Petrum,	1	
Speculum,	1	*Indic.*
Quæstiunculæ de Trinitate,	1	
De benedictionibus Patriarcharum,	1	
Sententiæ.	1	

Obseruatio.

Liber de mirabilibus sacræ Scripturæ non sine causa non inuenitur in Retractationibus, neque in Indiculo Possidij, quoniā liber est indignus ingenio & grauitate S. Augustini, quem etiam non magnifecit, & S. Augustini esse negauit S. Thomas. 3. p. q. 45. art. 3. ad secundum.

Liber de Ecclesiasticis dogmatibus non videtur esse S. Augustini, cùm præcipuè conflatus sit ex sententiis Concilij Arausicani, & summorum Pontificum Innocentij, Zozimi, Cælestini; & maxima ex parte ex operibus S. Augustini: atqui Concilium Arausicanum, & epistolam Cælestini, scripta esse constat post obitum S. Augustini. Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum tomo 3. epistolarum summorum Pontificum, citat de reliquiarum veneratione cap. 73. libri de Ecclesiasticis dogmatibus, sub nomine Gennadij Massiliensis Episcopi. Algerus, qui floruit anno Dom. 1100. tribuit eundem librum Gennadio, scribens de corpore & sanguine Domini lib. 1. cap. 22. quod etiam facit Platina in vita Symmachi, vbi dicit, tempore huius Pontificis scriptum fuisse à Gennadio Massiliensi librum de Ecclesiasticis dogmatibus.

Liber de spiritu & anima non est S. Augustini, sed alicuius multo recentioris, cùm cap. 37. citet Boetium, qui ferè centum annis fuit Augustino posterior, & cap. 48. multa proferat ex libro de Ecclesiasticis dogmatibus: est tamen liber doctus, & pius.

Liber de fide ad Petrum, non videtur esse S. Augustini, cùm non fiat eius mentio nec in Retractationibus, nec in Indiculo. Tribuitur à multis sancto Fulgentio, tum quòd Petrus quidam Diaconus eius amicissimus fuerit, & hic liber scribatur ad Petrum Diaconum: tum etiam, quia stilus conformis sit stilo sancti Fulgentij. Denique Bertramus presbyter, qui circa annum Dom. 1010. scripsit de corpore,

& sanguine Christi, hunc librum sub nomine sancti Fulgentij citauit & (quod maius est) in Breuiario Romano recognito, in festo sanctissimæ Trinitatis assignantur lectiones secundi nocturni ex libro de fide ad Petrum sub nomine S. Fulgentij.

Liber, qui inscribitur, Speculum, quamuis de eius auctore aliqui dubitauerint, verè S. Augustini est: nam & habetur in Indiculo Possidij, & ipse idem Possidius in vita S. Augustini, tradit hunc librum ab Augustino fuisse conscriptum.

Quæstiunculæ de Trinitate, videntur exceptæ ex libris Augustini de Trinitate, incertum à quo.

Liber de benedictionibus Patriarcharum similiter exceptus videtur ex quæstionibus Hebraicis S. Hieronymi. Vterque paruus libellus est, vt non multum referat, quis eorum sit auctor.

Sententiæ sine dubio Augustini sunt, sed collectæ à sancto Prospero, nec solùm soluta oratione, sed etiam carmine descriptæ, vt in eius operibus videre licet.

Tomi quarti hæc sunt.

De mendacio, lib.	1	*1.retract.27.*
Contra mendacium,	1	*2.retract.60.*
De fide, & operibus,	1	*2.retract.38.*
Quæstionum in eptateuchum,	7	*2.retract.55.*
Quæstionum Euangelicarum,	2	*2.retract. 12.*
Quæstionum ex Matthæo,	1	*Indiculum.*
De consensu Euangelistarum,	4	*2.retract.16.*
Octoginta trium quæstionum,	1	*1.retract.26.*
Sententiarum viginti & vnius,	1	
Quæstionum ad Simplicianum.	2	*2.retract. 1*
Quæstionum ad Dulcitium, lib.	1	*2.retract.65.*
Quæstionum sexaginta quinque,		
Quæstionum veteris & noui testamenti.		
De cura pro mortuis,	1	*2.retract.64.*
De Catechizandis rudibus,	1	*2.retract.14.*
De Incarnatione Verbi,	2	
De Trinitate, & vnitate Dei.	1	
De essentia diuinitatis,	1	
De fide rerum inuisibilium,	1	
De substantia dilectionis,	1	
De continentia,	1	*Indic.*
De patientia,	1	*Indic.*
De bono viduitatis,	1	*Indic.*
De vera & falsa pœnitentia,	1	
De salutaribus documentis.	1	

D

De amicitia,

De sermone Domini in monte. 1.*retract.* 19.

Expositio inchoata in epist. ad Rom. 1.*retract* 25.

Expositio quarundam propositionum epistolæ ad Romanos. 1.*retract.* 23.

Expositio epistolæ ad Galatas. 1.*retract.* 24.

Annotationes in Iob. 1.*retract.* 13.

Obseruatio.

Ex libris, quos Augustinus pro suis agnoscit in retractationibus, nemo iure dubitare potest, nisi fortè de libro annotationum in Iob. Ipse enim Augustinus dicit, eum librum ita se deprauatum inuenisse vitio librariorum, vt vix audeat illum pro suo agnoscere.

Liber sententiarum viginti vnius, & liber quæstionum sexaginta quinque non videntur esse S. Augustini, non solùm quia non habentur in retractationibus, neque in Indiculo; sed etiam quia nihil habent graue, & dignum Augustino.

Liber quæstionum veteris & noui testamenti, non est Augustini, sed alicuius hæretici: nam quæst. 2. dicit, Mundum factum fuisse propter diaboli præsumptionem, quæst. 13. dicit, paruulos filios, qui vnà cum parentibus perierunt in subuersione Sodomæ, liberos esse à gehenna: ac per hoc negat iste auctor peccatum originis, quæst. 21. Dicit, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei, quæst. 43. Dicit Iephte nullum habere testimonium iustitiæ: & tamen extat clarissimè ad Heb. 11. quæst. 80. Dicit, homines non nasci filios diaboli, quæst. 109. Dicit, Melchisedech esse Spiritum sanctum, & esse Sacerdotem, sed non summum; vt in oblatione, inquit, præsumunt Antistites. Vbi reprehendit canonem Missæ, vbi legitur, [Summus sacerdos tuus Melchisedech.

Hunc locum videtur notare sanctus Hieronymus in epistola ad Euagrium, vbi dicit, auctorem cuiusdam operis, in quo asseritur, Melchisedech esse Spiritum sanctum, esse imperitum sermone, & scientia. Quæst. 44. dicit, ab excidio Hierusalem vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: ex quo planè colligitur, hunc auctorem esse antiquorem Augustino: nam anni trecenti ab excidio Hierusalem sunt anni trecenti septuaginta tres à natiuitate Domini: eo autem tempore sanctus Augustinus erat adolescens annorum sexdecim. Obijt enim anno Domini 433. cùm esset ætatis annorum 76. vt suprà diximus: proinde nasci debuit anno Domini 357. ex quo vsque ad 373. sunt anni sexdecim, nec scribere cœpit libros Ecclesiasticos, nisi post baptismum, quem suscepit post annum tricesimum: quis autem credatur fuisse auctor harum quæstionum diximus suprà, dum S. Ambrosij libros recenseremus.

Libri de Incarnatione Verbi, De Trinitate, & vnitate Dei, De essentia diuinitatis, De fide rerum inuisibilium, De substantia dilectionis, non videtur esse S. Augustini, cùm non inueniantur in Retractationibus, nec in Indiculo Possidij, qui diligentissimus fuit in libris Magistri sui colligendis, neque etiam sapiunt phrasim & doctrinam S. Augustini.

Libri de continentia, De patientia, & de bono Viduitatis, S. Augustini sunt, etiamsi Erasmus reclamet: nam inueniuntur in Indiculo Possidij, & citantur à venerabili Beda sub nomine S. Augustini in Commentario ad cap. 8. ad Rom. & in cap. 1. & 7. prioris ad Corinth. in cap. 4. ad Philipp. & in cap. 5. prioris ad Timoth. & alibi: denique nulla est probabilis ratio in contrarium.

Liber de vera & falsa pœnitentia non est S. Augustini: nam præterquam quòd non fit eius mentio in Retractationibus, nec in Indiculo, cap. 17. hic auctor adducit sententiam quandam sancti Augustini, & ab ea dissentit.

Liber de salutaribus documentis, & liber de amicitia, non videntur esse S. Augustini, tum quia eorum non facit mentionem Possidius in Indiculo, tum quia stilus humilior est, & oratio ipsa magis ieiuna, quàm soleat S. Augustini: libri tamen pij sunt, & non inutiles.

Tomi quinti sunt.

Libri viginti duo de Ciuitate Dei, quos & sanctus Augustinus pro suis agnoscit in lib. 2. Retract. cap. 43. & grande opus appellat, vt re vera est, & tempus etiam & occasionem scribendi fuisse dicit, euersionem Vrbis Romæ, sub Alarico Rege Gothorum.

Tomi sexti hæc sunt.

De hæresibus ad Quodvultdeus lib.	1	*Indic.*
De quinque hæresibus Oratio.		*Indic.*
Concio ad Catechumenos.		*Indic.*
Oratio aduersus Iudæos.		*Indic.*
De altercatione Ecclesiæ, & Synagogæ.		
De vtilitate credendi, liber	1	1. *retract.* 14.
Contra epistolam fundamenti.	1	2. *retract.* 2.
De duabus animabus contra Manichæos,	1	1. *retract.* 15.
Contra Fortunatum Manichæum,	1	1. *retract.* 16.
Contra Adimantum Manichæum,	1	1. *retract.* 22.
Contra Faustum Manichæum,	33	2. *retract.* 7.
De actis cum Felice Manichæo,	2	2. *retract.* 8.
Contra Secundinum Manichæum,	1	2. *retract.* 10.
De natura boni contra Manichæos,	1	2. *retract.* 9.
De fide contra Manichæos,	1	
Contra aduersarium legis, & Prophetarum,	2	2. *retract.* 58.
Contra Priscillianistas, & Origenistas,	1	2. *retract.* 44.

Contra

Contra sermonem Arianorum, 2. retract. 52.
Contra Maximinum Episcopum Arianorum, Indic.
Contra Felicianum Arianum, Indic.
De bono coniugali contra Iouinianum, 1. 2. retract. 22.
De sancta Virginitate, 1. 2. retract. 23.
De adulterinis coniugiis ad Pollentium, 2. 2. retract. 57.
De Stoicis & Epicureis tractatus, 1.
De eo quod dictum est, Ego sum, qui sum, tract. 1.

Obseruatio.

Liber de hæresibus, S. Augustini est; nam & est in Indiculo, & citatur à sancto Gregorio lib. 6. epist. 179. Sed duæ postremæ hæreses Nestorij & Eutychetis adiectæ sunt ab aliquo alio post obitum S. Augustini; ipse enim recentissimam esse scripsit hæresim Pelagianorum.

Libellus, siue Oratio de quinque hæresibus, quicquid Erasmus dicat, verè est sancti Augustini, cùm sit in Indiculo, & citetur à Beda in comment. ad cap. primum ad Romanos.

Idem iudicium esse debet de concione ad Catechumenos, & de Oratione aduersus Iudæos.

Liber de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ nón videtur Augustini, cùm nec sit in Retractationibus, nec in Indiculo, nec ab vllo bono auctore testimonium habeat, neque phrasim S. Augustini sapiat.

Liber de fide contra Manichæos, non videtur esse S. Augustini, quia non sit eius mentio in Retractationibus, nec in Indiculo Possidij, & quia vtitur phrasibus insolitis Augustino, vt est illa ca. 18. [Si Deus incorruptibilis est, vel omnis natura summi boni inuiolabilis, immaculabilis, inadibilis, incoinquinabilis, &c.] Alioqui liber est doctus, & hominis in scriptis Manichæi versatissimi.

Libri tres cōtra Maximinum tametsi non habentur in libris Retractationum, tamen sine dubio S. Augustini sunt, quia habentur in Indiculo Possidij, & citantur à Beda in cap. 8. ad Roman. & in sexta Synodo generali Act. 4. ex epistola Agathonis Papæ.

Idem iudicium fieri debet de libro contra Felicianum, etiam si Erasmus nolit: nam & habetur in Indiculo, & citatur à Beda in primum caput prioris ad Corinth.

Tractatus de Stoicis, & Epicureis, & tractatus in illud: [Ego sum, qui sum,] pulcherrimi sunt, & Augustino dignissimi, & posterior citatur à Beda in primum caput prioris ad Corinthios. Neque mirum est, non haberi hos tractatus in Retractationibus, aut in Indiculo: debuissent enim hi tractatus collocari in tomo decimo cum sermonibus, non in sexto cum libris: tractatus enim & sermones, siue homilias sanctus Augustinus testatur, se non recognouisse, fortasse ob nimiā multitudinē, & varietatem. Possidius quoque non singulos tractatus in indicem redegit.

Tomi septimi hæc sunt.

Psalmus contra partem Donati.		1 *retract.* 10.
Contra epistolam Parmeniani, lib.	3	2 *retract.* 17.
Contra literas Petiliani,	3	2 *retract.* 25.
Contra Cresconium Grammaticum,	4	2 *retract.* 26.
Contra epistolam Gaudentij,	2	2 *retract.* 59.
De baptismo contra Donatistas,	7	2 *retract.* 18.
De vnico Baptismo contra Petilianum,	1	2 *retract.* 34.
De vnitate Ecclesiæ contra Petilianum,	1	*Indic.*
Opus breuiculi collationis contra Donatistas.	1	2 *retract.* 39.
Post collationem contra Donatistas, lib.	1	2 *retract.* 40.
Sermo super gestis cum Emerito.		*Indic.*
De gestis cum Emerito Donatista,	1	2 *retract.* 51.
Contra Fulgentium Donatistam,	1	
De peccatorum meritis & remissione.	3	2 *retract.* 33.
De natura, & gratia,	1	2 *retract.* 42.
De gratia Christi, & peccato originali contra Pelagianos,	2	2 *retract.* 50.
De nuptijs & concupiscentia,	2	2 *retract.* 53.
Contra duas epistolas Pelagianorum,	4	2 *retract.* 61.
Contra Iulianum Pelagianum,	6	2 *retract.* 66.
De anima, & eius origine,	4	2 *retract.* 56.
De prædestinatione, & gratia,	1	
Prosperi & Hilarij epistolæ ad Augustinum,		
De prædestinatione sanctorum & bono perseuerantiæ,	2	*Indic.*
De prædestinatione Dei,	1	
De gratia, & libero arbitrio,	1	2 *retract.* 66.
De correptione, & gratia,	1	2 *retract.* 67.
Ad articulos sibi falsò impositos,	1	
Hypognosticon contra Pelagianos,	6	
De perfectione iustitiæ contra Cælestium,	1	*Indiculum.*
De gestis Pelagij.	1	2 *retract.* 47

Obseruatio.

Omissis libris, quorum mentio fit in retractationibus, vel in Indiculo, de quibus dubitatio esse non potest, de reliquis dicemus.

Liber contra Fulgentium Donatistam, dialogus est, in quo primùm introducuntur interlocutores, Donatista, & Catholicus; deinde Fulgentius, & Augustinus, & certè nihil est in hoc dialogo, vnde probari possit, auctorem eius non esse Augustinum, nisi quòd eius mentio non habetur in retractationibus, neque in Indiculo. Sed fieri potest, vt in tãto numero

numero librorum,tum ipse Augustinus,tum Possidius vnius libelli oblitus fuerit: si hoc non placet, non habeo quod dicam,nisi librum alicuius esse,qui Augustinum in dialogo loquentem introduxit, quo modo M. Tullius Lęlium,& Catonem,Antonium,& Crassum in dialogis loquentes facit.

Liber de prædestinatione, & gratia, non videtur esse Augustini: nam discrepat à phrasi, & à doctrina Augustini: si quidem cap. 16. dicit hic auctor,hominem potuisse iustè à Deo damnari,etiamsi non peccasset. Cõtrarium docet sanctus Augustinus in epist. 105.& 106.& libro secundo de peccatorum meritis, & remiss. cap. 16. & alibi: deinde nulla erat ratio cur hunc librum scriberet, qui tam copiosè scripserat de prædestinatione sanctorum. Denique liber hic neque à Possidio, neque à Beda,neque ab alio veteri testimonium habet.

Libellus de prædestinatione Dei non est S.Augustini,cùm in extremo libro doceat,prædestinationem esse ex prçuisione operum.quam sententiam vbique sanctus Augustinus oppugnat.

Responsio ad articulos sibi falsò impositos,S.Prosperi est,& inter eius opera habetur.

Libri,qui inscribuntur,Hypognosticon,eruditi sunt,& vtiles,& vetusti auctoris,sed phrasim non habent Augustini, neque à Possidio,vel Beda,vel alio vetere citantur sub nomine Augustini.

Liber de perfectione iustitiæ, S. Augustini est: non enim solùm est in Indiculo, sed etiam citatur sub nomine Augustini in libro contra Collatorem extremo à sancto Prospero,& à venerabili Beda passim.

Liber de gestis contra Pelagium non extat in tomis S. Augustini, sed eum addidimus, quia nuper inuentus,& typis mandatus est.

Tomi octaui hæc sunt:

Tractatus in omnes Psalmos Dauidis: cuius operis mentio fit in Indiculo Possidij, & omnium consensu Augustini sunt illi tractatus; sed eos partim concionando in populis, partim dictando confecit, vt ipse testatur in præfatione Psalm. 118.

Tomi noni hæc sunt:

In Euangelium S.Ioannis tractatus,	124	*Indic.*
In Epistolam primam Ioannis tract.	10	*Indic.*
In Apocalypsim Ioannis hom.	18	
Meditationum liber	1	
De diligendo Deo,	1	
Soliloquiorum,	1	
Manuale,	1	
De triplici habitaculo,	1	
De scala Paradisi,	1	
De 12.gradibus abusionum,	1	

De contritione cordis, 1
De cognitione veræ vitæ, 1
De Speculo, 1
De vita Christiana, 1
De Assumptione B.Mariæ, 1
De disciplina Christiana, 1 *Indic.*
De decem chordis, 1 *Indic.*
De cantico nouo, 1
De contemptu Mundi, 1
De vanitate seculi, 1
De obedientia & humilitate, 1
De bono disciplinæ, 1
De visitatione infirmorum, 1
De consolatione mortuorum, 1
De quarta feria, 1
De Cataclysmo.
De tempore barbarico.
De sobrietate.
Speculum peccatoris.
De pœnitentiæ medicina.
De vtilitate pœnitentiæ.
De conflictu virtutum & vitiorum.
De quatuor virtutibus Charitatis.
De laudibus Charitatis.
De honestate mulierum.
De Pastoribus, & de ouibus, lib. *Indic.*
De Symbolo fidei, 4
De conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum. *Indic.*
De rectitudine Catholicæ conuersationis.
De vtilitate ieiunij.
De Vrbis excidio.
De creatione primi hominis.
De arbore scientiæ boni & mali.
De pugna animæ.
De Antichristo.
Psalterium Matri suæ.
Expositio super Magnificat.

Obseruatio prima.

Ex tot libris indubitati sunt, expositio Euangelij, & Epistolæ S. Ioannis: de his enim nulla vnquam controuersia fuit, & habentur in Indiculo Possidij.

Item

Item liber de disciplina Christiana, & liber de decem chordis, & de vtilitate pœnitentiæ, & de Pastoribus, & de ouibus, & de conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum. Hi enim omnes sunt in Indiculo Possidij. His accedunt liber de quatuor virtutibus Charitatis, quem citat Beda in cap.13. prioris ad Corinth. & liber de Vrbis excidio, quem citat Beda in cap.10. prioris ad Corinth. & liber de pœnitentiæ medicina, quem etiam citat Beda non rarò.

Obseruatio Secunda.

Manifestè suppositītij hi sunt, liber de Speculo: nam cap.3. citantur versus Boetij.

Liber de conflictu virtutum, & vitiorum, qui tribui solet etiam sancto Leoni: nam in extremo libro commendatur regula sancti Benedicti, qui vtroque posterior fuit, & stilum habet omnino diuersum à stilo SS. Augustini, & Leonis.

Liber explicationis Apocalypsis, quoniam exponit caput 21. de statu præsentis Ecclesiæ, quod impudentiæ nimiæ esse dicit sanctus Augustinus lib.20. de Ciuit. Dei cap.17.

Liber de Antichristo; nam mentionem facit Imperij translati à Græcis ad Francos: quod contigit 400. annis post Augustini tempora.

Obseruatio Tertia.

De reliquis libris nihil certi habemus. Nam nec possumus certò astruere eos esse Augustini, cùm diligentissimus collector Possidius eos prætererit, neque inueniamus à Beda citatos, qui ex operibus Augustini Commentaria in epistolas B. Pauli confecit: neque audeamus plerosque horum librorum, negare esse Augustini, cùm pij sint, & docti, & Augustini ingenio non indigni.

Tomi decimi hæc sunt:

De Verbis Domini hom.	64
De verbis Apostoli hom.	35
Liber quinquaginta homiliarum.	
De tempore hom.	256
De Sanctis hom.	51
Ad fratres in Eremo hom.	76
De communi vita Clericorum serm.	2
Sermones nuper excusi ex Carthusia Parisiensi.	
Sermones noui, id est, recẽs inuenti & excusi, nu.	128

Homiliæ, siue sermones de Verbis Domini, & de verbis Apostoli, aut omnes, aut ferè omnes S. Augustini sunt: multi enim habentur in Indiculo Possidij, & qui non habentur similes sunt alijs, siue grauitatem sententiarum, siue stilum & verba consideres.

Liber quinquaginta homiliarum totus, aut ferè totus Augustini est, eadem ratione.

De homiliis de tempore, & de Sanctis non eadem certitudo haberi potest: credibile tamen est, magna ex parte Augustini esse.

Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim auctor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post Baptismum Mediolani susceptum rediisse in Patriam, ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse, non vtique in Eremo, sed intra vrbem. Denique factum Episcopum, cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communi vita clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo, quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius: qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres in Eremo, arguunt reliquos fictitios esse: inde enim intelligi potest, sanctum Augustinum, monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate & Episcopali domo, cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Addo quòd inter sermones ad fratres in Eremo multi sunt leues, & fabulosi, vt est sermo vicesimus quartus, in quo narratur, sanctum Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia sancti Laurentij, & veste muliebri indutum irrisum à Romanis, quæ sunt omnia falsa & conficta. Addo denique quòd phrasis horum sermonum, exceptis duobus de communi vita clericorum, qui verè sunt Augustini, est inepta, impropria, lutulenta, vt mirum sit, potuisse eiusmodi sermones sancto Augustino ab aliquo viro prudente tribui.

Sermones recèns excusi, præsertim opera Louaniensium Doctorum, sunt omnes Augustini: nam vel habentur in Indiculo, vel citantur à Beda, & sunt omnes graues, & docti, & sancto Augustino (mea saltem opinione) dignissimi.

De sancto Maximo. 420.

SAnctus Maximus Episcopus Taurinensis, floruit, & obiit sub Honorio, & Theodosio iuniore, Impp. teste Gennadio in lib. de viris Illustribus. Extant huius Maximi homiliæ Romæ editæ anno 1564.

De aduentu Domini,	2
In vigilia natalis Domini,	1
In natali Domini,	6
In circuncisione Domini,	1
In Theophania,	8

In

In Quadragesima,	17
In solemnitate Paschali,	5
In litaniis de ieiunio,	1
In solemnitate Pentecostes,	3
In natali S.Stephani,	1
In natali S.Agnetis,	1
In natiuitate S. Io.Baptistæ,	3
In natali Apostolorum Petri, & Pauli,	5
In natali S.Laurentij,	3
In natali S. Eusebij Vercellensis,	2
In natali S. Cypriani,	2
In feriis S. Michaelis,	1
In natali SS.Martyrum Tauricorum,	1
In communi martyrum,	1
Item de expositione Symboli,	1
De non metuendis carnalibus hostibus,	2
De auaritia vitanda,	2
De Eleemosynis largiendis,	2
De hospitalitate,	1
De defectu Lunæ,	1

In dictum Isaiæ, Caupones tui miscent aquam vino.

Obseruatio.

Diximus in Ambrosio multos sermones tribui simul & S.Ambrosio,& S.Maximo, sed credibilius est, S.Maximi esse illos etiam qui tribuuntur Ambrosio. Gennadius enim enumerat ferè omnes sermones S.Maximi, & inter illos sunt aliqui, qui tribuuntur Ambrosio: quamuis non magnus sit error, cùm vterque auctor sit doctus, antiquus, & sanctus.

De Ausonio Poeta. 420.

AVsonius Poeta, S.Maximi æqualis, scripsit multa prophana; scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad S. Paulinum Nolanum: & extat sub eius nomine apud Paulinum precatio matutina ad Deum,& inter opera Ausonij egregium carmen de Resurrectione dominica: ex quo Christianus fuisse intelligitur; quamuis de Diis gentium nonnulla scripserit, more Poetarum.

De Synesio Episcopo. 420.

SAnctus Synesius Episcopus Ptolemaidis, vir fuit admirandæ sanctitatis,& doctrinæ: floruit tempore Theodosij iunioris ad quem scripsit

librum, vt Euagrius testatur lib.1.hist. cap.15. scripsit etiam plurimas & elegantissimas epistolas. Extant etiam in 8. tomo Bibliothecæ SS. Patrum editionis secundæ Synesij hymni decem, sed anno 1612. prodierunt opera omnia Synesij Parisiis.

De S. Paulino Nolano. 420.

SAnctus Paulinus Episcopus Nolanus æqualis fuit Ausonij, vel potiùs aliquãto iunior: notus fuit opinione sanctitatis, Ambrosio, Martino, Hieronymo, Augustino, Sulpitio: obiit anno Dom. 431. ex Card. Baronio tomo 5. Annalium. Scripsit Epistolas elegantes, & pias.

Ad Sulpitium Seuerum,	14
Ad Delphinum Episcopum,	5
Ad Amandum Episcopum,	6
Ad Victricium,	2
Ad Aprum,	3
Ad Florentium,	1
Ad Alithium Episcopum,	1
Ad incertos de Gazophylacio,	1
Ad Desiderium,	1
Ad Macharium,	1
Ad Pammachium,	1
Ad Iouium,	1
Ad militem quendam,	1
Ad Sebastianum Eremitam,	1
Ad Augustinum,	3
Ad Alipium,	1
Ad Romanianum,	1

Scripsit etiam Poemata.

Ad Iouium epistola carmine scripta.	
Ad Ausonium epistolæ quatuor carmine scriptæ.	
Ad Citherium de naufragio,	1
De natali Celsi pueri,	1
De natali S. Felicis Nolani,	10
De reditu Nicetæ in Daciam,	1
Psalmi tres Dauidis metricè decantati.	

Extant præterea in Bibliotheca S. Patrum tomo 8. secundæ editionis

Libri sex de vita S. Martini carmine conscripti.

Obseruatio.

Tribuitur à nonnullis S. Paulino Nolano vita S. Ambrosij, sed vita illa Paulini est, sed non huius Nolani, vt non solùm stilus ipse diuersissimus docet,

docet, sed etiam quia ille Paulinus S. Ambrosio, vt administer assistebat, etiam tempore mortis eius: imò vt clericus sub cura Casti diaconi, amanuensis fungebatur officio, vt ipse indicat in vita B. Ambrosij. Sanctus autem Paulinus nunquam astitit S. Ambrosio, vt minister, sed multo ante mortem eius presbyter erat, & à B. Ambrosio in numero sacerdotum Ecclesiæ suæ habebatur, vt ipse scribit in epistola ad Alipium.

Porrò inter opera S. Paulini fertur etiam carmen Eucharisticum de vita sua: sed non est eius; ille enim auctor scribit res gestas suas vsque ad annum vitæ octogesimum tertium. At S. Paulinus non excessit annum septuagesimum octauum, vt ex Card. Baronio constat. Denique tribuit Gennadius S. Paulino librum de pœnitentia, & alium de laudibus Martyrum, qui non extant.

De Seuero Sulpitio. 420.

SEuerus Sulpitius æqualis & amicissimus fuit S. Paulini, vt notum est ex epistolis inuicem scriptis.

Scripsit libros duos de sacra historia.

Item vitam S. Martini Episcopi Turonensis.

Item dialogum de conuersatione Orientalium Monachorum, in quo interlocutores sunt Gallus, & Postumianus: cuius dialogi meminit S. Hieronymus lib. 11. in Ezechielem cap. 36.

Item epistolas multas, quarum meminit Gennadius in libro de viris Illustribus, qui etiam Gennadius addit, hunc Seuerum in senectute à Pelagianis deceptum, agnouisse citò errorem suum, & silentium vsque ad mortem tenuisse, vt vitium loquacitatis taciturnitate deleret.

Obseruatio.

Seueri Sulpitij libri de sacra historia, & dialogi de conuersatione Orientalium cautè legendi sunt.

In libro primo de sacra historia dicit, filios Dei, qui filias hominum adamauerunt, fuisse Angelos: quod refellitur à Chrysostomo in cap. 6. Genesis, & ab Augustino lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 23. & alijs probatis auctoribus. Dicit, sacerdotes qui habent possessiones, immemores esse præcepti dominici dati quondam Leuitis. At Leuitæ possessiones habebant, quin etiam oppida & suburbana eorum, Leuit. 25. quare Hieremias ex genere Sacerdotum agrum vendidisse legitur, Hierem. 32. & Barnabas Leuites agrum similiter quem possidebat, vendidit, Act. 4. Dicit præterea templum fundatum fuisse anno 588. ab egressu filiorum Israel de Ægypto. At scriptura 3. Reg. 6. notat annos 480.

In dialogo dicit, Ecclesiam auro non strui, sed destrui. Reprehendit Episcopos, qui Libros Origenis damnauerunt. Scribit coniugium

ad veniam pertinere, Virginitatem ad gloriam, fornicationem ad pœnam. Dicit, ex sententia sancti Martini, Neronem simul cum Antichristo venturum, & Antichristum ex malo spiritu concipiendum. Denique notatur à S.Hieronymo in cap. tricesimum sextum. Ezechielis, erroris eorum qui nouam Hierusalem auream & gemmatam expectant.

De S. Luciano. 420.

SAnctus Lucianus presbyter vixit tempore Honorij & Theodosij iunioris Imp. scripsit librum de inuentione corporum sancti Stephani, & aliorum, quæ ipse diuina reuelatione inuenit: hic liber extat apud Lipomanum, & Surium, die tertio Augusti. Eodem tempore scripti sunt libri duo de miraculis S. Stephani ad Euodium Vzalensem Episcopum: sed quia nomen auctoris ignoratur, dicuntur libri Euodij.

De Paulo Orosio. 425.

PAulus Orosius presbyter Hispanus S. Augustini discipulus, scripsit ad ipsum S. Augustinum libros septem historiarum ab orbe condito, in quibus potissimum clades Romanorum describit, quas dum Idola colerent, acceperunt.

De Sedulio. 430.

C. Cælius Sedulius presbyter Scotus Theodosio iuniore scripsit explanationem in omnes epistolas S. Pauli, ex Origene, Ambrosio, Hieronymo, & Augustino excerptas: ex quo intelligimus errare illos, qui Sedulium floruisse scribunt tempore Constantij filij Constantini Magni: & veriùs sentire Trithemium, qui ponit Sedulium anno Domini 430.

Scripsit præterea Sedulius libros quinque carminum de quinque mirabilibus operibus Dei:& hymnos duos de Christo, quorũ alter alphabeticus est, & in Ecclesia canitur in festis Natalis & Epiphaniæ: incipit autem, [A solis ortus cardine.]

De S. Cyrillo. 430.

SAnctus Cyrillus Episcopus Alexandrinus vir sanctissimus, & doctissimus, ac præsertim circa mysterium Incarnationis Dominicæ à Deo doctus,

doctus, imperante Theodosio iuniore præfuit Concilio Ephesino primo, nomine S. Cælestini Papæ, Nestoriúmque hæresiarcham primùm scriptis egregiis, deinde etiam auctoritate damnauit. Eius opera in editione Parisiensi anni 1605. duobus tomis comprehenduntur.

Tomi Primi:

In Genesim ad literam, & mysticè, explanationum lib.	11
In Leuiticum.	16
In Isaiam.	5
In Euangelium Sancti Ioannis.	12
Dicta veteris testamenti anagogicè explicata, collecta ex Cyrillo, Maximo, & aliis.	
Liber aduersus Iudæos cum quæstionibus.	
Breues anagogæ de iis qui floruerunt ante legem.	

Tomi Secundi:

Epistolæ Sancti Cyrilli ad diuersos, & diuersorum ad Sanctum Cyrillum, numero	39
Homiliæ præsertim de incarnatione,	10
Apologia ad Theodosium Imperatorem,	1
Declaratio 12. anathematismorum,	1
Liber apologeticus pro suis anathematismis.	
Alius apologeticus liber ad Euoptium pro iisdem capitibus contra Theodoretum.	
Expositio Symboli Nicæni.	
Scholia de Incarnatione Vnigeniti.	
Epistolæ duæ ad Successum Episcopum.	
Synodales epistolæ duodecim.	
Dogmata Nestorij ex ipsius libris excerpta.	
Oratio de exitu animæ, & secundo aduentu.	
Opus insigne, Thesaurus, inscriptum, libros continens quatuordecim.	
Dialogorum cum Hermia libri	7
De adoratione in spiritu & veritate libri	17
Contra Iulianum apostatam,	10
De recta fide ad Theodosium, & Reginas,	3
Aduersus anthropomorphitas,	1
De sacrosancta Trinitate,	1

Præter hos libros, extant commentaria in Prophetas minores Græcè & Latinè excus. Ingolstadij in folio.

Obseruatio prima.

Extare dicuntur Græcè explanationes in totum pentateuchum, sed

Latinè non extant, nisi libri vndecim in Genesim.

Obseruatio Secunda.

Libri sexdecim in Leuiticum Cyrilli non sunt, sed Origenis, vt suprà diximus in Origene, & manifestum hoc est, tum quia auctor vbique sensum literalem destruit; tum quia habentur isti ipsi libri inter opera Origenis; vt mirum sit cur Impressores in omnibus editionibus ista opera auctori non suo attribuant.

Obseruatio Tertia.

Scripsisse dicitur Cyrillus in alios etiam Prophetas, sed non extant commentaria eius nisi in Isaiam.

Obseruatio Quarta.

Scripsit Cyrillus libros duodecim in Ioannem, sed quatuor intermedij perierunt. Sed Iodocus Clictoueus ad imitationem Cyrilli addidit quatuor libros intermedios. Itaque Cyrilli non sunt nisi primi quatuor, & quatuor postremi.

Obseruatio Quinta.

Liber aduersus Iudæos, & breues illæ anagogæ, haud scio an Cyrilli sint. Sed res parui momenti est, cùm sint libelli breuissimi, & leues.

Obseruatio Sexta.

Thesaurus creditur esse imperfectus: multa enim citantur à S. Thoma in opusculo de erroribus Græcorum ex Thesauro Cyrilli, quæ in his libris non inueniuntur.

Obseruatio Septima.

Liber de sacrosancta Trinitate non videtur esse Cyrilli, sed alicuius posterioris: auctor enim copiosè disputat de duabus naturis in Christo, & de duabus voluntatibus, & operationibus; & reddit rationem, cur non repugnent istis dogmatibus, qui aliquando dixerunt, in Christo esse operationem theandricam, & vnam verbi naturam esse incarnatam. Itaq. videtur auctor scripsisse post sextam Synodum.

De *Theodoreto Episcopo Cyriæ.* 430.

THeodoretus æqualis sancti Cyrilli, & aliquando etiam aduersarius, vt notum est ex Concilio Ephesino. Quamuis autem Nestorio fauerit initio controuersiæ: tamen postea resipuit: & Nestorium inter hæreticos numerauit in lib. 4. de fabulis hæreticorum, & in Concilio Chalcedonensi admissus inter Catholicos fuit. Opera Theodoreti ex editione Coloniensi anni 1573. duobus tomis comprehensa, hæc sunt.

Tomi Primi:

De obscuris quæstionibus in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices; accesserunt in librum Ruth, in libros Regum, & Paralipomenon.

Com

Commentaria in omnes Psalmos Dauidis.
Commentaria in Cantica Canticorum Salomonis.
Commentaria in omnes Prophetas excepto Isaia.
Commentaria in Cantica Mosis, Annæ, Habachuc, Isaiæ, Ezechiæ, Trium puerorũ, Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis.

Tomi Secundi:

Commentaria in omnes epistolas B. Pauli.
Historiæ Ecclesiasticæ à Constantino vsque ad Theodosium iuniorem libri quinque.
Addit Gennadius continuasse historiam vsque ad Leonem Imperatorem quinque aliis libris adiunctis: sed hi posteriores libri non extant.
Dialogorum libri tres.
De hæreticis fabulis, libri quatuor; quibus addidit epitomen diuinorum decretorum.
Historia sanctorum Patrum, quam religiosam vocat.
De prouidentia, sermones decem.
De curandis Græcorum affectionibus, lib. 12.
Denique Epistola ad sanctũ Leonem Papã, & altera ad Sixtum Presbyterum Romanum: & Oratio de dilectione valde insignis.

Obseruatio.

Multo plura scripsit Theodoretus, vir planè doctissimus, atque inter alia meminit Gennadius in lib. de viris Illustribus librorum Theodoreti fortissimorum contra Eutychem & Dioscorum. Scripsit etiam nonnulla contra sanctum Cyrillum, quæ extant inter opera sancti Cyrilli, sed in quinta Synodo Generali damnata sunt, vnà cum scriptis Theodori Mopsuesteni, quem idem Theodoretus mirificè laudat libro quinto extremo suæ historiæ. extat denique in quinta Synodo Act. 5. epistola Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de obitu Cyrilli: sed ea epistola, non solùm falsitatis arguitur, quia constar Ioannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum, sed etiam indigna est, quæ Theodoreto, aut cuiuis Christiano attribuatur.

De Proclo Episcopo Constantinopolitano. 430.

PRoclus Episcopus Constantinopolitanus sancti Cyrilli æqualis, cuius magno cum honore meminit idem sanctus Cyrillus in expositione Symboli Nicæni, & in epist. 31. ad Ioannem Antiochenum: scripsit epistolam valde celebrem de fide ad Armenos, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 3. & nuper excusa est Græcè & Latinè, in primo tomo Conciliorum Generalium Romæ typis mandatorum: &

fragmentum inde recitatur in quinta Synodo Generali, Act. 5. scripsit etiam de traditione diuinæ liturgiæ. Vide de Proclo, quæ scribit Socrates lib. 7. cap. 40. 41. & 42.

De Eusebio Emeseno. 430.

EVsebij Emeseni nomine circumferuntur homiliæ in Euangelia totius anni, & rursus homiliæ quinquaginta variorum argumentorum disertissimæ. Eusebij Emeseni cuiusdam meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. quem dicit scripsisse plurimos libros, & vixisse tempore Constantij Imperatoris filij Constantini Magni. Sed illius opera non extant, ideo non posuimus eum suo loco. Hic autem vel est alius Eusebius Emesenus vndecunque hoc nomen acceperit, vel sub nomine supposititio homiliæ istæ sunt editæ, cùm verus auctor ignoraretur. Neque videntur homiliæ illæ breues in omnia Euangelia eiusdem esse auctoris, cuius sunt quinquaginta homiliæ de varijs argumentis: stilus enim valde diuersus est.

Illud certum est, auctorem quinquaginta homiliarum, fuisse Latinum, & Monachum in Monasterio Lirinensi: nam homilia quinta ad Monachos indicat, se fuisse Abbatem Monasterij in Insula constituti. Idem homilia de sancto Maximo, eam insulam Lirinensem vocat. Videtur etiam ex Abbate Lirinensi factus Episcopus, vt ipse subindicat in homilia de sancta Blandina. Disputat etiam contra Pelagianos in homilia de feria quinta in cœna Domini: vnde manifestum est, eum non esse Eusebium Emesenum, qui floruit sub Constantio. Sunt qui has homilias tribuant Eucherio Episcopo Lugdunensi; nec desunt qui auctorem nominent Cæsarium Arelatensem; vidi vnam ex his homilijs prænotatam nomine Fausti Episcopi Rhegiensis: neque est improbabile, esse omnes eiusdem Fausti, qui Abbas fuit Monasterij Lirinensis, & ex Abbate Episcopus creatus, teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Non definio, cuius sint, sed hoc loco placuit auctorem earum homiliarum constituere, quoniam siue sit Eucherius, siue Faustus, siue etiam Cæsarius, ante hoc tempus non vixit.

De sancto Eucherio Episcopo Lugdunensi. 440.

SAnctus Eucherius Episcopus Lugdunensis vixit temporibus Theodosij iunioris, & Valentiniani: & sub Valentiniano & Martiano Imperatoribus obiit circa annum Domini 433. vt scribunt Gennadius, de viris Illustribus, & Ado Viennensis, in Chronico. Existimat tamen Card. Baronius tomo 5. Annalium, hos auctores falli, & Eucherium vixisse vltra annum Domini 463. quia inuenitur Eucherij nomen in subscri

in subscriptionibus Episcoporum Concilij Arausicani secundi.& Arelatensis tertij.Sed ego suspicor peruenisse etiam ad annum 499.nam in Vita sancti Cæsarij Episcopi Arelatensis dicitur Eucherius Episcopus Lugdunensis aliquando iter fecisse cum ipso Cæsario Arelatensi:Cæsarium autem fuisse in viuis tempore Symmachi Papæ, qui sedere cœpit anno 499.aperte constat ex eadem vita sancti Cæsarij, apud Surium, die 27. Augusti. Itaq. vel oportet librum Gennadij esse corruptum; vel fuisse duos Eucherios Lugdunenses Episcopos.

Sed quicquid de hoc sit, scripsit S. Eucherius varia opuscula, quæ Gennadius enumerat, nec satis noui an adhuc extent. Scripsit etiam teste Claudiano Episcopo Viennensi in lib.de statu animæ, eloquentissimas conciones, quæ fortasse sunt illæ, quæ sub nomine Eusebij Emiseni nunc extant. Tribuuntur Eucherio libri explanationum in Genesim, & in libros Regum. Sed Eucherij esse non possunt, cùm auctor sæpe sanctum Gregorium citet, & ad finem expositionis libri primi Regum lectorem inuitet ad moralia sancti Gregorij perlegenda: sanctus autem Gregorius plus centum annis fuerit Eucherio posterior. Fortasse qui hos libros Eucherio tribuerunt, ex eo permoti sunt, quod Gennadius testatur scripsisse Eucherium ad Salonium, & Vranium, de obscuris sanctarum Scripturarum capitulis.

Porrò auctor huius operis in Genesim, & in libros Regum, videtur fuisse Angelus: nam in tertio libro Commentariorum in libros Regum cap 22.sic loquitur,[Nostris,inquit,nuper temporibus sanctus Gregorius Papa Euangelicis roboratus eloquijs Romanam rexit Ecclesiam, & Reuerendissimi Patres Augustinus, Paulus, & alij socij eorum iubente illo venerunt in Britanniam, &c.] Atque ab hoc auctore multa ijsdem penè verbis descripsit Beda in suis quæstionibus super libros Regum.

De Claudiano Episcopo Viennensi. 440.

CLaudianus Mamertus Episcopus Viennensis æqualis sancti Eucherij:scripsit insigne opus de statu animæ,in quo Eucherij mentionem facit,vt suprà diximus.Habetur hoc opus tribus libris comprehensum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto.

De Sidonio Apollinari. 440.

SIdonius Apollinaris vir nobilissimus eodem tempore floruit. Fuit autem Episcopus Aruernensis.Scripsit varia opera soluta oratione,& carmine, vt Gennadius refert in libro de viris Illustribus. Nunc extant libri epistolarum eius ad diuersos, & carmina eiusdem simul edita.

De Ioanne Cassiano. 440.

IOannes Cassianus sancti Ioannis Chrysostomi olim Diaconus, & postea ad Galliasaccedens, ibique sedem figens apud Massiliam presbyter ordinatus, scripsit Latino idiomate.

De habitu Monachorum, & de canonico orationum & Psalmorum modo, lib. 3
Institutionum, 1
De origine, & remedio octo principalium vitiorum,. 8
Collationes Patrum, 24
De Incarnatione Verbi,. 7

Et hoc opere expleto ad petitionem Leonis, postea summi Pontificis, finem viuendi fecit Theodosio iuniore & Valentiniano regnantibus, vt testatur Gennadius in libro de viris Illustribus. Hæc omnia extant, & vtiliter legi possunt, excepta collatione tertiadecima, & paucis alijs, quæ in editione Romana notata sunt.

De Vincentio Lirinensi. 440.

VIncentius Monasterij Lirinensis presbyter æqualis Cassiani fuit, quippe qui paulo post Concilium Ephesinum se scripsisse testatur, id est, tribus annis post Concilium celebratum. Scripsit opusculum paruum mole, sed virtute maximum, de prophanis vocum nouitatibus. Libellus extat, & vtilissimè legitur.

De Socrate, & Sozomeno. 440.

SOcrates & Sozomenus historiam Ecclesiasticam scripserunt ab eo tempore in quo definit historia Eusebij Cæsariensis, vsque ad tempora Theodosij iunioris. Eodem tempore ipsi vixerunt, & quod dolendum est, vterque Nouatianis erroribus fauisse dignoscitur.

De Sixto Tertio. 442.

SIxtus III. Papa sedit Romæ tempore Valentiniani tertij Imperatoris. Scripsit insignem epistolam ad Ioannem Antiochenum: cuius fragmentum extat in libro Vincentij Lirinensis. Scripsit etiam alteram ad omnes Orientales, quæ extat in tomo primo Conciliorum. Extant etiam duæ in tertia parte Concilij Ephesini, editionis Romanæ. Extat præterea in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto secundæ editionis sub nomine Sixti tertij Pontificis liber de diuitijs: & alter

de castitate,

de castitate, & epistola de malis doctoribus: quæ tria volumina falsò adscribuntur Sixto Pontifici, cùm sint plena erroribus Pelagianorum. Sixtus enim, cùm adhuc presbyter esset, primus damnauit Pelagium, vnde est epistola 105. Augustini ad Sixtum: ac deinde magno zelo Pelagianos insecutus est, vt testatur Prosper.

De Isidoro Pelusiota. 442.

ISidorus Pelusiota Monachus doctissimus floruit tempore Theodosij iunioris, ad quem extat eius epistola apud Card. Baroniū tomo quinto Annalium ad annum Dom. 431. Scripsit epistolas plurimas, quas Græcè & Latinè impressas habes Parisijs opera Billij anno 1585.

De S. Petro Chrysologo. 440.

SAnctus Petrus Chrysologus Episcopus Rauennas à Sixto III. Papa Episcopus creatus scripsit homilias 122. breues, sed disertas. Scripsit etiam insignem epistolam ad Eutychetem hæresiarcham, exhortans illum ad obedientiam sancto Leoni præstandam in materia fidei potissimùm. [Hortamur, inquit, te, vt ijs, quæ à beatissimo Papa Romanæ ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas: quoniam B. Petrus, qui in propria sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.] Habetur alia epistola, inter epistolas quæ præcedunt Chalcedonense Concilium.

De sancto Leone Papa. 440.

SAnctus Leo primus Papa, iure magnus appellatus, sedit in Apostolica sede tempore Theodosij iunioris, Martiani, & Leonis Impp. ab anno Dom. 440. vsque ad 461. scripsit homilias eloquentissimas de præcipuis solemnitatibus Domini, & Sanctorum, necnon epistolas ad diuersos de rebus grauissimis numero nonaginta octo. Ex quibus illa ad Flauianum, quæ incipit, [Lectis dilectionis tuæ literis:] magna veneratione recepta fuit in Synodo Chalcedonensi Act. 4. ab omnibus, & singulis Patribus: & Gelasius Papa in decreto de libris Doctorum, dicit anathema ijs, qui Epistolam hanc sancti Leonis integram, & vsque ad vnum iota non recipiunt.

Tribui solet sancto Leoni liber de conflictu virtutum, & vitiorum. Sed (vt suprà in Augustino diximus) S. Leonis is liber esse non potest, cùm in eo fiat mentio regulæ S. Benedicti.

De sancto Nilo. 445.

SAnctus Nilus, Constantinopolitanus Monachus, S. Ioannis Chrysostomi discipulus, vixit tempore Theodosij iunioris, & multa scripsit de institutione Monachorum, vt refert Nicephorus lib. hist. 14. cap. 53. Nunc extant in Biblioth. SS. Patrum tomo quinto edit. 2. capita parænetica: item asceticus: item aduersus vitia: item de Oratione centum quadraginta octo capita. Extat etiam separatim liber S. Nili de Christiana philosophia, quo nomine Monasticem significat. Citantur etiam epistolæ Nili in septima Synodo, Act. 4. Sed loci quidam ab hæreticis deprauati esse dicuntur.

De sancto Simeone Stilita. 457.

SAnctus Simeon, cognomento Stilita, quia stetit in columna annis 81. floruit tempore S. Leonis Papæ, & Leonis Imperatoris. Scripsit librum de morte assiduè cogitanda, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, secundæ editionis tomo secundo. Idem scripsit epistolas pro Concilio Chalcedonensi; quæ an extent, ignoro: sed earum meminit Card. Baronius tomo quinto Annalium ad annum Dom. 458. Fuit etiam alius Simeon Stilita iunior, tempore Iustiniani Imp. cuius vna epistola recitatur actione quinta Concilij Nicæni secundi: de quo vide Euagrium lib. 6. Historiæ cap. 22.

De Hilario Arelatensi. 458.

HIlarius Arelatensis Episcopus vixit tempore S. Leonis Papæ: ad quem scripsit heroico carmine historiam Geneseos vsque ad septimum caput. Scripsisse dicitur præterea epistolam vnam ad sanctum Augustinum, de prædestinatione: cuius occasione sanctus Augustinus scripsit libros de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseuerantiæ.

Sed ea epistola non videtur esse huius Hilarij, sed alicuius alterius: nam sanctus Prosper, in epistola quam scripsit cum Hilario ad sanctum Augustinum de eadem re, dicit, Hilarium Arelatensem tunc fuisse Episcopum: & tamen iste Hilarius, qui scribit ad Augustinum, significat, se tunc fuisse laicum; quod etiam confirmatur ex primo capite libri de prædest. Sanctorum, vbi Augustinus vocat Filios, Prosperum & Hilarium: quod certè non faceret si hic Hilarius Episcopus Arelatensis fuisset.

Scripsit denique vitam S. Honorati decessoris sui, & aliqua alia breuia opuscula

opuscula, teste Gennadio in libro de viris Illustribus. Sed opera superiora scripsit ante Episcopatum: in Episcopatu enim ob nimiam superbiam reprehenditur à sancto Leone Papa in epistola ad Episcopos per Viennensem prouinciam constitutos: postea tamen resipuit, & multis virtutibus clarus sancto fine quieuit.

De sancto Prospero Aquitano. 460.

Sanctus Prosper Aquitanus Hilarij æqualis, & S. Leonis quondam notarius, Episcopus fuit Rhegiẽsis in Italia, vel in Gallia. Scio passim existimari sanctum Prosperum fuisse Episcopum Rhegij in Æmilia prouincia Italiæ: sed ego suspicor, Episcopum fuisse Rhegiensem in Prouincia Prouinciæ suffraganeum Archiepiscopi Aquensis: nam video sanctum Prosperum subscripsisse in Concilio Prouinciali Vasensi, & Carpentoratensi: quod argumentum est, illum fuisse Episcopum in prouincia Galliç. Præterea sancto Prospero successit in Episcopatu Faustus Rhegiensis: omnes autem Faustum, Episcopum Gallum faciunt, non Italum, ac dicunt metropolitano Aquensi subiectum, non Rauennatensi, cui subiectus est Episcopus Rhegij in Æmilia. Sed quicquid de hac re sit (nihil enim definio) sanctus Prosper multa præclarè scripsit pro gratia Christi contra Pelagianos, seque S. Augustini discipulum, & defensorem acerrimum demonstrauit.

Scripsit libros tres de prædictionibus, & promissionibus Dei.
De vita contemplatiua alios tres.
De vocatione gentium duos.
De gratia & libero arbitrio ad Ruffinum.
Responsiones ad capitula obiectionum Gallicarum, Vincentianarum, & Genuensium.
De gratia Dei contra Collatorem, 1.
Librum sententiarum S. Augustini, 1.
Librum de prouidentia Dei, 1.
Epistolam vnam ad sanctum Augustinum de prædestinatione.
Commentaria in Psalmos à centesimo vsque ad centesimum quinquagesimum.
Librum Epigrammatum, inter quæ est carmen contra ingratos.
Chronicum Eusebij & S. Hieronymi continuauit.

Obseruatio.

Gennadius in lib. de viris Illustribus scribit, epistolam illam celebrẽ S. Leonis ad Flauianum contra Eutychem, existimari à sancto Prospero fuisse scriptam. At certè si vlla epistola sancti Leonis est, illa omnino est, siue stilum, siue doctrinam Leonis attendas.

Libri de vocatione gentium tribuuntur etiam sancto Ambrosio, sed

verè Prosperi sunt, non Ambrosij, vt suprà demonstrauimus, cùm de libris Ambrosij ageremus.

Liber de prouidentia Dei, non videtur Prosperi, sed alicuius ex factione Gallorum; qui Semipelagiani sunt appellati. Legat prudens Lector, & iudicet.

De Arnobio iuniore. 445.

ARnobius, non ille qui scripsit contra gentes, & sub Diocletiano floruit, sed alius iunior, qui paulo post sanctum Leonem Papam vixisse videtur, scripsit librum titulo, Conflictus Catholici cum Serapione de Deo trino, & vno. Item de duabus in Christo substantiis in vnitate personæ: item de gratia, & liberi arbitrij concordia: qui libri editi sunt Coloniæ anno 1596. Neque est improbabile huius Arnobij iunioris esse Commentarios in Psalmos, qui sub Arnobij nomine circunferuntur: de quibus vide quæ diximus suprà in Arnobio.

De Theodoro presbytero in Raytu. 460.

THeodorus presbyter in monasterio Raytu, quia Gennadio dicitur, Theodorus presbyter Antiochenus, scripsit quindecim libros de Incarnatione Domini: nunc extat Commentarium de Incarnatione Domini contra Nestorium & Eutychetem in Bibliotheca SS. Patrum tomo 1. edit. 2.

De Saluiano Episcopo Massiliensi. 460.

SAluianus presbyter, ac postea Episcopus Massiliensis, æqualis fuit S. Eucherij Lugdunensis, quippe qui filiorum Eucherij, (habuit enim Eucherius ex legitimo coniugio ante Sacerdotium duos filios, qui ipsi quoque Episcopi fuerunt) Veranij & Salonij Episcoporum magister fuit, teste Gennadio in lib. de viris Illustr.

Porrò Saluianus plurima opera scripsisse fertur, sed nunc extat solùm, quod ego sciam, libri octo de prouidentia, & iudicio Dei, & libri quatuor de Ecclesia, sub nomine Timothei, in quibus ita exaggerat vitia Christianorum, & maximè clericorum sui temporis, vt nimius videri posset, nisi ex vero zelo gloriæ Dei, & salutis animarum, oratio eius proficisceretur.

De Salonio Episcopo. 470.

SAlonius sancti Eucherij filius, & Saluiani discipulus, scripsit in Prouerbia, & Ecclesiastem Salomonis, dialogum, qui extat in Bibliotheca san-

ſanctorum Patrum tomo 1. editionis ſecundæ. An Epiſcopus fuerit Viennenſis, nec ne, diſputat Card. Baronius tomo 6. Annalium, ad annum Domini 441.

De Fauſto Regienſi. 480.

FAuſtus ex Monacho Lirinenſi factus Epiſcopus Regienſis in Gallia, vixit medio tēpore inter ſanctū Proſperū & ſanctū Fulgentiū: ſcripſit de Spiritu ſancto, & cōtra Arianos & Macedonianos, quę non extāt: ſcripſit præterea libros duos de gratia & libero arbitrio, qui extant, & quos Gēnadius in lib. de viris Illuſt. miris laudibus effert: ſed Gelaſius Papa in decreto de libris apocryphis omnino reiicit: vt etiam reijciunt & refellūt ſanctus Fulgentius, Petrus Diaconus, Alcimus Auitus, & alij. Ado Viennenſis in Chronico ad annum 492. ſic loquitur, [Fauſtus ex Abbate Monaſterij Lirinenſis apud Regium Galliæ Epiſcopus factus, Pelagianorum dogma deſtruere conatus, in errorem labitur: vnde qui eius ſenſus in hac parte Catholicos prædicant, ſicut Gennadius de viris Illuſtribus ſcribens, omnino errant.] Ita enim liberum arbitrium tam Auguſtinus quàm cæteri Catholici in Eccleſia Dei docent, vt illuminatio, virtus, & ſalus illi à Chriſto, per Chriſtum, & in Chriſto ſit. Fauſtus verò iſte ita liberum Chriſtianorum arbitrium docere conatur, vt illuminatio, virtus, & ſalus non à Chriſto, ſed à natura ſit: contra hunc ſcribit Beatiſſimus Auitus Viennenſis Epiſcopus lucidiſſima fide, eius redarguens errorem. Similiter & Ioannes vir eruditiſſimus Antiochenus preſbyter.

Iſidorus de viris Illuſtribus, in Fulgentio, dicit, à Fulgentio ſcriptos libros ſeptem contra Fauſtum, qui mira calliditate Catholicus videri volebat, cùm Pelagianus eſſet. Auctor quoque vitæ ſancti Fulgentij cap. 28. teſtatur à ſancto Fulgentio refutatos libros duos Fauſti de gratia & libero arbitrio. Et Petrus Diaconus in libro de Incarnatione & gratia Chriſti, cap. vltimo, anathema dicit libris Fauſti. Hæc admonere volui propter aliquos, qui noſtro tempore Fauſtum Catholicum fuiſſe contendunt.

De Aenæa Gazeo. 490.

AEnæas Gazeus vir doctiſſimus ſcripſit dialogum inſignem de animæ immortalitate, & corporum reſurrectione, quem inſcripſit Theophraſtum, quia perſona principalis in dialogo nominatur Theophraſtus: ætatem ſuam ipſe aperit in extremo dialogo, vbi dicit, ſe vidiſſe ſanctos illos, qui in perſecutione Vandalica abſciſſis linguis optimè loquebantur: hoc autem contigiſſe imperante Zenone, notum eſt ex Victore Vticenſi de perſecutione Vandalica.

De Cereali. 490.

CErealis Episcopus Africanus, scripsit contra Maximinum Episcopum Arianum, librum de fide, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 4. editionis secundæ, cuius meminit Gennadius Massiliensis.

De sancto Victore Uticensi. 490.

SAnctus Victor Vticensis Episcopus scripsit libros tres de persecutione Vandalica lectu dignissimos ob insignium Martyrum fortitudinem; qui in ea persecutione claruerunt. Vixit autem ipse regnante Zenone Imperatore, vt ipse testatur lib. 3. de persecutione Vandalica, id est, circa annum Domini 490.

De Gennadio Massiliensi. 490.

GEnnadius Massiliensis presbyter, & postea Episcopus, vixit tempore Gelasij Papæ, circa annum Domini 490. nam ad ipsum Gelasium misisse librum suum de fide testatur ipse Gennadius in extremo lib. suo de viris Illustribus, quamuis non in omnibus codicibus liber Gennadij inueniatur completus.

Scripsit librum de Ecclesiasticis dogmatibus, qui extat inter libros sancti Augustini; & hunc esse creditur liber, quem ipse misit ad Gelasium.

Scripsit etiam librum de viris Illustribus, in quo suspicionem non paruam reliquit suæ non rectæ fidei. Laudauit enim Cassianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt; & sanctum Prosperum depressit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortissimè dimicauit.

Scripsit præterea multa alia, quæ ipse commemorat in extremo libro de viris Illustribus; sed ea non extant, aut certè ad manus meas non venerunt.

De Pomerio. 490.

POmerius, aliàs Iulianus Pomerius, presbyter, viuebat cùm Gennadius catalogum suum scriberet: scripsit autem per modum dialogi libros octo de natura animæ, qui videntur excerpti ex libris octo Gregorij Nysseni, de Philosophia, siue potiùs Nemesij philosophi, de anima: scripsit etiam prognosticon tribus libris comprehensum, sed diuersum ab eo, quod diu postea scripsit sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus. vide Card. Baronium in notis Martyrologij, die 8. Martij.

De

De S. Gelasio Papa. 492.

SAnctus Gelasius Papa primus sedit in Apostolica Sede ab anno Domini 492. vsque ad annum 496. scripsit epistolas aliquot insignes ad Imp. & alios, quæ extant. Scripsit tomum de vinculo anathematis, qui extat inter epistolas eius decretales. Scripsit etiam librum contra Pelagianos, qui extat inter quintam & sextam epistolam, in editione Romana. Scripsit etiam hymnos Ecclesiasticos ad imitationem S. Ambrosij, & libros quinque contra Nestorium, & Eutychetem, teste Anastasio Bibliothecario, in vita S. Gelasij. De hoc opere dubitatio existit, an extet, vel perierit: circunfertur enim liber sub nomine Gelasij Papæ de duabus naturis Christi contra Eutychetem; sed non videtur hic liber esse Gelasij Papæ, & multo minùs esse ille, de quo loquitur Anastasius, & de quo etiam loquitur Gennadius Massiliensis in lib. de viris Illustribus. Non esse hunc librum Gelasij Papæ, videtur manifestum, quia in hoc libro citatur tamquam vnus ex catholicis & S. Patribus Eusebius Cæsariensis, quem tamen hæreticum Arianum fuisse, & Origenis acerrimum defensorem, notum erat S. Gelasio, qui hac de causa reprobauit opera Eusebij Cæsariensis in decreto de libris apocryphis. adde quòd iste auctor, Græcus fuit, non Latinus, cùm inter S. Patres non posuerit Hieronymum, Augustinum, Leonem, &c. Non esse hunc eundem librum eum cuius mentio est apud Anastasium, & Gennadium, ex eo colligitur, quòd Anastasius dicit opus illud Gelasij diuisum fuisse in quinque libros: Gennadius autem dicit fuisse grande volumen: hic verò vnus est, & non magnus liber. Non desunt, qui hunc librum velint esse Gelasij Cæsariensis, cuius meminit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Gelasio. Sed iste Gelasius ad tempora Eutychetis non peruenit, cùm post ipsum defunctum fuerit Episcopus Cæsareæ Paulus, & post Paulum Eulogius, antequam hæresis Eutychetis appareret, vt Card. Baronius demonstrat tomo 6. ad annum Christi 496. Præterea ab eo tempore, quo scripsit S. Hieronymus librum de Script. Eccles. quod erat annus 14. Theodosij senioris, vsque ad exortam hæresim Eutychetis, qui primùm apparuit anno 42. Theodosij iunioris; sunt anni paulo minùs sexaginta: nam Theodosius senior superuixit tribus annis, quibus si addas annos Arcadij tredecim, & annos Theodosij iunioris quadraginta duos, fient anni quinquaginta octo: neque credibile est Gelasium scripsisse contra Eutychetem ipso primo anno, quo errorem suum manifestare cœpit, sed post eius hæresim iam promulgatam, & fortasse etiam damnatam: quare credibile est, eum, aut non superuixisse vsque ad hæresim Eutychetis, aut planè decrepitum fuisse, & ineptum ad scribendum, quando hæresis Eutychiana confutanda

futanda erat: non enim verisimile est, eum fuisse adolescentem, aut puerum, quando à S. Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos numeratus est. Alij sunt, qui librum istum Gennadij esse credunt, eo quòd facile fuerit Gelasium pro Gennadio scribere. Sed neque hoc verisimile est, cùm ipse Gennadius Catalogum librorum suorum scripserit, & hoc opus inter alios non numerauerit. Card. Baronius tomo 6. Annalium ad annum Christi 496. probat satis apertis coniecturis, auctorem libri fuisse Gelasium Cyzicenum, de quo nunc dicemus.

De Gelasio Cyziceno. 495.

GElasius Cyzicenus vixit tempore Basilici Imperatoris, siue potiùs Tyranni, circa annum Domini 476. vt ipse testatur in præfatione librorum de actis Nicænæ Synodi. Scripsit historiam de actis Nicænæ Synodi tribus libris comprehensam, quæ nuper excusa est in primo tomo Conciliorum generalium Græcè & Latinè Romæ editorum. Scripsisse etiam creditur librum de duabus naturis Christi contra Eutychetem, qui liber hactenus est editus sub nomine Gelasij Papæ. Coniecturæ, cur auctor huius libri existimari possit Gelasius iste Cyzicenus, hæ sunt:

Prima, quòd non inueniatur alius Gelasius, cui liber ille tribui possit.

Secunda, quia in hoc auctore conueniunt nomen, & tempus, vt notum est.

Tertia, quia in præfatione historiæ de Actis Nicænæ Synodi, scribit, se disputasse cum Eutychianis.

Quarta, quia sicut Gelasius in historia Nicænæ Synodi, lib. 2. mirificè laudat Eusebium Cæsariensem, eúmque affirmat nunquam adhæsisse Arianis: sic etiam auctor libri de duabus naturis Christi, ponit eundem Eusebium Cæsariensem inter Sanctos, & probatissimos Patres, Athanasium, Nazianzenum, & alios eiusdem gloriæ.

Quinta, quia stilus est omnino similis, simplex, & nudus omnibus ornamentis. Quomodo autem intelligi debeat, quod iste auctor dicit in libris de duabus naturis Christi, remanere in Eucharistia, panis & vini naturam, diximus in controuersiis lib. 2. de Eucharist. cap. 27.

De Gilda Sapiente. 495.

GIlda cognomine Sapiens scripsit de excidio Britanniæ, quod incidit in annum Dom. 445. Scripsit etiam reprehensionem acrem in clerum Britanniæ: nam propter peccata populi, & maximè propter peccata

cata cleri iratus Deus immittit flagella huiusmodi. Extant hæc opera in Bibliotheca S. Patrum tomo quinto editionis secundæ.

De Vigilio. 495.

VIgilius scripsit libros quinque valde eruditos contra Nestorium, & Eutychetem, pro defensione epistolæ S. Leonis, & Concilij Chalcedonensis: ex, quo coniectura est, eum vixisse tempore Zenonis, & Anastasij Impp. quo tempore Cōcilium Chalcedonense grauiter oppugnabatur. Quis fuerit iste Vigilius, non satis cōstat; non enim potest esse S. Vigilius Episcopus Tridentinus, & Martyr: ille enim vixit tempore S. Ambrosij: ad quem etiam est epistola eiusdem Ambrosij, & ex vita eius, quæ extat apud Lipomanum, & Surium, constat eum martyrio coronatum sub Stilicone Honorij Imperatoris Duce. Vide de hac re Card. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Dom. 400. accuratissimè disserentem.

De *Paschasio* Diacono *Cardinali.* 469.

PAschasius Diaconus Card. Rom. Ecclesiæ, floruit sub Gelasio, Anastasio, & Symmacho Pontificibus Romanis. Vir fuit magnæ sanctitatis, & doctrinæ, & scripsit libros duos de Spiritu sancto, rectissimos, & valde luculentos: sic enim loquitur S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 40. Hi libri extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 9. edit. secundæ.

De S. Cæsario Arelatensi. 499.

SAnctus Cæsarius Episcopus Arelatensis vixit tempore Symmachi Papæ, & Theodorici Regis Italiæ, vt in eius vita scribit Cyprianus eius discipulus, apud Surium die 27. Augusti: itaque falsum esse videtur, quòd Concilium Arelatense tertium, cui præfuit S. Cæsarius, celebratum sit æra 461. idest, anno Dom. 423. Sed (vt habet alia lectio) æra 492. idest anno 454. Falsum quoque est, quòd Trithemius scripsit, hunc S. Cæsarium floruisse anno 670. & veritas est in medio; peruenit enim ad annum 499. Extant eius homiliæ 46. in Bibliotheca S. Patrum tomo 2. edit. secundæ.

Seculum

Seculum sextum ab Anno 500. ad 600.

De S. Fulgentio.

SAnctus Fulgentius Carthaginensis, Episcopus Ruspensis, vir sanctissimus & doctissimus, floruit tempore Thrasymundi Regis, ad quem scripsit libros. Obiit anno Dom. 529. vitæ suæ anno 65. Episcopatus autem 25, vt Card. Baronius annotat tomo 6. Annalium. Scripsit plura teste Isidoro in lib. de viris Illustr. quorum multa perierunt. Extant nunc in editione Antuerpiana anni 1574.

Ad Thrasymundum Regem, lib.	3
De Incarnatione & gratia Christi,	1
Ad Monimum,	3
Contra obiectiones Arianorum,	1
Ad Donatum,	1
Ad Euthymium,	2
Ad Ferrandi quæstiones,	2
De fide ad Petrum, qui inter libros Augustini habetur, de quo diximus supra,	1
Epistolæ septem satis prolixæ instar librorum,	7

Denique Sermones decem variorum argumentorum, qui soli supersunt, ex multis, quos scripsisse & habuisse dicitur.

De Ennodio. 503.

ENnodius Diaconus, & postea Episcopus Ticinensis, claruit tempore Symmachi & Hormisdæ Pontificum Romanorum, scripsit anno 503. Apologeticum librum pro quarta Synodo sub Symmacho, qui receptus fuit, & probatus à quinta Synodo sub Symmacho: scripsit etiam epistolas, & alia, quæ extant excusa Parisiis in 8.

De Petro Diacono. 503.

PEtrus Diaconus æqualis S. Fulgentij fuit, vt notum est ex libris inuicem scriptis. Scripsit enim Petrus hic librum de Incarnatione & gratia Christi, ad S. Fulgentium, & alios Episcopos Africanos: qui liber extat inter opera S. Fulgentij proximè ante librum S. Fulgentij de eodem argumento.

De

De *Ferrando* Diacono. 504.

FErrandus Diaconus Carthaginensis eodem tempore scripsit parænesticum ad Reginum Comitem, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo quinto edit. secundæ. Scripsit etiam epistolas, quæ extant Romę impressæ. Scripsit denique breue compendiū sacrorum canonum.

De Eugippio Abbate. 510.

EVgippius Abbas Africanus vixit tempore sancti Fulgentij, & composuit magno labore tomos duos thesaurorum sancti Augustini: in quorum priore posuit quæcunque sanctus Augustinus scripserat de rebus obscurissimis, vt de anima, de charitate, de Resurrectione, de iudicio, de vita ac morte æterna. In posteriore collocauit, quæ sanctus Augustinus disputat contra Arianos, Donatistas, Manichæos, & Pelagianos. Editum est hoc opus Basileæ anno Dom. 1542. & Venetijs anno 1543. sed cauendæ sunt insidiæ hæreticorum, qui hoc opus in lucem miserunt.

De *Marcellino Comite.* 520.

MArcellinus Comes vixit tempore Iustiniani: nam annò Iustiniani nono, & salutis 535. finem imposuit Chronico suo, quod à Cassiodoro valde laudatur libro de diuinis lectionibus cap. 17. extat hoc Chronicum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. edit. 2. Scripsit idem Marcellinus, teste Cassiodoro, quatuor libros de Vrbe Constantinopolitana & Hierosolymitana: qui libri (vt opinor) non extant.

De *Ioanne Maxentio.* 520.

IOannes Maxentius Monachus, &, vt creditur, presbyter Antiochenus, vixit tempore Hormisdæ Papæ, contra cuius epistolam scripsit. Eius opera extant in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum. Scripsit autem Catholicæ fidei professionem, item libellum contra Acephalos, item dialogorum contra Nestorianos libros duos, item responsionem ad epistolam Papæ Hormisdæ, in quibus disputat aduersus Nestorianos, & aduersus Faustum Regiensem Semipelagianum. Et quidem Faustum, & Pelagianos egregiè refellit, ex libris S. Augustini: at Nestorianos ita refellit scribens contra Possessorem Episcopum Africanum, vt ad Eutychianos declinare videatur. Certè S. Hormisda Papa Possessorem defendit, & Ioannem cum suis Monachis acriter inse-

ctatus est. Vide epistolam Possessoris ad Hormisdam, & responsionem Hormisdæ in ipso opere Ioannis Maxentij. Scripsit autem Maxentius contra epistolam Hormisdæ, negans illam esse Hormisdæ, ne videretur contra summum Pontificem scribere; sed reuera negari non potest, epistolam illam verè esse Hormisdæ.

De S. Auito Alcimo. 520.

AVitus Alcimus Episcopus Viennensis vir nobilissimus, sanctissimus, & doctissimus, floruit temporibus Papæ Hormisdæ, à quo Vicarius in Galliis cōstitutus est, vt constat ex epistola Hormisdæ ad ipsum. Multa scripsit & versu & soluta oratione, vt docent Gregorius Turronicus lib. 2. cap. 34. & Ado Viennensis in Chronico. Ego solùm legi libros quinque metricè scriptos in Genesim, & Exodum, & librum de castitate, ad sororem, planè grauissimos, & venustissimos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum edit. 2. tomo 8.

De Boëtio Seuerino. 520.

BOëtius Seuerinus, vir clarissimus, Senator & Consularis, floruit tempore Theodorici Regis Italiæ: nam ad ipsum Boëtium extat epistola Regis Theodorici, quæ est quadragesima quinta libri primi apud Cassiodorum. Scripsit multa de re Philosophica, & Theologica; ac vt philosophica omittam, scripsit librum vnum de Trinitate ad Symmachum socerum suum.

Item librum de vnitate Trinitatis.

Item librum vnum de duabus naturis Christi aduersus Eutychetem.

Item librum vnum de fide, ad Ioannem Diaconum.

Item de consolatione philosophiæ libros quinque, partim carmine, partim prosa, eruditissimos. Obiit capite obtruncato iussu Theodorici Regis anno Dom. 521. Papiæ.

De Dionysio *Exiguo.* 525.

DIonysius Exiguus natione Scytha, sed moribus Romanus, quemadmodum cognomento Exiguus, sed doctrina & sanctitate maximus, vixit tempore Theodorici Regis Italię, & successorū eius: nam anno 527. scripsit cyclum Paschalem, & omissa profana numeratione annorum ab Imperio Diocletiani impij persecutoris, numerare cœpit ab Incarnatione Domini Iesu Christi. Scripsit præterea collectionem sacrorum canonum ex Conciliis Ecclesiæ Catholicæ: quem postea imitati sunt Martinus Bracarensis & Cresconius.

De Victore Episcopo Africano. 530.

VIctor Episcopus scripsit de ratione fidei Catholicæ ad Hunericum Regem Vandalorum, circa annum Dom. 530. extat eius liber in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto editionis secundæ.

De Aurelio Cassiodoro. 530.

AVrelius Cassiodorus Senator, & Regi Theodorico ab epistolis fuit. Scripsit eo tempore libros 12. epistolarum variarum, & Chronicum breue ab initio Mundi vsque ad tempora Theodorici Regis Italiæ, quæ simul excusa extant. Scripsit etiam libros 12. de rebus gestis Gothorum, cuius operis compendium fecit Iordanus Episcopus Rauennæ, quod compendium cum libris epistolarum excusum inuenitur. Deinde mundo valedicens, & monachus effectus, se rebus diuinis addixit, & tum scripsit:

De Institutionibus diuinarum lectionum lib. duos.

In omnes Psalmos, & in Cantica canticorum Commentaria.

Historiam tripartitam ex libris Socratis, Theodoreti, & Sozomeni, per Epiphanium Scholasticum in Latinam linguam conuersis, confecit.

Atque hæc omnia extant. Dicitur præterea à Trithemio Cassiodorus scripsisse in Acta Apostolorum, in epistolas canonicas, & in Apocalypsim Commentaria: præterea, summam diuinæ Scripturæ, quam memoriale Scripturarum appellauit, quæ an extent ignoro.

De Leontio Byzantino. 540.

LEontius Byzantinus Monachus paulo ante quintam Synodum floruisse videtur. Scripsit libros tres contra Nestorianos, & Eutychianos: necnon contra fraudes Apollinaristarum; & contra Seuerum: quæ omnia extant apud Henricum Canisium tomo 4. antiquæ lectionis.

De S. Victore Capuano. 540.

SAnctus Victor Capuanus Episcopus vir sanctus, & doctus, tempore Iustiniani Imp. circa annum Dom. 545. scripsit de cyclo Paschali; teste Beda, de sex ætatibus, & de ratione temporum cap. 48. Scripsit etiam præfationem in Harmoniam Tatiani, qua ex quatuor Euangeliis vnum fecit. Sed rectè Cardin. Baronius monet, tomo secundo

Annalium ad annum Christi 174. à Victore Capuano erratum esse in nomine: Ammonij enim, non Tatiani ea Harmonia est. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2.

De S. Iusto Orgelitano.

SAnctus Iustus Orgelitanus Episcopus vixit tempore Iustiniani Imperatoris: scripsit in Cantica canticorum. Extat hoc opus in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. secundæ. Vide de hoc auctore Isidorum de Scriptor. Ecclesiast. cap. 14. & de viris Illustribus, cap. 34.

De Anastasio Synaita. 544.

ANastasius Synaita Episcopus Antiochenus vixit tempore Iustiniani Imp. vt scribit Euagrius lib. 4. hist. c. 39. scripsit multa, sed solùm extat ὁδηγὸς, idest, dux viæ, contra Acephalos, impressus Ingolstadij anno 1606. & prætereà extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. 2. Anagogicarum contemplationum in exameron libri vndecim: & de fidei dogmatibus libri quinque.

De Aratore. 545.

ARator Subdiaconus S.R.E. scripsit duos libros carminum, quibus Acta Apostolorum complexus est: eos libros Vigilio Papæ obtulit, & publicè eodem Papa annuente recitauit: extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo octauo.

De Iunilio. 545.

IVnilius Episcopus Africanus, scripsit ad Primasium item Episcopum Africanum libros duos de partibus diuinæ legis, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis 2. tomo 1. Tribuitur etiam Iunilio Commentariolus in prima capita Geneseos: sed ille non est Iunilij, sed Bedæ. citat enim sanctum Gregorium, & habetur inter opera Bedæ.

De Primasio. 545.

PRimasius Episcopus Africanus tempore Vigilij Papæ Constantinopoli fuit, cùm quinta Synodus generalis celebraretur, vt constat ex collatione secunda eiusdem Synodi: scripsit in epistolas sancti Pauli, & in Apocalypsim non contemnenda Commentaria.

De Martino Dumiensi, aliàs Bracarensi. 560.

MArtinus Dumiensis monasterij Abbas, ac deinde Ecclesiæ Bracarensis Episcopus: vixit circa annum Domini 572. nam præfuit Concilio secundo Bracarensi, quod habitum est Era, 610. idest, anno Domini 572. sed videtur anno sequente obijsse, vt notat Card. Baronius: scripsit collectionem Canonum ex Græcis Synodis, qui extant in tomis Conciliorum post secundam Synodum Bracarensem. Scripsit etiam de quatuor virtutum Cardinalium differentia, & alia, quæ extant in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. 2. meminit huius Martini S. Isidorus in catalogo Script. Eccles. cap. 22. & in lib. de viris Illustribus cap. 35.

De Procopio Gazeo. 560.

PRocopius Gazeus sophista, cuius meminit Photius in sua Bibliotheca, scripsit in octateuchum Commentaria magis ex aliorum libris, quàm ex proprio ingenio: scripsit etiam in Isaiam, quæ extant excusa Parisijs, Græcè & Latinè. dicitur etiam scripsisse in libros Regum, & Paralipomenon; quæ opera vtrùm extent, ignoro: quando vixerit, non certum est: sed posuimus eum post annum quingentesimum, quia nec sanctus Hieronymus, nec Gennadius, neque alij qui scripserunt ante annum quingentesimum, hunc auctorem nominauerunt.

De Ioanne Climaco. 560.

IOannes Climacus Monachus religiosissimus, scripsit librum triginta graduum, quibus ascenditur ad perfectionem, vnde ipse nomen Climaci inuenit. Existimant aliqui recentiores illum floruisse anno Domini 340. sed non putamus id esse verum, tum quia nemo veterum hoc dicit, neque ex ipsius libro id colligi potest; tum quia in eo libro fit mentio sancti Abbatis Sabbæ, qui tempore Iustiniani Imp. obijt anno Domini 532. vt refert Card. Baronius tom. 6. Annalium.

De sancto Dacio Mediolanensi. 560.

SAnctus Dacius Episcopus Mediolanensis vixit tempore Iustini Imp. teste sancto Gregorio lib. 3. dialog. cap. 4. & scripsit Chronicum, in cuius Chronici lib. 1. cap. 10. tradit, Canticum, [Te Deum laudamus,] compositum fuisse à sanctis Ambrosio & Augustino.

De Liberato. 560.

Liberatus Archidiaconus Carthaginensis vixit paulo post quintam Synodum, vt ex eius Breuiario intelligi potest: scripsit enim Breuiarium de causa Nestorij & Eutychetis: quod Breuiarium extat in 2. tomo Conciliorum, & cautè legendum est: siue enim ab aliquo deprauatum fuerit, siue ipse auctor non bene assecutus sit historiæ veritatem, non pauca in eo videntur esse perperam scripta.

De Venantio Fortunato. 570.

Venantius Fortunatus Episcopus Pictauiensis, floruit doctrina & sanctitate tempore Iustini iunioris, scripsit vitam sancti Hilarij, quæ extat apud Surium die 14. Ianuarij: scripsit plurima carmina sacra, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 8. edit. 2. sed in Ecclesia celebrantur maximè illa de sancta Cruce, [Vexilla Regis prodeunt:] & [Pange lingua gloriosi.]

De Euagrio. 596.

Evagrius Scholasticus scripsit historiam Ecclesiasticam libris sex, ab eo tempore in quo desijt Sozomenus vsque ad annum duodecimum Mauritij Imperatoris, id est, ad annum Domini 597.

De sancto Gregorio Turonico. 596.

Gregorius Turonensis Episcopus floruit imperante Mauritio, & sancto Gregorio Papa aliquanto senior fuit: siquidem anno septimodecimo inchoante Episcopatus Gregorij Turonici, Gregorius Papa creatus est: & anno vicesimo primo completo in Episcopatu suo Gregorius Turonicus obijt: cui superuixit Gregorius Papa annis octo. Itaque Gregorius Turonicus obijt anno Dom. 596. Gregorius autem Papa anno Dom. 604. Hæc ex Breuiario vitæ S. Gregorij Turonici, & ex vita S. Gregorij Papæ decerpta sunt. Scripsit sanctus Gregorius Turonicus,

De historia Francorum, lib.	10
De gloria Martyrum,	1
De gloria Confessorum,	2
De miraculis sancti Iuliani,	1
De miraculis sancti Martini,	4
Epitomen historiæ Francorum,	1

Alia

Alia præterea ſcripſiſſe dicitur, quæ vel non extant, vel certè ad notitiam meam non peruenerunt.

Seculum Septimum ab Anno 600.ad 700.

De ſancto Gregorio Papa.

SAnctus Gregorius Papa ſanctiſſimus, & Doctor eximius, & meritò magnus appellatus, floruit, Iuſtini, Mauritij, & Phocæ temporibus, & anno quartodecimo Pontificatus ſui, ſalutis autem 604. obijt. Scripſit

Moralis expoſitionis in Iob, lib.	38
De cura paſtorali partes tres,	1
Dialogorum cum Petro,	4
Expoſitionis in Cantica,	1
Expoſitionis in Ezechielem, homil.	22
In Euangelia, homil.	40
Expoſitionem in ſeptem pſalmos Pœnitentiales.	
In primum librum Regum, lib.	6
Epiſtolarum libros duodecim.	
Decreta nonnulla.	
Reſponſiones ad vndecim interrogationes Auſtini Epiſcopi Anglorum.	

De Heſychio, ſiue Iſychio. 601.

HEſychius, ſiue Iſychius, Epiſcopus, Hieroſolymitanus, tempore S. Gregorij vixit: nam ad eum eſt epiſtola 40. libri 9. ex regiſtro S. Gregorij. Neque alius inuenitur Epiſcopus Hieroſolymæ, qui dicatur Heſychius, vel Iſychius, ante iſtum. hic igitur ſcripſit in Leuiticum libros ſeptem, & exponit verſionem S. Hieronymi, quod eſt argumentum, auctorem hunc eſſe poſteriorem Hieronymo, & Auguſtino, & alijs veteribus: non enim cœpit verſio ſancti Hieronymi eſſe in vſu Eccleſiarum, niſi ſatis diu poſt obitum S. Hieronymi.

De S. Sophronio Epiſcopo. 630.

SAnctus Sophronius Epiſcopus Hieroſolymitanus vixit tempore Honorij Papæ primi, & Heraclij Imperatoris, & initio hæreſis Monothelitarum inſignis fuit defenſor fidei Catholicæ. Extat epiſtola ipſius ad Sergium Epiſcopum Conſtantinopolitanum in ſexta Synodo, Act. 11. Extant etiam in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 2. edit. 2.

duo sermones eius, vnus de natali Domini, alter de Angelis. Obijt anno Dom. 634. Ex Card. Baronio, tomo octauo Annalium.

De *Joanne Moscho*. 630.

IOannes Moschus, aliàs Euiratus, scripsit ad sanctum Sophronium Episcopum Hierosolymitanum, librum, qui dicitur Pratum spirituale: atque hinc fortasse factum est, vt ipsi Sophronio, à multis hic liber tribuatur. Extat in tomo septimo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ. Et quidem liber est magna ex parte vtilis, & citatur in septima Synodo.

De *Leontio*. 630.

LEontius tempore Heraclij Imperatoris vixit, & sancti Ioannis Episcopi cognomento Eleemosynarij æqualis sui admirabilem vitam literis mandauit. Obijt sanctus Ioannes anno 11. Heraclij, qui fuit annus Dom. 620. Hic liber testimonium habet à Synodo secunda Nicæna, & verè lectu dignissimus est.

De *Iona*. 630.

IOnas Anglus, siue Hibernus, tempore eiusdem Heraclij, scripsit vitam & res gestas sancti Columbani (vt est apud Bedam lib. 5. hist. gentis suæ cap. 17.) qui vt nouus quidam Apostolus Angliam, Gallias, & Italiam mirificè illustrauit. Obiit anno sexto Heraclij, qui erat annus Dom. 615. Extat hæc vita apud Surium die 21. Nouembris.

De *Antiocho Monacho*. 630.

ANtiochus Monachus vixit Heraclij tempore, & centum viginti nouem homilijs (quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. 2.) deplorauit ingentem illam calamitatem, quæ contigit anno quartodecimo Heraclij, cùm Hierusalem à Persis capta, & lignum sanctæ Crucis in Persidem asportatum fuit: quo tempore Christiani plurimi, ad nonaginta millia, Iudæis vilissimo pretio diuenditi, atque ab eis crudeliter morte necati dicuntur.

De *S. Isidoro Hispalensi*. 630.

SAnctus Isidorus Hispalensis Episcopus sedere cœpit in Episcopali sede anno 596. & anno 636. migrauit in cælum, vt ex Chronicis

Hispaniensibus intelligitur. Scripsit multa, quorum catalogum his verbis texit sanctus Hildephonsus in libro de viris illustribus.

Scripsit, inquit, opera eximia, & non pauca, id est;

Librum de genere officiorum.
Librum procemiorum.
Librum de ortu, vel obitu Patrum.
Librum commentariorum, quem Synonyma vocitauit.
Libellos duos ad Florentinam contra nequitias Iudæorum.
Librum de natura rerum ad Sisebutum Principem.
Librum differentiarum.
Librum Sententiarum.
Librum quæstionum, siue expositionis Sacramentorum.
Librum Etymologiarum, quem non compleuit.

Hæc ille. Sed in edit. Parisiensi anni 1601. adduntur isti libri:

De contemptu Mundi.
Norma viuendi.
Exhortatio ad pœnitentiam.
Lamentum pœnitentiæ, versu, & alphabéticè editum.
Oratio S. Isidori prolixa, ad peccata deflenda.
Oratio breuior contra insidias Diaboli.
Epist. ad Massonum de lapsu, & reparatione Sacerdotis.
Chronicum ab initio Mundi vsque ad annum quintum Suinthiliani Regis Gothorum.
Chronicum Gothorum.
Historia Vandalorum.
Historia Sueuorum.
De Antiocho Rege, & martyrio Machabæorum.
De Scriptoribus Ecclesiasticis.
De natiuitate Domini, Passione, Resurrectione, Regno, & Iudicio ad Florentinam sororem.
De vocatione gentium ad eandem.
Epistola ad Ludifredum de Episcopi & aliorum clericorum in Ecclesia officio.
Sententiarum, siue de summo bono libri tres.
Regula Monachorum.
De conflictu vitiorum, & virtutum.
Expositio in Cantica canticorum.
Liber de viris Illustribus,
Glossarium ex diuersis, quæ nomine Isidori Hispalensis circumferuntur, collectum.

Obseruatio.

Mirum est, vnde tot opera sancti Isidori prodierint, quorum non

meminit sanctus Hildephonsus, qui eadem ætate vixit, qua Isidorus ipse. Ideo suspicor, hæc non esse ab ipso sancto Isidoro scripta, sed ab aliquo alio superaddita. Certè liber de contemptu mundi, & Norma viuendi, decerpta sunt ex libro Synonymorũ. Item Chronicum decerptum est ex lib. 5. Etymologiarum: aut si non inde decerptum est, non est verisimile Chronicum bis ab Isidoro scriptum.

Porrò quæ dicuntur in editione Parisiensi Commentaria in Genesim, Exodum, &c. dicuntur à sancto Hildephonso, quæstiones, siue expositiones Sacramentorum, ex variis auctoribus collectæ: & qui sunt duo libri ad Florentinam sororem; de natiuitate Domini, &c. & de vocatione gentium: fortasse sunt duo illi, quorum meminit sanctus Hildephonsus, contra nequitiam Iudæorum. Et qui vocantur in editioně Parisiensi de officiis Ecclesiasticis, vocantur à sancto Hildephonso, de genere officiorum.

De sancto Eligio Episcopo. 640.

SAnctus Eligius Episcopus Nouiomensis, scripsit homilias sexdecim, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 2. edit. 2. Obiit anno 665. teste Sigeberto in Chronico: cuius vita scripta satis diligenter libris duobus à Beato Audoeno Rothomagensi præposito, extat apud Surium die 1. Decemb.

De Berengosio Abbate.

BErengosius Abbas scripsit de inuentione sanctæ Crucis libros tres: item librum de mysterio ligni Crucis: & sermones variorum argumentorum, quæ omnia extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ: quo tempore vixerit, ignoratur.

De Esaia Abbate.

ESaias Abbas, qui quo tempore vixerit, inuenire non potui, scripsit hom. 29. valde vtiles, præsertim Monachis ad perfectionem tendentibus. Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De sancto Maximo Martyre. 650.

SAnctus Maximus Monachus Constantinopolitanus, & Martyr clarissimus, vixit temporibus Honorij Papæ primi, & Heraclij Imperatoris: obiit autem sub Vitaliano Pontifice, & Constante Imperatore anno

Domin

Domini 660. Scripsit plurima, quorum catalogum refert Card. Baronius tomo 8. Annalium: nunc extat insignis disputatio habita in Africa contra Pyrrhum Monothelitam, quam Græcam & Latinam edidit idem Card. Baronius in appendice ad octauum tomum Annalium. Extat etiã in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. secundæ liber de Ecclesiastica mystagogia. Extant denique tomo 5. eiusdem Bibliothecæ sanctorum Patrum Centuriæ S. Maximi de charitate, & de Incarnatione Verbi: sed cùm translatæ sint è lingua Græca in Latinam opera hæreticorum, non multùm illis fidendum est. Solent enim hæretici in auctoribus bonis transferendis sæpe ad suos errores sententias auctorum bonorum accommodare.

De sancto Hildephonso Episcopo Toletano. 658.

SAnctus Hildephonsus Episcopus Toletanus factus est anno Domini 658. tempore Vitaliani Papę. Obiit anno Dom. 667. Scripsit insignẽ tractatum de Virginitate B. Mariæ, & alium de perpetua Virginitate, & parturitione eiusdem sanctissimæ Deiparæ, & sermones duodecim de eadem: quæ omnia extant excusa Parisiis apud Niuellium anno 1576. & inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. secundæ. Extat item liber de viris Illustribus, inter opera S. Isidori Hispalensis, sed cum titulo S. Hildephonsi: alia multa & versu & prosa scripsisse dicitur, quæ non extant. Ob singularem deuotionem erga Beatissimam Dei Matrem, & defensionem perpetuæ Virginitatis eiusdem Virginum Reginæ, meruit iste felix Antistes non solùm in terris intueri eam diuino splendore fulgentem, sed etiam ab ea donari præclara veste Sacerdotali, &, quod summo gaudio animam eius repleuit, certus reddi de veste gloriæ post beatam mortem consequenda: quæ omnia scribit Iulianus eius Diaconus, præfatione in librum S. Hildephonsi de laudibus intemeratæ Virginis Mariæ.

De sancto Iuliano Episcopo Toletano. 680.

SAnctus Iulianus Episcopus Toletanus, creatus est anno Dom. 680. & post annos decem obiit. Scripsit tres libros aduersus Iudæos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quatto edit. 2. Scripsit etiam tres libros de futuro seculo, quos Prognosticon vocauit, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. secundę. admonet autem Card. Baronius in notis ad Martyrologium, die octauo Martij, sanctum Iulianum Episcopum Toletanum non rectè vocari Iulianum Pomerium: duo enim fuerunt Pomerij, vnus Presbyter qui simpliciter dicebatur Pomerius, à Gennadio, sed ab Isidoro, & ab aliis

dicitur Iulianus Pomerius, quem Gennadius Massiliensis in Catalogo illustrium virorum, scribit, suo tempore vixisse, id est, ante annum Dom. 500. atque hic videtur esse ille, quem tam sæpe citat in suo Prognostico sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, de quo nunc agimus. Alter fuit Iulianus Pomerius Diaconus, qui præfationem addidit ad libros S. Hildephonsi, de quo paulo antè meminimus. Hic autem sanctus Iulianus viuebat Æra. 724. id est, anno Dom. 686. Sed cùm auctor huius operis in Epistola ad Regem Eruigium se Iulianum Pomerium nominet, non video, cur non ipse Iulianus Pomerius dici possit, vt sint tres Iuliani Pomerij, vnus presbyter, alter Diaconus, & tertius Episcopus.

De Anastasio Nicæno.

ANastasius Nicænus Epicopus vixit post Concilium Trullanum, quinisextum à Græcis nuncupatum, quia canones addidit Concilio quinto & sexto generali: citat enim hic auctor canonem secundũ Trullanum. Scripsit responsionem ad interrogationes de multis capitibus Ecclesiasticis. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum, tomo primo edit. secunda, vbi notæ marginales cautè legendæ, aut potiùs delendæ sunt, quia non sanam doctrinam continent.

Seculum octauum ab anno 700. ad 800.

De *S. Gregorio Iuniore.* 714.

SAnctus Gregorius Papa secundus, siue Iunior, sedere cœpit anno salutis 714. sedit annos 17. obiit anno 731. Scripsit varia opera, sed extant solùm Epistolæ doctissimæ, & multæ, quarum vna ad sanctum Germanum extat in septima Synodo Act. 4. duæ Græcè & Latinè ad Imperatorem Leonem Isauricum, extant apud Card. Baronium, tomo Annalium 9. ad annum 13. Gregorij secundi. apud eundem extant epistolæ ad Bonifacium anno vndecimo Pontificatus; & ad Carolum Martellum, ad Turingos, ad Saxones, & ad alios anno decimo Pontificatus.

De *S. Anthelmo.*

SAnctus Anthelmus, siue Adelmus, Episcopus fuit in Scotia, & anno Dom. 700. sedere cœpit, ex Beda lib. 5. hist. cap. 19. scripsit de Virginitate librum, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo tertio edit. secunda. Scripsit etiam de Paschatis die contra errores Britonum, teste Beda. Eius vita habetur apud Surium die 28. Maij.

De

De *S. Marcellino.* 717.

SAnctus Marcellinus Presbyter vir Apostolicus socius fuit S. Suiberti, primi Verdensis Episcopi, qui obiit anno Dom. 717. Sed ipse B. Marcellinus diutius multo vixit, & scripsit vitam S. Suiberti, quæ extat apud Surium die primo Martij, atque ad relationem factam ex hoc libro S. Marcellini, S. Suibertus canonizatus fuit postea à Leone III. Pontifice anno 804.

De S. Germano Constantinopolitano. 720.

SAnctus Germanus Episcopus Constantinopolitanus vixit temporibus Gregorij II. Papæ, & Leonis Isaurici Imper. hæretici. Multa propter sacras Imagines, & fecit egregiè, & pertulit fortiter; tandem nonagenarius in exilio mortuus est, anno Domini 730. Scripsit multa. Extat nunc Theoria rerum sacrarum in Bibliotheca S. Patrum tomo 6. edit. 2. Extant etiam epistolæ tres Græcè & Latinè eiusdem S. Germani in Concilio secundo Nicæno, art. 4. quarum tertia valde prolixa est: quibus epistolis præponitur epistola Gregorij Papæ II. ad Germanum. Extat apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis fragmentum Græco Latinum Orationis eiusdem de hæresibus.

De *Venerabili Beda.*

VEnerabilis Beda Presbyter Anglus floruit eodem tempore; anno siquidem Dom. 731. in viuis erat, vt ipse testatur in fine quinti libri historiæ Anglicanæ. Scripsit plurima, quæ octo tomis continentur.

Primus Tomus

Continet ea, quæ ad Grammaticam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, Musicam, & similes artes pertinent.

Secundus Tomus.

Continet librum de natura rerum.
De temporum ratione.
De sex ætatibus mundi.
De temporibus ad intelligendam supputationem.
Temporum sacræ Scripturæ.
Sententias ex Cicerone & Aristotele.
De Prouerbiis.
De substantiis Elementorum.
Philosophiæ libros quatuor.

Librum de Pascha, siue Æquinoctio.
Epistolam de diuinatione mortis, & vitæ.
Librum de Arca Noe.
Librum de linguis gentium.
Denique oracula Sibyllina.

Tertius Tomus

Continet libros quinque historiæ gentis suæ, cum Epirome.
Vitas SS. Guthberti, Felicis, Vedasti, Columbani, Attalæ, Patricij, Eustasij, Bertolfi, Arnolphi, Burgundoforæ.
Item carmen de Iustini martyrio.
Martyrologium.
De situ Hierusalem.
Interpretationem nominum Hebraicorum & Græcorum in sacris Bibliis occurrentium.
Excerpta, & collectanea.

Quartus Tomus

Continet explanationem in Pentateuchum, & libros Regum.
Item in Samuelem explanationum allegoricarum libros quatuor.
Item explanationem in Esdram, Tobiam, Iob, Prouerbia, & Cantica.
Denique de tabernaculo, & vasis, ac vestibus eius libros duos.

Quintus Tomus

Continet Commentaria in totum nouum testamentum, exceptis epistolis B. Pauli.

Sextus Tomus

Continet retractationes, & quæstiones in Acta Apostolorum.
Commentaria in omnes epistolas S. Pauli ex Augustini sententiis, & verbis excerpta.

Septimus Tomus

Continet homilias de tempore, & de sanctis plurimis.
Item librum de muliere forti.
Librum de officiis.
Scintillas siue locos communes.
Fragmenta in libros Sapientiales, & Psalterij versus.

Octauus Tomus

Continet lib. de templo Salomonis
Librum de creatione siue opere sex dierum.
Quæstiones in Octateuchum.
In quatuor libros Regum.
Quæstiones varias.
Commentaria in Psalmos.
Commentaria in Boetij librum de Trinitate.
De Verbis Christi.

Medita-

Meditationes passionis,
De remediis peccatorum.

Obseruatio prima.

Extat Indiculus operum venerabilis Bedæ ab ipsomet scriptus, vt etiam vita eiusdem vsque ad annum ætatis quinquagesimum nonum ab ipso descripta est post historiam gentis suæ. Aliqua opera postea scripsit. Vixit enim longissimam vitam: ideo mirum non est, si aliqua nunc eius nomine circunferantur, quorum ipse in Indiculo suo non meminit.

Obseruatio secunda.

Non desunt, qui à Catalogo operum venerabilis Bedæ demere velint Commentaria in epistolas S. Pauli ex Augustini verbis contexta. Sed nullus probabiliùs id fecit, quàm Card. Baronius. Siquidem tomo septimo Annalium ad annum Christi 562. refert ex Cassiodoro, Petrum quendam Abbatem Tripolitanum S. Pauli epistolas exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse, vt per os alienum sui cordis declararet arcanum: quæ ita locis singulis competenter aptauit, vt hoc magis studio B. Augustini credas esse profectum. Mirum est enim, sic alterum ex altero dilucidasse, vt nulla verborum suorum adiectione permixta, desiderium cordis proprij complesse videatur. hæc Cassiodorus. Censet igitur Card. Baronius, Commentaria illa in epistolas S. Pauli, non Bedæ esse presbyteri, sed Petri Tripolitani Abbatis. Quia verò in præfatione Bedæ in epistolas habentur hæc verba, [In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inueni, cuncta per ordinem transcribere curaui.] Respondet Card. Baronius, eam præfationem non esse Bedæ, sed alicuius, qui, vt hæc Commentaria Bedæ adscriberet, illa verba adiecit.

Ego verò quamuis à viro doctissimo, & optimo, & mihi, cùm viueret, coniunctissimo valde ægrè dissentiam: exponam tamen rationes, quæ me mouent, vt existimem ista commentaria verè esse Bedæ, & iudicium lectori relinquam.

Primùm, Præfatio illa non est quidem à Beda his commentariis adiuncta; sed tamen tota sumpta est à verbis Bedæ, quæ habentur ad finem historiæ, siue epitomes, cui subiecerat ipse Beda vitam suam, & Indiculum operum suorum, vt Card. ipse Baron. affirmat, tomo 8. Annal. ad annum Dom. 731. vbi ipsum Indiculum, qui in multis codicibus deest, ad verbum ponit, & in eo Indiculo Bedæ à Card. Baronio repræsentata sunt illa verba, [In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inueni, cuncta per ordinem transcribere curaui.] Neque eo loco Card. Baronius dicit ea verba non esse Bedæ, neque credibile est, vllum fuisse tam audacem, & temerarium, vt Indiculo Bedæ aliquid addere vellet.

Quòd si verba illa sunt Bedæ, vt verè sunt, necesse est omnino, aut Bedam esse mentitum, quod nemo diceret, aut commentaria illa verè esse Bedæ.

Deinde, si ea commentaria non sunt Bedæ, certè sequitur, vt Beda, qui tam diligenter in vtriusque testamenti libris explanandis laborauit, solum Apostolum prætermiserit, cuius epistolæ nobilissima pars scripturarum esse videntur.

Præterea quid impedit, quominus duo auctores, Petrus Abbas, & Beda Presbyter, diuersis temporibus & locis eodem studio in Paulo ex Augustini scriptis explicando desudauerint? si commentarium Petri Abbatis haberemus, & eo collato cum commentario Bedæ, vnum & idem esse videremus: tum planè fatendum esset, non esse hoc opus Bedæ adscribendum: sed cùm illud non extet, licet omnino existimare, diuersum ab isto fuisse, id est, ex diuersis Augustini sententiis verbísque conflatum.

Obseruatio tertia.

Ex vitis Sanctorum, quæ habentur tertio tomo Bedæ, quædam sunt, quæ ab ipso Beda scriptæ non sunt. Certè vita S. Patricij duobus libris comprehensa, non habetur in Indiculo, & satis constat scriptam à Probo, vt in extremo libro secundo legitur: sic etiam vitam S. Columbani non Beda, sed Ionas scripsit: & vitam S. Arnulphi Paulus Diaconus scripsit, non Beda: sic etiam inter Collectanea, & flores, quæ habentur 3. tomo, nihil fere est quod sit Bedæ ingenio dignum. Collectaneum de luminaribus Ecclesiæ habetur etiam in quarto tomo S. Hieronymi, & nec Hieronymi, nec Bedæ est. Collectaneum de quatuor generibus ligni in Cruce Domini, nihil solidi habet. Oratiuncula, vbi inuocantur tres Iacobi, & altera, vbi inuocantur Angelus Vriel, & Rumiel, longè absunt à grauitate, & scientia Bedæ; sed sicut sunt inter opera Bedæ aliqua, quæ non sunt Bedæ, ita desunt commentaria in Isaiam, Hieremiam, Danielem, & duodecim Prophetas minores, quæ in Indiculo operum Bedæ numerantur, & periisse videntur.

De S. Io. Damasceno. 731.

SAnctus Ioannes Damascenus, vir magnæ doctrinæ, & sanctitatis, æqualis fuit venerabilis Bedæ, & vnus Occidentem, alter Orientem sapientia sua illustrauit: nam tempore Gregorij II. Papæ, & Leonis Isauri Imperatoris hæretici scripsit Orationes pro defensione sacrarum imaginum aduersus prædictum Leonem, circa annum Dom. 731. sed diu postea superuixit, & multa passus est ab Imperatore Constantino Copronymo

pronymo propter fidem Catholicam. Itaque longè à veritate aberrant, qui Damascenum tempore Theodosij senioris floruisse scribunt. Scripsit multa præclara opera, atque in primis libros quatuor de fide Orthodoxa, in quibus ipse primus vniuersam Theologiam recto ordine comprehendit. Eum imitati sunt Magister sententiarum, & Doctores, qui Scholastici dicuntur. Scripsit præterea Orationes tres doctissimas & vtilissimas aduersus impugnatores sacrarum Imaginum. Scripsit etiam alia minora opuscula:

De Logica librum vnum.
De Physica, 1
De introductione dignitatum, 1
De duabus voluntatibus Christi, 1
De centum hæresibus, 1
De trisagio, 1
De altercatione Christiani, & Saraceni, 1
Historiæ Barlaam, & Iosaphat. 1
De his qui in fide dormierunt, Orationem, 1
Parallelorum, 3
De transfiguratione Christi.
De natiuitate B. Virginis, & de eiusdem Assumptione Orationes.
Aduersus Manichæos Dialogum.
Vitæ S. Stephani Iunioris, 1

Accesserunt nuper liber eiusdem Damasceni contra Acephalos, sed mutilus: & alius contra Nestorianos, apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis.

Obseruatio.

Ex his operibus nihil in dubium reuocari potest, nisi historia Barlaam: & Oratio de his qui in fide dormierunt. Historia Barlaam & Iosaphat, insignis & vtilis est. Sed quia Barlaam, dum instruit discipulum suum Iosaphat, iubet eum credere in Spiritum sanctum ex Patre & Filio procedentem: dubitatio exorta est an hoc opus esse potuerit Ioannis Damasceni, qui libro primo de fide Orthodoxa cap. 11. docet, Spiritum sanctum non procedere ex filio, sed per filium. Sed responderi potest, in historia Barlaam particulam illam, [ex filio,] videri additam ab aliquo: nam in noua editione per Billium castigata non habetur [ex filio.] Dubitatio quoque existit, an hæc narratio sit vera historia, an potiùs conficta ad erudiendos nobiles adolescentes; qualis est vita Cyri apud Xenophontem. Cæterùm veram historiam esse constat ex eo, quòd sanctus Ioannes Damascenus in fine historiæ inuocat sanctos Barlaam, &

Iosaphat, quorum res gestas scripserat, & Ecclesia Catholica in Martyrologio describtos veneratur, die 27. Nouembris, eosdem sanctos Barlaam & Iosaphat.

Oratio de his qui in fide migrauerunt, scrupulum iniecit, quia narrat Falconillam precibus primæ Martyris, & Traiani animam precibus S. Gregorij Papæ ab inferni supplicijs liberatos, quæ narrationes falsæ esse videntur, & fabulis similiores, quàm historiæ. Sed fieri potest, vt sanctus Ioannes Damascenus, quamuis alioqui doctus, & prudens, istis narrationibus facilè fidem habuerit, neque de veritate earum inuestiganda sollicitus fuerit.

De S. Bonifacio Moguntino. 740.

SAnctus Bonifacius natione Anglus Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, vixit temporibus Gregorij II. & III. & Zachariæ Pontificum Romanorum, & obiit anno 755. Scripsit epistolas multas; quæ excusæ extant anno 1605. Mogun. De eius rebus gestis, vide Card. Baronium tomo 9. Annalium, ad annum 755.

De Antonio Melissa.

ANtonius Melissa Monachus scripsit libros duos communium locorum ad virtutes sequendas, & vitia fugienda, quos ex Patribus collegit: & quoniam vltimus, quem citat, est sanctus Ioannes Damascenus, ideo hoc loco eum posuimus: cùm veram ætatem eius ignoraremus. Extant hi libri in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto editionis secundæ. Sed cautè legendi sunt, quoniam ab hæreticis Latinitate donati, & impressi sunt. Vide obseruationes Iacobi Billij additas ad epistolas Isidori Pelusiotæ: & Frontonis Ducæi notas, & Indicem expurgatorium Romæ impressum anno 1607.

De Hadriano Papa primo. 772.

HAdrianus Papa primus sedere cœpit in Apostolica sede, anno Dom. 772. Constantino Copronymo hæretico imperante, & sedit annis viginti quatuor, minùs vno mense cum dimidio, vsque ad annum Dom. 795. Vir fuit sanctus, & eruditus, & præter epistolas multas, quæ extant partim in septima Synodo Act. 2. partim inter epistolas Pontificias: scripsit insignem librum pro defensione septimæ Synodi, & responsionem ad librum missum à Carolo Rege Francorum ex Concilio Francofordiensi: qui liber Hadriani Papæ extat post septimam Synodum, in noua edi-

tione Romana Conciliorum Generalium, Græcè & Latinè impressorum anno 1612. Sciendum est autem, librum, cui respondet Hadrianus, non fuisse compositum à Carolo Rege (vt hæretici Iconoclastæ falsò affirmant,) sed esse librum continentem obiectiones aduersus septimam Synodum, quam Patres Concilij Francfordiensis arbitrati sunt celebratam fuisse sine consensu Rom. Pontificis, & erroribus multis scatere, atque ideo non recipiendam, sed reijciendam videri.

De Paulo Diacono. 774.

PAulus Diaconus Aquileiensis, à secretis erat Desiderij Regis Longobardorum, quando per Carolum Regem Francorum Desiderius captus, & Regnum ipsius euersum fuit anno Domini 774. qui deinde Monachus Cassinensis factus piè & religiosè vitam duxit, vt scribit Leo Hostiensis in Chronico Cassinensi lib. 1. cap. 17. Scripsit libros sex de gestis Longobardorum. Scripsisse etiam dicitur libros historiæ Romanæ, quos videmus adiunctos historiæ Eutropij post imperium Iouiani, vbi desiit Eutropius. Sed viri docti negant eos libros esse Pauli Diaconi. Scripsit præterea in regulam S. Benedicti, vt Leo Hostiensis testatur loco notato; & ea dicitur haberi manuscripta in monasterio Casinensi. Scripsit hymnos sacros, quorum vnus, qui incipit, [Vt queant axis resonare fibris,] ab Ecclesia frequentatur in natali S. Io. Baptistæ. Denique scripsit homilias, & alia, quæ non extant, nisi manuscripta in Bibliothecis.

De Paulino Aquileiensi. 780.

PAulinus Aquileiensis Episcopus, vir doctus & pius, tempore Caroli Magni scripsit contra Felicem & Elipandum, librum de sancta Trinitate, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2. obijt anno Dom. 802. clarus miraculis.

De Eginarto. 780.

EGinartus Cancellarius Caroli Magni scripsit eius vitam satis diligenter. Scripsit etiam historiam Francorum. Scripsit quoque de translatione sanctorum Petri & Marcellini, prosa & versu, quæ extant apud Surium tomo 7. die 2. Iunij. Tandem Monachus & Abbas relicto seculo factus est.

De Albino Alcuino. 780.

ALbinus Alcuinus Anglus Bedæ discipulus, in Gallias à Carolo Rege Francorum euocatus multa scripsit: è quibus extant:

Liber de diuinis officiis.

Epistola ad Carolum Regem.

Et altera ad Oduinum presbyterum.

Hæc, inquam, extant in codice impresso Coloniæ anno 1568. cum aliis septem auctoribus de eodem argumento.

Extant præterea in Bibliotheca SS. Patrum to. 3. edit. 2.

Quæstionum in Genesim lib.	1
In Ecclesiastem,	1
De virtutibus, & vitiis,	2
Quæstionum de Trinitate,	1
De Trinitate, libri	3
De ratione animæ Epistola ad Eulalium.	
De diuinis officiis.	1

Extant etiam epistolæ eiusdem Albini num. 67. apud Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

Sæculum nonum ab anno 800. ad 900.

De S. Nicephoro. 811.

SAnctus Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus vixit tempore Leonis Tertij Pontificis, ad quem anno Dom. 811. misit epistolam valde prolixam, quæ extat tomo 9. Annalium Card. Baronij. Scripsit etiam Chronicum, quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. secundæ. Scripsit quoque quatuor opuscula contra Iconomachos, quæ extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Tandem vir sanctissimus propter fidei confessionem in exilio obiit anno Domini 828.

De Vsuardo. 812.

VSuardus Monachus natione Gallus, Alcuini discipulus, iussu Caroli Magni Martyrologium scripsit satis accuratum, & celebre, quo multæ Ecclesiæ vsæ sunt.

De S. Ludgero. 812.

SAnctus Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis, vixit tempore Caroli Magni Imp. de quo illud insigne narratur, quòd cùm ab Imperatore vocatus semel atque iterum ire recusasset, quòd in Dei laudibus recitandis occupatus esset: & ipse apud Imperatorem se purgauit, quòd maiori domino obsequium tunc præstaret, & à pio & religioso Imperatore mirificè inde laudatus fuit. Scripsit post sanctum Marcellinum, Epistolam egregiam de vita & miraculis sancti Suiberti, quæ extat apud Surium die primo Martij. Dicitur etiam scripsisse res gestas sancti Bonifacij Episcopi, & Martyris, atque Apostoli Germaniæ.

De Aponio. 812.

APonius vir doctus scripsit in Cantica canticorum Salomonis: quod opus extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. 2. & floruisse dicitur anno Dom. 812.

De Paschasio Ratberto. 820.

PAschasius Ratbertus Abbas Corbeiensis floruit tempore Paschalis Papæ primi, & Ludouici Imperatoris. Scripsit insignem librum de corpore, & sanguine Domini, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Scripsit etiam vitam S. Adhelardi Abbatis, quæ est apud Surium die 2. Ianuarij. Scripsit quoque in Threnos Hieremiæ librum, qui editus est Coloniæ anno 1532. Hic auctor primus fuit, qui seriò & copiosè scripsit de veritate corporis, & sanguinis Domini, in Eucharistia, contra Bertramum presbyterum, qui fuit ex primis qui eam in dubium reuocarunt.

De Claudio Scoto. 820.

CLaudius Scotus vixit tempore Ludouici Pij Imperatoris, cuius expeditionis in Northmannos meminit præfatione Commentarij in Matthæum. Contigit autem ea expeditio anno secundo Ludouici, qui fuit annus Dom. 815. Fertur hic auctor scripsisse non solùm in Matthæum, sed etiam in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, lib. Iudicum, & Ruth: an autem hæc extent, ignorare me fateor.

De Iona Aurelianensi. 820.

IOnas Episcopus Aurelianensis eodem imperante Ludouico scripsit libros tres, qui extant, aduersus Claudium Episcopum Taurinensem pro defensione sacrarum Imaginum, & signi sanctæ Crucis, & peregrinationum ad loca sancta. Sed hic tamen auctor cautè legendus est, quoniam laborat eodem errore, quo Abogardus, & reliqui eius ætatis Galli, qui negabant sacris Imaginibus vllum deberi cultum religiosum: de qua re, vide Anastasium Bibliothecarium præfatione in septimam Synodum.

De S. Theodoro Studite. 820.

SAnctus Theodorus Studites, vir admirandus, & potens opere, & sermone, dimicauit pro cultu sacrarum Imaginum, & contra hæresim defendentem adulterium posse fieri licitum ex dispensatione; vsque ad exilia, carceres, & supplicia varia. Tandem miraculis clarus migrauit in cælum anno Dom. 826. vide Card. Baronium tomo 9. Annalium, vbi fusissimè de hoc sancto viro agit, & sæpè fragmenta epistolarum eius adducit. Scripsit epistolas plurimas, supra 200. vtilissimas, & doctissimas: quarum duæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. edit. secundæ. Extat etiam apud Surium die 16. Decembris vita S. Platonis Abbatis, prædecessoris S. Theodori, ab ipso sancto Theodoro Studita conscripta. Extant quoque Catecheses, & homiliæ eiusdem Theodori Studitæ editæ Antuerpiæ interpretibus partim Andrea Scotto Societatis Iesu Presbytero, partim Ioanne Diuineio Canonico. Extat denique Oratio de Cruce, eiusdem auctoris, in secundo tomo de Cruce, Iacobi Gretseri Societatis Iesu.

De Halitgario. 830.

HAlitgarius Episcopus Cameracensis, vixit tempore Ludouici Pij, & scripsit libros quinque de vitiis, & virtutibus, & ordine pœnitentium, qui extant apud Henricum Canisium tomo quinto parte secunda antiquæ lectionis.

De Amalario Fortunato. 830.

AMalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorij IV. summi Pontificis, & Ludouici Pij Imperatoris, cui libros suos dedicauit. Scripsit libros quatuor de Ecclesiasticis officijs,

Item scripsit librum de ordine antiphonarij, in quo se missum fuisse testatur à Ludouico Imperatore ad Gregorium IV. Pontificem.

De Nithardo. 830.

NIthardus Caroli Magni filius ex Bertha, scripsit libros quatuor de dissidio filiorum Ludouici Pij Imp. incipit autem ab excessu Caroli Magni, idest, ab anno Dom. 814. & perducit historiam ad annum Dom. 843. extat hæc historia cum Chronico Frodoardi, & Annalibus Francorum, excusa Parisijs anno Domini 1588.

De Freculpho Lexouiensi. 830.

FReculphus Monachus S. Benedicti, & postea Episcopus Lexouiensis, eodem Ludouico Imperatore floruit Scripsit enim ad Iudit ham Ludouici vxorem libros quinque historiæ vniuersalis ab Orbe condito vsque ad annum Domini sexcentesimum: sed ipse vixit vsque ad annum Dom. 840. in eo autem falsus fuisse inuenitur, quod scripsit tomo secundo libro quarto capitul. 20. [Gothos ab Arianis ad fidem Christianam fuisse conuersos.] Scribit enim Theodoretus lib. 4. hist. cap. vltimo, Gothos ab Vlphila Episcopo fidem Catholicam fuisse edoctos, sed postea tum ipsum Vlphilam tum eius populos ab Arianis fuisse seductos. neque enim hæretici Paganos conuertere, sed Catholicos peruertere norunt, vt scribit Tertullianus in lib. de præscriptionibus.

De Hilduino Abbate. 830.

HIlduinus Abbas S. Dionysij petente Imperatore Ludouico Pio scripsit Areopagitica, quæ extant cum epistolis præfixis Ludouici ad Hilduinum, & Hilduini ad Imperatorem. Repetiuntur hæc apud Surium tomo quinto die 9. Octobris. Sed quod in extremo libro Hilduinus scribit, passum esse sanctum Dionysium anno Domitiani 16. ingruente, & Christi 96. non caret dubitatione: nam S. Ignatius martyrium fecit anno 11. Traiani; teste sancto Hieronymo de Scriptoribus Ecclesiasticis, in Ignatio. Sanctus autem Dionysius martyrio consummatus est post sanctum Ignatium, quem nominatim citat in libro de diuinis nominibus cap. 4. citat autem ex epistola ad Romanos, quam scripsit sanctus Ignatius illo ipso anno, quo mortuus est. Notum verò est Traianum post Domitiani, & successoris eius Neruæ obitum, imperasse. Itaque necesse esse videtur, vt sanctus Dionysius non sub Domitiano, sed sub Traiano, vel Hadriano, & non anno Christi 96. sed post annum Domini centesimum obierit.

De Theodulpho Aurelianensi Episcopo. 835.

THeodulphus Abbas Floriacensis, ac deinde Episcopus Aurelianensis, tempore Ludouici Pij Imperatoris floruit laude ingenij. Scripsit enim multa, & soluta oratione, & versibus; illius est carmen, quod canitur in die Palmarum, [Gloria, laus, & honor tibi sit Rex Christe redemptor.] Multa alia carmina ipsius extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 8. edit. 2. extat etiam apud Card. Baronium tomo 9. Annalium, ad annum Dom. 835. epistola lectu digna ad clerum suum Aurelianensem.

De Rabano Episcopo Moguntino. 835.

RAbanus Maurus, natione Germanus, Abbas Fuldensis fuit tempore Ludouici Pij Imp. Episcopus Moguntinus creatus est tempore Lotharij eius filij. Obiit anno Dom. 856. tempore Ludouici iunioris Imp. vir fuit æquè doctus, ac pius. Scripsit multa & versu, & prosa. Edidit commentaria in vniuersam sacram Scripturam vtriusque testamenti. Edidit etiam libros tres de Institutione Clericorum, qui extant cum aliis multis similis argumenti impressi Coloniæ anno 1568. Sed præter cætera, scripsit in flore ætatis suæ opus admirandum soluta & ligata oratione de laudibus sanctæ Crucis ad Gregorium quartum Papam anno Dom. 843. quod mortuo Gregorio misit ad Sergium successorem. Extat hoc opus editum studio Iacobi Vvimphelingij anno 1501. inter opera Rabani, & Commentarium in Threnos, quod ab aliquibus tribuitur sancto Hieronymo; sed verè Rabani est, non Hieronymi, vt diximus suprà.

De Strabo Fuldensi. 840.

STrabus Fuldensis Monachus Rabani discipulus, ex Magistri operibus decerpens explicationes scripturarum, composuit glossam, quæ dicitur ordinaria, in scripturas vtriusque testamenti, quæ postea aucta & ornata à posterioribus fuit.

De sancto Eulogio Martyre. 850.

SAnctus Eulogius Martyr, & Episcopus electus Toletanæ Ecclesiæ, vixit tempore persecutionis Saracenorum, qui Cordubæ sedem Regni constituerant: incidit autem ea persecutio, in qua multi gloriosi martyres compendio mortis sacræ vitam æternam possederunt, in

annos

annos Dom. 850. & 851 Sanctus igitur Eulogius occasione persecutionis scripsit memoriale martyrum, vbi tribus libris descripsit martyria Cordubensium martyrum.

Item Apologeticum pro martyribus.

Item epistolas aliquot.

Item documentum siue exhortationem ad martyrium; siue documentum martyriale.

Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo nono edit. 2. Tandem & ipse sanctus Eulogius martyr occubuit anno Dom. 859. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum.

De *Haymone Halberstatensi.* 850.

HAymo Episcopus Halberstatensis, discipulus quondam Alcuini plurima dicitur scripsisse in omnes scripturæ diuinæ libros. Sed vtrùm omnia extent, ignoro.

Extant Commentaria in Psalmos.

Item in epistolas omnes sancti Pauli.

Item in Prophetas omnes, & Cantica canticorum.

Item in Apocalypsim.

Item in Euangelia homiliarum tomi duo.

Item de Christianarum rerum memoria libri tres.

Obiit anno Dom. 853. ex Annalibus Card. Baronij ad hunc annum. Alij aliter scribunt.

De Angelomo. 850.

ANgelomus Monachus Gallus floruit Lotharij Imperatoris tempore. Scripsit in quatuor libros Regum, & in Cantica canticorum, ex antiquis Patribus explicationem.

Porrò præfatione in Cantica laudat Imperatorem Lotharium Angelomus, quòd Imperio dimisso Monachus factus sit, & in Monasterio obierit.

D*e Christiano* Druthmaro.

CHristianus Druthmarus Monachus Gallus scripsit commentaria in Euangelium sancti Matthæi, quod extat impressum anno 1530.

De *Vvalafrido Strabone.* 849.

VValafridus Strabo à vitio oculorum sic appellatus, Abbas Augiæ, scripsit de rebus Ecclesiasticis librum satis vtilem, qui extat cum

aliis similibus libris vnà impressis Coloniæ anno Dom. 1568. & postea Romæ anno 1590. Scripsit etiam duos libros de sanctis, Gallo Abbate, & Othmaro, qui extant apud Surium die 16. Octobris & die 16. Nouembris. Claruit tẽpore Ludouici Pij Imp. & obiisse dicitur anno Dom. 849.

De Simeone Metaphraste. 850.

SImeon Metaphrastes floruit paulo ante annum Dom. 859. siquidem Psellus, qui hoc anno viuebat, orationem habuisse dicitur in funere Simeonis Metaphrastæ. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum. Scripsit vitas Sanctorum per singulos menses, quas habemus Latinitate donatas in tomis Aloysij Lipomani, & ex parte apud Surium, de vitis Sanctorum. Illud autem est obseruandum, à Metaphraste scriptas fuisse historias de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt: addit enim Metaphrastes multa colloquia, siue dialogos Martyrum cum persecutoribus, aliquas etiam conuersiones astantium Paganorum in tanto numero, vt incredibiles videantur: denique miracula plurima, & maxima in euersione templorum, & Idolorum, & in occisione persecutorum, quorum nulla est mentio apud veteres historicos. Illud quoque obseruandum est, aliquas historias Sanctorum videri additas à posterioribus, & non omnes esse auctoris eiusdem. Inueniuntur enim vitæ aliquæ Sanctorum, qui post obitum Metaphrastæ vixerunt, quod etiam notauit Card. Baronius tom. 10. Annalium, ad annum 859.

De Nicolao Papa primo. 858.

NIcolaus Papa primus sedere cœpit in Apostolica sede anno Dom. 858. & sedit annos decem. Vir fuit, sanctitate & doctrina, necnon magni animi constantia & virtute præditus. Scripsit epistolas plurimas, quæ extant seorsim ab aliis Pontificiis epistolis in vno magno volumine simul excusæ, quarum præcipua est ad Michaelem Imperatorem, quam ab ipso Pontifice compositam fuisse testatur Anastasius Bibliothecarius in eius vita: & quoniam stilus est idem omnium epistolarum, colligi potest, omnium esse auctorem eundem Nicolaum, non autem qui ei à secretis erant.

De Photio Episcopo Constantinopolitano. 858.

PHotius Episcopus Constantinopolitanus tempore Nicolai Pontificis, & Michaelis Imp. vixit: fuit homo magnæ eruditionis, sed maioris nequitiæ. Scripsit Nomocanonem, qui extat cum interpretatione Balsamonis.

monis. Scripsit etiam ingentem Bibliothecam, quæ etiam extat. Vide de eius ambitione, ob quam corrupit epistolas Pontificum Romanorum, & finxit Synodos, tomum 3. Conciliorum generalium Græcè & Latinè Romæ excusorum: necnon Card. Baronij tomum 10. Annalium.

De Niceta Dauid. 858.

Nicetas cognomento Dauid vixit iisdem temporibus, quibus Photius, & fideliter scripsit vitam S. Ignatij Episcopi Constantinopolitani, & simul etiam descripsit vitia Photij, qui sanctum Ignatium mirè vexauit. Extat liber Nicetæ de vita sancti Ignatij Græcè & Latinè Romæ excusus cum octaua Synodo generali.

De Anastasio Bibliothecario & Abbate. 858.

Anastasius Bibliothecarius, & Abbas Romanus, vir doctus Græcè & Latinè, hoc ipso tempore floruit. Scripsit vitas Pontificum Romanorum à sancto Petro vsque ad Nicolaum primum: vertit in Latinam linguam Concilium septimum generale: & scripsit Latinè Cōcilium generale octauum, cui ipse interfuit. Vertit etiam in Latinum sermonem vitam sancti Ioannis Eleemosynarij.

De Hincmaro Remensi. 860.

Hincmarus Episcopus Remensis, vixit tempore Nicolai primi Pontificis, ad quem scripsit, & à quo sæpe literas accepit: & randem obiit anno Dom. 882. cùm sedisset annis triginta septem, teste Frodoardo in historia Remensi. Scripsit epistolam Paræneticam ad Carolum Crassum: item aliā de bono regimine ad filios Ludouici iunioris Imperatoris, quarum meminit Frodoardus in eius vita. Extant Epistolæ Hincmari excusæ Moguntiæ anno 1602. Scripsit quoque vitam S. Remigij Episcopi Remensis, quæ extat apud Surium die 13. Ianuarij: scripsit etiam encomium eiusdem sancti Remigij, quod extat apud Surium die prima Octobris.

De Ioanne Diacono. 873.

Ioannes Diaconus vixit tempore Ioannis Papæ octaui, cui vitam S. Gregorij dedicauit, id est, anno Dom. 873. hoc enim anno sedere cœpit Ioannes octauus. Scripsit hic auctor libros quatuor de vita sancti Gregorij Papæ primi, in quibus res eius gestas accuratissimè prosecutus est.

De Aimoino. 873.

AImoinus Monachus Gallus multa scripsisse dicitur, sed nunc extat sola(quod ego sciam)historia de rebus gestis Francorum,quam perducit à primo Rege Pharamundo vsque ad obitum Ludouici Pij Caroli Magni filij,& annum Dom.840.

Reliqua vsque ad annum Dom. 1165. ab aliquo alio addita esse videntur.

Ipse enim initio sui operis quatuor tantùm libros se scripturum promisit,& quatuor libris comprehendit res gestas Francorum,vsque ad vltima tempora Ludouici Pij. Sed in fine libri quarti dicit, se quintum librum scribere velle de primordiis Ludouici, quæ nimis breuiter perstrinxerat in libro quarto:& in ipso quinto libro cap.17.dicit,se interpretatum Ludouico, quid protenderet dirus Cometes:qui tunc apparuerat: & duobus sequentibus capitibus declarat finem vitæ Ludouici, quæ contigit Christi anno 840.atque ibi existimamus esse finem historiæ Aimoinj.neque vllo modo credibile est eum superuixisse ad annum Domini millesimum centesimum sexagesimum quintum,ad quem extenditur eius historia:quare quod dicitur cap.28. contra octauam Synodum,& venerationem Imaginum,non videtur Aimoino tribuendum,sed illi,qui historiam eius continuauit.

De Adone Viennensi. 879.

ADo Episcopus Viennensis scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum ab Orbe condito vsque ad annum Dom.879.

De Remigio Antisiodorensi. 890.

REmigius Antisiodorensis Monachus floruisse videtur circa annum Dom. 890.Siquidem Fulco Remensis Episcopus, qui hoc tempore sedebat,ad scholas instaurandas Magistrum Remigium Antisiodorensem Remos aduocauit,vt Frodoardus in eius vita testatur.Fuit hic Remigius vir ea ætate doctissimus habitus. Scripsit Commentaria in Psalmos, ex Patribus Ambrosio & Augustino multa decerpens.

Scripsit etiam in duodecim Prophetas.

Scripsit quoque de diuinis officiis: quæ omnia opera impressa extant.

Scripsit etiam expositionem Missæ, quæ habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6.edit. 2. Scripsit de aliis multis argumentis,quæ,vtrùm extent,ignoro.

De Ambrosio Ansberto. 890.

AMbrosius Ansbertus Monachus eodem tempore floruit. Scripsit autem in Apocalypsim, in Psalmos, & in Cantica canticorum. Dicitur etiam scripsisse de cupiditate, & epistolas ad diuersos.

Seculum Decimum ab Anno 900. ad 1000.

De Leone Sapiente Imp.

LEo VII. huius nominis Imperator non sine causa Sapiens dictus est. Scripsit enim epistolam insignem ad Regem Saracenorum de Christianæ fidei veritate, & Saracenorum impietate, vbi disertis verbis Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere affirmat. Extat hæc epistola in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. Extant etiam in Bibliotheca Vaticana orationes huius Imperatoris plurimæ, quarum titulos, & vnam integram refert Card. Baronius tomo 10. Annalium, ad annum Dom. 911. quo anno hic Imperator obiit. Extant hæ orationes Latinè redditæ, & Ingolstadij excusæ. Refert quoque Iacobus Gretserus Societatis Iesu Theologus tomo 1. de Cruce, Orationem alteram eiusdem Leonis de Cruce. Itaque illustrauit hic Imperator hoc seculum, alioqui valde obscurum.

De Idiota. 902.

IDiota quidam nomine suo suppresso circa hoc tempus scripsit egregium librum contemplationum, & alterum de humilitate: qui extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 5. edit. 2.

De Marco Eremita. 906.

MArcus Eremita hoc eodem tempore vixit, quippe, qui Leonem VI. Imperatorem saucium curauit, & decennium vitæ illi prædixit, vt Zonaras, & alij Græci historici narrant. Scripsit multa opuscula Theologica, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 5. edit. 2. Sed ea opera ita scatent erroribus contra fidem, vt suspicari cogar, vel ab hæreticis nostri temporis conficta, aut valde deprauata fuisse: neque alia de causa huius auctoris memini, nisi vt admonerem cautissimè esse legendum: non enim desunt alij auctores pij, qui sine tali periculo legi possunt.

De Rheginone Abbate. 908.

REgino Abbas Prumiensis ad initium anni nongentesimi floruisse videtur. Scripsit enim libros duos Chronicorum ab aduentu Domini vsque ad annum eiusdem Domini nongentesimum octauum, vt ipse testatur initio sui operis. Sed continuauit aliquis alius anonymus vsque ad annum 967. Dicitur etiam scripsisse de disciplina Christiana libros duos, quos extare non puto.

De Radulpho Flauiacensi. 910.

RAdulphus Flauiacensis Monachus floruit anno Dom. 910. Scripsit in Leuiticum libros viginti, qui excusi sunt Coloniæ anno 1536. Scripsit etiam in epistolas S. Pauli libros 14. pro numero epistolarum.

De Luitprando Ticinensi. 946.

LVitprandus Ticinensis Diaconus, & postea Cremonensis Episcopus, vir fuit multæ auctoritatis ob eruditionem & prudentiam. Functus est legatione nomine Berengarij Imperatoris ad Constantinum Imp. Græcum, anno Dom. 946. cuius legationis ipse meminit: & extat historia huius legationis apud Henricum Canisium tomo 6. antiquæ lectionis. Scripsit historiarum libros sex de rebus gestis in Europa suo tempore. Sed Card. Baronius tomo 10. Annalium ad annum Dom. 963. non sine causa suspicatur, à capite sexto sexti libri historiam non esse Luitprandi, sed alicuius anonymi auctoris: id enim vidimus etiam in Rheginone, & in aliis, vt ab aliquo alio continuentur, & extendantur.

De Vvitichindo. 946.

VVitichindus Monachus Corbeiensis eiusdem temporis auctor scripsit libros tres de rebus Saxonicis, vbi res gestas Othonum Imperatorum describit.

De Stephano Eduensi. 950.

STephanus Eduensis Episcopus scripsit de Sacramento altaris, & iis, quæ ad illud pertinent. Quod opus extat in tomo sexto Bibliothecæ S. Patrum edit. secundæ: dicitur autem floruisse anno Dom. 950.

De Frodoardo. 960.

FRodoardus Abbas Remensis scripsit Chronicum Remense ab anno Dom. nongentesimo decimonono vsque ad annum nongentesimum sexagesimum sextum: quo anno creditur obiisse. Extat cum aliis Scriptoribus rerum Gallicanarum ex Bibliotheca P. Pithœi Parisiis anno 1588. excusum.

De Mose Barcepha.

MOses Barcepha Episcopus Syrus, qui dicitur floruisse hoc seculo, scripsit librum de paradiso in partes duas diuisum, qui extat in primo tomo Bibliothecæ S. Patrum, edit. secundæ. est autem hic liber cautè legendus, quia non pauca affirmat contra veram Theologiam.

Seculum vndecimum ab anno 1000. ad 1100.

De S. Fulberto Carnotensi.

SAnctus Fulbertus Episcopus Carnotensis ad initium huius seculi floruit. Obiit autem anno 1028. teste Card. Baronio in Annalibus tomo 11. ad hunc annum.

Scripsit epistolas multas ad diuersos, quarum pleraſque ponit idem Card. tomo vndecimo. Extat etiam vna ad Adeodatum de Sacramento Eucharistiæ adiuncta libro Paschasij Corbeiensis. Scripsit quoque librum de officiorum Ecclesiasticorum varietate, quem inuenies in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. edit. secundæ. Extant epistolæ, & alia opera eius, impressa Parisiis in octauo anno 1680.

De S. Burchardo Vormaciensi. 1010.

SAnctus Burchardus Episcopus Vormaciensis eodem tempore vixit, & anno 1026. Obiit sanctè, & religiosè, vt semper vixerat. Scripsit viginti libros decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac S. Patribus.

De Bernone. 1014.

BErno Abbas Augiensis vixit eodem tempore. Ipse enim in libro de rebus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. testatur, se interfuisse

fuisse coronationi Henrici primi Imp. quæ facta est à Benedicto Papa octauo anno.1014. Fuit vir doctus, & scripsit vitam S. Vdalrici Episcopi Augustani, quæ extat apud Surium die 4. Iulij. Scripsit etiam de officio Missæ, siue de rebus ad Missam pertinentibus: qui liber extat cum cæteris eiusdem argumenti impressus Coloniæ, & Romæ: & tomo 6. Bibliothecæ S. Patrum, edit. 2. ex quo etiam libro cap. 2. discimus, hoc primùm tempore cœpisse in Romana Ecclesia cani ad Missam Symbolum fidei. Scripsit multas epistolas, & alia opera, quæ vtrùm extent, ignoro.

De Glabro Rodulpho. 1040.

GLaber Rodulphus Monachus scripsit historias sui temporis libris quinque, satis accuratè. vbi tamen dicit Conradum Regem obiisse anno Dom. 1041. videtur Scriptorum vitio positum esse, pro anno vndequadragesimo, id est, tricesimo nono; vt habent alij historici, ac præsertim Hermannus Contractus. Floruit circa annum Dom. 1040.

De Hermanno Contracto. 1050.

HErmannus Contractus, à membrorum ferè omnium contractione, & debilitate, sic appellatus, filius fuit nobilissimi cuiusdam Comitis, & Monachus Augiensis valde pius. Scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum, quod perduxit vsque ad annum Domini 1052. Sed continuatum fuit à Bertoldo vsque ad annum 1065. Scripsisse præterea dicitur Antiphonam, [Salue Regina,] & [Alma Redemptoris:] necnon sequentiam illam de Spiritu sancto, Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium, &c.] Scripsit alia permulta ad musicam, & Astrolabium spectantia. Vide Chronicum Hermanni auctius apud Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De S. Leone nono Pontifice. 1050.

SAnctus Leo Papa IX. ex Episcopo Tullensi sedere cœpit in Apostolica Sede anno Domini 1049. & sedit annis sex. Itaque obiit anno Domini 1054. scripsit insignem epistolam ad Michaelem Episcopum Constantinopolitanum contra Græcorum errores; quam Sigebertus librum appellat. Scripsit etiam & ad Constantinum Monomachum Imperatorem Græcorum, & ad alios multos, quæ extant inter Epistolas Summorum Pontificum, & seorsim apud Card. Baronium tomo vndecimo Annalium: & præter epistolas extant etiam homiliæ, & sermones impressi Louanij anno Domini 1565. & Coloniæ anno 1568.

De Humberto Cardinali. 1054.

HVmbertus Cardinalis Episcopus Syluæ candidæ à Leone nono Pontifice Romam ex Tullensi Ecclesia adductus fuit, & ab eo Legatus Constantinopolim missus, cùm esset Græcè & Latinè doctissimus, scripsit librum contra Græcos de azymo, in forma dialogi. Scripsit & alterum de ieiunio Sabbati contra Nicetam pectoratum Græcum: qui duo libri extant apud Card. Baronium in appendice vndecimi tomi Annalium; sed apud Henricum Canisium tomo sexto antiquæ lectionis, habentur etiam epistolæ Archiepiscopi Constantinopolitani, & Nicetæ, quibus Humbertus respondet. Scriptus est autem prior liber (vt initio dicitur) anno Domini 1054.

De Petro Damiani. 1060.

PEtrus Damiani, sic à parentis sui Damiani nomine vocatus, nobilis Rauennas, Monachus fuit Ord. sancti Benedicti, ac deinde S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis. Vixit temporibus Gregorij sexti, & successorum eius vsque ad Gregorium septimum, ad quos omnes epistolas dedit. Vir fuit valde sanctus, & deuotus, & præcipuè pœnitentiæ, & austeræ vitæ amator ardentissimus: erat tamen interim non infacetus, nec ludendi, ac falsè carpendi artem ignorabat, vt intelligi potest ex versibus ad Alexandrum Papam, & ad Hildebrandum Cardinalem, quos refert Cardin. Baronius in Annalibus ad annum Domini 1061. Obiit in Apostolica Legatione anno Domini 1072. Scripsit epistolas plurimas, & sermones permultos; quæ duo opera typis nuper mandauit Romæ Donnus Constantinus Caetanus Ord. sancti Benedicti Monachus. Scripsit etiam opuscula non pauca, quæ inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo tertio, editionis secundæ. Scripsit etiam vitam sancti Odilonis Abbatis, quæ extat apud Surium primo die Ianuarij: & vitam sancti Romualdi apud eundem Surium die 19. Iunij, & sancti Dominici Loricati apud eundem Surium die 14. Octobris.

Obseruatio prima.

In epistola ad Dominicum cap. 5. narrantur quædam leuiora de animabus defunctorum, quæ die Dominico refrigerium pœnarum videntur habere; & in figura auicularum de lacu Auerni exire cernuntur: quæ fabulis fortasse similiora sunt, quam historiæ.

Obseruatio secunda.

In epistola ad Firminum Episcopum liberiùs quàm par esset, videtur auctor reprehendere sanctum Leonem nonum propter bellum contra Northmannos: neque enim illicitum est Summo Pontifici armis defendere Ciuitates in quas dominium temporale habet: de qua re vide tomum vndecimum Card. Baronij ad annum Domini 1053.

Obseruatio tertia.

In epistola ad Henricum Rauennæ Episcopum, quæ epistola dicitur etiam liber gratissimus, cap. 4. scribit auctor, Christum anno 30. in baptismo factum esse Sacerdotem: & cap. 16. scribit Liberium Papam fuisse hæreticum, & seditiosum; quæ falsa sunt: Christus enim in conceptione habuit omnem gratiam, & dignitatem: & Liberius hæreticus non fuit, vt ostendi in lib. 4. de Pontifice, cap. 9.

De Sancto Gregorio Papa VII. 1050.

SAnctus Gregorius floruit tempore Leonis IX. cœpit autem sedere in Apostolica Sede anno 1073. & non solùm doctrina, & prudentia, sed etiam sanctitate & miraculis gloriosus fuit: Dedit ad varios ingentem numerum epistolarum, quarum aliquam partem non ingenio, vel manu secretariorum, sed à se propriè compositas & scriptas ipse testatur.

De Lanfranco, & Adelmanno. 1059.

LAnfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, vir sanctus & doctus, in Concilio Romano sub Nicolao secundo Pontifice anno 1059. disputauit cum Berengario hæresiarcha, eúmque ita conuicit, vt Berengarius librum suum in ignem iniecerit. Sed eo ad vomitum redeunte, scripsit idem Lanfrancus insignem librum de veritate corporis Domini in Eucharistia: qui liber extat, & seorsim excusus, & in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. editione secunda. Dicitur etiam idem Lanfrancus scripsisse in psalmos Dauid, & in epistolas sancti Pauli.

Eodem tempore Adelmannus Episcopus Brixiensis, qui aliquando Berengario Diacono Andegauensi comes fuerat, & condiscipulus sub disciplina sancti Falberti Carnotensis Episcopi, scripsit epistolam valde eruditam ad Berengarium de veritate corporis Domini in sacrosancta Eucharistia, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. editionis secundæ.

De *Guitmundo Episcopo Auersano.* 1070.

GVitmundus Episcopus Auersanus vixit Gregorio vij. summo Pontifice, vt ipse testatur initio primi libri de Eucharistia. Scripsit libros tres de corpore, & sanguine Domini in Eucharistiæ Sacramento: Nec solùm veritatem confirmauit, sed etiam argumenta contraria doctè solidéq. destruxit. Scripsit etiam confessionem de sancta Trinitate, Christi humanitate, & corporis Domini veritate: quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo sexto, editione secunda, & etiam seorsim cum Lanfranci & Algeri libris excusa. Vnum est, in quo Guitmundus reprehendi solet, quòd libro 2. timuerit concedere, species Sacramentales verè posse corrumpi, & putrefieri, quæ potuisset admittere, sine vlla iniuria corporis Dominici fieri.

De *Georgio Cedreno.* 1070.

GEorgius Cedrenus historicus Græcus scripsit compendium historiarum ab Orbe condito vsque ad annum Domini 1057. quod opus extat Græcè & Latinè.

De *Ioanne Curopalate.* 1070.

IOannes Curopalates scripsit historiam ab anno Domini 811. vsque ad annum 1081. extat cum varijs Cassiodori, excusus Venetiis anno 1570.

De *Theophylacto.* 1071.

THeophylactus Archiepiscopus Bulgarorum vixit tempore Alexandri Papæ secundi, & Romani Diogenis Imperatoris circa annum Domini 1071. vt Card. Baronius demonstrat ex epistolis ipsius Theophylacti. Scripsit in Prophetas minores, Oseam, Ionam, Nahum, & Habacuc. Scripsit in quatuor Euangelia, & in omnes epistolas sancti Pauli, in quibus Commentariis in Euangelia, & in epistolas, ita Chrysostomum secutus est, vt Chrysostomi abbreuiator dici possit.

Porrò schismaticum fuisse Theophylactum intelligi potest ex Commentario in cap. 3. Ioannis, vbi Latinos reprehendit, quòd credant Spiritum sanctum à Filió etiam procedere.

De sancto Anselmo Lucensi. 1077.

Sanctus Anselmus Mantuanus, Episcopus Lucensis ab Alexandro secundo creatus, ac deinde, cùm in Monasterium se abdidisset, à Gregorio septimo ad Episcopatum reuocatus sanctitate & miraculis clarus obiit anno Domini 1086.

Scripsit libros duos ex Patrum sententiis, pro Gregorij vij. decreto, & rebus gestis contra Henricum Imperatorem, & contra Guibertum Antipapam, qui extant apud Henricum Canisium tomo 6. antiquæ lectionis.

Scripsit quoque in lamentationes Hieremiæ, & in Psalmos aliquot explicationem: quæ duo posteriora opera vtrùm extent, ignoro: post obitum innumeris miraculis floruit: vide Annales Card. Baronij ad annum 1086. tomo 11.

De sancto Anselmo Cantuariensi. 1081.

Sanctus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus factus est anno Domini 1093. tempore Vrbani secundi Pontificis & Henrici tertij, aliàs, quarti Imperatoris. Vir fuit natione Italus, professione Monachus, ingenio acerrimo, & sanctitate admirāda cum maxima prudentia, & humilitate coniuncta, discipulus, & successor Lanfranci, de quo paulo antè diximus. eius vita ab Edinero fideliter conscripta apud Surium extat die 21. Aprilis: obiit feliciter anno ætatis 76. salutis 1109. nisi sit error in notis, & scribendum sit 1106. vixit enim annos tredecim in Episcopatu, & creatus fuerat Episcopus anno Domini 1093. quæ omnia ex ipso Edinero constant. Scripsit multa opera, sed multo plura ei falsò attribuuntur. Adscribam hîc primùm ea quæ Edinerus familiaris eius annotauit, & ipso ordine quo ab Anselmo scripta fuisse narrat Edinerus.

Primò igitur scripsit libros tres.

De veritate,	1
De libero arbitrio,	1
De casu Diaboli,	1

Deinde scripsit alios tres.

Monologij, librum	1
De Grammatica,	1
Prosologij,	1

Scripsit paulo pòst responsionem ad quendam reprehensorem suum, præmissa ipsa reprehensione. Hi libri inscribuntur, [Pro insipiente, &, Contra insipientem:] atque hæc opera antequam Archiepiscopus fieret, composuit. Deinde Archiepiscopus factus scripsit librum vnum

de Incar

de Incarnatione Verbi, quem Vrbano Papæ obtulit, quique illi gratissimus fuit.

Scripsit deinde apud Capuam in Italia librum, quem in Anglia inchoauerat, qui inscribitur, [Cur Deus homo.] Postea Lugduni in Gallia scripsit duos libros.

De conceptu Virginali,& peccato originis,lib. 1
De meditatione redemptionis humanæ, 1

Non procul à fine vitæ scripsit in Anglia,

De concordia pręscientiæ,prædestinationis, & gratiæ Dei cum libero arbitrio.

Et cùm moreretur, dixit optare se adhuc modicum temporis, vt quæstionem obscurissimam de origine animæ, quam cœperat, absoluerer: sed hoc tempus datum ei non est, vt maius bonum ei in æternitate daretur.

Scripsit denique multas epistolas tum ante Archiepiscopatum, tum postea,quarum duodecim extant. Hæc omnia opera extant sæpius excusa,excepto vltimo, & de his nulla quæstio fieri debet. Nunc subijciam opera, quæ feruntur sub nomine sancti Anselmi, tribus tomis distincta.

In primo Tomo:

Commentaria in Matthæum, & lectiones siue explanationes in varia loca Euangeliorum.

In secundo Tomo sunt:

Commentaria in Epistolas sancti Pauli.
Commentaria in Cantica,& in Apocalypsim.

In tertio Tomo sunt:

Opuscula,& Epistolæ: & quidem opuscula præter ea, quæ ex Edinero posuimus,hæc sunt.

De processione Spiritus sancti,lib. 1
De fermentato,& azymo, 1
De diuersitate Sacramentorum, 1
De similitudinibus, 1
De voluntate Dei, 1
De miseria hominis, 1
De mensuratione Crucis, 1
Meditationum libellus vnus, 1
De vestimentis,membris,& actibus Deo tributis, 1
De Passione Domini Dialogus, 1
Speculum Euangelici sermonis, siue stimulus amoris, 1

Homilia de Assumptione in illud, Intrauit Iesus, 1
De excellentia B.V.Mariæ, 1
De Imagine mundi, 2

Obseruatio prima.

De Commentario in Matthæum, & lectionibus in varia loca Euangeliorum, ambigo an sint sancti Anselmi: non enim credibile est, ab Edinero potuisse omitti, qui tam minutè opuscula numerauit. Ad hæc, in editione Parisiensi anni 1544. in qua dicuntur esse omnia opera sancti Anselmi; Commentarius in Matthæum non inuenitur. Nihil tamen definio, sed suspicionem meam aperio.

Obseruatio secunda.

Commentaria in Epistolas sancti Pauli in editione Parisiensi anni 1544. tribuuntur Heruæo non Anselmo: & videtur ista inscriptio verior. Primò, quia hoc opus tam prolixum & magnum ab Edinero non numeratur inter opera sancti Anselmi. Secundò, quia Heruæi habet vetus inscriptio. Tertiò, quia ista Commentaria contexta sunt ex aliorum explanationibus, & sæpe leuiora sunt, quàm esse soleant scripta sancti Anselmi.

Commentaria in Cantica & in Apocalypsim, tribui solent Anselmo Laudunensi, sed facilè fieri potuit, vt propter nominis similitudinem opera vnius sint attributa alteri, præsertim cùm Edinerus horum Commentariorum non meminerit.

Obseruatio tertia.

Ex opusculis, quæ in Edinero non inueniuntur apertis verbis, videntur admittenda vt germana sancti Anselmi, opera, illa tria quæ sunt contra Græcos, videlicet, De processione Spiritus sancti, De azymo, & fermentato, & de diuersitate Sacramentorum. Scribit enim Edinerus lib. 2. sanctum Anselmum iussu Vrbani Papæ in Concilio Barensi disputasse cum Græcis, eosque apertissimè conuicisse: & credibile est eas disputationes ab eodem Anselmo literis fuisse mandatas. adde, quòd opusculum de azymo, & alterum de diuersitate Sacramentorum, habent stilum Anselmi, & præfixam epistolam Anselmi ad Valramum Episcopum, vt ex initio librorum constat, & in priore libro fit mentio libri de processione Spiritus sancti ab eodem Anselmo conscripti.

Item opusculum, quod inscribitur, stimulus amoris, videtur esse illud

de quo Edinerus in princ. lib. dicit Ansel. scripsisse precationes suas ad Deum: hoc enim opusculum nihil aliud continet, nisi pias precationes ad Deum per omnes articulos vitæ, & Passionis Christi.

Eodem pertinet libellus meditationum, qui solas preces continet.

Opusculum de vestimentis, & membris, & actibus Deo tributis, prætterquam quòd non habetur apud Edinerum, habetur inter Libros sancti Hieronymi, & sancti Augustini, sub alio titulo, sed neque illorum Patrum est, vt suprà diximus. Inter opera sancti Hieronymi inscribitur, de his quæ Deo in Scripturis attribuuntur. In operibus verò sancti Augustini inscribitur, de essentia diuinitatis.

Dialogus de Passione Domini non est sancti Anselmi, sed alicuius indocti hominis, qui multa inepta, & aliqua falsa scribit: & ipsum Anselmum, vocat Beatum Anselmum: quem titulum ipse sibi nunquam tribuisset.

Homilia de Assumptione B. Virginis extat etiam inter Homilias ab Alcuino collectas: Alcuinus autem præcessit Anselmum ferè trecentis annis.

Opusculum de excellentia B. Virginis non videtur Anselmi, non solùm quia eius non meminit Edinerus, sed etiam quia non habet stilum, neque grauitatem Anselmi.

Opusculum de similitudinibus, non est Anselmi, sed alicuius discipuli eius: nam in vltimis capitibus vocat Anselmum Patrem suum, & multa narrat de eius verbis & factis.

Opusculum de Imagine mundi tribui solet Honorio Incluso, & continet multa fabulosa, & inepta, indigna quæ tribuantur Anselmo.

Opusculum de voluntate Dei breuissimum est, & nihil habet Anselmi ingenio dignum.

Opusculum de commensuratione Crucis, ambigo cuius sit, cùm eius non meminerit Edinerus.

Obseruatio quarta.

Sixtus Senensis in sua Bibliotheca tribuit sancto Anselmo explicationem in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices: sed vnde hoc habeat, diuinare non possum, cùm tanta opera Edinerum latuerint.

De Anselmo Laudunensi. 1077.

ANselmus Laudunensis Scholasticus sancti Anselmi Cantuariensis æqualis, aut paulo iunior, scripsit glossam interlinearem, quæ extat cum glossa ordinaria, & Lyrani. Eidem (vt paulo antè diximus)

tribuuntur Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim, quæ habentur inter opera sancti Anselmi.

De Bertoldo Constantiensi. 1077.

BErtoldus Constantiensis, historicus fidelissimus, & pius, continuauit Chronicum Hermanni Contracti vsque ad annum 1065. & pręterea scripsit historiam, siue Chronologiam rerum gestarum sui temporis vsq; ad annum Domini 1100. quo tempore putatur etiam obijsse.

De Micrologo. 1077.

MIcrologus, quem aliqui Ioannem Micrologum nominant, scripsit librum de Ecclesiasticis obseruationibus, qui extat cum alijs similibus Coloniæ, & Romæ excusis: vixit autem tempore Gregorij vij. & Anselmi Episcopi Lucensis: nam cap. 17. sui operis dicit, Anselmum Lucensem Episcopum obseruasse in Missa celebranda ritum quendam Gregorij vij. & sibi atque alijs obseruandum commendasse. & cap. 14. dicit, suo tempore Gregorium vij. in Sede Apostolica sedisse.

De Oecumenio, & Olympiodoro.

OEcumenius, & Olympiodorus Græci scriptores, scripserunt catenas ex antiquis Patribus: ille in Acta Apostolorum, & Epistolas S. Pauli; iste in Iob: quo tempore floruerint, non omnino constat; alij enim collocant eos inter annum 800. & 900. alij post annum millesimum. Scripsit præterea Olympiodorus Commentarium in Ecclesiastem, quod extat in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, editione secunda. Extat in eodem primo tomo catena quædam in Epistolam ad Romanos sub nomine Theoduli Presbyteri Cælesyriæ. Sed Theodulus ille multo antiquior est ipso Oecumenio, qui in hac catena citatur; imò ista catena ex Oecumenio videtur tota excerpta, & quasi compendium esse catenæ Oecumenij in epistolam ad Romanos.

Porrò Theodulus presbyter Cælesyriæ obijt sub Zenone Imperatore, teste Gennadio de viris Illustribus.

De Lamberto Schafnaburgensi. 1077.

LAmbertus Schafnaburgensis insignis, & verax historicus, præsertim cùm de contentione inter Gregorium VII. Papam, & Henricum tertium Imperatorem agit. Scripsit historiam Germanicam, & incipit ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 1077. Sed continuauit Monachus

nachus quidam Erphesphordensis, cuius nomen proprium ignoratur, vsque ad annum Dom.1472.

De Ingulpho Anglo. 1077.

INgulphus Abbas in Anglia viuebat anno Dom. 1050. vt ipse testatur in fine historiæ suæ: sed superuixit vsque ad annum Dom.1100. Scripsit historiam Monasteriorum Angliæ, quæ amplissima erant, sed attingit multa, quæ ad res gestas Regum Angliæ pertinent. Incipit ab anno Dom. 664. & desinit anno Dom. 1067. quo Rex Vuillelmus primus regnare cœpit. Extat hic auctor cum aliis, qui de rebus Anglicanis scripserunt.

De Mariano Scoto. 1083.

MArianus Scotus Monachus Fuldensis scripsit libros tres Chronicorum ab initio mundi vsque ad annum Dom.1083. Sed primus liber caret principio: describit historiam vniuersalem satis diligenter. Continuauit eius historiam Dodechinus Abbas S. Dysibodi vsque ad annum Dom.1200.

De B.Brunone. 1088.

BBruno Cartusianorum institutor, Coloniensis, vir doctissimus habitus est, vt testantur multa encomia sapientiæ ipsius apud Surium die sexto Octobris. Vixit tempore Vrbani secundi Pontificis, à quo Romam vocatus fuit ex Cartusia. Obiit autem anno Dom. 1101. ex vita eius apud Surium. Scripsit multa, quæ extant impressa Parisiis apud Iodocum Ascensium: præcipua esse videntur Commentaria in Psalmos, & Commentaria in epistolas S.Pauli.

De Iuone. 1088.

IVo Carnotensis Episcopus vixit tempore Vrbani secundi, ad quem extant epistolæ: sed superuixit vsque ad annum 1114. Scripsit volumen decretorum. Scripsit etiam de diuinis & Ecclesiasticis officiis, & præcipuis festis diebus sermones viginti vnum, qui extant excusi Coloniæ cum aliis similibus libris. Scripsit quoque librum de corpore Domini; quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. Scripsit denique epistolas multas ad varios, quarum nonnullas refert Card. Baronius tomo 11.& 12. Annalium. Fertur etiam sub Iuonis nomine Panormia, seu potiùs Pannomia: sed ea Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone

composita,sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte desumpta: est enim Pannomia quasi compendium decreti Iuonis.& ideo mirum videri non debet, quòd libro 8. multa sint decreta ex Innocentio secundo Papa,& ex historia Sigeberti,qui fuerunt Iuone posteriores.

De Samuele Marochiano. 1090.

SAmuel Marochianus ex Iudæo Christianus scripsit vtilissimam epistolam,siue librum de aduentu Messiæ, & de iis, quæ Iudæi moderni negant, & ob quæ in Iudaismo obstinatè perseuerant. Scripsit autem,vt ipse testatur, post mille annos ab vltima euersione Ierosolymæ sub Tito Imp.id est,post annos mille septuaginta duos à natali Domini. Extat hic liber in tomo 4.Bibliothecæ sanctorum Patrum,edit. secundæ, & etiam seorsim excusus inuenitur.

Seculum duodecimum ab anno 1100.ad 1200.

De Leone Ostiensi. 1101.

LEo Marsicanus Episcopus Ostiensis factus à Paschali secundo,sub eodem obiit ad initium anni 1110. Scripsit Chronicum Monasterij Cassinensis à sancto Benedicto vsque ad Desiderium Abbatem, qui fuit postea Victor Papa tertius. In quo Chronico non pauca attinguntur ad historiam Ecclesiasticam illorum temporum valde vtilia.

De Zacharia Chrysopolitano. 1101.

ZAcharias Episcopus Chrysopoleos vixit tempore Paschalis secundi Pontificis ad initium anni 1101.& scripsit in quatuor Euangelia quatuor libros Commentariorum.

De Sigeberto Historico. 1101.

SIgebertus Monachus Gemblacensis vixit tempore Gregorij septimi Pontificis,& obiit tempore Paschalis secundi circa annum Dom.1112. Scripsit chronologiam, quæ extat cum aliis historicorum Germanorum libris ab anno Dom.381.vsque ad annum 1111. continuauit Sigebertum Robertus de Monte vsque ad annum Dom.1210.

Porrò Sigebertus in sua Chronologia iniquior fuit Gregorio septimo ob studium erga Imperatorem: qua de causa non pauca mentitus est, & præsertim cùm narrat obitum ipsius Gregorij.

Scri-

Scripſit prætereà duos libros de viris Illuſtribus, inter quos ſe ipſe poſuit, & opuſcula ſua diligētiſſimè numerauit. Inter quæ opuſcula vnū inuenitur contra Epiſtolam Gregorij ſeptimi ad Epiſcopum Metenſem, & alterum contra epiſtolam Paſchalis ſecundi, quæ opuſcula meritò ab Eccleſia catholica interdicta fuerunt.

Scripſit quoque, vt ipſe teſtatur, librum contra eos qui calumniantur Miſſas coniugatorum Preſbyterorum. qui liber periiſſe videtur, & iure: indignus enim erat, qui lucem aſpiceret. Neque enim Gregorius ſeptimus, in cuius odium liber ille ſcriptus erat, reprehenderat Miſſas coniugatorum Preſbyterorum, ſed miſſas concubinariorum Preſbyterorum: neque vetuerat Gregorius, Miſſas eiuſmodi concubinariorum audiri, quòd exiſtimaret illas non eſſe veras Miſſas; ſed quòd iudicaret concubinarios indignos eſſe, qui Miſſam celebrarent, & qui à fidelibus populis frequentarentur. Quòd autem liber ille Sigeberti in defenſionem concubinariorum Sacerdotum, ſcriptus eſſet contra Gregorij Papæ edictum; perſpicuum eſt ex ipſa eius chronologia ad annum Dom.1074. vbi dicit, à Gregorio ſeptimo prohibitos fuiſſe vxoratos Sacerdotes diuina officia celebrare, nouo exemplo, & inconſiderato, &c. Sed in defenſionem Gregorij Papæ contra calumnias Sigeberti, ſcripſit ſanctus Anſelmus in epiſtola ad Gulielmum Abbatem, quæ eſt numero octaua, vbi ſic ait, [De Preſbyteris, inquit, qui ſe apertè reproba libidinis conuerſatione Deo reprobabiles exhibent, omnino tenendum eſt quod Apoſtolica prouidentia Eccleſiaſtico iuſtoque rigore conſtituit. Nempe nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter adſtent, vbi pertinaciter aperta & impudenti libidine fœtentes, Dei & ſanctorum prohibitionem contemnendo, ſacris altaribus deſeruiunt, imò non deſeruiunt, ſed quantum ad ipſos, commaculant: non quo quis ea, quæ tractant, contemnenda, ſed tractantes execrandos exiſtimet: vt quæ Dei & Angelorum præſentia non reuerentur, vel hominum deteſtatione repulſi, ſacra contaminare deſiſtant.]

De Gofrido Vindocinenſi. 1101.

GOfridus Abbas Vindocinenſis, & Cardinalis tit. S. Priſcæ ab Vrbano ſecundo creatus vixit vſque ad extrema tempora Innocentij ſecundi, vt conſtat ex epiſtola Innocentij ad ipſum. Scripſit epiſtolarum libros quinque, Opuſcula quindecim, & ſermones duodecim: quæ omnia extant excuſa Pariſiis anno 1610. Opera Iacobi Sirmundi è ſocietate Ieſu.

De Euthymio Zigabeno. 1118.

EVthymius Zigabenus Monachus vixit tempore Alexij Comneni Imperatoris, vt ipſe teſtatur initio Panopliæ.

Scripsit Panopliam aduersus omnes hæreses,& parte secunda tit. 23. describit errores Basilij auctoris Bogomilum, quem Alexius Imperator comburi iussit in equestri theatro.

Scripsit etiam Commentaria in omnes Psalmos,& in quatuor Euangelia. Falluntur, qui hunc auctorem floruisse scribunt anno Dom. 440. vel 1180. floruit verò anno 1118. quo Alexius Imperator obiit.

De Ioanne Zonara. 1118.

IOannes Zonaras Monachus Græcus scripsit libros tres Annalium, quibus complexus est historiam vniuersalem ab orbe condito vsque ad exitum Alexij Comneni Imperatoris Græcorum, qui obiit anno Dom. 1118.

Scripsit etiam Commentaria in Nomocanonem Photij.

De Ruperto Tuitiensi. 1119.

RVpertus Abbas Tuitiensis vixit tempore Paschalis secundi Pontificis,& Henrici IV. dicti V. Imperatoris circa annum Domini millesimum centesimum vndecimum: hunc enim annum ipse notat lib. 8. de diuinis officiis cap. 4. Scripsit multa opera, quorum catalogum ipse ponit in epistola dedicatoria ad Cunonem Episcopum Retisponensem, cui dedicat libros de diuinis officiis.

Opera eius hæc sunt:

De diuinis officiis, lib.	12
In Iob Commentariolum abbreuiatum,	10
In Ioannem Euangelistam,	14
De operibus sanctæ Trinitatis,	42
In Apocalypsim,	12
In duodecim Prophetas minores,	30
De victoria Verbi,	13
De gloria & honore filij hominis secundùm Euangelium Matthæi,	8
De glorioso Rege Dauid ex libris Regum,	11
In Cantica Canticorum,	7

Obseruatio prima.

Libri de officiis diuinis olim carebant nomine auctoris; nam, vt testatur Thomas Valdensis lib. de Sacrament. c. 47. 65. & 93. extabat suo tempore liber, siue opus de diuinis officiis, ex quo Io. Vviclef hæresiarcha mirificè triumphabat, & Catholicos vexabat, nunc sancti Ambrosij, nunc

nunc S. Isidori, nunc S Fulgentij nomine eum librum venditans. Itaque Catholici diu libri eius auctorem quærentes suspicati sunt, auctorem fuisse quendam Valramum, ad quem scripsit S. Anselmus librum de azymo: hinc postea Dominicus à Soto, Claudius Sanctius, Gulielmus Alanus Cardinalis, & alij, auctorem erroris de impanatione fecerunt Valramum. Sed tenera opus illud de diuinis officiis à Vviclefo citatum, non est Valrami, qui nihil eiusmodi vsquam scripsisse legitur, sed Ruperti Tuitiensis Abbatis, de quo nunc agimus: siquidem initium illius operis, quod à Vviclefo citabatur apud Valdensem, erat, [Ea quæ per anni circulum :] & hoc ipsum est initium librorum Ruperti de officiis diuinis. Deinde omnia, quæ citabat Vviclefus ex auctore de diuinis officiis, inueniuntur ad verbum in lib. 2. de officiis diuinis cap. 2. & cap. 9. apud Rupertum. Præterea errores istius libri, inueniuntur etiam in libris Ruperti in Exodum, & in Ioannem, vt planè constet eundem esse auctorem omnium istorum librorum. Denique Algerus lib. 1. de Sacramento Eucharistiæ cap. 6. dicit tempore suo exortam nouam hæresim, & absurdissimam de impanatione. Atqui Rupertus vixit eodem seculo, quo Algerus, & erat Algero paulo senior: & hic ipse error, quem Algerus notat, habetur in secundo lib. cap. 2. & cap. 9. de officiis diuinis apud Rupertum. Atque hæc videtur esse causa, vt opera Ruperti Tuitiensis alioqui non mala, nec indocta, iacuerint sine luce & honore in tenebris obliuionis, annis circiter quadringentis: nam nostro primùm tempore cœperunt lucem aspicere.

Obseruatio secunda.

Error Ruperti in eo situs est, quòd existimauit, non conuerti panem in corpus Christi dum conficitur Eucharistia, sed assumi à Verbo Diuino, quemadmodum assumpta est humanitas. Id perspicuum est ex libro sexto in Ioannem, vbi Rupertus dicit, [Verbum factum esse hominem, non destruendo, sed assumendo humanitatem: & eodem modo in Eucharistia idem verbum fieri panem non destruendo, sed assumendo panem,] & similia habet lib. 2. in Exodum cap. 10. sed clarissimè lib. 2. de officiis diuinis cap. 2. cùm sic ait, [Nec duo corpora dicuntur, aut sunt, hoc quod de Altari, & illud quod acceptum est de vtero Virginis: quia videlicet vnum idémque Verbum, vnus idémque Deus sursum est in carne, hic in pane:] & cap. 9. sic inquit, [Verbum Patris carni, & sanguini, quem de vtero Virginis assumpserat, & pani ac vino, quòd de altari assumpsit, medium interueniens, vnum sacrificium efficit. quod cùm in ora fidelium Sacerdos distribuit, panis & vinum absumitur, & transit: partus autem Virginis cum vnito sibi Verbo Patris & in cælo, & in hominibus integer permanet, & inconsumptus:] hæc ille. vbi cùm dicit,

permanere

permanere in cælo, & hominibus partum Virginis Verbo Patris vnitum; intelligit, permanere in hominibus per fidem, non re ipsa: statim enim subiungit, [Sed in illum in quo fides non est, præter visibiles species panis & vini, nihil de sacrificio peruenit.] hæc ille. Hunc errorem explicuimus, & refutauimus lib. 3. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 11. & 15.

De Algero Scholastico. 1130.

Algerus Scholasticus Leodiensis, ac postea Monachus Cluniacensis floruit circa annum Domini 1130. Scripsit varia opuscula de gratia, & libero arbitrio, & de Misericordia, & iustitia. Sed præcipuum eius opus est de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, quod tribus libris comprehensum valde laudatur à venerabili Petro Cluniacensi, qui initio libri de sacrificio dicit, Lanfrancum scripsisse de Sacramento Eucharistiæ, bene, planè, perfectè: Guitmundum, meliùs, pleniùs, perfectiùs; Algerum, optimè, plenissimè, perfectissimè. Sed tamen obseruandum est, hunc Algerum lib. 2. cap. 1. non rectè scripsisse species Sacramentales non posse corrumpi, vel rodi à muribus, &c. quod etiam notauimus in Guitmundo, à quo id videtur Algerus accepisse. sic etiam cap. 8. perperam citauit Algerus S. Augustinum, cùm ait, [Vnde, vt ait Augustinus, nec caro sine sanguine, nec sanguis sine carne ritè communicatur.] Hæc enim non sunt Augustini, sed Paschasij in libro de corpore Domini, cap. 14. Denique cap. 10. videtur Algerus velle, esse de iure diuino, vt sacrificium Missæ celebretur in azymo: quod non est verum, alioquin Ecclesia non toleraret eos, qui celebrant in fermentato. Hæc notare volui, non vt imminuam gloriam Algeri, qui magno zelo veritatem sua ætate defendit: sed ne lector offendiculum incurrat in legendo opere isto, alioqui valde bono, cùm sit commune mortalibus aliquando labi. Extat hoc opus Algeri impressum Louanij cum Paschasio, Lanfranco & Guitmundo, nec non cum iisdem in Bibliotheca S. Patrum tomo sexto, edit. 2.

De Hildeberto Turonensi. 1125.

Hildebertus Archiepiscopus Turonensis vixit tempore Honorij secundi Pontificis, ad quem epistolam scripsit. Honorius autem sedere cœpit anno Domini 1125.

Scripsit Sermones, Epistolas, & Carmina sacra, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. edit. 2. ad eum vna extat Epistola S. Bernardi, qua eum hortatur, vt Innocentium II. vt verum Pontificem agnoscat, & veneretur.

De

De S. Bernardo. an. 1130.

Sanctus Bernardus Abbas Clareuallensis, vir planè Apostolicus, & non minùs gloria miraculorum, quàm sapientiæ splendore illustris, floruit maximè tempore Innocentij II. Pontificis anno Dom. 1130. sed obiit anno 1153. ætatis suæ 63. Scripsit multa opera, sed multa etiam illi tribuuntur, quæ eius non sunt. Opera, quæ sine dubio S. Bernardum habent auctorem, illa sunt, quæ numerantur à Gofrido eius discipulo, & alumno lib. 3. vitæ ipsius cap. vltimo: vitam enim S. Bernardi primus scripsit eo viuente Gulielmus Abbas S. Theodorici, vnico libro comprehensam: deinde adiecit secundum librum Bernardus Abbas bonæ Vallis: tres vltimos addidit Gofridus Monachus Clareuallensis.

Opera S. Bernardi indubitata ex Gofrido Monacho.

Homiliæ in laudem Virginis Matris, siue super, Missus est Angelus,	4
De gradibus humilitatis,	1
De diligendo Deo,	1
Apologeticus ad Gulielmum Abbatem,	1
De præcepto, & dispensatione,	1
Exhortatorius ad milites templi,	1
De gratia, & libero arbitrio,	1
De Consideratione ad Eugenium,	5
In Cantica, sermones,	86
Epistolæ ad diuersos,	351
Vita S. Malachiæ Episcopi Hiberniæ.	

Opera S. Bernardi secundi ordinis, quæ habentur etiam pro indubitatis.

De Aduentu Domini serm.	7
De Vigilia natalis Domini,	6
De natali Domini,	6
De Circuncisione,	3
De Epiphania,	4
De Dominica prima post Epiphaniam,	2
De Conuersione S. Pauli,	2

Ordo

Ordo tertius operum dubiorum.

Ad fratres de monte Dei.
Meditationes.
De interiori domo.
De ordine vitæ.
De ſcala Clauſtralium.
Formula honeſtæ vitæ.
Speculum Monachorum.
Sermones varij.
Liber de conſcientia.
Deſcriptio Claræ vallis.
Lamentatio Virginis Mariæ.
Doctrina ſancti Bernardi.
Homilia de exeuntibus in Emmaus.
De amore Dei.
De natura,& dignitate Diuini amoris.
Sermo de Paſſione Domini.
Tractatus de Paſſione Domini.
Rhetorica ſancti Bernardi.
De modo bene viuendi ad ſororem ſuam.
De Conſcientia.
Sermones de diuerſis argumentis, 15
Super Salue Regina.
Epiſtola ad quendam,qua docetur,quid à nobis requirat Deus.
De oneribus ſermones, 11

Obſeruatio prima.

Inter opera ſecundi ordinis eſt ſermo de natiuitate B. Mariæ, qui non eſt,vt multi exiſtimant, de natiuitate ex ſancta Anna matre ſua in hunc mundum; ſed de natiuitate per dormitionem mortis, in cælum. quo modo dicuntur natalitia aliorum omnium Sanctorum. Id ex contextu facilè poteſt intelligi, hæc enim ſunt prima verba, [Fœcundæ Virginis amplectitur cælum præſentiam,terra memoriam veneratur,]&c.

In eodem ordine eſt ſermo breuiſſimus de Beata Virgine poſt ſermonem quintum de Aſſumptione; ſed ille ex ſermonibus paruis eſt ſecundus, & inde huc ſine cauſa tranſlatus: & fortaſſe non eſt ſancti Bernardi,cùm auctor eius ſermonis dicat, ſe carere virginitate, & ex primo libro, cap. 3. vitæ ſancti Bernardi,probabiliter colligatur, eum virginem ſſuie.

In eodem ordine inuenitur lib. Sentent. S. Bernardi, de quo libro ambigo, an sit scriptus ab ipso S. Bernardo, an ab aliquo alio, qui collegerit eas sententias ex scriptis & Sermonibus eiusdem sancti viri: video enim in iis sententiis quædam vocabula barbara, vt guerram, pro bello, & res alias leuiores, quàm vt decere videantur sanctum Bernardum: sed nihil definio.

Obseruatio secunda.

In tertio ordine in quo dubia opera continentur: aliqua sunt, quæ manifestè sancti Bernardi non sunt, sed tamen grauia, & vtilia sunt: alia habent suos auctores, qui in titulis prænotantur: alia sunt inepta, & indigna, quæ tanto viro attribuantur: alia denique tam proximè accedunt ad spiritum & stilum sancti Bernardi, vt eius fœtus iudicari possint. Ac vt dicam de singulis quod sentio:

Sermo, seu liber de vita solitaria ad fratres de monte Dei, non habet stilum, sed habet spiritum sancti Bernardi, & dignissimus est, qui legatur.

Meditationum capita sexdecim, similia sunt libro superiori: non habent stilum, neque eruditionem sancti Bernardi, sed habent pietatem, & deuotionem, & vtiliter legi possunt.

Tractatus de interiori domo, non est malus, sed ad superiores duos non pertingit.

Tractatus de ordine vitæ, siue de doctrina puerorum, similis est superiori.

Scala claustralium, siue de modo orandi, non habet stilum sancti Bernardi, sed alioqui insignis libellus est, & lectu dignus.

Formula vitæ, cum annexo documento, & speculum Monachorum, vtilissima continent documenta, ac Religiosis viris planè necessaria, quamuis à stilo sancti Bernardi longè absint.

Sermones de Natali Domini, qui ordine succedunt, non sunt B. Bernardi, neque eruditi: siquidem in primo sermone auctor laudat Abbatem Claræuallensem, id est, sanctum Bernardum; proinde non est ipse S. Bernardus sermonis auctor. Idem ipse auctor dicit; nocte Natalis Domini corruisse templum pacis Romæ, quod æternũ futurum sperabatur. At nascente Domino nondum templum illud ædificari cœptum erat. denique stilus turgidus est, sed vocabulis barbaris non caret.

Idem de aliis sermonibus eiusdem auctoris iudicium fieri potest.

Inter sermones est vnus de Villico iniquitatis, cui præmittitur epistola Bernardi ad Matthæum Episcopum Albanensem, cui sermo ille transmittitur. & quidem sermo stilum sancti Bernardi non habet, sed alioqui eruditam explicationem continet. Itaque vel sanctus Bernardus

solitam

solitam suam eloquentiam in hoc sermone neglexit, vel alius Bernardus est, qui sermonem illum conscripsit.

Liber de conscientia pius & vtilis est, quamuis sancti Bernardi esse non videatur.

Descriptio Claræ Vallis non est sancti Bernardi, sed alicuius, qui eam bene nouerat.

Lamentatio B. Virginis indigna est, quæ sancto Bernardo tribuatur, quippe, quæ ineptias, & falsa nonnulla continet.

Sermo de duobus discipulis euntibus in Emmaus, insignis est, sed S. Bernardi stilum non habet.

Liber de amore Dei stilum potius sancti Augustini, quàm sancti Bernardi habere videtur; qui enim librum illum composuit, imitari voluit sanctum Augustinum in libris Confessionum cum Deo colloquentem.

Liber de natura, & dignitate amoris diuini, subtilis & obscurus est, nec cuius sit affirmare possum.

Sermones duo de Passione Domini, quorum prior incipit, [Iesum Nazarenum,] & posterior longè prolixior, [Ego sum vitis vera,] docti sunt, & vtiles; sed non videntur sancti Bernardi, si è stilo iudicium fiat.

De Rythmis, hoc solùm dicere possum, illum qui incipit; [Iesu dulcis memoria,] longè præstare cæteris omnibus.

Liber de modo bene viuendi, qui scriptus dicitur à sancto Bernardo ad sororem suam; vtilissima documenta continet; sed neque stilum habet sancti Bernardi, neque ad sororem eius scribi potuit: hic enim liber ad sororem Virginem, & cum Virginibus in monasterio degentem scribitur, vt perspicuum est ex cap. 21. Sanctus autem Bernardus vnicam habuit sororem, eámque primò coniugatam, deinde sanctimonialem. Vide lib. 1. vitæ sancti Bernardi cap. 1. & 6.

Liber de conscientia, de gradibus humilitatis, sermones de Cœna Domini, & cætera vsque ad finem secundi tomi, non solùm longè distant à stilo sancti Bernardi, sed etiam verisimile non est de iisdem argumentis toties sanctum Bernardum disseruisse.

De Petro Cluniacensi, 1130.

PEtrus venerabilis Abbas Cluniacensis sancti Bernardi æqualis fuit, vt epistolæ testantur, vltro citroque missæ. Fuit nobilis Aquitanus, ac primò miles, deinde monachus. Scripsit libros duos de miraculis sui temporis.

Scripsit librum, per formam epistolæ, aduersus errores Petri de Bruis, in quo egregiè tractat,

De baptismo paruulorum.

De auctoritate libri Actorum Apostolorum.

De auctoritate epistolæ B. Pauli.
De auctoritate Ecclesiæ.
De auctoritate veteris Testamenti.
Iterum de baptismo paruulorum.
De Basilicis, templis, & aris.
De veneratione sanctæ Crucis.
De sacrificio Missæ, & veritate transsubstantiationis.
De suffragiis defunctorum.
De laudibus Dei in canticis, & musicis instrumentis.

Scripsit quoque libros multos epistolarum ad diuersos, quarum nonnullas refert Card. Baronius tomo 12. Annalium.

Addit Trithemius, eum scripsisse de conuersatione Eremitica. Sed hunc librum non vidi, neque vtrùm extet, scio.

De Hugone de sancto Victore. 1130.

HVgo de sancto Victore, natione Saxo, professione Monachus, dignitate Abbas sancti Victoris, æqualis fuit sancti Bernardi, vt ex epistola sancti Bernardi ad hunc ipsum Hugonem constat. Scripsit multa, quæ tribus tomis comprehenduntur in editione Veneta, anni 1588.

Primi tomi hæc sunt:

De scripturis, & scriptoribus sacris prænotationes.
Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Iudices, libros Regum, Psalmos aliquot.
In Ecclesiastem homiliæ 19.
Annotationes elucidatoriæ in Threnos, in Ioelem, & Abdiam.
Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum testamentum vetus, exceptis Prophetis, & libris Sapientialibus.
Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Euang.
Annotationes literales, & quæstiones in epistolas S. Pauli.
Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Secundi Tomi hæc sunt:

Institutiones in decalogum.
Expositio in Regulam sancti Augustini.
De Institutione nouitiorum.
De Claustro animæ.
De anima libri quatuor.
De medicina animæ.
De arrha animæ.
De laude charitatis.
De modo orandi.
De fructu carnis, & spiritus.

De nuptiis

De nuptijs carnalibus & spiritualibus libri duo.
De vanitate mundi libri quatuor.
De meditatione libellus.
De Arcæ mysticæ descriptione.
De Arca Noë libri quatuor.
Sermones centum de varijs argumentis.
Sermo de Assumptione B. Mariæ.

Tertij tomi hæc sunt:

Didascalici libri septem, quorum vltimus de Trinitate disserit: reliqui sex ad artes liberales pertinent.
De potestate, & voluntate Dei, libellus.
De quadruplici voluntate in Christo, libellus.
De sapientia animæ Christi, libellus.
De vnione corporis & spiritus, libellus.
De Verbi Dei efficacia, libellus.
Apologia de Verbo Incarnato.
De Verbo Incarnato disputationes tres.
De perpetua Virginitate B. Mariæ.
Miscellaneorum secundi codicis, libri quinque.
De filia Iephte tractatus.
Speculum de mysterijs Ecclesiæ.
De ceremonijs, Sacramentis, & officijs Ecclesiasticis lib. 3.
De canone mystici libaminis, libellus.
Dialogus de Sacramentis legis naturalis, & scriptæ.
Summa sententiarũ septem tractatibus cõprehensa, quorũ est
Primus de Fide, Spe, & Charitate, de Trinitate, & Incarnatione.
Secundus de creatione, & statu angelicæ naturæ.
Tertius de creatione, & statu humanæ naturæ.
Quartus de Sacramentis in genere, & præceptis diuinis.
Quintus de Sacramento Baptismi.
Sextus de Sacramento Confirmationis, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ vnctionis.
Septimus de Sacramento coniugij.
De Sacramentis Christianæ fidei libri duo.

Obseruatio.

Non pauca sunt in operibus Hugonis, quæ non videntur germana eius opera; sed quoniam auctor editionis Venetæ suis locis hæc annotauit, & mihi non licuit per angustias temporis omnia excutere, remitto lectores ad notas, quæ in ipsis operibus extant. Hoc solum addam, extare apud Card. Baronium insignem epistolam Hugonis ad Ioannem

Archiepiscopum Hispalensem apostatam à fide, tomo 12. ad annum Dom. 1136.

De Richardo de sancto Victore. 1130.

Richardus de sancto Victore, natione Scotus, Monachus Ordinis Canonicorum regularium, Hugonis tempore claruit, & in eodem monasterio sancti Victoris sanctissimè vixit. Fuit quoque sancti Bernardi amicissimus, vt ex libris ad eum scriptis perspicuum est. Eius opera duobus tomis continentur.

Primi tomi opera:

De exterminatione mali, & promotione boni tract. 1
De statu interioris hominis, 3
De eruditione interioris hominis libri 3
Beniamin minor, idest, de præparatione ad contemplationem.
Beniamin maior, idest, de gratia contemplationis libri 5
Allegoriæ tabernaculi fœderis, 1
De Trinitate, 6
De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad sanctum Bernardum, 1
De Incarnatione Verbi, ad eundem, 1
De Emanuele libri 2
Exceptionum, 4
De potestate ligandi & soluendi tract. 1
De contemplatione plagarum in fine mundi, 1
De Iudiciaria potestate in finali iudicio, 1
De spiritu blasphemiæ, 1
De gradibus charitatis, 1
De quatuor gradibus violentæ charitatis, 1
De gemino Paschate, 1
In die Paschæ sermo, 1
Declaratio difficultatum Scripturæ Sanctæ, ad sanctum Bernardum, 1
Quomodo Spiritus sanctus sit amor Patris, & Filij, 1
De differentia peccati mortalis, & venialis, 1
De superexcellenti Baptismo Christi, 1
De missione Spiritus sancti sermo, 1
De comparatione Christi ad florem, & B. M. ad virgam, 1
Quomodo Christus ponitur in signum populorum, 1

De differentia sacrificij Dauid, & Abrahæ, 1
De differentia sacrificij Abrahæ, & B. Mariæ. 1

Opera tomi secundi:

Explanatio difficultatum ex tabernaculo fœderis.
De templo Salomonis ad literam.
De concordia temporum in libros Regum.
Explanatio variorum locorum in Psalmis.
Explanatio libri Cantici canticorum.
De visione Ezechielis.
De templo Ezechielis.
Decisio dubiorum in Apostolo.
In Apocalypsim Ioannis libri septem.

Obseruatio.

Hæc omnia opera, vno excepto, quod inscribitur, Exceptionum libri quatuor, videntur mihi docta, & pia, & dignissima ingenio acutissimo Riccardi, neque scio de eis ab vllo esse dubitatum, an sint legitima Riccardi opera. De libris exceptionum nonnihil ambigo, an sint eiusdem auctoris, non quòd non sint libri illi eruditione varia pleni, sed quòd quædam contineant, quæ non videntur à Riccardo scribi potuisse. Libro primo cap. 24. sic loquitur, [Inuentores Theologiæ fuerunt apud Græcos Linus, apud Latinos Varro, & nostris temporibus Ioannes Scotus.] At cur Ioannes Scotus inuentor Theologiæ? cur non magis Moses, aut Athanasius, aut Augustinus, aut Ioannes Damascenus? Deinde non sunt noti Ioannes Scoti nisi duo, vnus trecentis annis ante Riccardum, alter centum & amplius annis post Riccardum: quis igitur ille est, de quo hîc dicitur, [Et nostris temporibus Ioannes Scotus?] Eodem capite dicit hic auctor, inuentorem Rhetoricæ fuisse Demosthenem. Id quod est manifestè falsum: Demosthenes enim insignis orator fuit, sed ante illum fuerunt alij, vt Isocrates, Pericles, & alij; & cum ipso claruit Æschines: & eodem tempore floruit Aristoteles, qui de Rhetorica egregiè scripsit. In tertio libro cap. 7. scribit de Insulis, & Scotiam suam tantùm nominat. Et cap. 8. describit ciuitates celebres totius mundi, & Luteriam Parisiorum, vbi ipse degebat, ne nominat quidem, vt neque Londinum, neque Cantuariam, neque Edimburgum, neque alias Britanniæ vel Scotiæ Ciuitates. In quarto libro numerat Pontifices Hebræorum, & omittit Aaron, Eleazarum, Phinees, & nonnullos alios inter præcipuos.

De Vvillelmo Malmesberiensi. 1130.

VVillelmus, seu Gulielmus. Monachus Anglus, dictus Bibliothecarius, & Malmesberiensis, vixit eodem tempore, quo prædicti quatuor scriptores. Scripsit libros quinque de rebus gestis Regum Anglorum, vsque ad Henricum primum. Item historiæ nouellæ libros duos. Denique de rebus gestis Pontificum Anglorum libros quatuor.

De Henrico Vtidoniensi. 1140.

HEnricus Vridoniensis scripsit historiam Anglicanam libris octo vsque ad Stephani Regis obitum, id est, vsque ad annum 1153.

De Gratiano. 1145.

GRatianus Patria Clusinus, professione Monachus sancti Benedicti, claruit tempore Eugenij tertij Pontificis, & Conradi tertij Imperatoris, ad annum Dom. 1145. Scripsit Decretum, siue concordiam discordantium canonum: opus valde laboriosum, in quo canones plurimos collegit ex scripturis, ex responsis Pontificum, ex Concilijs, & ex Patribus. Et quamuis multi alij viri docti in hoc genere scriptionis laborauerint, vt Dionysius Exiguus, Isidorus, Crescontius, Burchardus, Iuo, & si qui alij sunt: ipse tamen solus obtinuit, vt publicè in gymnasijs prælegeretur, & multorum doctissimorum virorum Commentarijs illustraretur.

Scripsit hoc opus Bononiæ in monasterio sancti Felicis ex sententia Trithemij in secundo libro de viris Illustribus Ord. sancti Benedicti, anno Dom. 1127. vel, vt alij volunt, anno Dom. 1151. nisi forte Trithemius inchoationem, alij consummationem operis annotauerint.

Porrò hoc opus à mendis purgatum, & suæ integritati restitutum fuit à viris quibusdam eruditissimis auctoritate Gregorij XIII. Pontificis anno salutis 1580.

Obseruatio in Gratianum.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi posse videtur, quòd non habuit delectum auctorum, ex quibus decreta collegit. annotabo hîc aliqua loca per modum exempli.

Primo, distinctione xvj. can. Septuaginta, citatur epistola sancti Athanasij Episcopi Alexandrini de canonibus Nicænis incendio consumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baronius tomo 3. Annalium demonstrat, eo tempore Athanasium fuisse exulem in Gallijs, & incensionem illam canonum Nicænorum contigisse diu post obitum Marci Papæ, & ipsum

Marcum

Marcum defunctum iam fuisse, quando scribitur respondisse ad epistolam Athanasij: vt vndique nutet fundamentum harum epistolarum, & septuaginta canonum Nicæni Concilij.

Secundo, distinctione 63. can. Adrianus, & can. in Synodo: ponuntur duo canones ex historia Ecclesiastica Sigeberti, quibus affirmantur inuestituræ Episcoporum concessæ Imperatoribus ab Hadriano primo, & à Leone octauo summis Pontificibus: quos canones confictos fuisse à Sigeberto schismatico historico probat multis argumentis Card. Baronius tomo 9. Annalium, ad annum tertium Hadriani primi Pontificis. Neque obstat, quòd iidem canones habentur etiam apud Iuonem in Pannomia lib. 8. cap. 135. & 136. cùm tamen Iuo Sigebertum ætate præcesserit. hoc (inquam) non obstat: quoniam Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone composita, sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte decerpta. Quòd autem auctor Pannomiæ sit recentior Iuone, perspicuum est ex libro octauo, vbi multa sunt decreta Innocentij secundi Pontificis, qui fuit Iuone posterior.

Tertio, causa 24. quæst. 1. can. Hæc est fides: tribuitur iste canon sancto Hieronymo in Symbolo ad Damasum. Sed re vera desumptus est ex libello fidei Pelagij hæresiarchæ ad Innocentium primum Pontificem. Id satis constat ex sancto Augustino libro de gratia Christi cap. 30. 31. 32. & 33. vbi ponit ipsa verba huius Symboli, & dicit esse verba libelli, quem de fide sua Pelagius ad Innocentium misit.

Quarto, causa 10. quæst. 1. can. Quia Sacerdotes. Iste canon sumitur ex epistola sancti Hieronymi ad Damasum, de oblationibus altaris. Sed ea epistola indigna est, quæ sancto Hieronymo tribuatur: nam inter sancti Spiritus organa numerat auctor huius epistolæ Eusebium Chronographum, quem sanctus Hieronymus Arianum hæreticum passim appellat.

Item scribens ad Damasum citat Chrysostomi Commentarium in Matthæum; at eo tempore, quo Chrysostomus scripsit in Matthæum, Damasus iam ante multos annos obierat. Obiit enim Damasus anno septimo Theodosij Senioris: Chrysostomus autem anno sequenti ordinatur Presbyter, & incipit concionari ad populum: inter quas homilias sunt etiam illæ, quibus explicatur Euangelium sancti Matthæi. Omitto quòd stilus huius epistolæ impolitus & barbarus cùm sit, nihil habet simile cum stilo sancti Hieronymi.

Quinto, causa 22. can. Nec artificioso: citatur sanctus Augustinus in libro de conflictu virtutum & vitiorum cap. 19. At is liber non potest esse S. Augustini, cùm in fine eius libri commendetur Regula S. Benedicti, qui fuit plus centum annis Augustino posterior.

Sexto, causa 27. can. Nubendi licentia: iterum citatur idem liber cap. 24. qui nullo modo Augustini esse potest. Adde quòd plurimis in locis

Aa Gra-

Gratianus citat Chrysostomum pro auctore operis imperfecti, & Hieronymum pro Origene.

De Petro Lombardo. 1145.

PEtrus Lombardus, Episcopus Parisiensis, eodem tempore floruit, quo Gratianus, & sicut iste collegit Canones, & Canonistarum quasi magister fuit: sic ille collegit sententias sacrorum Theologorum, & magister sententiarum & Theologorum Scholasticorum dici meruit. Ferunt Gratianum, & Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem, germanos fratres fuisse: sed fundamento caret ea opinio. Certè in patria non conueniunt: Gratianus enim Ethruscus fuit ex Clusio Ciuitate: Magister Petrus, Lombardus ex Nouaria; Petrus Comestor Gallus ex Trecis. Quæ scripserit Petrus Lombardus, ex epitaphio sepulchri eius, quod est in Ecclesia S. Marcelli Parisiis, cognosci potest: sic enim ibi legitur, [Hic iacet Magister Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, qui composuit librum Sententiarum, Glossas Psalmorum, & Epistolarum.]

Porro libri Sententiarum, quod est præcipuum opus Magistri Petri, quatuor sunt.

Primus continet sententias Patrum de Trinitate, & Vnitate Dei.

Secundus, de creatione Mundi, ac præcipuè Angelorum, & hominum, & de gratia Dei.

Tertius, de Incarnatione Verbi, déque virtutibus, & vitiis.

Quartus, de Sacramentis, & nouissimis, id est, Resurrectione, Iudicio, &c.

Obseruatio.

Quáuis Petrus Lombardus Magister appelletur, tamen discipuli eius, Scholastici doctores, viri acuti, & docti, non omnia probant, quæ Magister docuit: notantur enim articuli viginti sex, in quibus Magister reijcitur, in additione ad Magistrum excusa typis. Nec solùm opiniones eius aliquando refelluntur: sed etiam non defuerunt, qui eum ad Alexandrum tertium Pontificem detulerint, hæresis nomine, quòd docuisset, Christum, vt hominem, non esse aliquid. Quam eius sententiam damnatam fuisse in Concilio quodam Parisiensi, iubente Alexandro Pontifice, testatur Matthæus Paris in historia Anglicana, in Henrico secundo pag. 132. quæ damnatio contigit annis nouemdecim post obitum, eiusdem Petri. Non diu postea accusatus fuit à Ioachim Abbate, quòd docuisset, vnam summam rem esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Sed Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, Petri Lombardi sententiam approbauit, & contrariam Ioachimi Abbatis reprobauit.

De Ottone Frisingensi. 1145.

OTto Frisingensis Episcopus, insignis nobilitate, pietate, & doctrina, fuit Henrici quarti Imperatoris nepos, Henrici quinti sororius, Cōradi Regis frater vterinus, Friderici primi patruus. initio Monachus fuit Cisterciensis, ac paulo pôst Abbas Morimondensis, deinde Episcopus Frisingensis: tandem in ipso eodem monasterio piè Deo animam reddidit anno Dom. 1159. & quoniam Gilbertum Porretanum aliquando valde laudauerat, in morte reuocauit, si quid in eius laudem dixisset, quod fidei Christianæ contrarium videri posset. Siquidem aliqui articuli in Concilio Episcoporum ab Eugenio tertio Pontifice damnati fuerant sub nomine Gilberti. Vide hæc omnia apud Radeuicum lib. 2. de gestis Friderici Imperatoris cap. 11.

Scripsit Otto Frisingensis libros septem Chronicorum ab orbe condito vsque ad annum Dom. 1146. quibus addidit librum octauum de fine mundi, Antichristi persecutione, Resurrectione mortuorum, iudicio finali, & gloria beatorum, ac suppliciis damnatorum.

Scripsit præterea de gestis Friderici primi Imp. libros duos; quibus duos alios addidit Radeuicus Canonicus Frisingensis.

De Petro Comestore. 1150.

PETrus Comestor, qui & Magister historiæ Scholasticæ, hoc ipso tempore floruit: dedicauit enim opus suum Vvilelmo Archiepiscopo Senonensi, cui Alexander tertius Papa commisit, vt sententiam quandam Petri Lombardi damnaret, vt supra diximus. Scripsit historiam sacram 16. libris, qui sunt libri sacri historiales, videlicet Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Iosue, Iudices, Ruth, primus Regum, secundus Regum, tertius Regum, quartus Regum, Tobias, Ezechiel, Daniel, Iudith, Esther, Machabæorum, Historia Euangelica, & historia Actuum Apostolorum. Scripsit autem inserens verbis sacris multa ex Glossis, & ex prophanis auctoribus, & non rarò admiscens incertas historias.

De Theoriano. 1170.

THeorianus quidam Græcus vir doctus, missus fuit à Manuele Imperatore ad Armenos, vt eos ab erroribus circa fidem Christianam reuocaret: quod ille egregiè præstitit anno Dom. 1170. Extat dialogus Theoriani Orthodoxi cum generali Armenorum, in tomo quarto Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. secundæ, estque dialogus lectu dignus, quamuis Genebrardus lib. 4. Chronologiæ conetur excusare

Armenos ab errore Petri Gnaphei, tamen iudicent lectores, an rectè excusauerint.

De Hugone Etheriano. 1177.

HVgo Etherianus natione Thuscus, vir doctus Græcè & Latinè, Cōstantinopoli degens scripsit valde eruditè librum de processione Spiritus sancti, aduersus errores Græcorum: quem librum ad Alexandrū tertium Pontificem misit anno 1177. teste Card. Baronio tomo 12. Annalium, vbi & epistolam eiusdem Alexandri ponit, qua gratias agit Hugoni. Scripsit etiam de regressu animarum ab inferis. Vtrunque opus extat in tomo 9. Bibliothecæ SS. Patrum, edit. 2.

De Arnoldo Carnotensi. 1177.

ARnoldus Carnotensis, Abbas bonæ Vallis, vir admodum pius, & doctus, & sancti Bernardi discipulus, & amicus in primis, ad quem etiam scripsit epistolam 310. de obitu suo iam imminēte. Scripsit insigne opusculum de septem verbis nouissimis à Christo in Cruce prolatis. Scripsit item de laudibus Virginis Mariæ Matris Dei: quæ duo opera extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo edit. secundæ. Scripsit quoque secundum librum vitæ sancti Bernardi, qui habetur ad finem operum sancti Bernardi.

De Ioanne Saresberiensi. 1177.

IOannes Saresberiensis, Episcopus Carnotensis, vixit tempore Alexandri tertij. Scripsit multa, & in iis vitam S. Thomæ Cantuariensis, Opus pœnitentiale, Obiurgationem Cleri, Polycraticum libris octo, De nugis curialium, Epistolas ad diuersos. Extant impressa anno 1513.

De Petro Blesensi. 1177.

PEtrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, vixit tempore Alexandri iij. Pontificis, & Henrici secundi Regis Anglorum, cui diu familiaris & administer fuit. Scripsit multa sapienter & eloquenter. quæ nunc extant opera Ioanis Busæi: edita sunt Moguntiæ anno 1600, videlicet epistolæ 180.

Tractatus de transfiguratione Domini.
Tractatus de Conuersione sancti Pauli.
Compendium in Iob.
Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione.

Instructio fidei ad Soldanum Iconij.
Liber de confessione Sacramentali.
Liber de satisfactione à Sacerdote iniungenda.
Canon Episcopalis, siue de institutione Episcopi.
Inuectiua contra depravatorem.
Tractatus de amicitia Christiana.

Ad hæc meminit ipse in Inuectiua aliorum operum suorum quæ non videntur extare. Inueniuntur multæ huius Petri epistolæ in tomo 12. Annalium Card. Baronij: & instructio fidei ad Soldanum, inuenitur etiam apud Matthæum Parisiensem ad annum Dom. 1169 sub nomine Alexandri III. Pontificis. Pontifex enim eam direxit nomine suo, quamuis à Petro Blesensi conscriptam.

De Gulielmo Tyrio. 1180.

GVlielmus Archiepiscopus Tyri viuebat anno Dom. 1180. quo anno Manuel Imperator Græcorum obiit, vt ipse testatur libro 22. historiæ suæ cap. 4. & 5.

Scripsit historiam de bello sacro libris viginti tribus, sed liber vicesimus tertius ab ipso inchoatus, non absolutus fuit. Incipit ab anno Dom. 1095. & perduxit historiam vsque ad annum 1180. sed continuauit Ioannes Heroldus additis libris sex ad annum Dom. 1521.

De Helmoldo Buzoniensi. 1180.

HElmoldus Canonicus Buzoniensis eodem tempore scripsit historiam Henetorum, siue Sclauorum, à Carolo Magno vsque ad annum Dom. 1168.

De Gothefrido Viterbiensi. 1186.

GOthefridus Viterbiensis Notarius Conradi III. & Friderici primi Imperatorum, scripsit Chronicum vniuersale, quod appellauit Pantheon, fortasse, quòd contineat res gestas nobilium Principum, tum Ecclesiasticorum, tum etiam potentium, Principes enim Dij appellantur in scripturis. Scripsit autem partim prosa, partim carmine, & diuisit opus suum in partes viginti, & dedicauit illud Vrbano III. summo Pontifici, ad cuius Pontificatum historiam suam perduxit, id est, ab initio mundi vsque ad annum Domini 1186.

Porrò hoc ipso anno nupsit Constantia filia Rogerij Regis Siciliæ, Henrico sexto filio Friderici primi, adolescenti annorum viginti & vnius adhuc viuente parente eius Friderico primo, vt idem Gothefridus testatur parte decima septima extrema.

Ex quibus refellitur fabula de Constantia filia Rogerij, Sanctimoniali, & vetula, per dispensationem Cælestini III. nubente Henrico sexto. Cælestinus enim tertius sedere cœpit anno Dom. 1191.

De Gulielmo Neubrigensi. 1190.

GVlielmus Neubrigensis eodem tempore scripsit historiam Anglicanam libris quinque, & lib. 4. cap. 13. deplorat infelicem exitum Friderici primi, ob iniustam persecutionem factam legitimo Pontifici Alexandro III. Cœpit historiam suam ab anno Dom. 1066. & breuissimè pertransiit vsque ad annum 1135. quo anno se natum fuisse testatur, & ab hoc anno fusè scribit historiam gentis suæ vsque ad annum 1197.

De Rogerio historico. 1190.

ROgerius de Houeden insignis historicus scripsit libros duos Annalium Anglicanorum valde diligenter, & peruenit vsque ad Ioannem Regem, qui regnare cœpit anno Dom. 1199.

De Theodoro Balsamone. 1191.

THeodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus vixit tempore Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani, cui dedicauit suum opus. Georgius autem Xiphilinus anno 1191. sedere cœpit, teste Baronio Card. tomo 12. Annalium, ad annum 1191. Scripsit Balsamon duos libros Commentariorum, vnum in Nomocanonem Photij; alterum in Canones variorum Conciliorum, & S. Patrum. Fuit autem Balsamon schismaticus, & Romanæ Ecclesiæ infensus, non minùs quàm Photius. Vide Baronium loco citato.

De Ioachimo Abbate. 1195.

IOachimus Abbas Florensis Monasterij viuebat anno 1195. Scripsit in Isaiam, & Hieremiam, & Apocalypsim, & Concordiam testamenti veteris & noui: quæ omnia extant. Circumferuntur quædam vaticinia sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam fidem mereantur, aliorum sit iudicium: illud mirum est, quòd cùm ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant: tamen curiositas hominum ad nostra vsque tempora extendere illa conatur.

Seculum Decimumtertium, ab Anno 1200. ad 1300.

De Innocentio tertio Pontifice.

INnocentius III. Pontifex maximus sedere cœpit in Apostolica sede anno 1198. & sedit vsque ad annum 1216. Vir fuit multæ pietatis, & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesia gubernanda. Eius opera duobus tomis continentur.

In priore habentur:

Sermones de tempore.
Item de Sanctis, tum proprij, tum communes.
Item de consecratione Pontificis, quatuor.

Ad hæc libri:

De Eleemosyna,	1
In septem Psalmos pœnitent.	1
De laude charitatis,	1
De mysteriis Missæ,	6
De contemptu mundi,	3
Encomium in Christum, & eius Matrem.	
Precationes de passione Christi,	3
De Sanctorum veneratione,	3
Hymnus in Christum, & eius Matrem.	
Conciones parænericæ ad Concilium,	2
Acta atque decreta Concilij Lateranensis.	

In posteriore tomo sunt:

Epistolarum libri duo: &, Constitutionum decretalium libri quinque.

Obseruatio.

Qui libros Innocentij tertij edidit, præmisit ante Concilium Lateranense admonitionem, in qua dixit, Concilij illius decreta non à Concilio, sed ab ipso Innocentio post Concilium conscripta, atque edita fuisse: quod inde probat, quia in capitulis quibusdam fit mentio Concilij Lateranensis iam peracti, ac præsertim in cap. 29. 33. & 41. Sed hic auctor, quicunque fuerit, omnino deceptus est, & alios nonnullos scriptores decepit. Siquidem Concilium Lateranense, cuius fit mentio in his capitulis, non est Lateranense sub Innocentio III. sed sub Alexandro III. atque ad hunc errorem tollendum è medio, in editione Romana Conciliorum generalium Græcè & Latinè editorum, In Concilio sub Innocentio III. notatur ad marginem, vbi sint capitula Lateranensis Concilij sub Alexandro III. ibi citata. Itaque decreta Concilij sub Innocentio III.

edita, verè Concilij generalis sunt, & ab ipso Concilio constituta, & edita, non à solo Innocentio post Concilium.

De Gunthero. 1203.

GVntherus Monachus Parisiensis scripsit historiam Constantinopolitanam, quæ tempore suo contigit, quando videlicet Constantinopolis à Latinis capta est, & Balduinus Flander Imperator creatus: quæ historia extat apud Henricum Canisium tom. 5. par. 2. antiquæ lectionis.

De Helinando. 1205.

HElinandus Monachus Gallus scripsit historiam ab orbe condito vsque ad annum 1212. libris quadroginta octo; quem auctorem præcipuè sequuti sunt Vincentius Bellouacensis, & S. Antoninus in historia scribenda. Scripsit etiam sermones, & epistolas, & alia, quæ vtrùm excusa extent, ignoro.

De Niceta Choniate. 1205.

NIcetas Acominatus, siue Choniates, floruit post annum 1200. Scripsit enim historiam, quæ extat Græcè, & Latinè, ab anno 1118. vsque ad annum 1205. id est, ab Imperio Io. Comneni, Alexij filij, vsque ad obitum Balduini primi ex Latinis Imperatoris Constantinopolitani. Dicitur etiam scripsisse libros quinque de fide Orthodoxa, Græco idiomate, quos non vidi, sed Parisiis excusos esse accepi.

De Conrado Vrspergensi Abbate. 1215.

ABbas Vrspergensis, cuius nomen diu fuit incognitum, sed tandem Conradum esse innotuit, viuebat tempore Innocentij III. Pontificis: testatur enim ipse, se anno Dom. 1202. factum Presbyterum, & anno 1207. factum esse monachum Præmonstratensem: & anno 1215. factum esse Abbatem Vrspergensem.

Scripsit historiam, siue Chronicum à primo Rege Assyriorum Belo vsque ad Fridericum secundum Imperatorem, id est, vsque ad annum Dom. 1229. & Friderici Imperatoris nonum.

Obseruatio.

Necesse est, hanc historiam, vel non esse vnius auctoris, vel Conradum hunc, inseruisse aliqua in historia sua, ex scriptis aliorum. Siquidem anno

anno 1101. scribit se Romæ fuisse, cùm Paschalis secundus Pontifex feria quinta in Cœna Domini publicè Imperatorem Henricum excommunicatum pronuntiauit. At ipse (vt paulo antè notauimus) scribit, se anno 1215. factum esse Abbatem Vrspergensem: quæ certè non cohærent, nisi fortè factus sit Abbas cùm esset plusquam centum & quindecim annorum. Sed neque hoc dici potest; cùm ipse idem loquens de initio Pontificatus Innocentij tertij, idest, de anno 1198. dicat, se tunc fuisse in minori ætate, & adhuc laicum; quomodo enim esse poterat in minori ætate, si plusquam centenarius erat?

Illud quoque obseruandum est, hunc auctorem, ob amorem erga Imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio tertio, & Gregorio nono Pontificibus valde piis & doctis: aliòqui autem scriptorem esse satis diligentem, & dignum, qui legatur.

De Honorio Augustudunensi. 1220.

HOnorius Augustudunensis Presbyter claruit anno Domini 1220 ex Trithemio, qui ei multa opera attribuit, quæ fortaßè non extant. Extat autem excusa Basileæ anno 1544. summa historiarum, siue Chronicum magnum: extat etiam commentarius in libros Salomonis editus Coloniæ anno 1544. Extat quoque liber inscriptus Gemma animæ, qui liber solet excudi cum auctoribus qui scripserunt de officiis diuinis.

De S. Antonio de Padua. 1220.

SAnctus Antonius, de Padua appellatus, quia in ea Ciuitate post multa sanctitatis edita signa, obiit, & in eadem sepultus mirificè honoratur: patria fuit Vlyssiponensis, & viuente adhuc sancto Francisco, eius ordinem ingressus, doctrina, & miraculis plurimos conuertit, vel ab hæresi ad rectam fidem, vel ab improbis moribus ad pœnitentiam agendam. Extant eius conciones tum de tempore, tum de Sanctis. Migrauit in cælum anno Dom. 1231. & anno sequenti à Gregorio nono Pontifice inter Sanctos relatus est.

De S. Raymundo de Penna forti. 1230.

SAnctus Raymundus de Penna forti Barcinonensis, Ord. Prædicatorum, floruit tempore Gregorij noni, cuius iussu collegit in vnum volumen quinque libris distinctum epistolas decretales summorum Pontificum, vt ipse Gregorius Papa testatur in prooemio Decretalium. Idem scripsit egregiam summam, quæ cùm diu manuscripta ferretur,

tandem typis mandata est. Obiit senex admodum Barcinonæ anno Dom. 1275. illustris vitæ sanctitate, & miraculorum gloria: & nostro tempore, ac me ipso præsente, in sanctorum numerum relatus est à Clemente octauo summo Pontifice, anno Dom. 1601.

De Gulielmo Antisiodorensi. 1240.

GVlielmus Antisiodorensis Episcopus hoc seculo scripsit summam Theologicam Scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, & quæstiones. Vna eius sententia notari solet, vt singularis, quòd videlicet merita hominum iustorum priùs & principaliùs à fide quàm à charitate dependeant. Sic enim docet libro tertio, tractatu duodecimo, capite primo, quæstione secunda: & capite secundo quæstione prima. Et quamuis ipse fidem prædicet longè alio sensu, quàm Lutherani faciant; tamen sententia eius, hoc potissimùm tempore, vitanda esse videtur. Vide, si placet, quæ scripsimus libro quinto de iustificatione cap. 15.

De Gulielmo Parisiensi. 1240.

GVlielmus Episcopus Parisiensis viuebat anno Dom. 1240. vt colligitur ex articulis quibusdam ab ipso hoc anno damnatis, qui habentur in additione ad libros sententiarum Petri Lombardi.

Vir fuit admodum pius, & doctus: eius opera hæc extant Venetiis excusa:

De sancta Trinitate, lib.	1
De primo principio,	1
De Sacramentis,	1
Cur Deus homo,	1
Summa virtutum,	1
Summa vitiorum,	1
De fide, & legibus,	1
De animabus hominum,	1
De bono, & malo,	1
De vniuerso,	6
De professione nouitiorum,	1
De dono scientiæ,	1
De operibus virtutum,	1
De remediis tentationum,	1
De pluralitate beneficiorum,	1
De claustro animæ,	1
De Rhetorica diuina,	1
De pœnitentia,	1

De Dæmonibus, 1
In Exameron, 1
In Psalterium, 1
In Prouerbia Salomonis, 1
In Ecclesiastem, 1
In Cantica canticorum, 1
In Euangelium Matth. 1
Sermonum, 1
Epistolarum, 1
De collatione, & pluralitate beneficiorum Ecclesiasticorum tractatus duo.

De Iacobo à Vitriaco. 1240.

IAcobus à Vittriaco, natione Gallus. S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Tusculanus à Gregorio nono creatus, multis laboribus pro Ecclesia Dei perfunctus in Oriente & Occidente, piè obiit anno Dom. 1240. de quo multa narrat Thomas Cantapratensis eius fermè æqualis.

Scripsit magnum volumen concionum de tempore, in quibus multus est in sacris Scripturis citandis, & exponendis.

Scripsit libros duos historiæ Hierosolymitanæ & Occidentalis.

Item librum vnum contra Saracenos.

Item libros duos de vita B. Mariæ Oegniacensis, qui extant apud Surium, die 23. Iunij. Denique scripsit epistolas ad diuersos.

De S. Edmundo Cantuariensi. 1240.

SAnctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis à Gregorio nono Pontifice creatus, obiit anno Dom. 1240. & paulò pòst ab Innocentio IV Pontifice in sanctos relatus fuit.

Scripsit vtilem librum, qui speculum Ecclesiæ dicitur; & extat in tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2.

De Innocentio. IV. 1243.

INnocentius quartus Pontifex, patria Genuensis, vir doctrina & prudentia clarus, sedere cœpit anno Dom. 1243. & obiit anno 1254. Scripsit apparatum super Decretales breuem, sed eruditum. Scripsisse dicitur etiam alium librum, Nouellas siue authenticas appellatum, necnon librum de Pontificis auctoritate, & Imperatoris iuribus contra Petrum de Vineis. Sed hos duos posteriores libros ego non vidi.

De Alexan

De Alexandro de Hales. 1245.

ALexander Halensis, natione Anglus, Ordinis sancti Francisci, vir doctissimus, & sanctorum Bonauenturæ & Thomæ Aquinatis præceptor, scripsit iussu Innocentij Papæ quarti summam Theologiæ egregiam & copiosissimam, quæ notissima est. Scripsit postillam in tota Biblia: nec non summam virtutum. Obiit anno Dom. 1245. vt testatur Petrus Rodulphus à Tossiniano in historia Seraphica.

De Hugone de S. Caro. 1245.

HVgo de sancto Caro, natione Burgundus, Ordinis Prædicatorum, Cardinalis sanctæ Sabinæ ab Innocentio quarto Pontifice creatus fuit anno Domini 1244. & piè ac sanctè obiit anno 1264.

Scripsit Commentaria breuia in vniuersa sacra Biblia.

Scripsit etiam seorsim in Psalmos: quamuis omnino non constet an Commentaria illa in Psalmos sint huius Hugonis, an Alexandri Halensis.

Item Hugo excogitauit concordantias Bibliorum, teste sancto Antonino 3. par. summæ historialis tit. 19. cap. 5. §. 2. & per homines à se delectos opus laboriosissimum perfecit: cui operi (vt facile est inuentis addere) posteriorum industria multa addidit.

De Humberto, quinto Generali Prædicatorum. 1245.

FRater Humbertus, patria Viennensis, natione Gallus, quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, æqualis fuit Hugonis, quem etiam traxit ad Ordinē S. Dominici. Scripsit multa vtilia & valde pia: videlicet:

Expositionem Regulæ sancti Augustini.

Librum de septem gradibus contemplationis.

Librum de votis essentialibus religiosorum.

Librum de eruditione Concionatorum.

Alium de officiis Ordinis Prædicatorū à Generali vsque ad Ianitorem.

Alium de vitis primorum Patrum sui Ordinis.

Denique sermones multos valde vtiles, qui nuper, idest, anno 1603. recusi sunt Venetiis.

De Matthæo Parisiensi. 1245.

MAtthæus Paris, siue potiùs Parisiensis (sic enim vocatur in ipso eius libro, & in indice libri) fuit monachus Albanensis in Anglia

tempore Henrici tertij Regis Anglorum. Scripſit hiſtoriam Anglicanam à Vvillelmo primo vſque ad annum tricesimum quintum Henrici tertij, ideſt ab anno Dom. 1067. vſque ad annum 1250. & hoc ipſo anno habentur hæc verba, [Hîc terminatur fratris Matthæi Pariſienſis Monachi S. Albani Chronica.] & ibidem inſinuatur eius mors. Continuauit autem aliquis alius vſque ad obitum Henrici tertij, ideſt, ad annum Dom. 1273.

Obſeruatio.

Hæc hiſtoria multa habet ſcitu digna, præſertim de rebus Eccleſiaſticis, de Concilio Lugdunenſi, de diſſidio inter Eccleſiam, & Imperium. Sed quoniam edita eſt ab hæreticis Tigurinis, cautè legenda eſt: non pauca enim leguntur tum in ipſo libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis, ad inuidiam conflandam Eccleſiæ Romanæ.

De Martino Polono. 1250.

MArtinus Polonus natione, Monachus profeſſione, Archiepiſcopus dignitate, & Pœnitentiarius Innocentij quarti Pontificis, ſcripſit Chronicum, in quo breuiter res geſtas Pontificum & Imperatorum perſequitur vſque ad ſua tempora, ideſt, vſque ad Honorium quartum, qui ſedere cœpit ad annum Dom. 1285. quem auctorem in hoc meo libro non poſuiſſem, niſi citaretur ab hiſtoricis Magdeburgenſibus, atque ab alijs hæreticis: fuit enim Martinus vir ſimplex, & fabellas pro hiſtorijs obtrudit, qualis in primis eſt illa de Ioanne Papa femina. Quod enim Magdeburgenſes dicunt, hanc narrationem de Ioanne femina haberi apud Marianum Scotum, & Sigebertum, qui Martinum Polonum præceſſerunt, falſum eſt, vt oſtendi in lib. 3. de ſummo Pontifice capitul. 24. nam in impreſſis codicibus Mariani & Sigeberti irrepſit hæc fabula ex Martini Poloni libro: ſed in antiquis manuſcriptis non habetur.

De Vincentio Bellouacenſi. 1250.

VIncentius Bellouacenſis Epiſcopus ex Ord. Prædicatorum, vixit tempore Innocentij quarti Pontificis. Scripſit opera laborioſiſſima, ac præſertim quatuor ſpecula, Doctrinale, Hiſtoriale, Naturale, & Morale.

Doctrinale ſpeculum continet lib. 17. & tractat de omnibus ſcientijs à Grammatica vſque ad Theologiam.

Hiſtoriale ſpeculum tradit hiſtorias ab initio mundi vſque ad annum

Domini 1244. sed cõtinuauit aliquis alius vsque ad annũ Domini 1494.

Naturale speculum continet libros 32. & tractat de rebus omnibus, herbis, auibus, &c. & in vltimo libro de locis, & temporibus: & sua tempora dicit fuisse anno Dom. 1250.

Morale speculum continet libros tres, diuisos in partes, & distinctiones, & tractat de passionibus animi, de legibus, de gratia, de vitijs & virtutibus copiosissimè. Obijt autem anno Dom. 1 56. teste Antonio Senensi in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum, qui Vaseum testem adducit.

De speculo morali, vide infrà, vbi de S. Thomæ scriptis disserimus.

De Henrico Card. Episcopo Hostiensi. 1261.

HEnricus natione Gallus hortatu Alexandri Papæ quarti scripsit in Epistolas decretales accuratam expositionem. Scripsit celebrem summam multa eruditione canonica plenam. Hic ab Vrbano Papa quarto Card. Episcopus Hostiensis creatus, vixit vsque ad annum Dom. 1281.

De Guidone Papa. 1265.

GVido Grossus, patria Narbonensis, qui postea fuit Clemens Papa quartus: dum in minoribus esset, scripsit plurima ad Ius ciuile pertinentia, cuius iuris consultissimus erat. Scripsit etiam in primum & secundum Decretalium. Obijt anno Dom. 1268. piè & sanctè, vt semper vixerat.

De Roberto Sorbona. 1265.

RObertus Sorbona tempore sancti Ludouici Regis Francorum, vir multæ doctrinæ & pietatis, quique Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Parisijs instituisse dicitur: Scripsit opuscula nonnulla, vt de Conscientia, de Confessione: De itinere ad Paradisum: quæ extant tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ.

De Alberto Magno. 1265.

ALbertus ob sapientiam singularem cognomento Magnus, natione Sueuus, professione Religiosus, Ordinis S. Dominici, dignitate Episcopus Ratispunensis, ad quam dignitatem ab Vrbano quarto Pontifice assumptus fuit: scripsit plurima opera tum Philosophica, tum Theologica, ac omissis philosophicis, extat Summa Theologiæ, sed imperfecta.

Commentaria

Commentaria in libros ſententiarum.
Commentaria in 12. Prophetas minores.
Commentaria in quatuor Euangelia.
De quatuor coæuis liber vnus.
De virtutibus liber vnus.
De adhærendo Deo liber vnus.
Compendium Theologicæ veritatis lib.7.
Enchiridion de veris perfectiſque virtutibus.

Multo plura tribuuntur Alberto à venerabili Patre, F. Antonio Senenſi in Bibliotheca Prædicatorum,& alijs,quæ an extant, ignoro. Obijt autem Magnus Albertus anno Dom.1280.

Obſeruatio.

Inſcribuntur libri duo, vnus de mirabilibus, & alter de ſecretis mulierum, Magno Alberto. Sed vterque liber indignus eſt,qui tanto viro tribuatur: nam ſuperſtitioſa quædam continent,& multa vana.

De Thoma Cantapratenſi. 1265.

THomas Cantapratenſis, quem alij Gulielmum, alij Henricum appellarunt; fuit natione Brabantinus, profeſſione Religioſus S. Dominici,dignitate Epiſcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Cameracenſis,& auditor Alberti Magni, vt ipſe in opere ſuo teſtatur, libro ſecundo cap. vltimo num.50.condiſcipulus S.Thomę Aquinatis,quem nobilem adoleſcentem vocat lib.1.cap.20.num.10. Scripſit vtiliſſimum opus de proprietatibus apum duobus libris comprehenſum, in quo ſub figura apum multa ſcribit de officio Prælatorum, & ſubditorum: & miracula, atque exempla ſui temporis verè fideliterque deſcribit. Editum eſt hoc opus Duaci anno 1597. cum annotationibus,& vita auctoris.

Scripſit præterea idem auctor vitam B. Chriſtinæ mirabilis, quæ extat apud Surium, menſe Iunio, die vigeſimo tertio, & vitam ſanctæ Ludgardis,quæ extat apud eundem,menſe eodem,die ſexto decimo: & addidit vnum librum ad vitam ſanctæ Mariæ de Ocgnies. Scripſit autem magno labore & longo tempore librum de natura rerum, cuius ipſe meminit in præfatione libri de proprietatibus apum. Sed hoc opus tam laborioſum non videtur extare. Dicitur denique hic idem auctor in gratiam ſancti Thomæ vertiſſe Ariſtotelem è Græco idiomate in Latinum. de qua re conſulat lector vitam huius auctoris præpoſitam libris de proprietatibus apum.

De S. Thoma Aquinate. 1265.

Sanctus Thomas Aquinas, natione Italus, patria Neapolitanus, professione Religiosus, Ordinis Prædicatorum, Illustris genere, sed illustrior sanctitate & sapientia: natus est anno Domini 1224. & obijt anno 1274 quo anno obijt etiam sanctus Bonauentura, eius amicissimus; sed hic mense Martio, ille mense Iulio.

Eius opera (vt sanctus Hieronymus de sancto Cypriano scripsit) Sole sunt clariora, vt superuacaneum videatur eorum indicem texere. Describam eorum indicem ex Romana editione, quæ iussu Pij quinti Pontificis maximi confecta censetur omnium optima. Tomi sunt septemdecim.

Primus tomus continet vitam B. Thomæ, & Commentaria in libros Perihermenias, & Posteriorum analyticorum.

Secundus tomus continet Commentaria in libros octo Physicorum, in lib. 4. de cœlo, & mundo, & in lib. 2. de generatione.

Tertius tomus continet Commentaria in lib. 4. Meteororum, in lib. de anima, & in parua naturalia.

Quartus tomus continet Commentaria in lib. 12. Metaphysicorum, Tractatum de ente, & essentia, cum Commentarijs Card. Caietani: & Expositionem in librum de causis.

Quintus tomus continet Commentaria in libros 10. Ethicorum, & in libros 8. Politicorum.

Sextus tomus continet Commentaria in primum & secundum sententiarum.

Septimus tomus continet Commentaria in tertium & quartum sententiarum.

Octauus tomus continet Quæstiones disputatas, & Quodlibeta.

Nonus tomus continet Summam contra gentiles cum Commentarijs Francisci Ferrariensis.

Decimus tomus continet Primam partem summæ Theologiæ cum Commentarijs Card. Caietani, & expositionem S. Dionysij de diuinis nominibus.

Vndecimus tomus continet Primam secundæ, & Secundam secundæ cum Commentarijs Card. Caietani.

Duodecimus tomus continet Tertiam partem cum Commentarijs Card. Caietani.

Tertiusdecimus tomus continet Commentarium in Iob: in primam quinquagenam Psalmorum, in Cantica canticorum, in Isaiam, in Hieremiam, & Threnos.

Quartus decimus tomus continet Commentaria in Matthæum, & in Ioannem.

Quintus decimus tomus continet Auream Catenam ex Patribus contextam in quatuor Euangelia.

Sextus decimus tomus continet Commentaria in omnes epistolas sancti Pauli,& sermones de tempore,& de Sanctis.

Septimus decimus tomus continet septuaginta tria opuscula.&,Scriptum secundum in quatuor libros sententiarum , ad Anibaldum Cardinalem.

Obseruatio prima in opera sancti Thomæ.

PRæter libros in editione Romana numeratos feruntur sub nomine sancti Thomæ Commentaria in Genesim , & in libros Machabæorum,& in septem epistolas canonicas. Sed Commentarium in Genesim à sancto Antonino tertia parte summæ historialis tit.18.cap.10. reijcitur, vt spurium.Scribit quidem Antonius Senensis in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum à sancto Antonino reiici Commentarium in Genesim, quod tunc extabat: non illud, quod nuper inuentum & editum est. Sed cùm ego Commentarium neutrum viderim, non possum de hac re ferre iudicium.De Commentario in libros Machabæorum Lutetiæ excuso,non habeo quod dicam, quia Commentarium illud non vidi.Commentaria verò in epistolas canonicas videntur mihi erudita,& digna ingenio sancti Thomæ,pręsertim cùm in iis cernatur stilus,& modus procedēdi sancti Thomæ. neque obstat, quòd in editione Romana hoc opus non recenseatur. Siquidem eo tempore hoc opus nusquam inueniebatur, & primùm in lucem prodiit Antuerpiæ anno 1592.

Obseruatio secunda.

Ex opusculis, quæ sancto Thomæ tribuuntur, aliqua sunt, quæ non est certum esse germana eius opera; quæ quia in editione Romana notata sunt diuersitate characteris, de illis nihil dicam.In aliis vnum est,quod inscribitur de Regimine Principum ad Regem Cypri:quod mihi multis de causis suspectum semper fuit.primùm quia lib.3.cap.20.scribit auctor huius operis suo tempore accidisse,vt Adolphus Imperator Rodulpho & Albertus Adolpho succederet. At sanctus Thomas obiit anno 1274. Adolphus autem Rodulpho successit anno 1292. & Albertus Adolpho anno 1299.Posset quidem fieri,vt ista verba ex margine annotata ab aliquo posteriore in textum irrepserint: sed oratio continuata non videtur admittere istam responsionem.Deinde lib.3.cap.10.non semel vocat iste auctor summum Pontificem Christi successorum. quod impropriè dictum esse nemo nescit, qui Christum Pontificem æternum esse nouit, cui nemo succedit, sed omnes ministrant: at sanctus Thomas ita impropriè loqui non solet.Præterea iste auctor stilum habet à stilo sancti

Thomæ valde diuersum: hic enim presse & breuiter scribit, & multa paucis complectitur; ille contra verbis abundat, & pauca multis explicat. Adde, quòd hic auctor non pauca leuia profert, de nominibus magistratuum lib. 3. cap. 22. & lib. 4. cap. 26. quæ sancto Thomæ nunquam excidissent. quæ causæ fortasse fuerunt, vt in editione Louaniensi anni 1562. libri isti de regimine Principum inter opuscula sancti Thomæ adscripta non inueniantur. Adde vltimò, cùm sanctus Thomas scripserit septem libros de eruditione principum, planè vtilissimos, qui habentur inter opuscula Romæ edita, non videbatur necessarium, vt scriberet etiam de regimine Principum.

Obseruatio tertia.

Mirū est valde, quòd magna pars primæ secundæ, & secundæ secundæ inueniantur iisdem verbis in primo, & tertio libro speculi moralis Vincentij Bellouacensis. & quidem non videtur Vincentius potuisse speculum suum morale conficere ex doctrina & verbis sancti Thomæ, cùm ipse obierit anno Domini 1256. vt testatur Antonius Senensis ex Vasæo, in Bibliotheca Patrum Prædicatorum; & sanctus Thomas obierit anno Domini 1274. & in extrema ætate summam Theologiæ confecerit. Sed neque est vllo modo credibile sanctum Thomam summæ suæ partem secundam, eámque nobilissimam, ex alio scriptore hausisse. In his angustiis nihil mihi occurrit, nisi speculum illud morale fortasse non esse Vincentij Bellouacensis, sed alicuius auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quíque secundam partem sancti Thomæ in compendium redigere voluerit. Id quod videtur posse confirmari ex eo quòd speculum morale grauius multo esse videtur, quàm sint speculum doctrinale, naturale, & historiale, quæ tria sine vllo dubio sunt Vincentij Bellouacensis.

De sancto Bonauentura. 1265.

SAnctus Bonauentura natione Italus, patria Balneoregiensis, Ordinis sancti Francisci Minister Generalis, ac postea Albanensis Episcopus, & Cardinalis à Gregorio decimo creatus, non in feriis Pentecostes, & in Lugdunensi Concilio, vt multi scribunt, sed ante Concilium, & fortè in quatuor temporibus Decembris anni 1273. Nam in ipso Concilio Lugdunensi, quod Romæ nuper est editum, inuenitur sanctus Bonauentura Cardinalis residere cum cæteris in prima sessione. prima autem sessio celebrata est anno 1274. die 7. Maij, triduo ante Ascensionis festum. Vir fuit sanctissimus, & doctissimus, & multa scripsit, quæ Romæ edita sunt

iussu Sixti V. Pontificis, in octo tomos distributa.

Primo Tomo continentur, Principium sacræ Scripturæ, Expositio in Exameron, id est, sermones viginti tres in diuersa loca Exameron ex ore dicentis ab auditoribus excerpta. Expositio item in Psalterium, in Ecclesiastem, in Sapientiam, in Lamentationes Hieremiæ Prophetæ.

Secundo Tomo continentur, Expositio in caput sextum Matthæi, Expositio in Euangelium sancti Lucæ, Postilla in Euangelium sancti Ioannis, & Collationes in eundem.

Tertio Tomo continentur, Sermones de tempore, & de Sanctis.

Quarto Tomo continentur, Commentaria in primum & secundum librum Magistri Sententiarum.

Quinto Tomo continentur, Commentaria in tertium, & quartum librum Sententiarum.

Sexto Tomo continentur prima & secunda pars opusculorum; videlicet prima pars quæ est:

De reductione artium ad Theologiam.
Breuiloquium.
Centiloquium.
Pharetra.
Declaratio terminorum Theologiæ.
Principium compendiosum in libros Sententiarum.
Quatuor libri Sententiarum carmine digesti.
De quatuor virtutibus Cardinalibus.
De septem donis Spiritus sancti.
De tribus ternariis peccatorum.
De Resurrectione à peccato ad gratiam.
Diæta Salutis.
De Ecclesiastica hierarchia.

Secunda pars:

Soliloquium.
De meditatione vitæ Domini nostri Iesu Christi.
Libellus meditationum.
De septem gradibus contemplationis.
De quinque festiuitatibus Pueri Iesus.
Officium de Passione Dominica.
De sancta Cruce laudatio.
Lignum Vitæ.
Speculum de laudibus B. Mariæ.
De Corona Beatæ Mariæ.
De compassione eiusdem.

Philomela passioni Domini aptata per septem horas.
De septem verbis Domini in cruce.
Psalterium B. Mariæ maius.
Psalterium eiusdem minus.
In Salutationem Angelicam.
In Salue Regina.

In septimo Tomo continetur pars tertia opusculorum, quæ est:

De institutione vitæ Christianæ.
De regimine animæ.
Speculum animi.
De decem præceptis.
De gradibus virtutum.
Itinerarium mentis in Deum.
De septem itineribus æternitatis.
Stimulus diuini amoris.
Paruum bonum, siue incendium amoris.
Amatorium.
Exercitiorum spiritualium libellus.
Fascicularius.
Viginti quinque memorialia.
Confessionale.
De ratione confitendi.
De puritate conscientiæ.
De præparatione Sacerdotis ad Missam.
Expositio Missæ.
De sex alis Cherubim.
De sex alis Seraphim.

Octauo tomo continetur pars quarta opusculorum, quæ est,

De triplici statu Religiosorum.
Speculum disciplinæ propter nouitios.
Viginti passus Nouitiorum.
In Regulam Nouitiorum.
De processu Religionis.
De contemptu Seculi.
De reformatione mentis.
Alphabetum paruum boni Monachi.
De perfectione vitæ ad Sorores.

De-

Declaratio Regulæ Minorum.
Quæstiones circa eandem Regulam.
Quare Fratres Minores prædicent, &c.
De paupertate Christi.
Quòd Christus & Apostoli nudis pedibus incedebant.
Apologia Euangelicæ paupertatis.
Contra calumniatorem Regulæ Franciscanæ.
Apologeticus in eos qui Ordini Minorum aduersantur.
De non frequentandis quæstionibus.
Collationum libellus ad Fratres.
De reformandis Fratribus, Ad ministros Prouinciales.
Appendix continet Compendium Theologiæ.
De essentia, inuisibilitate, & immensitate Dei.
De Mystica Theologia.

Obiit vir S. Deo & hominibus amabilis valde, anno Dom. 1274. Mense Iulio, die quintadecima, quæ erat Dominica, sub auroram, in Concilio Lugdunensi, vt in ipso Concilio legitur.

De Petro Tarantasiensi. 1265.

PEtrus Tarantasiensis Ordinis S. Dominici Cardinalis Hostiensis à Gregorio X. Pontifice cum S. Bonauentura creatus, ipsi Gregorio succedens, & Innocentius V. appellatus; quinto mense obiit, anno Dom. 1276.

Scripsit in quatuor libros Sententiarum: dicitur etiam scripsisse in Pentateuchum, in Psalmos, in Euangelium Lucæ, & in epistolas S. Pauli; & denique Compendium Theologiæ. Non defuerunt, qui plusquam centum propositiones eius reprehenderent: sed iussu Ioannis Vercellensis Magistri generalis Ordinis Prædicatorum à S. Thoma defensæ sunt, vt ex opusculo eius perspicuum est.

De Henrico Sterone. 1265.

HEnricus Stero Monachus Chronicam scripsit ab anno 1. Frederici I. vsque ad Rodulphum Aspurgium, id est, ab anno Dom. 1152. vsque ad annum 1273. vide Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De Vdalrico Argentinensi. 1280.

VDalricus de Argentina Ordinis Prædicatorum, & Alberti Magni auditor, scripsit in libros quatuor Magistri Sententiarum: & summam Theologiæ, ac librum de anima. claruit anno Dom. 1280.

De Ruperto de Russia. 1280.

RVpertus siue Robertus de Russia, Ordinis Minorum, claruit eodem tempore, & circa annum Dom. 1280. scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum: Expositionem Regulæ S. Francisci, & librum de anima.

De Gulielmo Durante. 1280.

GVlielmus Durantes, dictus Speculator, natione Vasco, Episcopus Mimatensis, iureconsultus insignis, scripsit Speculum in tria volumina distinctum ad Cardinalem Othobonũ, qui fuit postea Hadrianus Papa V. Scripsit etiam rationale diuinorum officiorũ libris octo, & Repertorium iuris, & Commentaria in Canones Concilij Lugdunensis. Viuebat tempore Nicolai III. Pontificis anno Dom. 1280.

De Guidone Archidiacono. 1283.

GVido Baifius, Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentarium in Decretum Gratiani, quod Rosarium appellauit. Scripsit etiam in epistolas Decretales: claruit anno 1283.

De Aegidio Romano. 1290.

AEgidius Romanus ex nobili familia Columnensium, Ordinis S. Augustini Prior generalis, ac postea Archiepiscopus Bituricensis, S. Thomæ auditor, & eius doctrinæ defensor acerrimus, plurima scripsit tum Philosophica, tum Theologica; sed magna ex parte non extant, nisi manuscripta in variis Bibliothecis. Quæ extant Theologica impressa, hæc sunt:

In primum & secundum Sententiarum Commentaria.
In Exameron libri duo.
In Cantica Canticorum lectiones nouemdecim.
In Epistolam ad Romanos lectiones.
In cap. Firmiter, & in cap. Marthæ expositio.
In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam explanatio.
Tractatus de corpore Christi, de distinctione articulorum Fidei, & de arca Noe.
Theoremata de Sacramento altaris, & de corpore Christi.
Tractatus de renunciatione Papæ.

Libellus scriptus occasione Clerici minùs sufficienter ad Subdiaconatum promoti.
Quomodo Reges possint bona Regni Ecclesiis elargiri.
De Regimine Principum libri tres.
Quodlibeta.
Tractatus contra exemptos.
De diuina influentia in beatos.
De laudibus diuinæ sapientiæ.
De defectu malorum culpæ.
De prædestinatione, præscientia, paradiso, & inferno.
De peccato originali.
Castigatorium in corruptorium librorum Thomæ Aquinatis.

Extat etiam manuscriptus liber, quem ego vidi, De potestate Ecclesiastica.

Ex Philosophicis hæc habentur typis mandata:
In Metaphysicam Aristotelis, expositio.
In eiusdem libros de anima.
In eiusdem libros de generatione.
In eiusdem libros Priores analyticos.
In eiusdem libros Rhetoricorum.
De materia cæli.
De formatione corporis humani.
Super auctorem libri de causis.
De esse, & essentia.
De motu Angelorum.
De mensura Angelorum.
De cognitione Angelorum.

Sed hi tres postremi tractatus possunt inter opera Theologica numerari. Floruit hic auctor circa annum Dom.1290.

Obseruatio.

Opusculum in orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & tractatus de corpore Christi; non sunt omnino certa opera Aegidij. Solet citari liber in quartum Sententiarum nomine Aegidij, vt etiam liber de intellectu possibili contra Auerroem, & de gradibus formarum: sed vtrùm ij libri extent, ignoro.

De Raymundo Lullo. 1290.

RAymundus Lullus ex insula Maiorica, vixit tempore Philippi Pulchri Regis Francorum, circa annum Domini 1290. Scripsit lingua

sua vulgari, multa opera, quorum aliqua versa sunt in linguam Latinam, vt Ars magna, & parua. Hunc Raymundum Eimericus in directorio Inquisitorum, scribit accusatum fuisse ad Gregorium XI. Papam, vel potiùs accusata fuisse scripta eius, quòd continerent plusquam trecentos errores: & Bernardus de Lutzemburgo Raymundum hunc ponit in Catalogo hæreticorum. Contrà autem non desunt, qui eundem Raymundum colant, vt S. Martyrem, & vocent Doctorem illuminatum, & scripta eius orthodoxa esse confirment: de qua re editus est liber anno 1604. cum hac inscriptione, [Sententia definitiuà in fauorem Lullianæ doctrinæ iuris ordine, & Apostolica auctoritate lata, & in veritatis triumphum, inque gloriosæ vindicationis memoriam, denuo impressa, & principalibus rescriptis munita.] Quid in hac controuersia tenendum sit, nondum videtur esse definitum ab Apostolica Sede, cùm tam directoriū Eimerici, quàm liber illi oppositus, publicè, & sine prohibitione legatur.

De Richardo de media Villa. 1290.

Richardus de media Villa, natione Anglus, Ordinis S. Francisci, scripsit in libros quatuor Sententiarum dilucida Commentaria, in quibus S. Thomæ doctrinam imitari visus est.

Scripsit etiam in quatuor Euangelia, & in Regulam Fratrum Minorum, &, contra Petrum Ioannem librum vnum. Dicitur etiam scripsisse de Conceptione B. Virginis, & in epistolas S. Pauli, & de ordine iudiciorum, quod an ita sit, non mihi constat.

De Henrico Gandauensi. 1290.

Henricus à Gandauo natione Belga Archidiaconus Tornacensis, vir doctissimus, scripsit egregium opus Quodlibetorum. Item summam quæstionum ordinariarum. Item de Virginitate, & Pœnitentia. Denique etiam Commentaria in libros Physicorum, & Metaphysicorum Aristotelis. Dicitur etiam scripsisse librum De viris illustribus. Obiit anno Domini 1293.

De Ioanne Parisiensi. 1296.

Ioannes Parisiensis, Ordinis Prædicatorum, claruit circa annum 1296. Scripsit in quatuor libros Sententiarum, &, Quodlibeta varia: sed præcipuè De potestate Regia, & Papali: & quoniam incidit in tempora turbulenta ob discordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem, & Philippum Pulchrum Regem Gallorum, & ipse Parisiis agebat, & docebat, videtur propensior fuisse ergà Regem, quàm erga Pontificem.

De Dino Mugelano. 1299.

DInus Mugelanus scripsit in titulum de regulis iuris in sexto. claruit tempore Bonifacij Papæ VIII. anno 1299.

Seculum decimumquartum ab anno 1300. ad 1400.

De *Ioanne* Duns *Scoto*.

IOannes Duns Scotus, natione Anglus, Ordinis Minorum, vir fuit acutissimo ingenio præditus,& cùm docuisset primùm Oxonij, deinde Parisiis,immatura morte diem extremum obiisse dicitur anno Domini 1308. Scripsit hæc,

Scriptum Oxoniense in quatuor libros Sententiarum.
Scriptum Parisiense in eosdem libros.
Librum Quodlibetorum.
Librum Collationum Parisiensium.
Librum de ptimo principio rerum.
Librum Theorematum.
Librum de cognitione Dei.
Tetragrammata quædam.
Sermones de tempore,& de Sanctis.
Commentaria in Genesim,in Euangelia,& in Epistolas,valde obscura.

Item in Philosophicis.

Scripsit Quæstiones in Porphyrium, item in Aristotelis prædicamenta.Perihermenias,Priora,Posteriora,Elenchos, de anima, Metaphysica, & Physica.

De *Augustino Anconitano.* 1301.

AVgustinus Triumphus,patria Anconitanus, professione religiosus sancti Augustini, vir pius, & doctus,floruit ad initium anni 1300. sed obijt anno 1328. cùm esset annorum octoginta quinque,vt ex inscriptione sepulchri ipsius constat, quod habetur Neapoli in Ecclesia Fratrum Eremitarum sancti Augustini.Scripsit egregiam summam de potestate Ecclesiæ, quæ extat Romæ edita anno 1584. Scripsit etiam Commentarium in Canticum Beatæ Virginis Mariæ, quod extat Romæ excusum anno 1590. Scripsit plurima alia tum in sanctam Scripturam, tum in Magistrum Sententiarum, tum etiam in Aristotelem, & sermones, ac tractatus varios, qui extare dicuntur in Bibliotheca Vaticana.

De Barlaamo. 1303.

BArlaamus Episcopus Hieracensis, vixit circa annum Dom. 1303. & scripsit Epistolas multas ad Græcos de vnione cum Ecclesia Romana, quas edidit Henricus Canisius num. 6. antiquæ lectionis.

De Siffrido. 1305.

SIffridus Presbyter Misnensis eodem tempore scripsit epitomen historiarum libris duobus comprehensam ab anno Domini 458. vsque ad annum Dom. 1307. Extat hoc opus impressum cum aliis historicis Germaniæ.

De Nicephoro Callisto. 1305.

NIcephorus Callistus historicus Græcus, vixit tempore Andronici Senioris Imperatoris, cui dedicauit historiam suam: proinde vixit post annum Dom. 1300. Historia, quæ nunc extat Nicephori Callisti, continetur libris octodecim, & incipit à natiuitate Christi, ac desinit in annum eiusdem 625. Credibile autem est, multo plures ab eo libros scriptos fuisse sed periisse.

Porrò in historia huius auctoris, vt Græci, & Schismatici, non mirum videri debet, si inueniantur errores proprij Græcorum, vt de processione Spiritus sancti à solo patre, in ipsa præfatione. Magis mirum est, inueniri non paucos errores in rebus historicis, vt ex Annalibus Card. Baronij constat.

De Eberardo. 1305.

EBerardus Archidiaconus Ratisponensis scripsit Chronicum ab anno 1273. vsque ad annum 1305. Vide Henricum Canisium primo tomo antiquæ lectionis.

De Petro Aureolo. 1317.

PEtrus Aureolus Ordinis Minorum, ex Prouinciali Aquitaniæ, Archiepiscopus Aquensis, floruit anno Dom. 1317. & multa scripsisse dicitur, sed Commentarium in primum librum sententiarum, idque solum Romæ impressum vidi, anno 1596.

Citantur multa ex Aureolo apud Ioannem Capreolum, sed ea typis mandata non extant.

De *Antonio Andreæ.* 1317.

ANtonius Andreæ, natione Aragonius, Ord. ſancti Franciſci, Scoti, diſcipulus, ſcripſit in quatuor libros ſententiarum: quod ſcriptum editum eſt Venetiis anno 1578.

De *Durando à ſancto Portiano.* 1320.

DVrandus à ſancto Portiano, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, & Epiſcopus Meldenſis, Theologus inſignis, ſcripſit in quatuor libros Magiſtri ſententiarum Commentaria ſatis dilucida, in quibus quamuis nonnulla ſcripſerit, quæ à communi Doctorum ſententia abhorrent, quædam etiam ab Eccleſia improbata ſunt, ipſe tamen in præfatione commentarij ſui in Magiſtrum, diſertis verbis aſſeruit ad Eccleſiam Catholicam Romanam pertinere iudicium de doctrina, ſeque omnia ſua ſcripta eiuſdem Eccleſiæ cenſuræ ſubmittere.

Scripſit etiam librum egregium de origine iuriſdictionum. Floruit circa annum Dom. 1320.

De *Herueo Natali.* 1320.

HErueus Natalis Brito, Ordinis Prædicatorum Magiſter generalis, & Durandi æqualis, ac Theologus doctiſſimus. Scripſit in Epiſtolas ſancti Pauli, quod opus habetur inter opera ſancti Anſelmi, vt ſuprà diximus.

Scripſit etiam in quatuor libros Magiſtri ſententiarum.
Item ſcripſit tractatum de poteſtate Papæ.
Alium de Sacramentis.
Alium de Chriſti & Apoſtolorum paupertate.
Alium de vtraque poteſtate Papali, & regali.
Alium de beatitudine.
Item ſcripſit Quodlibeta.

Item librum aduerſus Durandum, in iis, in quibus à ſancto Thoma diſſentit.

Et ſeorſum librum de vnitate formarum contra eundem.

Nec non libros aliquot contra Henricum à Gandauo.

Et multa alia Philoſophica ſcripſit,
De materia cæli,
De æternitate mundi,
De voluntate,
De ſecundis intentionibus.

Denique scripsit de Verbo.
De motu Angeli,
De relationibus.
Obiit anno Domini 1325.

De Francisco Mayrone. 1320.

FRanciscus Mayronis natione Scotus, professione Religiosus Ordinis sancti Francisci, Scoti discipulus, vixit tempore Ioannis XXII. Papæ, anno Dom. 1320.

Scripsit Commentaria in libros quatuor Magistri sententiarum.
Item Quodlibeta.
Formalitates.
De primo principio.
De expositione diuinorum nominum.
Et de vnivocatione.
Quæ omnia simul edita sunt Venetiis anno. 1520. & 1556.
Scripsit præterea Quadragesimale, & Sermones de Sanctis.
Item de paupertate Christi, & Apostolorum.
De virtutibus, & vitiis capitalibus.
De articulis fidei.
De Baptismo.
De humilitate.
De Indulgentiis.
De corpore Christi.
De Angelis.
De suffragiis defunctorum.
De pœnitentia.
De ieiunio.
De vltimo iudicio.
De septem donis Spiritus sancti.
Quæ omnia iam olim impressa fuerunt Basileæ.

De Gulielmo Ockam. 1320.

GVlielmus Ockam natione Anglus, Ordinis Minorum, Scoti discipulus, & æqualis Francisci Mayronis, vir doctus, sed fautor Ludouici Imperatoris quarti, nimis ardens, ob quam causam in aliquos errores lapsus meruit, vt in Indice librorum prohibitorum eius nomen poneretur.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.
Librum Quodlibetorum.

De fautoribus hæreticorum.
De Sacramento Altaris.
Compendium Theologiæ.
De actibus hierarchicis.
De ingressu scientiarum.
De paupertate Apostolorum,
De potestate Pontificum,& Imperatorum.

Opus nonaginta dierum,& dialogos,quæ duo opera cum alijs contra Ioannem XXII. scriptis interdicta sunt in Indice librorum prohibitorũ.

De Monaldo. 1320.

MOnaldus Dalmata Ordinis Minorum, & postea Archiepiscopus Beneuenti,scripsit summam Iuris Canonici, quæ aurea dicitur, & impressa fuit Lugduni anno Dom. 1516.

Scripsit etiam quæstiones in quatuor libros sententiarum, & sermones.Obijt anno Dom. 1332. Martyrio coronatus, apud Saracenos, vt testatur Antonius Posseuinus in apparatu sacro,tomo secundo.

De Nicolao Lirano. 1320.

NIcolaus Liranus ex Iudaismo conuersus ad fidem Christianam, & Ordine Minorum assumpto,scripsit Commentarium,siue postillam in vniuersa Biblia: quod opus notissimum est; & recognitum impressum est Lugduni anno 1590.

Scripsit præterea librum de corpore Christi.
Sermones de tempore, & de Sanctis,
Librum contra Iudæos.
Commentaria in quatuor libros sententiarum.
Quæstiones veteris & noui Testamenti.
Tractatum de Visione Dei.
Expositionem decem præceptorum.
Tractatum de idoneo ministrante,& suscipiente Sacramentum altaris.Obijsse dicitur anno Dom.1349.

De Pelagio Aluaro. 1320.

PElagius Aluarus,natione Hispanus, Religiosus Ordinis Minorum,& Episcopus Syluensis, vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, circa annum Dom. 1320. cuius Pontificis defensor acerrimus fuit.

Scripsit insigne opus De planctu Ecclesiæ.
Apologiam contra Gulielmum Ockam.

Speculum Regum.
Etin libros Magistri sententiarum.

De Petro Bertrando. 1329.

PEtrus Bertrandus Episcopus Eduensis, postea Cardinalis, vir doctissimus, disputauit de libertate Ecclesiæ contra Petrum de Cugner, coram Philippo Rege Francorum, anno 1329. & ea disputatio habetur tomo 4. Bibliothecæ SS. Patrum. Scripsit etiam librum de origine & vsu Iurisdictionum, siue de spirituali & temporali Potestate. Obijt anno 1348. 24. Iunij.

De Nicephoro Gregora. 1330.

NIcephorus Gregoras, historicus Græcus, viuebat anno Domini 1344. vt ex fine operis illius intelligi potest.

Scripsit libros vndecim de rebus Imperij Orientalis ab eo tempore quo Imperium Orientale deuenit in potestatem Latinorum, & perduxit historiam vsque ad obitum Andronici iunioris, idest, ab anno Dom. 1200. vsque ad annum 1344.

De Petro Paludano. 1330.

PEtrus Paludanus natione Burgundus Ord. sancti Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus, vir pius, & doctus, claruisse dicitur anno Dom. 1330. tametsi alij eum posteriorem faciant, sed nulli eum collocant ante annum Dom. 1300. nec post annum 1400.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum, sed non extant, quod sciam, Commentaria eius, nisi in tertium & quartum librum.

Scripsit etiam tractatum egregium de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis.

Scripsit quoque sermones de tempore, qui editi sunt Antuerpiæ anno 1571. multa alia scripsisse fertur, quæ non extant typis excusa.

De Ioanne Villano. 1330.

IOannes Villanus historicus Florentinus, vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, & successorum eius Benedicti xij. & Clementis vj. & obijt anno 1348.

Scripsit historiam vniuersalem temporis sui satis accuratè, quamuis

etiam

etiam leuiter attigerit priora tempora ab erectione turris Babyloniæ, vsque ad sua tempora.

Scripsit autem idiomate Italico, & totam historiam libris duodecim comprehensam perduxit ad annum Dom. 1348.

Quamuis autem propositum eius fuerit scribere historiam ciuitatis Florentiæ: tamen multa commemorat vtilia de rebus Ecclesiasticis, quæ ab alijs minùs fideliter narrata fuisse inueniuntur.

De *Guidone Carmelita.* 1330.

GVido natione Catalanus, Prior generalis Ordinis Carmelitani, ac postea Episcopus Maioricensis, scripsit ingens volumen de omnibus hæresibus: quod extat impressum Parisijs. Multa alia scripsisse fertur, quæ ad manus meas non peruenerunt. Claruit anno 1330.

De *Astesano Astensi.* 1330.

ASteſanus Astensis scripsit summam casuum conscientiæ libris octo, quæ typis mandata fuit Venetijs. Viuebat anno Dom. 1330.

De *Adamo Goddam.* 1330.

ADamus Goddamus, Anglus, scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum, quæ edita fuerunt Parisijs anno 1512. Viuebat auctor anno 1330.

De *Landulpho Carthusiano.* 1330.

LAndulphus, siue Ludolphus natione Saxo, professione Carthusianus, vir valdè pius, scripsit historiam vitæ Domini nostri Iesu Christi ex Euangelijs depromptam. Scripsit etiam Commentaria in Psalmos, iuxta sensum præcipuè spiritualem. claruit circa annum Dom. 1330.

De *Lupoldo Bambergensi.* 1330.

LVpoldus Bambergensis, vir eruditus, æqualis Landulphi Carthusiani, scripsit librum de iuribus Imperij, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam vtilia.

De *Ioanne Andrea.* 1330.

IOannes Andreas Bononiensis Iureconsultus doctissimus floruit tempore Ioannis XXII. Papæ, sed obijt anno 1348. Scripsit in quin-

que libros decretalium, quod opus Nouellas appellauit. Scripsit etiam Glossas in sextum, & Clementinas. addidit quoq... ad speculum Gulielmi Durantis.

De Bartholomæo Pisano. 1335.

BArtholomæus Pisanus Ordinis Prædicatorum edidit summam, quæ dicitur Pisanella: quam imitatus est Angelus de Clauasio.

De Ioanne Calderino. 1340.

IOannes Calderinus Bononiensis filius adoptiuus Ioannis Andreæ, scripsit in libros Decretalium. Item Consilia, & Decisiones.

De Ioanne de Baccone. 1340.

IOannes de Baccone Anglus, & Ordinis Carmelitarum, Prior Prouincialis, Theologus, & Philosophus doctissimus, floruit tempore Clementis vj. Pontificis, & obijsse dicitur anno 1346. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum; Compendium legis Christi; & Quodlibeta: quæ typis excusa extant. Alia permulta scripsisse dicitur, quæ non vidi.

De Alberico. 1341.

ALbericus Roxiatus Bergomensis, scripsit in sextum Decretalium.

De Simone de Cassia. 1340.

SImon de Cassia, natione Hernicus, Religiosus Ordinis sancti Augustini, admodum pius, vixit eodem tempore quo Ioannes de Baccone, & obijt Florentiæ anno Domini 1348.

Scripsit libros quindecim de rebus gestis Domini Saluatoris.

Scripsit etiam librum de speculo Crucis.

Librum epistolarum ad diuersos.

Scripsit quoque lingua Italica libros duos de vita Christiana, & expositionem Symboli Apostolici.

De Henrico Susone.

HEnricus Suso natione Germanus, Ordinis sancti Dominici, vir fuit pijssimus, & deuotissimus.

Scripsit

Scripſit horologium ſapientiæ.
Librum de nouem rupibus.
Meditationes de Paſſione Domini,& alia. viuebat anno 1340.

De Roberto Holkoth. 1349.

ROBertus Holkoth, natione Anglus, profeſſione Dominicanus, ſcripſit in librum Sapientiæ lectiones 213.

Item lecturam in Cantica canticorum: & in ſeptem priora capita Eccleſiaſtici.

Scripſit etiam Commentaria in quatuor libros Magiſtri ſententiarum, & alia quædam. Floruit circa annum Dom. 1349.

De Thoma Argentinenſi. 1350.

THomas de Argentina, natione Germanus, Ordinis ſancti Auguſtini Prior generalis, vixit tempore Clementis vj. & Innocentij vj. & obiit Viennæ anno 1357.

Scripſit Commentaria in Magiſtri Sententiarum libros.
Scripſit etiam quæſtionum è ſacris Scripturis ſolutiones.
Sermones, & Epiſtolas, & librum Meditationum.

De Nicolao Cabaſila. 1350.

NIcolaus Cabaſilas Græcus, vixit tempore Io. Cantacuzeni Imperatoris, vel potiùs Tyranni. Fuit vir valde doctus, & Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, ſed ſchiſmaticus. Scripſit tomos ſex de vita in Chriſto, qui Latinè impreſſi ſunt Ingolſtadij. Extant etiam libri de tribus Sacramentis, Baptiſmo, Vnctione, & Euchariſtia, impreſſi ibidem. Extat explicatio Liturgiæ apud Bignæum in Bibliotheca Patrum tomo 6. edit. 2. ex qua caput 29. & 30. omnino expungenda eſſent, vel cautiſſimè legenda. Denique præter alia multa, ſcripſit de proceſſione Spiritus ſancti contra Latinos, vbi ſe hoſtem Eccleſiæ apertè demonſtrat. Sed hunc librum impreſſum non vidi.

De Gregorio Ariminenſi. 1350.

GRegorius Ariminenſis, æqualis fuit Thomæ Argentinenſis, & eiuſdem Ordinis S. Auguſtini Prior generalis.

Scripſit Commentarium in primum & ſecundum librum Magiſtri ſententiarum.

Scripſit etiam in Epiſtolas S. Pauli, & in epiſtolam S. Iacobi.

De Richardo Armachano. 1350.

RIchardus Radulphus, Archiepiscopus Armachanus, vixit tempore Innocentij vj. Pontificis, & obiit anno 1359.

Scripsit libros nouemdecim aduersus errores Armenorum.

Scripsit etiam librum aduersus Religiosos Mendicantes pro Parochis: dicitur etiam scripsisse in libros quatuor sententiarum: necnon libros de paupertate, & de intenrionibus Iudæorum, & sermones aliquot.

Obseruatio.

Hic auctor, cautè valde legédus est, præsertim libro 10. contra Armenos cap. 4 & cap. 23. & 24. & lib. 11. cap. 4. & sermone primo, & 4. in quibus locis multos errores habet de potestate Presbyterorum, de paupertate Christi, & de statu Religiosorum Mendicantium: consulat lector Thomam Valdensem, qui errores Armachani, & Io. Vviclefi, qui ab Armachano aliqua accepit, diligenter refutat: consulat etiam, si placet, quæ nos scripsimus lib. de Monachis cap. 45. & 46.

De Francisco Petrarcha. 1350.

FRanciscus Petrarcha, patria Florentinus, Archidiaconus Parmensis, & Canonicus Parauinus, lusit aliquando elegantissimis versibus Italicis, amores suos erga Lauram, seu veros, seu confictos, vt haberet materiam exercendæ Musæ; sed pœnitentia ductus, & tempus in cantiunculis illis consumptum defleuit, & in solitudine positus vitam Christiano & pio homine dignam egit, & multa opera grauia atque vtilia scripsit, ac tandem piè sanctéque obiit anno Dom. 1374. ætatis suæ 70.

Eius opera quatuor tomis continentur.

In primo tomo hæc habentur:

De remedijs vtriusque fortunæ, lib.	2
De vita solitaria,	2
De Otio Religiosorum,	2
De vera sapientia, dialogi	2
De contemptu mundi, dialogi	3
Septem Psalmi pœnitentiales ad imitationem Dauidis.	
De Rep. optimè administranda, lib.	1
De officio & virtutibus Imperatoris, lib.	1
Rerum memorabilium, lib.	4
Epitome vitarum virorum Illustrium.	

De pa-

De pacificanda Italia Exhortatio.
Ad veteres Rom. Reip. defensores Oratio.
De libertate capessenda hortatoria Oratio ad Nicolaum Laurentium.
De obedientia, & fide vxoria.
De Auaritia vitanda.
Itinerarium Syriacum.

In tomo secundo hæc sunt:

Epistolarum familiarium, lib.	8
Epistolarum ad quosdam ex veteribus illustriores,	1
Epistolarum sine titulo,	1
Epistolarum de rebus senilibus,	16
Epistolarum variarum,	1
De sui ipsius, & multorum ignorantia,	1
Galli anonymi in Petrarcham inuectiua.	
Apologia Petrarchæ contra Gallum.	
In Medicum quendam inuectiuarum, lib.	4

In tertio tomo sunt:

Epistolæ octo de Laurea sumenda.	
Priuilegium receptæ Laureæ.	
Eclogæ duodecim.	
Africæ, siue de bello Punico carminum, lib.	9
Epistolarum carmine scriptarum,	3
Testamentum Petrarchæ.	

In quarto tomo sunt carmina Italica.

De Nicolao Gorram. 1350.

NIcolaus de Gorram, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno Dom. 1350.

Scripsit Commentaria in Pentateuchum,
In Psalmos,
In Cantica,
In Ecclesiastem,
In Ecclesiasticum,
Item in Hieremiam,
In Euangelia,
In Epistolas S. Pauli,
In Epistolas Canonicas,
In Apocalypsim.
Denique etiam in libros sententiarum Magistri.

De Alphonso Vargas. 1359.

ALphonsus Vargas Hispanus, Archiepiscopus Hispalensis, obiit anno 1359. Scripsit in primum Sententiarum, & in libros de Anima: quæ impressa sunt Venetiis anno 1566.

De Ioanne Taulero. 1350.

IOannes Taulerus natione Germanus, Ordinis sancti Dominici, concionator insignis, & piissimus, scripsit:

Sermones de perfectione vitæ interioris.
Tractatus de virtutibus.
Epistolas ad diuersos.
Cantica spiritualia.
De nouem gradibus Christianæ perfectionis.
Speculum & exemplar Domini nostri Iesu Christi.
Exercitia de vita & Passione Christi.

Vixit circa annos Domini 1350.

Porrò hunc virum, vt suspectum circa fidem, contempsit Ioannes Eckius; sed egregiè eum defendit Ludouicus Blosius.

De Manuele Caleca. 1375.

MAnuel Caleca, Græcus, vir doctus, scripsit librum contra errores Græcorum pro Latinis, quem vertit in Latinum idioma Ambrosius Camaldulensis, iussu Martini quinti Pontificis: & eum in libros quatuor partitus est. Vixisse videtur hic auctor post schisma Vrbani vj. & Clementis vij. & ante schisma Eugenij iv. & Felicis v. nam libro 4. sui operis scribit, Romanam Ecclesiam suo tempore gubernatam fuisse à duobus Pontificibus. vbi videtur loqui de schismate illo diuturno Vrbani vj. & Clementis vij. siquidem in eodem libro meminit Concilij Lugdunensis sub Gregorio x. à tempore autem illius Concilij non fuit schisma celebre, nisi schisma Vrbani & Clementis: quod enim excitauit Ludouicus Imper. inter Ioannem xxj. & Nicolaum v. breuissimum fuit. Itaque falsum est quod quidam dicunt, interfuisse Calecam in Concilio sub Gregorio x.

De Henrico de Hassia. 1380.

HEnricus de Hassia Carthusianus scripsit:
In Magistrum Sententiarum.

In Genesim.
In Exodum.
In Prouerbia Salomonis.
In Apocalypsim S. Ioannis.
Dialogum inter Episcopum, & Presbyterum.
Sermones varios.
Regulas ad discernendum peccatum lethale à veniali.

De obitu eius variant scriptores. Alij volunt obiisse anno 1317. alij 1397. alij 1428.

De Ioanne Rusbrochio. 1380.

IOannes Rusbrochius, natione Belga, Prior Monasterij Vallis Viridis, vir diuinæ contemplationi addictissimus, scripsit lingua sua patria, varia opera, quæ in Latinam linguam conuersa, edita sunt Coloniæ anno Dom. 1552.

Sunt autem hæc:
Summa totius vitæ spiritualis.
Speculum salutis æternæ.
Commentaria in tabernaculum Mosis.
Tractatus de præcipuis virtutibus.
Liber de fide, & Iudicio.
De quatuor tentationibus.
De septem custodiis.
De septem gradibus amoris.
De nuptiis spiritualibus libri 3.
Viuebat hic auctor anno Domini 1390.

Hunc etiam Doctorem carpsit Io. Gerson, & defendit Dionysius Carthusianus. Id enim accidere solet iis qui scribunt de mystica Theologia, vt eorum dicta ab aliis reprehendantur, ab aliis laudentur, quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur.

De Baldo. 1390.

BAldus Vbaldus, natione Italus, patria Perusinus, celeberrimus Iureconsultus, ac Bartoli quondam auditor.

Scripsit præter ea quæ ad ius ciuile pertinent.
Commentaria in libros Decretalium.
Obiit anno Domini 1420.

Seculum decimumquintum ab anno 1400. ad 1500.

De Petro Ancharano. 1410.

PErrus de Ancharano Bononiensis Baldi auditor floruit anno 1410. Scripsit in libros Decretales, & in Clementinas,& Consilia.

De Antonio de Butrio. 1410.

ANtonius de Butrio Bononiensis, æqualis Petri de Ancharano. Scripsit in Decretales, & Clementinas, & Repertoriũ Iuris Canonici.

De Ioanne Capreolo. 1410.

IOannes Capreolus, Tolosanus, Ordinis Prædicatorum, S. Thomæ doctrinæ defensor egregius. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, in quibus S. Thomæ doctrinam ex ipso S. Thoma explicat,& obiectiones eorum, qui illam oppugnarunt, optimè dissoluit. Viuebat anno Dom. 1410.

De S. Vincentio. 1410.

SAnctus Vincentius Ferrerius Valentinus Ordinis Prædicatorum, vir Apostolicus, obiit anno Dom. 1418. prædicauit multis in locis verbum Dei cum summa vtilitate populorum, Deo cooperante, & sermones eius confirmante sequentibus signis. Extant sub eius nomine tres tomi vtilissimarum concionum: quæ etsi fortè ab eius discipulis scriptæ sint, tamen doctrinam eius continent.

Scripsit ipse tractatum de vita spirituali, breuem, sed plenum optima institutione.

Scripsit etiam epistolas varias.

In Catalogũ Sanctorũ relatus est à Callisto tertio summo Pontifice.

De Francisco Zabarella. 1410.

FRanciscus Zabarella, patria Patauinus, Archiepiscopus Florentiæ, & Cardinalis creatus à Ioanne XXIII. Papa. Obiit anno 1417.

Scripsit in Decretales,& in Clementinas.

Scripsit etiam Consilia, & repetitiones varias.

Necnon de horis Canonicis.

Sed occasione longissimi schismatis scripsit etiam librum de schismate,

mate,in quo ſunt aliqua corrigenda: quare in Indice librorum prohibitorum liber eius de ſchiſmate cum præfationibus, Argentinæ impreſſus ab hæreticis,prohibitus eſt,donec corrigatur.

De Petro ab Alliaco. 1410.

PEtrus ab Alliaco Archiepiſcopus Cameracenſis, & Cardinalis,creatus à Ioanne XXIII.anno 1411.Obiit ſub Martino V.anno 1426.

Scripſit in quatuor libros ſententiarum.

Item de laude Scripturæ,& Eccleſiæ ſtabilitate.

Quæſtiones in Exameron.
Paraphraſim in Pſalmos.
Meditationes in Pſalmum 30. & 41.
In principium Euangelij ſecundùm Marcum.
In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam.
In Cantica B.Mariæ,& Zachariæ, & Simeonis.
Speculum conſiderationis.
Compendium contemplationis.
De ſpituali ſcala.
De Sacramentis.
De legibus,& ſectis.
De electione ſummi Pontificis.
De exercitio ſpirituali.
De Concilio generali.
De duodecim honoribus S.Ioſeph.
Sermones, & epiſtolas.
De concordia Theologiæ, cum Aſtrologia,& hiſtoria.
De anima,& accidentibus eius.
Quæſtiones in ſphæram Io.de Sacroboſco.
Tractatum in libros Meteororum.

Scripſit quoque vitam S.Petri Cæleſtini, grauiter, & piè,& renunciationem Pontificatus ab ipſo factam laudat,& defendit contra detractores.Neque verum eſt,quod aliqui dicunt, hanc vitam non eſſe ſcriptam à Petro de Alliaco Archiepiſcopo, & Cardinale, ſed à quodam alio Petro de Alliaco Gymnaſij Nauarrici Archididaſcalo. hoc, inquam, non eſſe verum,perſpicuè conſtat ex præfatione ad ipſam vitam,vbi ſe auctor Epiſcopum nominat. Vnum eſt,in quo reprehenditur hic auctor, quòd videlicet ſenſiſſe videatur, Chriſti Natiuitatem prænoſci potuiſſe ex genethliacis obſeruationibus,atque ad hoc adduxerit apparitionem ſtellæ, quæ apparuit Magis,de qua re vide Sixtum Senenſem lib.5. Bibliothecæ ſanctæ,annotatione 15. & 81.& lib.6.annotat.10.

De Ioanne Gersone. 1420.

IOannes Gerson, Gallus, Monachus Cælestinus, Cancellarius Parisiensis, vir doctus, & pius, obiit anno Dom. 1429. multa opera scripsit, quæ tribus tomis edita sunt Argentorati anno 1488. quibus addita est quarta pars. Sed quia, vt plurimùm, opuscula sunt parua, & in maximo numero, piguit ea describere. Tribui solet huic auctori præclarissimũ opusculũ de imitatione Christi, quatuor libris distinctũ. Sed quia nõ numeratur inter opera Gersonis nec in Catalogo, quem scripsit frater ipsius Gersonis, nec in tomis editis Argentorati; meritò dubitatum est, an illud sit Gersonis. Imò communiter iam illud opus adscribitur Thomæ de Kempis, viro admodum pio. Sed nec inter huius opera numeratur, vt paulo pòst videbimus. Itaque valde probabile est auctorẽ illius opusculi esse Ioannem quendam Abbatem de Gersen, siue de Gessen, vt haber inscriptio vetustissima huius libri, in codice manuscripto, qui asseruatur in Monasterio Aronensi, quod olim fuit Monachorum sancti Benedicti, & nunc est domus Nouitiorum Societatis Iesu. Et hinc apparet, hoc opus tributum fuisse Ioanni Gersoni propter similitudinem nominis: quia verus auctor erat Ioannes de Gersen: & tamen quia non inueniebatur hoc opus inter opera Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis, tributum fuisse Thomæ de Kempis ob similitudinem aliquam stili, quamuis neque inter opuscula eiusdem Thomæ inueniretur. Sed cuiuscunque sit, opusculum est vtilissimũ, & iure in tota Ecclesia summo omnium consensu receptum, & frequentatum, & in omnes linguas couersum. Ego certè ab adolescentia, & vsque in senectam hoc opusculum sæpissime volui, & reuolui, & semper mihi nouum apparuit, & nunc etiam mirificè cordi meo sapit.

Posteaquam hæc scripseram, incidit in manus meas præfatio Henrici Sommalij in libros quatuor de imitatione Christi, editos Romæ anno 1610. in qua præfatione affirmat idem Henricus inuenisse se hos libros manu ipsius Thomæ de Kempis conscriptos in bibliotheca Canonicorum regulariũ sancti Martini apud Louanium. Et quoniam magni facio testimonium Henrici Sommalij, qui & mei ordinis est, & notæ probitatis & doctrinæ; nec tamen audeo superiorem coniecturam prorsus reiicere: rem in medio ponam, & Lectori iudicium relinquam.

De Thoma Valdensi. 1420.

THomas Valdensis, Anglus, Ordinis Carmelitarum Prior Prouincialis, floruit tempore Martini v. Pontificis, cui opus suum dedicauit, & obiit Rhotomagi in Gallia, anno 1430.

Scripsit

Scripsit opus egregium, quod inscripsit Doctrinale fidei antiquæ, tribus tomis distinctum.

In primo tomo disputatur contra hæreticos Vviclefitas & Hussitas, de Deo, De Christo, De Petro, De Ecclesia, De Religiosis.

In secundo, de Sacramentis, contra eosdem.

In tertio, de Sacramentalibus, contra eosdem.

Dicitur etiam scripsisse in multos libros diuinæ Scripturæ, & in Magistrum sententiarum Commentaria, & varios tractatus: sed ego non vidi, nisi tomos illos tres doctrinales fidei antiquæ: nec scio an alia extent typis excusa.

De *Augustino de Roma.* 1430.

AVgustinus de Roma, Episcopus Nazarenus, Ordinis sancti Augustini, scripsit,

In primum librum sententiarum.
Item in omnes epistolas sancti Pauli.
In epistolas canonicas.
In Apocalypsim.
Scripsit etiam de peccato originali.
De libero arbitrio.
De potestate Papæ.
De Sacramento diuinitatis Iesu Christi, & Ecclesiæ.
De Christo capite, & eius inclyto principatu.
De charitate Christi circa electos, & de eius infinito amore.

Sed hæc tria opera prohibita inueniuntur in Indice librorum prohibitorum, donec expurgentur. Obiit anno Dom. 1445.

De *Ioanne de Imola.* 1430.

IOannes de Imola Iureconsultus celebris, scripsit super tres libros Decretalium: super sextum, & Clementinas. Obiit anno Dom. 1436.

De *Paulo Burgensi.* 1430.

PAulus de sancta Maria, relicta Iudaica secta, in qua natus erat, Episcopus Burgensis creatus, scripsit additiones ad postillam Nicolai Lirani, quæ extant in ipso Lirano. Scripsit etiam scrutinium scripturarum libris duobus. Viuebat an. 1430.

De Ioanne Archidiacono. 1430.

IOannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentaria in Decretales.

Scripsit etiam volumen Consiliorum. Obiit anno Dom. 1455.

De Io. Ragusæo. 1438.

IOannes Ragusæus Ordinis Prædicatorum in Basileensi Concilio orationem habuit doctissimam per octo dies de communione sub vtraque specie contra Hussitas, quæ extat apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ lectionis, vbi etiam multa habentur alia de hæresibus Bohemorum.

De Henrico Kalteisen.

HEnricus Kalteisen Ordinis sancti Dominici, in eodem Concilio Basileensi disputauit contra Hussitas de libera prædicatione Verbi Dei, per tres dies: & disputatio, siue oratio extat apud Henricum Canisium tom. 4. par. 2. antiquæ lectionis.

De S. Bernardino Senensi 1438.

SAnctus Bernardinus, patria Senensis, professione Franciscanus, vir doctrina & miraculis clarus, vniuersam Italiam sacris Concionibus illustrauit.

Obiit Aquilæ, vbi corpus eius integrum inuisitur, anno Dom. 1443. & à Nicolao quinto summo Pontifice in sanctos relatus est anno 1450.

Scripsit sermones de tempore.
Sermones de Sanctis.
Sermones contra Iudæos.
Scripsit etiam in Apocalypsim.
De Euangelio æterno.
De Christiana Religione.
De Conceptione B.M.Virg.
De passione Domini.
De virtutibus & vitiis.
De fructibus Eleemosynæ.
De triplici statu animæ.
De triplici amore Magorum.
De sacrificio Abraham.

De veri

De veritate.
De amore Dei & animæ.
De Spiritu sancto.
De casibus proprietatis.
Officium nominis Iesu.
De mundana prosperitate.
De Pastorali gubernatione.
De S.Ioseph sponso Virginis.
De circunstantiis nationum.
De diuino amore.
De triplici Christi natiuitate.
De tribus tormentis peccatorum.
De obedientia.
Defensorium veritatis.

De Ioanne de Polemar. 1438.

IOannes de Polemar Archidiaconus Barchinonensis, in eodem Concilio Basileensi orauit per tres dies contra Hussitas de ciuili dominio clericorum: & oratio extat apud Henricum Canisium tomo 4. par. 2. antiquæ lectionis.

De B. Ioanne de Capistrano. 1440.

B. Ioannes de Capistrano, natione Italus, Ordinis Minorum S.Bernardini amicissimus, laboribus maximis pro Ecclesia perfunctus obiit anno Dom. 1456.

Scripsit de dignitate Ecclesiastica ad Nicolaum v. Papam.
De illustranda conscientia.
De censuris.
De pœnis Inferni & Purgatorij.
De pœnis iniungendis.
De restitutione, & contractibus.
De Matrimonio.
De Conceptione B.Virg.
De Iudicio vniuersali, & Antichristo.
De potestate Papæ, & Concilij.
De auctoritate Concilij, siue Ecclesiæ.
Speculum Clericorum.
De cupiditate.
De Passione Domini.
Contra Hussitas.

Aduersus Ioannem Rochesanum, hæreticum Hussitam.

Scripsit denique Epistolas ad varios.

De Alphonso Tonstato. 1440.

ALphonsus Tonstatus natione Hispanus Episcopus Abulensis, vir sanctitate & doctrina celeberrimus: vixit tempore Eugenij quarti Pontificis, circa annum Dom. 1440.

Scripsit Commentaria copiosissima in Pentateuchum, In Iosue, Iudices & Ruth: necnon in libros Regum, & Paralipomenon, & in Euangelium sancti Matthæi: in quibus Commentariis dissoluit quæstiones innumerabiles, vt meritò de eo scriptum sit; [Hic stupor est mundi, qui scibile discutit omne,] & quod magis est admirandum, tanta scripsit breuissimo tempore, cùm non vixerit nisi annos quadraginta. Neque solùm Commentaria illa scripsit, sed etiam opuscula plurima, è quibus extant,

Defensorium trium conclusionum.
Liber de sancta Trinitate.
Liber contra Sacerdotes concubinarios.
Paradoxa.
Explicatio verborum Isaiæ, Ecce Virgo concipiet.
Liber de statu animarum post mortem.
Liber de optima politica.

De Blondo Historico. 1440.

FLauius Blondus patria Fotoliuiensis, à secretis fuit Eugenio quarto summo Pontifici; & scripsit historiam Romanam, in qua multa Ecclesiastica continentur, ab inclinatione Imperij vsque ad sua tempora, idest, ab anno Domini 407. vsque ad an. 1400.

De Nicolao Panormitano. 1440.

NIcolaus Tudescus, natione Siculus, patria Catanensis, Ord. S. Benedicti, Abbas, & postea Archiepiscopus Panormitanus, ac demum S. R.E. Cardinalis creatus, sed in schismate, à Felice quinto Antipapa. Vir fuit Iuris Canonici peritissimus, & plurima scripsit, quæ tomis octo comprehenduntur in editione Veneta anni 1592.

In primo & secundo tomo habentur Commentaria in primum librum Decretalium.

In tertio, quarto, & quinto tomo habentur Commentaria in secundum librum Decretalium.

In sexto

In ſexto tomo habentur Commentaria in tertium Decretalium.
In ſeptimo tomo habentur Commentaria in quartum & quintum Decretalium: & in epiſtolas Clementinas.
In octauo tomo habentur Conſilia 226. quæſtiones ſeptem.
Item Relectio in cap. Per tuas, de Arbitris.
Item Practica eiuſdem.

Dicitur etiam ſcripſiſſe Commentarium inchoatum in Decretum: ſed neſcio, an extet. Dicitur etiam ſcripſiſſe librum pro Conc. Baſileenſi, ſed hunc librum, vt in mala cauſa ſcriptum, & proinde erroneum, credibile eſt ex eius operibus abraſum fuiſſe. Ego certè inter eius opera variarum editionum eum nuſquam reperi. Quamuis autem hic auctor ſederit in Concilio Baſileenſi, etiam quo tempore Concilium acephalum & ſchiſmaticum erat: tamen in eo bene ſe geſſit, quòd introducentibus in Concilium multitudinem Preſbyterorum, ob defectum Epiſcoporum, libertimè contradixit: vt teſtatur Æneas Syluius, qui præſens aderat, in hiſtoria Concilij Baſileenſis. Sciebat enim, & docebat, in Concilijs, præſertim generalibus, locum non eſſe ſimplicibus Preſbyteris, quo ad votum deciſiuum, niſi locum tenerent abſentium Epiſcoporum. Obijt Nicolaus, Abbas Panormitanus, anno 1445.

De *S. Antonino Florentino.* 1445.

SAnctus Antoninus, patria Florentinus, Ordinis Prædicatorum, ac poſtea Florentiæ Archiepiſcopus, vir doctiſſimus, & ſanctiſſimus, obijt, anno Dom. 1459. ætatis ſeptuageſimo, quem in ſanctorum Catalogum retulit Adrianus vj. Pontifex.

Scripſit Summam hiſtorialem in tres partes diuiſam.
Summam Theologicam, in quatuor partes diuiſam.
Librum de eruditione Confeſſorum, qui dicitur, defecerunt, quia incipit, Defecerunt ſcrutinio.

Dicitur etiam ſcripſiſſe Trialogum de Chriſto, & duobus diſcipulis euntibus in Emmaus, in quo explicantur omnia quæ de vita, morte, & Reſurrectione Domini prædicta ſunt.

De *Aenea Syluio.* 1450.

AEneas Syluius, patria Senenſis, vir doctus, prudens, & magni animi, ac primùm à ſecretis Imperatoris, deinde Epiſcopus Senenſis, tum Cardinalis, denique ſummus Pontifex Pius ſecundus, dum expeditionem magnam aduerſus Turcas Chriſtiani nominis hoſtes molitetur, obijt anno Dom. 1464.

Scripſit de rebus Eccleſiaſticis contra Thaboritas librum vnum.

Ad Nicolaum de Cusa, lib. 1.
De Fide ad Imperatorem Turcarum.
De historia Bohemorum.
De clade Constantinopolitana.
De clade vniuersalis Ecclesiæ.
De conuentu Mantuano, Oratio.
Ad Callistum Papam, Oratio.
Ad Cardinales Oratio.
Decadum Blondi, Epitomem.
Epistolas multas.
De Concilio Basileensi, libros duos.
Retractationem.
Commentaria de rebus à se gestis.
Responsionem ad Martinum Meier pro Ecclesia Romana.
Scripsit præterea multa ad humanitatem, ad poesim, ad Chorographiam pertinentia.

Obseruatio Prima.

Quæ scripsit Æneas pro Concilio Basileensi, cùm iuuenis esset, retractauit senex, & Pontifex Maximus: & quamuis libri illi de Concilio Basileensi meritò prohibiti sint ab Ecclesia Catholica: tamen hæretici Basileenses, qui nuper eosdem libros recuderunt, non tam Ecclesiæ Catholicæ, quàm causæ suæ detrimentum attulerunt. Siquidem ex historia illa Æneæ Syluij de Concilio Basileensi, apparet illud Concilium initio fuisse legitimum: sed vbi verum Pontificem Eugenium quartum deponere aggressi sunt Patres illi, iam non habuisse formam veri Concilij, non solùm, quòd acephalum esset, sed etiam quòd contra formam omnium veterum Conciliorum plures essent in eo Conuentu Presbyteri cum voce decisiua, quàm Episcopi: notissimum enim est, concilia generalia, vt etiam prouincialia, Episcoporum esse, non minorum Sacerdotum: sic enim legimus in Concilio Chalcedonensi actione prima, [Mitte foras superfluos; Concilium Episcoporum est.] Vide, si placet, quæ scripsimus lib. 3. de Ecclesia cap. 16.

Obseruatio secunda.

Extant Commentaria de rebus gestis Pij secundi sub nomine Ioannis Gobellini, sed dubium est, an illud opus sit ipsius Pij Pontificis, an verò eius, sub cuius nomine prodijt: extant enim manuscripta commentaria eadem sub nomine Pij secundi & stilus videtur esse idem in hoc opere, & in alijs eiusdem auctoris, sed res non est magni momenti.

De

De Andrea Barbatio. 1460.

ANdreas Barbatius Siculus, floruit anno 1460.
Scripsit in Decretales.
Scripsit etiam de Cardinalium præstantia.
Scripsit quoque varia consilia.

De Laonico Chalcondyla. 1460.

LAonicus Chalcondyla Atheniensis, scripsit histotiam libris decem, de origine & rebus gestis Turcarum vsque ad sua tempora, idest, ad annum Dom. 1462. cui historiæ adiecta est appendix, qua continuatur historia vsque ad annum Dom. 1565. hunc auctorem ponimus inter Ecclesiasticos, quoniam eius historia plurima continet ad res Christianas pertinentia.

Quia tamen hic auctor ab hæretico homine Latinitate donatus est, & annotationibus in margine positis auctus in Indice librorum prohibitorum, eius lectio interdicta inuenitur. Ipse etiam Laonicus non caret narrationibus falsis, quas temere credidit rerum nostrarum ignarus.

De Joanne Bassolio. 1460.

IOannes Bassolius Ordinis Minorum, scripsit in quatuor libros sententiarum non contemnenda commentaria. viuebat anno Dom. 1466.

De Beato Laurentio Iustiniano. 1440.

B Laurentius Iustinianus, patria Venetus, ac primùm Canonicus Regularis, deinde Episcopus Venetiarum, postremò primus eiusdem Vrbis Patriarcha, floruit doctrina, sanctitate, & miraculis, temporibus Eugenij quarti, & Nicolai quinti Pontificum Romanorum, circa annum Dom. 1440. Obijt anno 1455. Scripsit volumina quindecim, quorum hi sunt tituli:

Lignum vitæ.
De disciplina Monastica.
De connubio Verbi, & Animæ.
De humilitate.
De spirituali interitu animæ.
De triumphali agone Christi.
De interiori conflictu.
De complanctu Ecclesiæ.

De corpore, & sanguine Christi.
De vita solitaria.
De contemptu mundi.
De sermone Domini in cœna.
De officio Pastorali.
De obedientia.
De gradibus perfectionis.

Scripsit præterea sermones quadraginta. Obijt anno ætatis 74. Episcopatus vicesimo quarto, sed quinque annis vltimis fuit etiam Patriarcha.

De Ioanne de Turrecremata. 1440.

IOannes de Turrecremata, natione Hispanus, Ordinis Prædicatorum Cardinalis Presbyter S. Sixti ab Eugenio quarto creatus, postea Episcopus Cardinalis Sabinus, Theologus, & Iureconsultus eximius obijt anno Dom. 1468. ætatis 80. maior.

Scripsit Summam de Ecclesia, quatuor libros.
Apparatum super Decretum Eugenij quarti de vnione Græcorum cum Latinis.
Commentaria in Decretum Gratiani.
In Psalterium.
In Euangelia Dominicalia.
In Euangelia de Sanctis.
De corpore Christi contra Bohemos.
De salute animæ.
De aqua benedicta.
De Conceptione B. Virginis.
In Regulam sancti Benedicti.
Meditationes de vita Christi.

De Matthæo Palmerio. 1440.

MAtthæus Palmerius Florentinus, vixit tempore Concilij Florentini, vt ipse testatur in Chronico. Scripsit, siue continuauit Chronicum ab anno 449. vbi desijt S. Prosper, vsque ad annum 1449. Scribit quidem Io. Trithemius, hunc Matthæum postea de hæresi conuictum, & damnatum fuisse, sed in Chronico ipsius nullum ego erroris inueni vestigium.

De Matthia Palmerio. 1440.

MAtthias Palmerius Pisanus, vixit eodem seculo, & continuauit Chronicum Matthæi ab anno 1450, vsque ad 1481.

De

De Bessarione Cardinali. 1440.

BEssarion natione Græcus, patria Trapezuntius, dignitate Episcopus Nicænus, postea Cardinalis S.R.E. ab Eugenio quarto Pontifice creatus, multis legationibus perfunctus, multisque aliis piis laboribus fatigatus, obiit anno Dom. 1472. Sixto quarto sedente.

Scripsit Orationem pro vnione, prolixam, & doctissimam, quæ extat Græcè & Latinè sess. 25. Concilij Florentini.

Scripsit quoque aliam breuiorem, quæ pariter extat Græcè & Latinè, sessione 1. eiusdem Concilij.

Scripsit etiam librum aduersus Marcum Ephesium pro defensione Ecclesiæ Romanæ.

Scripsit quoque de verbis consecrationis aduersus eundem Marcum.

Scripsit de illo Ioannis 21. *Si eum volo manere, donec veniam.*

Scripsit denique multa Philosophica in defensionem Platonis: & Metaphysicam Aristotelis Latinitate donauit: & libros tres consolatorios ad Imperatorem Græcorum misisse dicitur.

De Georgio Scholario. 1440.

GEorgius Scholarius vir inter Græcos sapientissimus.

Scripsit Orationes quatuor de pace inter Græcos & Latinos ineunda, quæ habentur Græcè & Latinè post Concilium Florentinum: hic idem censetur esse ille Gennadius (quippe qui mutauerit nomen assumptus ad Patriarchatum Constantinopolitanum) qui scripsit quinque Orationes de quinque articulis controuersis pro veritate Catholica.

De processione Spiritus sancti.
De primatu Papæ.
De Azymo.
De Purgatorio.
De visione Dei ante resurrectionem corporum.

De Iosepho Methonensi. 1440.

IOseph Episcopus Methonensis eodem tempore scripsit librum responsionis pro Concilio Florentino ad librum Marci Ephesij calumniatoris eiusdem Concilij. Extat autem hæc responsio Græcè & Latinè post idem Concilium.

De Gregorio Protosincello. 1440.

GRegorius Magnus Protosincellus, ac postea Patriarcha, scripsit responsionem aliam contra Epistolam Marci Ephesij: quæ responsio

impressa est Græcè & Latinè post Concilium Florentinum. Dicitur autem iste Gregorius Romæ sepultus fuisse, & miraculis coruscasse.

De Nicolao de Cusa.

Nicolaus de Cusa, natione Germanus, Decanus S. Florini, deinde Episcopus Brixinensis, denique Cardinalis S. Petri ad Vincula, á Nicolao V. Pontifice creatus, vir fuit æquè pius ac doctus. Obiit anno Dom. 1464. ætatis 63.

Scripsit de Visione Dei.
De docta ignorantia.
De reparatione Kalendarij.
De cribratione Alcorani.
De venatione sapientiæ.
De ludo globi mysticè.
Aduersus Bohemos.
Coniecturam de nouissimis diebus.
De daro Patris luminum.
De quærendo Deo.
Directorium speculantis.
De filiatione Dei.
Dialogum de Genesi.
De concordantia catholica.
Sermones per annum, & epistolas ad diuersos.
Scripsit de Mathematica perfectione.
De Berillo.
De apice theorica.
De quadratura circuli; & De fortuna.
Atque hæc in primo tomo.

In secundo tomo habentur:

Dialogus De Deo abscondito.
De annunciatione Dominica.
Excitationum libri decem.
Epistolæ septem.
Correctio tabularum Alfonsi.
De perfectione mathematica.
De Arithmeticæ complementis.
De transmutationibus geometricis.
Complementum Theologicum.

Obser-

Obseruatio.

Nicolaus de Cusa Concordantiam Catholicam scripsit Iuuenis, inchoante videlicet concilio Basileensi;& quia magna tunc erat fama concilij Basileensis, cœpit & ipse cum multis aliis exaltare potestatem Concilij,& deprimere auctoritatem Apostolicæ sedis:sed postea vbi vidit pertinaciam eorum,qui concilio adhærebant,vt etiam auderent schisma facere,& aduersus legitimum Pontificem, idolum erigere;cœpit & grauissimis epistolis eos detestari, & pro extinctione schismatis plurimum laborare.In qua re imitatus est Iulianum S. Angeli Cardinalem præstantissimum,& Æneam Syluium,postea Pium II.Pontificem,qui initio concilium Basileense contra Eugenium Pontificem defenderunt: postea verò pro Eugenio Pontifice contra Concilium depugnarunt. Vide retractationem Pij II. in iis quæ spectant ad Iulianum Cardinalem: & epistolam Nicolai de Cusa ad Rodericum, in iis quæ ad ipsius Nicolai sententiam & iudicium pertinent.

De Dionysio Carthusiano. 1450.

DIonysius Carthusianus, natione Belga,vir fuit sanctissimus, & doctissimus, vixit in ordine Carthusiano annos 48.obiit anno ætatis suæ 69.qui erat annus salutis 1471.

Scripsit in omnes libros Scripturæ diuinæ.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Scripsit plurima, quorum Catalogum, vnà cum vita ipsius,inuenies post finem Commentarij in librum quartum sententiarum.

In libello de quatuor nouissimis cautè legendus est circa statum animarum in Purgatorio degentium.

De Thoma de Kempis. 1460.

THomas de Kempis,natione Belga,professione Canonicus regularis, vir magnæ pietatis,obiit anno Domini 1471.ætatis 91.vt in vita eius, quæ præfixa est operibus ipsius,legitur.

Scripsit multorum opinione, quatuor libros de imitatione Christi: de quo opere locuti sumus,cùm de Ioannis Gersonis operibus ageremus.

Scripsit sermones ad nouitios.
Sermones ad Fratres.
Dialogos nouitiorum.
De vita solitaria.
De tribus tabernaculis.
De vera compunctione.

Hortulum rosarum.
Vallem liliorum.
Alphabetum Monachi.
Consolationem pauperum.
Epitaphium Monachi.
Qualis debeat esse Monachus.
Manuale paruulorum.
Doctrinale Iuuenum.
De contemptu Mundi.
Epistolas ad diuersos.

De Henrico Harphio. 1464.

HEnricus Harphius, natione Belga, patria Mechliniensis, professione Franciscanus, vixit tempore Pauli secundi Pontificis.

Scripsit de decē præceptis, quod opus, Speculum aureum nominauit.
Item de tribus partibus pœnitentiæ:
Tractatum de effusione cordis.
Directorium aureum contemplatiuorum.
Collationes tres.
Sermones per Quadragesimam.
Denique de mystica Theologia libros tres.

Quod est præcipuum inter opera Harphij. Sed hoc opus interdictum fuit in Indice librorum prohibitorum, nisi repurgatum esset ad exemplum eius quod repurgatum prodiit Romæ an. 1585.

De Alexandro Imolensi. 1470.

ALexander Tartaginus de Imola, scripsit in sextum, & Clementinas; præter multa consilia, & alia, quæ scripsit in codicem, & digestum.

De Baptista Platina. 1472.

BAptista Platina, patria Cremonensis, vixit tēpore Sixti Papæ quarti, cui dedicauit librum de vitis Pontificum Romanorum, & obiit anno Dom. 1481.

Scripsit librum de vitis Pontificum à sancto Petro, vsque ad Paulum secundum, cui libro addidit Onuphrius Panuinius notas non contemnendas; & præterea vitas sequentium Pontificum vsque ad Pium quintum, quam tamen solùm inchoauit.

Scripsit præterea librum de naturis rerum, & libros decem de honesta voluptate, & valetudine, & epistolas ad diuersos.

De

De Ambrosio Camaldulensi. 1480.

Ambrosius Camaldulensis, Florentinus, Abbas generalis Ordinis sui, vir fuit doctus, & prudens, & obiit anno 1490.
Scripsit Tractatum de Spiritu sancto.
Item de Sacramento Corporis Christi.
Item orationes, quarum vnam Græco idiomate habuit Ferrariæ coram Imperatore Græco, & Episcopis Græcis.
Scripsit etiam Epistolas multas.
Et vitas S. Eugeniæ Virginis, & Martyris.
Necnon Proti, & Iacinthi Martyrum.
Vertit autem ex lingua Græca in Latinam librum S. Basilij de Virginitate.
Vitam S. Ioannis Chrysostomi.
Et Homilias eiusdem in Matthæum.
Item libros S. Dionysij Areopagitæ.
Et alia non pauca.

De Pacifico. 1480.

Pacificus Ordinis Minorum, vixit circa annum 1480. Scripsit summam casuum conscientiæ, quæ Pacifica nominatur: ea summa ex Latino idiomate in Italicum conuersa edita fuit Venetiis anno 1574. & 1580.

De Angelo Clauasio. 1480.

Angelus à Clauasio, Ligur, Ordinis Minorum, scripsit summam Casuum Conscientiæ, quæ Angelica dicitur. vixit circa annum Dom. 1480.

De Baptista Trouamala. 1483.

Baptista Trouamala Ordinis Minorum eodem tempore scripsit Louanij summam Casuum conscientiæ, quæ dicitur Rosella.

De Vuernero Vesphalo. 1484.

Vuernerus Vesphalus scripsit Fasciculum temporum ab initio mundi vsque ad annum 1484: continuauit hoc opus Ioannes Linturius vsque ad annum 1514.

De Gabriele Biel. 1490.

GAbriel Biel, natione Germanus, qui Tubingæ diu docuit, floruit circa annum Dom. 1490.
Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum.
Item expositionem Canonis Missæ, & Sermones varios.

De Marsilio ab Ingen. 1490.

MArsilius ab Ingen, natione Germanus, æqualis Gabrielis, docuit Heidelbergæ, & scripsit ipse quoque in quatuor libros sententiarum Commentaria non inutilia.

De Iacobo de Valentia. 1490.

IAcobus de Valentia Episcopus Christopolitanus, vixit circa annum 1490. vt colligitur ex proœmio Fini Hadriani.
Scripsit Commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis.
Scripsit etiam in Cantica Zachariæ, B. Virginis, & Simeonis, & in Hymnum, [Te Deum laudamus,] & contra Iudæos de Christo reparatore generis humani.

De Cypriano Beneto. 1490.

CYprianus Benetus Aragonensis Ordinis Prædicatorum, scripsit quatuor Tractatus, qui extant: vnum, de prima Orbis sede: alterum, de Concilio: tertium, de potestate Ecclesiastica: quartum, de Pontificis maximi potestate.

De Fino Hadriano. 1490.

FInus Hadrianus Ferrariensis, viuebat senex anno 1503. vt ipse testatur in proœmio sui operis, scripsit in vltima sua ætate volumen magnum, & egregium, libris nouem distinctum, quod inscripsit, Flagellum in Iudæos. Extat excusum Venetiis anno Dom. 1538.

De Ioanne Pico. 1490.

IOannes Picus Mirandulæ Comes, vir ingenio, & doctrina (pro ætate) maximus. vixit annos solùm triginta tres, & obiit anno Dom. 1494. scripsit tamen:

In primum caput Genesis,& de opere sex dierum expositionem multiplicem libris septem comprehensam.

Item explicationem Orationis Dominicæ.

Item conclusiones nongentas, quas disputandas publicè proposuit.

Item Apologiam aduersus eos qui aliquot eius conclusiones carpebant.

Item de ente,& vno.

Item de hominis dignitate.

Item regulas Christianæ vitæ, ad vincendas tentationes & mundum, perutiles.

In Psalmum XV.Conserua me Domine, explicationem.

De Christi Regno,& Mundi vanitate.

De Astrologia, siue potiùs contra Astrologiam iudiciariam lib.12.

Item in conuiuium Platonis libros tres. Denique elegias,& epistolas varias. Quid si hoc ingenium aliis triginta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas.

De Marsilio Ficino. 1490.

MArsilius Ficinus, Florentiæ natus est, vt ipse testatur in quadam epistola,anno Dom. 1433. Obiit verò anno 1499. Vir fuit peritus non vulgariter,tum sacræ Theologiæ,tum etiam Platonicæ philosophiæ.

Opera eius duobus tomis excusa sunt Basileæ anno 1561.

In primo tomo:

De Christiana religione,lib. 1

De immortalitate animorum, lib. 18

In epistolas B.Pauli,ascensus vsque ad cælum ad Paulum intelligendũ. Sed non explicat nisi epistolã ad Romanos.

Prædicationes habitæ ad Fratres.

De sanitate tuenda studiosorum, lib. 1

De vita producenda,lib. 1

De vita cælitus comparanda, 1

Apologia,in qua,de Medicina,Astrologia,vita Mundi,& de tribus Magis agitur.

Antidotus Epidemiorum.

Epistolarum,lib. 12

De sole,liber allegoricus,& anagogicus.

De lumine liber.

De voluptate liber.

In secundo Tomo sunt:

Aut versiones librorum,aut opera Platonica.

De Iacobo Philippo Bergomensi. 1494.

IAcobus Philippus Bergomensis, Ordinis S. Augustini, viuebat anno Dom. 1494.

Scripsit historiam ab initio mundi vsque ad annum Dom. 1436. libris quindecim, quod opus inscripsit supplementum Chronicorum.

Scripsit etiam de claris mulieribus Christianis.

De Antonio Bonfinio. 1500.

ANtonius Bonfinius viuebat anno 1500. Scripsit historiam Hungaricam: & Commentarium de pudicitia. Sed hoc in Indice Romano prohibitum est.

De Roberto Gaguino. 1500.

RObertus Gaguinus Gallus, Ordinis S. Trinitatis Generalis, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit pro Conceptione B. Virginis tam carmine quàm soluta Oratione libros duos.

De miseria humana, lib. 1

Orationes, & epistolas.

Denique de origine, & Regibus Francorum, libros duodecim vsque ad Carolum VIII.

Quæ est historia annorum mille, & ducentorum.

De Marco Antonio Coccio Sabellico. 1500.

MArcus Antonius Coccius Sabellicus, vir valde eruditus, viuebat anno Dom. 1500. Eius opera quatuor tomis Basileæ excusa fuerunt anno 1560.

In primo Tomo continetur historia ab Orbe condito, per enneades quinque, idest, libros quadraginta quinque.

In secundo continetur continuatio historiæ per enneades sex, idest, libros quadraginta septem: nam enneadis vltima non habet nisi libros duos. In eodem tomo continetur historia Veneta per decades tres, & quartæ libros tres.

In tertio continetur supplementi per alios additi libri viginti nouem.

In quarto exemplorum libri decem.

De Aquileiæ antiquitate lib. 6

De Venetæ Vrbis situ, 4
De Venetis Magistratibus, 1
De Prætoris officio, 1
De officio scribæ dialogus.
De Latinæ linguæ reparatione dialogus.
Epistolarum, lib. 12.
Orationes 12
Poemata varia.

De *Paulo Middelburgio*. 1500.

PAulus Middelburgius Episcopus Forosempronij, viuebat anno 1500. & scripsit ad Leonem decimum libros de tempore Paschali, & ad Maximilianum Imperatorem libros de die passionis Domini, qui notissimi sunt.

De *Ioanne Nauclero*. 1500.

IOannes Nauclerus Præpositus Tubingensis viuebat an. 1500. Scripsit ingens Chronicum continens res memorabiles ab initio mundi vsque ad annum Dom. 1500. Opus distinguitur in duo volumina, & primum quidem continet generationes 63. ab Adam vsque ad Christum: alterum continet generationes quinquaginta, & vnam.

De *Alberto Krantzio*. 1500.

ALbertus Krantzius Bambergensis, vir admodum diligens in historiis conscribendis, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit Metropolim, quæ continet historiam Ecclesiasticam.

Item historiam Saxonicam, & Vandalicam, & Chronicum aliarum septemtrionalium regionum. Sed impiæ notæ ad marginem additæ ab hæreticis, fecerunt, vt libri huius auctoris prohiberentur in Indice Romano, donec purgarentur.

De *Felino*. 1500.

FElinus Sandeus Ferrariensis, Iurisconsultus celeberrimus, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit in libros Decretalium.

Item Tractatum de Iurepatronatus.

Sermonem de Indulgentia plenaria, & alia.

De Ioanne Trithemio. 1500.

IOannes Trithemius, natione Germanus, Abbas Spanehemensis, Ordinis sancti Benedicti, viuebat anno 1500. & obiit anno 1519. ætatis suæ 57.

Scripsit opera plurima, sed notiora sunt historica, quæ simul edita sunt Francofurti anno 1600.

Scripsit igitur:

De Illustribus viris Germanis.

De Illustribus viris Ordinis sancti Benedicti.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

Chronicum Monasterij Hirsaugiensis.

Chronicum Monasterij Spanehemensis.

De origine Francorum.

De successione Ducum Bauariæ, & Comitum Palatinorum.

Scripsit etiam Epistolas, Sermones, & varia opera spiritualia. Denique scripsit de septem secundis intelligentiis orbem mouentibus, & opus inscriptum steganographiam, id est, occultam scriptionem, quod opus prohibitum meritò est, cùm sit plenum perniciosis dogmatibus ad Magiam pertinentibus: quod & ipse agnouit, & confessus est.

De Iacobo Vvimphelingio. 1500.

IAcobus Vvimphelingius Presbyter Ecclesiæ Spirensis, Orator, Poëta, & Historicus non contemnendus, viuebat anno Dom. 1500. Scripsit præter alia Epitomen rerum gestarum per Germaniam.

De Baptista Mantuano. 1500.

BAptista Mantuanus, Ordinis Carmelitarum Prior generalis, Poëta fuit doctus, & pius: & multa carmina scripsit in laudes Sanctorum. viuebat anno Dom. 1500.

De Thoma Caietano. 1500.

THomas de Vio, patria Caietanus, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, ac postea Cardinalis Presbyter à Leone decimo creatus, vir fuit summi ingenij, nec minoris pietatis. viuebat anno Dom. 1500. & obiit anno Dom. 1534. ætatis 66.

Scripsit Commentaria in omnem sacram Scripturam, præterquam in Prophetas, & in Apocalypsim.

Scripsit etiam Commentaria in totam Summam S. Thomæ. Denique opuscula permulta,& librum Ientaculorum, & Summam Casuum conscientiæ,quæ notissima sunt.

De *Dominico Iacobatio.*

DOminicus Iacobatius Romanus,Rotæ auditor, & postea Cardinalis à Leo.X. creatus anno 1517.
Scripsit insigne opus de Conciliis.

De *Iacobo Sanazario.* 1500.

IAcobus Sanazarius eodem tempore scripsit egregium Carmen de partu Virginis.

De *Francisco Ferrariensi.* 1500.

FRanciscus Ferrariensis,Ordinis Prædicatorum Prior generalis, viuebat anno Dom.1500.& obiit anno 1528.
Scripsit egregia Commentaria in Summam sancti Thomæ contra gentes:scripsit etiam de vita B.Osannæ Mantuanæ lib.sex.& multa philosophica.

De Ioanne Francisco Pico. 1500.

IOannes Franciscus Picus Ioannis Pici nepos, vir doctus,& pius., viuebat anno Dom.1500.
Scripsit de rerum prænotione libros nouem aduersus vanitatem Astrologorum.
Scripsit etiam pro veritate religionis Christianæ contra superstitiones gentiliū:& opera alia permulta,tum prosa tum versu,quæ satis nota sunt

De Ioanne Tabiensi. 1500.

IOannes Tabiensis natione Ligur Ordinis Prædicatorum , Theologus, & Canonista,scripsit summam Casuum conscientiæ, quæ Tabiena dicitur,quam Thomæ Caietano dicauit.

De Hectore Boethio. 1500.

HEctor Boethius Scotus,scripsit libros 17. historiæ Scoticæ. Scripsit etiam descriptionem Regni Scotiæ,& Regum Scotorum.

De Iacobo Almaino. 1500.

IAcobus Almainus, Doctor Parisiensis, viuebat anno Domini 1500. & scripsit in tertium & quartum sententiarum.
Item moralia.
Item opuscula varia.

De Ioanne Maiore. 1500.

IOannes Maior, natione Scotus, viuebat anno Dom. 1500.
Scripsit in quatuor lib. sententiarum; item Commentarium in Matthæum, & historiam maioris Britanniæ.

De Adriano VI. 1500.

ADrianus sextus Pontifex, natione Traiectensis in Belgio, viuebat anno Dom. 1500. & obiit anno 1523. Vir fuit optimus, & doctissimus, & merito doctrinæ & pietatis ex humili loco & paupertima domo ascendit ad magnas opes, & maiores honores. Scripsit disputationes in quartum sententiarum: & epistolas insignes, quarum vna valde prolixa & docta ad Saxoniæ Ducem, extat in tomis conciliorum.

De Francisco Lycheto. 1500.

FRanciscus Lychetus Ordinis Minorum Minister generalis, viuebat anno 1500. edidit Commentaria in tres primos libros sententiarum, iuxta doctrinam Scoti.

De Syluestro Prierate. 1500.

SYluester Prieras, natione Pedemontanus, Ordinis Prædicatorum, Magister sacri Palatij, ac postea Prior generalis, viuebat anno Dom. 1500. & primus omnium scripsisse dicitur aduersus Martinum Lutherum.
Sed scripsit etiam in quatuor libros sententiarum.
Item Summam casuum conscientiæ.
Librum super Euangelia inscriptum, Aurea Rosa.
Librum de strigibus.
Conflatum ex operibus S. Thomæ, quatuor voluminibus comprehensum, & alia nonnulla.

De Io.

De Io. Eckio.

IOannes Eckius, natione Sueuus, viuebat anno 1500. & ex primis fuit, qui hæresiarchæ Luthero, & coram disputando, & scriptis libris strenuè se opposuit.

Scripsit Enchiridion, in quo controuersias ferè omnes breuiter & dilucidè comprehendit,
Scripsit etiam seorsim de sacrificio Missæ libros duos.
Et deinde iterum alios tres.
Item de primatu S. Petri.
De pœnitentia, & virtutibus pœnitentiæ annexis.
Item postillas, siue homilias de tempore, & de Sanctis.
Scripsit quoque multa Philosophica in libros 8. Physicorum,
In libros de cælo,
In libros de generatione,
In Meteora,
In libros de Anima, & alia.

De *Conrado Koellin.* 1500.

COnradus Koellin Germanus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno 1500. & obijt senex anno 1536.

Scripsit egregiè in primam secundæ S. Thomæ.

Scripsit etiam Quodlibeta multa: & præterea opus inscriptum Euersio Lutherani Epithalamij 4. libris comprehensum.

De Francisco Titelmano. 1500.

FRanciscus Titelmanus, Belga, Ordinis Minorum, vir sanctus, & doctus, cuius omnia scripta, etiam Philosophica, miram pietatem spirãt, viuebat anno 1500. & scripsit Apologeticum pro editione vulgata scripturæ: & simul collationem super epistolam ad Romanos contra Iacobum Fabrum, & Desiderium Erasmum, adhuc viuentes, quæ excusa sunt Antuerpiæ ann. 1529. Scripsit in Psalmos, in Cantica, in prima capita Iob, & alia, quæ notissima sunt.

De *Ioanne Roffense.* 1500.

IOannes Fischerus, natione Anglus, Episcopus Roffensis, ac postea S. R. E. Cardinalis, &, quod longè gloriosius est, Martyr Christi, occisus Henrici octaui Regis Anglorum iussu anno Dom. 1535. iam

senex, & multis perfunctus laboribus: proinde florebat anno Dom. 1500.

Scripsit aduersus articulos Lutheri, quos Leo decimus Papa damnauerat.

Scripsit etiam contra librum eiusdem Lutheri, qui inscribitur, de captiuitate Babylonica.

Et de Christiano Sacerdotio contra eundem.

Scripsit item de Eucharistia contra Oecolampadium.

Item de vnica Magdalena contra Iacobum Fabrum.

Item in septem Psalmos. Eiusdem esse creditur assertio septem sacramentorum, quę nomine Regis Henrici octaui prodijt.

Porrò liber de fiducia, & misericordia Dei, qui in Indice Romano prohibetur, aut est alterius Ioannis Fischeri, aut falsò nostro attributus fuit.

De Thoma Moro. 1500.

THomas Morus æqualis fuit Ioannis Fischeri, eique amicissimus, & nobilis collega Martyrij. Fuit autem vir doctrina varia excultus, & ingenij amœnissimi: quippe Theologus, Philosophus, Orator, Poeta, Historicus, linguæ Græcæ & Latinæ peritus.

Scripsit, vt Theologus, insignem responsionem ad epistolam Martini Lutheri: necnon explicationem passionis Dominicæ.

Item libellum, Quòd pro fide Christi mors fugienda non sit.

Vt Philosophus libros duos de optimo statu Reip. quos Vtopiam inscripsit.

Vt Orator, declamationem Lucianicæ respondentem:

Vt Poeta, Epigrammata plurima:

Vt Historicus, res gestas Richardi tertij Angliæ Regis:

Vt linguæ vtriusque peritus, Dialogos Luciani è Græca lingua in Latinam conuertit.

De Ioanne Fabro. 1500.

IOannes Faber, Episcopus Viennensis, viuebat anno 1500. & vnus fuit ex præcipuis Doctoribus, qui Luthero & Lutheranis restitit.

Scripsit Malleum hæreticorum libris sex.

Orthodoxæ fidei Catholicæ defensionem aduersus Balthassarem Pacimontanum.

Librum de potestate summi Pontificis contra Lutherum.

Homiliarum de sanctissima Eucharistia, & aliorum argumentorum ingentem numerum, & alia, quæ notissima sunt.

De Iohanne Cochlæo. 1500.

IOhannes Cochlæus Norimbergensis, vir doctissimus, & fidei Catholicæ propugnator eximius, viuebat anno 1500. sed obijt 1552.
Scripsit opuscula plurima contra Lutherum, Melancthonem, & alios sectarios.

Scripsit librum de Actis, & scriptis Lutheri, valde vtilem ad Lutheranos confundendos.

Scripsit Septicipitem Lutherum, vt ostenderet Lutheri contradictiones, & inconstantiam.

Scripsit historiam Hussitarum libris duodecim.

Denique non solùm scriptis plurimis Lutheranos exagitauit, sed obtulit se ad disputandum cum quouis Lutherano, sub pœna capitis, si in probationibus defecisset: cuius rei testis est Surius in historia anni 31. & ipse etiam Cochlæus in libro de actis, & scriptis Lutheri.

De Francisco Victoria. 1500.

FRanciscus Victoria, natione Hispanus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno 1500. & obijt anno 1546. Vir fuit egregiè doctus, & scripsit Relectiones valde eruditas.

De potestate Ecclesiæ. De Indis.
De potestate ciuili. De Matrimonio.
De potestate Concilij. De augmento charitatis.

De eo ad quod tenetur perueniens ad vsum rationis.

Extat sub eius nomine summa de Sacramentis. Sed eam non ipse, sed discipuli eius ex scriptis ipsius collegerunt.

De Dominico Soto. 1500.

DOminicus Sotus, patria Segobiensis, Ordinis Prædicatorum, vir doctissimus, & pius valde, qui Carolo Quinto Imperatori à sacris Confessionibus fuit, & Concilio Tridentino interfuit anno 1545. & obijt anno 1560.

Scripsit opera, quorum ipse Catalogum texit in recognitione operum suorum, quam posuit in extremo libro suo in quartum sententiarum.

Scripsit igitur Commentarium in epistolam ad Romanos.

De natura & gratia libros tres.
De ratione tegendi, & detegendi secretum, libros tres.
De Iustitia & Iure libros decem.
Commẽtaria in quatuor libros sẽtẽtiarũ, in duobus tomis diuisa.

Ad hæc, in Dialecticam, & Philosophiam Aristotelis, Commentaria, & opuscula minutiora de iuramento, In causa pauperum, & alia id genus. hæc ille: qui postea scripsit etiam Apologiam aduersus Ambrosium Catharinum, qui de certitudine gratiæ cum eo contendere cœperat: quę Apologia habetur adiuncta libris de natura & gratia.

De Ambrosio Catharino. 1500.

Ambrosius Catharinus, patria Senensis, Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopus Compsæ, viuebat anno Dom 1500. & obijt senex anno 1552. Multa scripsit, quæ extant, sed aliqua iudicio Ecclesiæ improbata, vt de verbis, quibus Christus confecit Sacramentum Eucharistiæ: Aliqua communiter à Doctoribus refelluntur, vt de certitudine gratiæ, De prædestinatione, De loco decedentium cum peccato originali, & alia.

Quare opera eius cautè legenda sunt.

Scripsit in quinque priora capita Genesis:
Et in Epistolas sancti Pauli.
Et in Epistolas Canonicas.
Scripsit aduersus Martinum Lutherum, opus impressum anno 1521. & alia, quæ nota sunt.

De *Iacobo Latomo.* 1500.

Iacobus Latomus Belga, professor S. Theologiæ in Louaniensi Academia, viuebat anno 1500. & scripsit infrà scripta opera:

Responsionem ad articulos Lutherj.
De primatu Pontificis contra Lutherum.
De Fide & operibus, & Votis monasticis.
De Confessione secreta.
De quæstionum generibus, quibus Ecclesia certat foris & intus.
Pia viuorum opera defunctis prodesse.
Viuos, Sanctorum suffragijs iuuari.
Christi Sanctorumque imagines honorandas esse.
De ciborum delectu & ieiunijs.
De Missa.

De Ioanne Driedone. 1500.

Iohannes Driedo à Thurnhuth, Belga, viuebat anno 1500. & scripsit præclara opera, quæ edita sunt Louanij anno 1556.

De

De Scripturis & dogmatibus Ecclesiasticis lib. 4
De libertate Christiana lib. 3
De gratia & libero arbitrio lib. 2
De captiuitate & redēptione generis humani lib. 1
De Cōcordia liberi arbitrij & Prædestinationis lib. 2

De Martino Nauarro.

MArtinus Aspilcueta Nauarrus, vir doctissimus, & piissimus, viuebat anno 1500. Quippe qui natus est anno 1493. & peruenit ad annum 1586. ætatis suæ 94. vt est in epitaphio ipsius: & colligitur ex verbis eius, qui octogenarium se fuisse scripsit, cùm Manuale dedicauit Gregorio XIII. Pontifici anno eius primo.

Scripsit multa opera, quæ sex tomis continentur, edita Venetiis 1602.

In primo tomo sunt:

Vita eius.
Manuale.
De vsuris.
De Cambiis.
De simonia mentali.
De furto notabili.
De necessitate defendendi proximum.
De homicidio casuali.

In secundo Tomo sunt:

De silentio in diuinis officiis.
In cap. Inter verba.
Sexta Conclusio perfecta.
De fama, & infamia.
De Regularibus.
De alienatione rerum Ecclesiasticarum.
De spoliis Clericorum.
De redditibus Ecclesiasticis.
Propugnaculum pro libro superiore.
In cap. Humanæ aures.
De incompatibilitate beneficiorum.
De finibus humanorum actuum.

In tertio Tomo sunt:

Commentaria in septem distinctiones de pœnitentia.
De Indulgentijs, siue de Iubilæo.
De Eleemosyna.

De datis, & promissis pro iustitia, vel gratia obtinenda.
De lege pœnali.

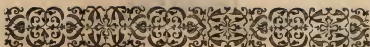
In quarto tomo sunt:

Libri de horis Canonicis, & Oratione.
Miscellanea de Oratione.
In cap. si quando, & in cap. cùm contingat, de rescriptis.
In Rubricam de Iudiciis.
Relectio in cap. Nouit, de Iudiciis.
Relectio in cap. Accepta, de restitut. spoliat.
In cap. Ita quorundam, de Iudæis.
In quinto & sexto tomo sunt Consilia, & Responsiones.

Atque hic finis sit libri de Scriptoribus Ecclesiasticis. Cæteri enim Scriptores, qui post annum millesimum quingentesimum nati sunt, omnem penè numerum excedunt, & plurimi eorum adhuc viuunt, vt æquum non sit de eorum operibus iudicare.

INDEX

INDEX EXPLANATORVM Sacræ Scripturæ.

In omnem Scripturam.

Rabanus Maurus.
Anſelmus Laudunenſis.
Strabus.
Hugo Cardinalis.
Nicolaus Liranus.
Dionyſius Carthuſianus.

Et noſtro tempore.
Emmanuel Sà.

In Geneſim.
Origenes.
S.Ioannes Chryſoſtomus.
S.Cyrillus Alexandrinus.
Eucherius.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Alphonſus Abulenſis.
Thomas Caietanus.

Item quæſtiones in Geneſim.

S.Hieronymi.
S.Auguſtini.
Theodoreti.
Bedæ.
Alcuini.

Item in primum caput Geneſeos, ſiue in Exameron.

S.Baſilius.
S.Ambroſius.
S. Auguſtinus de Geneſi ad literam, & lib. 13.Confeſſionum.
Anaſtaſius Sinaita.
S.Bonauentura.
Ioannes Picus.

Et noſtri temporis.
Aloyſius Lipomanus.
Ambroſius Catharinus.
Benedictus Pererius.
Aſcanius Martinengus.
Hieronymus Oleaſter.
Hieronymus Vielmius.
Martinus del Rio.
Ludouicus Yſtella.

In Exodum.
Origenes.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulenſis.
Caietanus.

Quæſtiones.
Auguſtini, &
Theodoreti.

Et noſtri temporis.
Lipomanus.
Oleaſter.
Pererius.
Ludouicus Yſtella.

In Leuiticum.

Origenes.
Yſichius.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulenſis.
Radulphus.
Caietanus.

Et quæſtiones.
Auguſtini, &
Theodoreti.

Et noſtri temporis.
Petrus Serranus.
Hieronymus Oleaſter.

INDEX EORVM
qui ſcripſerunt aduerſus hæreticos.

S. Ignatius contra Simonem Magum, Menandrum, Ebionem, & alios,
S. Ireneus contra Valentinum, & alios plurimos, qui vſque ad ſuum tempus Eccleſiam impugnarunt,
Tertullianus contra Marcionem, & alios ſui temporis,
S. Cyprianus Carthaginenſis cõtra Nouatianos,
S. Athanaſius Alexandrinus)
S. Gregorius Beticus)
S. Sebadius Agennenſis) contra A-
S. Hilarius Pictauienſis) rianos.
Lucifer Carabitanus)
S. Pacianus Barchinenſis, contra Nouatianos,
S. Optatus Mileuitanus contra Donatiſtas,
Titus Boſtrenus contra Manichæos,
S. Baſilius Magnus contra Eunomium,
S. Gregorius Nazianzenus contra Arianos, & Eunomianos,
S. Epiphanius Cyprius contra omnes hæreſes,
S. Ambroſius Mediolanenſis contra Arianos,
S. Philaſtrius contra omnes hæreſes,
S. Hieronymus contra Origenem, Iouinianum, Heluidium, Vigilantium, Pelagium,
Theophilus Alexandrinus contra Origenem,
S. Auguſtinus contra Manichæos, Arianos, Donatiſtas, Pelagianos, Iouinianiſtas,
S. Innocentius Papa contra Pelagianos,
S. Cyrillus Alexandrinus contra Neſtorium,
Theodoretus Cyriæ contra omnes hæreticos,
Ioannes Caſſianus contra Eutychianos,
Vincentius Lirinenſis contra omnes, ſed breuiſſimè.
S. Leo Papa contra Neſtorium, Eutychem, & Priſcillianum.
S. Proſper Aquitanus contra Pelagianos, & Semipelagianos,
S. Fulgentius Ruſpenſis contra Arianos, & Pelagianos,
Petrus Diaconus contra eoſdem,
Ioannes Maxentius contra Semipelagianos,
S. Sophronius Hieroſolymitanus contra Monotheliras,
S. Maximus Martyr contra Monothelitas,
S. Ildephonſus Toletanus contra negantes Virginitatem B. M.
S. Ioannes Damaſcenus contra Iconomachos,
S. Theodorus Studites contra eoſdem,
Theorianus Græcus contra errores Armenorum,
Humbertus Cardinalis contra errores Græcorum,
Lanfrancus Cantuarien.)
Guitmundus Auerſanus)contra Beren-
Algerus Scholaſticus)garium,
S. Anſelmus Cantuarienſis contra errores Græcorum,
S. Bernardus Abbas contra Petrum Abailardum, & Gilbertum, & Henricianos & Petrobuſianos,
Petrus Cluniacenſis contra eoſdem Petrobuſianos,
Hugo Etherianus contra Græcos,
S. Thomas Aquinas contra Græcos, & contra impugnantes ordines religioſos.
S. Bonauentura contra eoſdem,
Pelagius Aluarus contra Marſilium de Padua, & alios impugnantes Pontificiam poteſtatem,
Guido Carmelita contra omnes hæreſes,
Thomas Valdenſis contra Ioannem Vviclephum,

Bessarion Card. contra Græcos,
Georgius, siue Gennadius Scholarius contra Græcos,
Io. de Turrecremata contra impugnantes Pontificis potestatem,
Æneas Syluius contra Ioannem Hus, & Hussitas,
Syluester Prieras,)
Ioannes Eckius)
Thomas Caietanus,)
Thomas Morus,)
Ioannes Roffensis,) contra Lutheranos.
Ioannes Faber,)
Ioannes Cochlæus,)
Dominicus Sotus,)
Ambrosius Catharinus.)

Hos sequuti sunt innumerabiles, qui nostro tempore contra præsentes seculi hæreses scriptis libris dimicarunt, & dimicant.

INDEX

INDEX THEOLOGOrum Scholasticorum.

INDEX

INDEX COLLECTORVM, & expoſitorum ſacrorum Canonum.

Dionyſius Exiguus,
Martinus Bracarenſis,
Creſconius,
Iſidorus Hiſpalenſis,
Burchardus Vormacienſis.
Iuo Carnotenſis,
Gratianus,
Innocentius IV. Papa,
S. Raymundus de Penna Forti,
Henricus Hoſtienſis,
Guido Papa,
Vdalricus de Argentina,
Gulielmus Durantes ſpeculator,
Guido Archidiaconus,
Dinus Mugellanus,
Monaldus,
Ioannes Andreas,
Ioannes Calderinus,
Baldus Peruſinus,
Petrus de Ancharano,
Antonius de Butrio,
Franciſcus Zabarella,
Ioannes de Imola,
Ioannes de Anania, Archidiaconus,
Nicolaus Abbas Panormitanus,
S. Antoninus Florentinus,
Andreas Barbatius,
Ioannes de Turrecremata,
Alexander Tartaginus, de Imola,
Felinus Sandeus,
Dominicus Iacobatius,
Martinus Nauarrus.

INDEX EORVM QVI ſcribunt de caſibus conſcientiæ.

S. Raymundus de Penna Forti,
S. Antoninus Florentinus,
Aſteſanus Aſtenſis,
Bartholomæus Piſanus,
Pacificus, auctor pacificæ ſummæ,
Angelus de Clauaſio,
Baptiſta Trouamala, auctor Roſellæ,
Thomas Caietanus,
Ioannes Tabienſis,
Syluester Prieras,
Alexander de Arioſtis,
Bartholomæus Fumus, auctor Armillæ,
Martinus Nauarrus.

INDEX

INDEX ORATORVM Christianorum.

ORigenes,
S.Cyprianus,
S.Athanasius,
S.Basilius,
S.Ephrem,
S.Gregorius Nazianzenus,
S.Ambrosius,
S.Gregorius Nyssenus,
S.Gaudentius,
S.Io.Chrysostomus,
S.Maximus,
S.Augustinus,
S.Eucherius,
S.Petrus Chrysologus,
S.Leo Papa,
S.Gregorius Papa,
S.Sophronius Hierosolymitanus,
S.Eligius Episcopus,
S.Ildephonsus,
S.Beda,
S.Io. Damascenus,
S.Theodorus Studites,
Haymo Alberstatensis,
Leo IX Papa,
Petrus Damiani,
Iuo Carnotensis,
Hildebertus Turonensis,
S.Bernardus,
Hugo Victorinus,
Richardus Victorinus,
Innocentius III. Papa,
S.Antonius de Padua,
Gulielmus Parisiensis,
Iacobus à Vitriaco,
S.Thomas,
S.Bonauentura,
Ioannes Taulerus,
S.Vincentius,
S.Bernardinus,
Æneas Syluius,Pius II.
B.Laurentius Iustinianus,
Bessarion Nicænus,
Ambrosius Camaldulensis.

INDEX POETARVM Sacrorum.

HEBRÆI.

MOses, qui librum Iob,
Dauid, qui Psalmos omnes,
Salomon, qui Cantica canticorum,
Hieremias,qui Threnos vario carminum genere conscripserunt.

CHRISTIANI.

S.Cyprianus,
Lactantius,
Iuuencus,
S.Hilarius,
C.Marius Victorinus,
S.Gregorius Nazianzenus,
S.Damasus,
S.Ambrosius,
Aur. Prudentius,
Ausonius,
S.Paulinus,
Synesius,
Sedulius,
Sidonius Apollinaris,
S.Prosper,
Hilarius Arelatensis,
Alcimus Auitus,
Boetius Seuerinus,
Venantius Fortunatus,
Paulus Diaconus,
Theodulphus,
Rabanus,
Petrus Damiani,
Hildebertus,
Gothefridus Viterbiensis,
Franciscus Petrarcha,
Robertus Gaguinus,
M.Ant.Sabellicus,
Iacobus Vvimphelingius,
Baptista Mantuanus,
Ioannes Picus,
Iacobus Sanazarius,
Thomas Morus,
Ambrosius Camaldulensis,
Marsilius Ficinus.

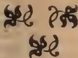
INDEX HISTORICORVM Ecclesiasticorum, omissis Scriptoribus sacris.

Iosephus Hebræus,
Egesippus,
Iulius Africanus,
Eusebius Cæsariensis,
Ruffinus Aquileiensis,
Paulus Orosius,
Palladius,
Seuerus Sulpitius,
Theodoretus,
Socrates,
Sozomenus,
Victor Vticensis,
Cassiodorus,
Dacius Mediolanensis,
Euagrius Scholasticus,
Gregorius Turonicus,
Beda venerabilis,
Paulus Diaconus,
Eginarthus,
Freculphus,
Nicetas Dauid,
Luithprandus,
Vuitichindus,
Frodoardus,
Glaber Rodulphus,
Georgius Cedrenus,
Ioannes Curopalates,
Ingulphus Abbas,
Io. Zonaras,
Vvilelmus Malmesberiensis,
Henricus Vtidonensis,
Petrus Comestor,
Otho Frisingensis,
Gulielmus Tyrius,
Helmoldus Bussoniensis,
Gulielmus Neubrugensis,
Rogerus de Houeden,
Nicetas Choniates,
Conradus Abbas Vrspergensis,
Honorius Augustudunensis,
Iacobus à Vitriaco,
Matthæus Paris, siue Parisiensis,
Vincentius Bellouacensis,
Nicephorus Callistus,
Nicephorus Gregoras,
Io. Villanus,
Flauius Blondus,
S. Antoninus Florentinus,
Æneas Syluius,
Laonicus Chalcondyla,
Baptista Platina,
Antonius Bonfinius,
Robertus Gaguinus,
M. Ant. Sabellicus,
Io. Philippus Bergomensis,
Ioannes Naucletus,
Albertus Krantzius,
Iacobus Vvimphelingius,
Io. Trithemius,
Hector Boethius.

Et nostro tempore:

Cæsar Baronius Congregationis Oratorij Presbyter, & postea S. R. E. Cardinalis, incredibili labore & diligentia historiam Ecclesiasticam vniuersam ab aduentu Domini vsque ad annum 1200. tomis 12. comprehendit.

IN-

INDEX CHRONOLOGORUM.

INDEX PIORVM
Libellorum.

Martyrium S.Andreæ.
Martyrium S.Cypriani.
Vita S.Antonij per Athanasium.
Vitæ SS. Pauli, Hilarionis, Malchi, & Paulæ per Hieronymum.
Vita S. Gregorij Thaumaturgi per Gregorium Nyssenum.
Ephrem Syri tractatus.
Lausiaca historia Palladij.
Vita S.Martini per Sulpitium.
Confessiones S. Augustini.
Historia religiosa Theodoreti.
Collationes Io.Cassiani.
Scala Ioannis Climaci.
De gloria Martyrum & Confessorum Gregorij Turonici.
Dialogi S. Gregorij Papæ.
Pratum spirituale Io. Mosci.
Vita B Columbani per Ionam.
Vita S.Ioannis Eleemosynatij per Leontium.
Vitæ sanctorum per Bedam.
Vita Barlaam & Iosaphat per Io. Damascenum.
Vita S. Suiberti per Ludgerum & Marcellinum.
Vita S. Gregorij per Ioannem Diaconum.
Contemplationes Idiotæ.
Vita S.Romualdi & aliorum per Petrum Damiani.
Vita S. Anselmi per Edinerum.
Opera omnia S.Bernardi.
Vita S. Bernardi, per Gulielmum, & alios.
De contemptu mundi, Innoc.III.
Opuscula Humberti Ord. Præd.De proprietatibus apum.
Thomæ Cantapratensis.
Opuscula S.Bonauenturæ.
Opuscula Henrici Susonis.
Opuscula Laurentij Iustiniani.
Opuscula Dionysij Carthusiani,De imitatione Christi.
Thomæ de Kempis, siue potiùs Io. de Gersen.
Tractatus de vita spirituali sancti Vincentij.

CHRONOLOGIA
BREVIS.
AB ORBE CONDITO.
vſque ad annum Domini
M. DCXII.

EODEM AVCTORE.

CHRONOLOGIAE PARS PRIOR,

ab anno Mundi 1. ad 4055.

Anni Mundi.	*Patriarchæ.*		*Monarchæ Assyriorum.*	
1	Adam vixit ann.	930		
130	Seth.	912		
235	Enos.	905		
325	Cainam.	910		
395	Malaleel.	895		
460	Iaret.	96[illegible]		
622	Enoch.	365		
687	Mathusala.	969		
874	Lamech.	777		
1056	Noe.	950		
1556	Sem.	600		
1656	Diluuium duratan.	1		
1658	Arphaxad.	338		
1693	Cainan	368		
1723	Sale.	433		
1753	Heber.	464		
1787	Phalech.	239		
1793	[illegible]		Belus reg. an.	65
1817	Reu.	239		
1849	Sarug.	230		
1856			Ninus	52
1879	Nachor.	148		
1908	Thare.	205	Semiramis.	42
1950			Zameis.	38
1978	Abràham.	175		
1988			Arius.	30
2018			Analius.	40
2058			Xerxes Balaneus.	30
2078	Isaac.	180		
2088			Armametres.	38

Varia.

Quæ dicuntur de Adam, & cæteris Patriarchis, habentur in Genesi cap. 5. & 11. præterquam de Cainan filio Arphaxad. is enim non habetur in textu Hebræo, sed addidimus propter Lucæ auctoritatem ex interpretatione LXX.

Porrò annos Beli, & cæterorum Regum Assyriorum, annotauimus ex Eusebio; nec enim apud alium antiquiorem habentur: tamen initium huius regni, posuimus in loco altiore, quam fecerit Eusebius tum vt esset locus Regibus Medorum quos infrà subnectemus: tum etiam quia cum Belus sit Nembrot nepos Cham, & Ninus sit Assur, nepos Noe, vt vult Aug. lib. 16. Ciuit. cap. 3 vel certè filius Nembrothi, non videtur credibile, eos non fuisse ante tempora Thare, qui fuit decimus à Noe.

Belum esse Nembrothum qui Gen. 10. ædificauit Babylonem, & Ninum esse Assur, qui Gen. 10. ædificauit Niniuem, probari potest tum ex eo quòd Abydenus apud Eusebium lib. 9. præparat. Euangel cap. vltimo, testatur Babylonem à Belo conditam: & constat Niniuem à Nino ædificatam, de quo vide Diodorum lib. 2 cap. 1. tum etiam ex eo quòd primus Rex Orbi terrarum cognitus iuxta Scripturas sacras est Nembroth, & iuxta profanas est Belus. ex quo non malè coniicimus Nembrothum esse Belum. Mirum autem est cur Mercator Nembrothum velit esse Ninum, & tamen fateatur ante eum regnasse Belum, cùm Scriptura apertè dicat, primum qui cœpit esse potens in terra, fuisse Nembrothum.

Anni Mũdi	*Iudices Hebræorum.*		*Monarchæ Assyriorum.*		*Varia.*
2126			Belochus.	35	Ann. 20. Armametris claruit Phoroneus legislator primus.
2138	Iacob	147			
2161			Baleus.	52	
2213			Altadas.	32	Anno 26. Belochi fuit diluuium Ogigis.
2229	Ioseph.	110			
2245			Mamitus.	30	Anno 32. Spareti Cecrops Athenas condidit.
2275			Mancaleus.	30	
2305			Iphareus.	20	
2325			Mamylas.	30	Per idem tempus fuit diluuium Deucalionis.
2355			Sparetus.	40	
2395			Ascades.	40	Anno 6. Ascadis Isis venit in Aegyptum;& litteras docuit.
2403	Moses.	120			
2435			Amyntas.	45	Anno 1. Belochi Cadmus floruit, qui litteras Græcas dicitur inuenisse.
2480			Belothus.	25	
2483	Moses ducit Populum annos 40.				
2505			Bellopares.	30	Eodem anno rapta fuit Europa, ex qua nati sunt Minos, & Radamanthus.
2523	Iosue.	20			
2535			Lamprides.	32	
2549	Interregnum ann.	10			Pontificum Iudæorum annos exactè descriptos non inuenimus: constat tamen à Mosis tempore vsque ad Machabæos fuisse hos. 1. Aaron. 2. Eleazarum. 3. Phinees. 4 Heli. 5. Achitoph. 6. Abiathar. 7. Sadoch. 8. Achimaas. 9. Azariam. 10. Azariam alium, qui prohibuit Oziam adolere thus. 11. Vriam. 12. Sobnam tempore Ezechiæ. 13. Eliachim tempore Manassæ. 14 Helciam tempore Iosiæ. 15. Saream occisum à Nabuchodonosor. 16. Iosedech, in captiuitate. 17 Iesum filium Iosedech. 18. Ioacim. 19. Eliasib. 20. Ioadam. 21. Iohanam. 22. Iaddum. 23. Oniam. 24. Simonem. 25 Eleazarum. 26. Manassem. 27. Oniam. 28 Simonem. 29 Oniam. 30. Alcimum. 31. Iudam Machabæum. Hæc ex Chronologia Nicephori.
2559	Othoniel Iudex annis.	40			
2567			Sosares.	20	
2587			Lamparos.	30	
2599	Aoth.	80			
2617			Panias.	45	
2662			Sosarmus.	19	
2679	Barac, & Delbora.	40			
2681			Mitreus.	27	
2708	Gedeon.	40			
2740			Tanteus.	40	
2759	Abimelech.	3			
2762	Thola.	23			
2780			Thineus.	30	
2785	Iair.	22			

Anni Mũd.	*Iudices Hebraeorum.*		*Monarchae Assyriorum.*	*Varia.*
2807	Iephte. 6			
2810			Dercilus. 40	
2813	Abesan. 7			
2820	Aialon. 10			Hunc Aialon Septuaginta non habent. Anno 2821. euersa fuit Troia.
2830	Abdon. 8			
2838	Sampson. 20			
2850			Eupales. 38	Aeneas in Latio regnat. In annis Heli includuntur etiam anni Sampsonis, ideo L x x. Interpretes solùm 20. annos adscribunt Heli.
2858	Heli. 40			
2878	Samuel. 20			
2888			Laostenes. 45	
	Reges Hebraeorum.			Anni Samuel, & Saul in Scriptura veteri non habentur, sed Act. 13. dicuntur fuisse 40.
2898	Saul Rex. 20			
2919	Dauid. 40			
2933			Piriciades. 30	Anno 2928. Carthago condita est.
2959	Salomon. 40			
2963			Ophrateus. 20	
2983			Ophratanes. 50	
	Reges Iuda.	*Reges Israël.*		
2999	Roboam. 17	Hieroboã. 22		
3016	Abia. 3			
3019	Asa. 41			
3021		Nadab. 2		
3023		Baasa. 24		
3033			Ociazapes. 41	
3047		Hela. 2		
3048		Zambri. dieb. 7 Amri. anni 12		Monarchia Assyriorum vsque ad Sardanapalũ stetit annis 1330. quamuis Eusebius dicat 1240. & Iustinus lib. 1. 1300. & Diodorus lib. 1. 1400. & Orosius lib. 1. 1160. Destructa fuit à Medis, quorum annos describimus ex Ctesia Cnidio, qui ex publicis Annalibus confert apud Diodorum lib. 2.
3060	Iosaphat. 25	Achab. 22		
3074			Sardanapalus. 20	
3082		Ochozias. 2		
3083		Ioram. 12		
3085	Ioram. 5			
3090	Ochozias. 1 Athalia. 7	Iehu. 28		

Anni Mūdi	Reges Iuda.	Reges Israelis	Reges Medorum.	Reges Assyriorum.
3094			Arbacēs. 28	
3097	Ioas. 40			
3118		Ioachaz. 17		
3122			Mādanes. 50	
3135		Ioas. 16		
3137	Amasias. 29			
3151		Hieroboam. 41		
3163				Phul. 48
3166	Azarias. 52. sed cum patre annis 12. solus. 40			
3172			Sarsomenes. ann. 30	
3192		Zacharias men. 6. Sellum m. 1. Manaem an. 10		
3202		Phaceas. 2	Artecarmis. ann. 50	
3204		Phacee. 20		
3206	Ioathan. 16			
3211				Teglath phalassar. ann. 25
3222	Achaz. 16			
3224		Osee. 9		
3236				Salmanassar. 9
3238	Ezechias. 29.			
3245				Sennacherib. 7
3252			Arbianus, seu Cardiceas. 22	Assar. addon. 18
3267	Manasses. 55			*Reges Babylonis.*
3270				Merodach Baladā 40
3274			Arteus, φ & Deioces. 53	

Varia.

Annos Assyriorum & Babyloniorum, partim ex Scriptura, partim ex Beroso apud Iosephum lib. 1. contra Appionem petemus.

Assyrij rursum incipiunt in Niniue regnare, regnantibus nihilominus etiam Medis. Huius Phul mentio fit 4. Reg. 15.

Olympiades incipiunt anno 4. Ioathan, id est, anno mundi 3209. Nam constat Cyrum regnare cœpisse Olympiade 55. vt Eusebius, & omnes alij docent: porrò Cyrus regnare cœpit anno mundi 3425. non igitur rectè Eusebius earum initium ponit anno 50. Azariæ.

Quòd si initium regni Cyri ponatur anno 3547. Olympiades incipiēt anno 10. Achaz, mūdi 3232.

Roma conditur an. 12. Achaz, mundi 3233.

Salmanasar transtulit decem tribus in captiuitatem. 4. Reg. 17. & Tob. 1.

Merodach Baladan regnabat in Babylone eo ipso tēpore, quo Asaraddon in Niniue, vt patet ex 4. Reg. 19. & 20. Tamen posuimus eius initium hoc loco, quia post Asaraddon cœpit Merodach regnare etiam in Niniue: vnde non fit amplius mentio in Scripturis Regum Assyriorum, sed solum Babyloniorum.

Anni Mūdi	Reges Iudæ.	Reges Medorum.	Reges Babyloniæ.
3310			Ben Merodach. ann. 21
3322	Amon an. 2		
3324	Iosias. 31		
3327		Attines, qui & Phraorthes, ann. 22	
3331			Nabulassarus. 29
3349		Artabanus, qui & Cyaxares. ann. 40	
3353	Ioachaz m. 3 Ioacim an. 11		
3360			Nabuchodonosor magnus ann 43
3366	Ioachim m. 3 Sedechias. 11		

Anni Mūdi	Captivitas annorum 70	Reges Medorum.	Reges Persarum.	Reges Babylonis.
3377				
3389		Astyages. 38		
3403				Euilmerodach. 22
3425			Cyrus. 29	Niriglissoor ann. 4
3429				Laboro Sosdocus m. 9
3430				Baltasar qui & Nabonidus. 17

Anni Mūdi	Duces Iudæorum.	Monarchia Persarum.
3447	Captiuitas soluitur.	Cyrus cum Dario ann. 1. solus ann. 7
3448	Zorobabel. 32	
3455		Cambyses ann 7. men. 6
3462		Magus cum fratre men. 6.
3465		Darius Hydaspis 36
3480	Resa. 46	
3499		Xerxes. 21
3520		Artabanus men. 7

Varia.

Hunc Merodac putamus esse eum, qui in libro Iudith dicitur Nabuchodonosor. Sicut etiam Arteum, seu Deiocem putamus esse Arphaxad de quo ibidem agitur. Porrò Deioci dedimus 53. annos, quia hunc numerum notauit Herodotus lib. 1. vbi etiam dicit à Deioce ædificatam Ecbatanam, quod in lib. Iudith tribuitur Arphaxad.

Ex numeris Regum Babyloniorum, qui habentur ex Beroso apud Iosephum lib. 1. contra Appionem, solùm mutauimus duos annos, quos tribuit Euilmerodacho Berosus in 22. annos nam. 4. Reg. vlt. dicitur Euilmerodach regnare cœpisse anno 37. transmigrationis Regis Ioachim: ex quo tempore vsque ad finem Regni Babylonici constat esse annos 44. qui tamen nõ colligerentur, nisi daremus Euilmerodacho 22. annos. credibile est esse errorẽ impressorum, præsertim cùm omnes alij Chronologi dent ei 22. aut 23. annos.

Cyrum posuimus ante Babylonem euersam multis de causis. Primò, quia constat eum regnasse post Astyagem translato ad Persas Medorum Imperio, vt habetur Danielis 13. & apud Herodotum lib. 1. Diodorum lib. 2. & Iustinũ lib. 1. Secundò, quia Berosus apud Iosephum lib. 1. contra Appionem, & Herodotus lib. 1. Iustinus, lib. 1. & alij dicunt, Cyrum post adeptum Imperium Asiæ tandem venisse contra Babylonem: non igitur incipit Regnum Cyri post euersam Babylonem, sed antea cœpit. Tertiò, quia Herodotus lib 1. tribuit Cyro annos 29. Xenophon autem lib. vlt. Cyri pædiæ tribuit tantùm septem, quorum vtrumque concordari potest, si dicamus, Cyrum regnasse in vniuersum annos 29. sed post adeptum imperium Babylonis annos septem. Quis igitur (inquies) est Darius Medus, qui regnat anno vno post Balthassarem? Danielis 5. 6 & 9; dico eum esse Cyaxa-

Anni Mūdi	Duces Iudaeorum.	Monarchia Persarum.
3521		Artaxerxes Longimanus. 40
3530	Ioannes. 40	
3561		Xerxes alius. men. 2
		Sogdianus. men. 7
3562		Darius nothus. 19
3570	Iudas. 14	
3581		Artaxerxes Mnēmon. 43
3584	Ioseph. 7	
3591	Semei. 11	
3602	Matatias. 12	
3614	Maat. 9	
3623	Nagge. 10	
3624		Artaxerxes Ochus. 25
3633	Helli. 8	
3641	Nahum. 7	
3647		Arses. 4
3648	Amos. 14	
3651		Darius. 6
		Monarchia Graecorum.
3657		Alexander Magnus an. 5
3662	Mathatias. 10	

Diuisio Monarchiae in quatuor Regna.

Anni Mūdi	Duces Iudaeorum.	Reges Macedoniae.	Reges Aegypti.	Reges Syriae.	Reges Asiae.
3663		Philippus Aridaeus ann. 7	Ptolemaeus Lagi. 40		
3668					Antigonus ann. 18
3670		Cassander. 19			
3672	Ioseph. 60				
3676				Seleucus Nicanor. ann. 32	
3686					Demetrius ann. 17
3689		Antigonus, & Alexander. 4			

Varia.

rem Astyagis filium, cuius meminit Xenophon: tametsi enim Medus iam nihil erat, nisi Cyri praefectus quidam, aut Regulus, placuit tamen Cyro honorare illum titulo regni Babylonici, quòd consanguineus, & senior esset. Vide Iosephum lib. 10. antiquitatum, cap. 12 & Hieronym. in Danielem.

Annos Regum Persarum descripsimus ex Diodoro lib. 11 13. & 17. item ex Herodoto lib. 2. & 3. & ex Eusebio: sed vbi non conueniunt, Diodorum sequuti sumus.

Alexander Magnus anno 7. Regni sui Macedonici expugnauit Darium, & transtulit Monarchiam Persarum ad Graecos: deinde cum imperasset adhuc annos quinq; , tandē mortuus est anno 33. aetatis, 12. Regni, & 6. Monarchiae. post cuius obitum diuisa est Monarchia in plures Reges. Vide Diodorum. lib. 17. & 18. & Iosephum lib. 12. antiquitatum.

Sapientes Gentium, Orpheus, & Linus temporibus Iudicum dicuntur floruisse. Homerus tempore Salomonis Regis Hierusalem. Thales tempore Iosiae Regis. Septem Sapientes ad finem captiuitatis. Aesopus eodem tempore. Pythagoras tempore Cyri. Herodotus tempore Xerxis. Socrates, Euclides, Xenophon, Pindarus, & Simonides tempore Artaxerxis. Plato, Isocrates, Demosthenes, Aeschines Aristoteles, tēpore Ochi, & successorum.

Theophrastus, Zeno, Epicurus & Menander, tēpore Ptolemaei Lagi.

A Seleuco numerant libri Machabaeorum annos Graecorum Euseb.

Demetrius Rex Asiae à Seleuco captus, Imperio

Anni Mũdi	*Duces Iudæorum.*	*Reges Macedonia.*	*Reges Aegypti.*	*Reges Syriæ.*
3693		Demetrius. 6		
3699		Pyrrhus mẽ. 7		
3700		Lysimachus. 5		
3703			Ptolemęus Philadelphus. 38	
3705		Ptolemęus Ceraunus. 1		
3706		Meleager, m. 2. Antipater, d. 45. Sostenes, ann. 2		
3708		Antigonus, ann. 36		Antiochus Sother. 19
3727				Antiochus Theos. 15
3732	Ioannes Hyrcanus. 17			
3742			Ptolemæus Euergetes ann. 26	Seleucus Gallinicus ann. 20
3744		Demetrius, ann. 10		
3754	Interregnum apud Iudæos.	Antigonus, ann. 15		
3762				Seleucus Ceraunus, ann. 3
3765				Antiochus Magnus. ann. 36
3767			Ptolemæus Philopater ann. 17	
1769		Philippus. 42		
3783			Ptolemæus Epiphanes ann. 24	
3801				Seleucus Philopater ann. 12

Varia.

rio priuatur: ita remanent tres tantùm Alexandri successores. Eusebius.

Res Romanæ.

Roma condita est 11. kal. Maij. Plutar. in Romulo, & Eutropius lib. 1. Olympiade 7 anno 1. Solinus cap. 2. Clemens Alex. strom. 1. Dionys. Halicarnass. pagina 58. ex quo sequitur conditam eam fuisse anno 12. Achaz, mundi 3233. nam Olympiades cœperunt anno 4. Ioathan, mundi 3209.

Regnatum est Romæ annis 244. Liuius, & Dionys. Halicarn. nimirum regnauit Romulus annis 37. interregnum fuit ann. 1. Numa Pompilius regnauit ann. 43. Tullus Hostilius 32. Ancus Marcius 24. L. Tarquinius Priscus 38. Seruius Tullius 44. L. Tarquinius superbus 25.

Consules cœperunt anno mundi 3478 Olympiade 68. anno 15. Darij Hydaspis. Durauit regimen consulare vsque ad Imperium Iulij Cæsaris annos 462.

Secessio plebis in sacrum montem, & creatio prima Tribunorum, accidit anno 261. ab Vrbe condita, anno mundi 3495. Olymp. 72. Liu. lib. 2.

Magistratus Decemuirorum cœpit anno Vrbis conditæ 303. durauit vix tres annos. Liu. lib. 3.

Dictatorum prima creatio facta est anno Vrbis 253. creato T. Largio. Liu. lib. 2.

Tribuni Militares Consulari potestate cœperunt anno Vrbis 311. Roma capitur à Gallis ann. Vrbis 365. Dionys. lib. 1. Liu. lib. 5.

Bellum

Anni Mūdi	Duces Iudæorum.	Reges Macedoniæ.	Reges Aegypti.	Reges Syriæ.	Varia.
3806			Ptolemæus Philometor. anno 35		Bellum Romanorū cum Pyrrho Rege anno Vrbis 473. Liu. lib. 13.
3811		Perses. 10			Romani ingressi sunt mare, & primum bellum Punicum gesserūt Olympiade 129. anno Vrbis 489. mundi 3723. Polybius l. 1. durauit. 22. annos. Eutropius lib. 3.
3813				Antiochus Epiphanes. ann. 11	
3821		Regnū Macedoniæ deficit.			Initium secundi belli Punici fuit Olympiad. 140. anno Vrbis 537. mundi 3771. Polyb lib. 3. durauit annos 17. Liu. lib. 30.
3822	Matathias, ann. 1				Bellum Romanorum cum Philippo Rege Macedoniæ cœpit anno Vrbis 554. mundi 3788. finitum est anno 3821. capto Perse Rege à L. Aemilio Paulo. Vide Liuium lib. 44. & 45.
3823	Iudas Machabæus. 6				
3824				Antiochus Eupator. 2	
3826				Demetrius Soter. 12	Bellum Asiaticum fœliciter confectum est à L. Scipione Africani Scipionis fratre contra Antiochum magnum Regem Syriæ anno Vrbis 564. mūdi 3798. vide Liu. l. 37.
3829	Ionathas, ann. 19				
3838				Alexander. ann. 10	
3840			Ptolemæus Euerget. 29		Bellum Punicum tertium cœpit anno Vrbis 602. mundi 3836. finitū est intra quinquennium à Scipione Africano minore. Florus lib 49. & 51. Eutrop. lib. 4.
3848	Simon. 8			Demetrius alius. 3	
3851				Antiochus Sedetes. 9	
3856	Ioanes Hyrcanus. 26				Bellum Numantinū anno Vrbis 620.
3860				Demetrius iterum. 4	Bellum Iugurthinum anno Vrbis 643. mundi 3877. vide Sallustium. Bellum Cimbricum ante Iugurthinum cœpit, sed post Iugurthinum finitum est à C. Mario.
3864				Antiochus Griphus seu Tryphon. 12	
3868			Ptolemæus Physcon. 17		Antiochum hunc Pompeius Regno spoliauit. Appianus Alexandrinus in Syriacis.
3876	Reges Iudæorum.			Antiochus Cyzicenus ann. 18	
3882	Aristobulus. 1				Aristobulus primus post Regem Sedechiam, diadema

Anni Mũdi	Reges Iudæorum.	Reges Ægypti.	Reges Syriæ.	CHRISTVS.	Anni Dñi.	Varia.
3883	Ianneus Alexander. an. 27					dema sibi regiũ imposuit. Ioseph. lib. 15. antiq. c. 18.
3884		Ptolemæus Alexander. 10				
3894		Ptolemæus Physcon iterum. 8	Philippus. 2			Philippo à Gabinio capto cessat regnum Syriæ. Eusebius in Chronico.
3902		Ptolemæus Dionysius. 30	Regnum Syriæ deficit.			
3910	Alexandra an. 9					Post mortem Alexandræ contendẽtibus filijs eius Aristobulo, & Hyrcano, de Regno, Põpeius Iudæos tributarios fecit, & Aristobulũ quidẽ Romam captũ adduxit, Hyrcano Põtificatum cõfirmauit; procurationẽ Prouinciæ Antipatro tradidit, cuius filius Herodes postea ad Regnum peruenit. Ioseph. lib. 14. antiquit.
3919	Hyrcanus. ann. 34		*Imperatores Romani.*			
3932		Cleopatra. 22				
3937			Iulius Cæsar. ann. 4			
3941			Interregnũ ann. 1. & ½.			
3942			Octauianus Augustus cũ Triumuiris an. 12. solus 44. Sueton.			
3953	Herodes Ascalonita. 37	Regnum Ægypti deficit.				
3984				IESVS nascitur.	1	Hierusalẽ capta, & destructa est anno 2. Vespasiani, 73. Christi, 4056. mundi. perierũt partim gladio, partim fame vndecies centena millia Iudæorũ: & alia centum millia capta, & vendita sũt. Iosephus, & Eusebius.
3990	Archelaus. ann. 9			Iesus redit ab Ægypto.	7	
3998	Herodes Antipas. 24		Tiberius. ann. 22. m. 6. d. 26. Suet.		15	
4013				Iesus baptizatur.	31	
4016				Iesus moritur, & resurgit.	34	
022	Agrippa. 7				39	
4029	Agrippa iunior. 26				46	
055	Regnum Iudæorum deficit.				72	

CHRONOLOGIÆ PARS ALTERA:

ab anno Domini 1. ad 1612.

Anni Dñi.	*Pontifices.*	*Imperatores.*	*Scriptores.*	*Hæresiarchæ.*	*Varia.*
0	–	Iulius Cæsar. an. 4.			Anno 42. Augusti inchoāte nascitur Iesus Christus. Nā anno 15. Tiberij compleuerat Iesus an 30. Luc. 3. ergo an. 1. Tiberij compleuerat Iesus annos 15. ergo si demas ex annis Augusti quindecim ann. concurret annus primus Christi cum anno 42 Augusti
0	–	Augustus. ann. 56			
17		Tiberius. ann. 22. m. 6.			
34	S. Petrus. ann. 35. men. 3				Christus mortuus est, & resurrexit, & Petrum Ecclesiæ præfecit, anno suo 34. Scribit enim Beda lib. de ratione temporum cap. 45. Fidem Ecclesiæ habere, vixisse Christum in carne mortali paulò amplius triginta tribus annis.
39	S. Petrus Antiochiæ ann. 7	Caius an. 3. men. 10	S. Petrus. S. Paulus. S. Matth.	Simon Magus primus hæresiarcha, existimauit donum Dei pecunia possideri. Act. 8 docuit præterea mundum non esse creatum à Deo: se esse Deum, qui in Samaria apparuit, vt Patrem, in Iudęa vt filium, in gentibus, vt Spiritum sanctum; nō esse liberum arbitrium: non esse necessaria opera bona: Animas migrare de corpore in corpus. Vide Irenæum lib. 1. cap. 20.	
43		Claudius. an. 13. m. 8	S. Ioannes S. Iacobus. S. Iudas.		Concilium primum Hierosolymitanum sub S. Petro, anno Domini 51.
44	S. Petrus Rom. 25		S. Marcus. S. Lucas.		Persecutio prima sub Nerone.
57		Nero ann. 13. m. 7.	Philo.		Eusebius in Chronico scribit, Neronē imperasse annis 14. m. 8. sed non ita est: imperauit enim annis 13. m 7 ex Suetonio, Dione, & aliis. Proinde S. Petrus non fuit crucifixus anno 14. Neronis, vt S. Hieronymus, Eusebiū secut[9] scripsit, in li. de Script. Ecclesi. sed ann. 13 alioqui martyriū S. Petri non contigisset die 29. Iunij, vt Ecclesia celebrat. Obiit enim Nero die 10. Iunij an. 14
70	Linus. 11.	Galba m. 7. d. 25.	Iosephus.		
71		Otho. m. 3. Vitellius. m. 8.		Menander, Saturninus, Basilides. Discipuli Simonis, Iren. lib. 1. ca. 21 & 22.	
72		Vespasianus. an. 9. m. 11.		Nicolaus vnus ex septē primis diaconis, docuit licere fornicari, & vesci idolothytis. Iren. lib. 1. c. 27 Alij tamen existimant, Nicolaum diaconum fuisse virum probum, sed Nicolaitas, qui arguūtur Apoc. 2 & qui ea docebant, fuisse hæreticos, falso nomine Nicolaitas dictos. Vide Euseb. lib. 3 hist. cap. 23.	Anno 1. Vespasiani Hierusalem capitur, incenditur, euertitur, vt nō remaneret in ea lapis super lapidem, iuxta prædictionem Domini. Luc. 19.
81	Cletus. 12	Titus ann. 2. m. 2.			Secunda persecutio sub Domitiano.
83		Domitianus. an. 15. m. 15.	Hermes.		Domitianus, qui se Dominum, ac Deum haberi & dici volebat, misere confoditur
93	Clemens. 9		Clemens.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
99		Nerua an. 1.m. 4.	Ignatius. Polycarpus.		
100		Traianus. an.19.m.6	Dionysius Areopagita.		Persecutio tertia sub Traiano. Hic Traianus vir optimus existimatus est ab infidelibus, ita vt acclamarét nouis Principibus, Augusto felicior, Traiano melior, Eutropio teste: fuit tamen vino deditus, & puerorum amoribus, Dione teste, quæ illi vitia non agnoscebant, cùm sint enormia, & contra naturam.
103	Anaclet⁹. an. 9.m. 3.			Cherinthus, & Ebion eius discipulus, Iesum esse purum hominem ex Iosepho & Maria natum docuerunt. Iren. lib. 3. cap. 3. & lib. 1. cap. 25. & 26.	
112	Euaristus. an. 9.m. 3.				
120		Hadrianus. ann. 20. m. 11.	Aquila interpres Scripturæ.		
121	Alexander an. 10. m. 5.				
132	Sixtus an. 10.m. 1.		Iustinus.	Chiliastæ: qui docent, Sanctos regnaturos mille annis post resurrectionē cum Christo in terris; cœperunt tempore Sancti Ioannis per Papiam eius discipulum. Vide Eusebium lib. 3. hist. cap. 39.	
140		Antoninus an. 22. m. 8.	Melito.		Persecutio quarta sub Antonino.
142	Telesphorus ann. 11. m. 9.		Athenagoras.		
154	Hyginus. ann. 4.		Theophilus Antiochenus.	Gnostici, auctore Carpocrate, secundùm Irenæum lib. 1. cap. 24. vel Nicolao, secundùm Epiphanium hæresi 26. vel Valentino, secundùm Hieronymū in lib. de Script. Eccles. docuerunt, Animam esse de substantia Dei. Vnum esse Deum bonum, alterum malum. & alia id genus. vide Augustinum hæresi 6.	
158	Pius an. 9. m. 6.		Egesippus		
163		M. Aurel. L. Verus. an. 19.	Tatianus.		Hoc tempore quæstio de Festo Paschæ celebrando die Dominico, an cum Hebræis decimaquarta Luna, diu Ecclesiam vexauit.
167	Anicetus. an. 8. m. 9.		Irenæus.	Carpocrates docuit, Iesum Christum ex Ioseph natum, mundum ab Angelis factum, nihil esse bonum, vel malum, nisi opinione hominum. Omnia opera esse exercenda, quantumuis pessima, & toties animam ad corpus, quasi ad carcerem redituram, donec expleat, iuxta illud, Non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. Irenæus lib. 1. cap. 24.	
175	Soter. 5.				
179	Eleutheri⁹. ann. 15. d. 23.		Hippolytus.		Lucius Rex Britannorum ab Eleutherio Pontifice petit & impetrat, qui eum cum sua gente Christianum faciant. Beda, Ado, & alij in Martyorologio. & Tertullianus lib. aduersus Iudæos cap. 7.
182		Commodus an. 12. m. 9.			
194	Victor. an. 9. m. 1				

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
195		Pertinax. m.3. Didius Iulianus m.2. Seuerus. an.17. m.8.		Caiani inde dicti sunt, quòd Cainum, Iudam, Sodomitas, Chore, Dathan, & Abiron saluatos esse dicunt negant carnis resurrectionem. Iren. lib.1 cap.35.	Quinta persecutio sub Seuero, qui annis ferè decẽ Christianos pacem habere permisit, sed postea crudeliter occidi mandauit.
203	Zephirinus annos 18. d.18.		Tertullianus.	Valentinus innumeras fabulas inuenit. de quo vide Iren.lib.1.c.1.	
213		Antoninus Caracalla. an.6.m.2.		Marcion duo principia posuit, vnum bonum, alterum malum. Iren.lib.1.c.29.	
219		Macrinus. an.1.m.2.		Hermogenes posuit materiam Deo coæternam: & in Deo vnam tãtùm esse personam. Tertull.lib. contra Hermogenem.	
220		M. Aurel. Antonin. Heliogabalus. ann. 3. m.9.	Iulius Africanus.	Montanus Phryx, vnde Cataphrygæ, asseruit se paracletũ esse, & plurimos seduxit, inter quos ipsum etiam Tertullianum. Epiphan. hæresi 48. August. hæresi 26. & 86.	Heliogabalus & Seuerus adolescentes consobrini, vnus post alterum Imperium rexit, illo nihil turpius, & nequius: isto nihil iustius, & sanctius, si fides ei Christi non defuisset. Vbique scribi iubebat, [Quod tibi non vis, alteri ne feceris.]
221	Calistus. ann.5.m.1.		Minutius Felix.	Origenes ex philosophia Platonis deceptus multa docuit contra fidei veritatem, præsertim de inæqualitate diuinarũ personarũ; de origine animarum; de resurrectione corporum; de saluatione dæmonũ. vide Epiphanium hæresi 64 & Hierõ. ad Auitum, & ad Pãmachiũ de erroribus Origenis, & quintam Synodum generalem.	
224		Alexander Seuerus. ann.13.	Origenes.		
227	Vrbanus. ann.6.m. 7		Ammonius Alexand.		
233	Pontianus ann.5.		Gregorius Thaumaturgus.		Sexta persecutio sub Maximino.
237		Maximinus.an.3.		Helchesaitæ docebant, licitum esse fidem ore negare, modò in corde retineretur. vide Euseb.lib. 6. hist.c 28.	
238	Anterus. ann.1.			Rebaptizantes in Africa, Agrippino, qui sanctum Cyprianum in Episcopatu Carthaginensi præcessit, auctore exorti sunt. docuerunt, baptizatos ab hæreticis, iterum esse in Ecclesia baptizandos. & quamuis Agrippinus, & S. Cyprianus hæretici appellari non possint, cùm Ecclesiæ communionẽ numquã reliquerint: tamen posteri eorũ Donatistæ, qui pertinaciter anabaptismum defenderunt, meritò hæretici habiti sunt. vide S. August lib.2. de baptismo contra Donatistas.	Fabianus descensu columbæ cœlitus missæ declaratus fuit à Deo Põtifex futurus. Euseb.lib. 6.hist.cap.21.
239	Fabianus. ann.14.				
240		Maximus & Balbinus.an.1.			
241		Gordianus ann.5.			
246		Philippus ann.6.	Cornelius Cyprianus.		Septima persecutio sub Decio Imperat. quam continuarunt Gallus & Volusianus.
253		Decius. ann.1.m.3.	Pontius Diaconus.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
254	Cornelius. ann. 2.	Gallus, & Volusianus. ann. 3.	Dionysius Alexandrinus.	Nouatiani à Nouatiano presbytero Romano, & à Nouato presbytero Carthaginensi dicti sunt: docuerunt non esse in Ecclesia potestatem remittendi peccata post baptismum commissa, neque esse baptizatos sacro chrismate confirmandos. & secundas nuptias esse illicitas. vide Epiphan. hæresi 59. & Aug. hæresi 38.	Primum schisma in Rom. Ecclesia Nouatiani Antipapæ contra Cornelium,
255	Lucius. an. 1. m. 8.				Gothi Rom. Imperium infestare incipiunt.
257	Stephanus. an. 3. m. 3.	Valerianus & Gallienus. an. 8.			Octaua persecutio sub Valeriano, quem Sapores Rex Persarum à se captũ, vilissimè habuit, vt etiam dorsum eius calcaret cùm equum ascendere vellet.
260	Sixtus. II. ann. 1.		Zeno.		
261	Dionysius. an. 11. m. 3.		Victorinus Pictauiensis.	Sabellius Noeti discipulus, docuit Patrem, & Filium, & Spiritum sanctũ, esse vnam personam, sed nomina tria. Epiph. hęr. 57.	
263		Gallienus solus an 7			
269		Claudius. ann. 3.		Paulus Samosatenus Episcopus affirmauit Christũ non esse Deum, sed hominem tãtùm, Circumcisionem seruandam, non baptizandum in nomine triũ personarum diuinarum, Epiphanius hæresi 61. Augustinus hæresi 44.	
271		Aurelianus. ann. 6			Nona persecutio sub Aureliano, vel eius Præfectis.
273	Felix. ann. 2. m. 5.				
275	Eutychianus. an. 8. m. 6. d 4.				
278		Tacitus, m. 6. Florianus m. 2.		Manes, siue Manichæus anno 4. Aureliani agnosci cœpit. docuit, duo esse principia coæterna, vnum bonum, alterum malum. nihil esse verè spiritale, sed omnia esse corporalia. hominem non esse liberi arbitrij, & omnium peccatorum causam esse naturam mali principij. Manichæũ esse Spiritum sanctum paracletum, quem Christus promisit; carnẽ & vinum esse res immundas natura sua; & ideo ab iis abstinẽdum esse. Animas migrare de corpore in corpus; Vetus Testamentũ esse à malo principio, & ideo reijciendum. vide Epiphanium hæresi 65 & Augustinum hæresi 46.	Probus Imperator fortissimus à Chroco Rege Alemannorum Gallias liberat cæsis quadringentis millibus hostiũ. Vopiscus. & tunc simul Ecclesia Gallicana post longas persecutiones aliquantulum requieuit. Gregorius Turonicus lib. 1. cap. 32.
279		Probus. ann. 5.			
284	Caius. an. 12. m. 4.	Carus cum filijs Carino & Numeriano ann. 2.	Arnobius Afer.		Carus Imperator, quãuis Ethnicus; Ecclesiã Thessalonicẽsem à tributis immunem facit. lib. 8. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs.
285		Diocletianus & Maximianus. ann. 20.	Lactantius Firmianus.		Diocletianus Carino deuicto, Maximianum collegam assumit anno Imperij tertio.
297	Marcellinus. an. 5.		Eusebius Cæsariensis.		Decima persecutio sæuissima sub Diocletiano, & Maximiano, qui nihilominus

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
304	Marcellus ann. 5. m.1.d.25.	Constantius & Galerius. an. 3.	Methodius martyr.		aus cùm non possent prævalere, deposuerunt Imperium, tradétes illud Cõstantio, & Galerio. Galerius, Maximinum & Licinium Imperatores fecit: & Romæ Maxentius, Maximiani filius, Imperium assumpsit, sed breui omnibus extinctis, solus Constantinus feliciter totum orbem Romanum diu tenuit.
306		Constantinus Magnus. ann. 31.	Iuuencus presbyter.	Donatus initio schisma fecit, postea hæresim condidit, docuit rebaptizandos baptizatos ab hæreticis. In sola Africa, & in sola parte Donati esse Ecclesiam. August. hær. 69.	
309	Eusebius. an.2. m.7.		Antonius Abbas.		
311	Miltiades an.2.m.2.		Pachomius Macharius. Oresiesis.		
314	Syluester. annos.21. m.10.			Arius presbyter Alexandrinus docuit, filium Dei esse creaturam. non esse coæternum Patri, non esse coessentialem Patri. Christum hominem non habere animam: sed eius loco esse Verbum. Epiphan. hær.69. August. hæresi 49. Theodoretus lib. 4. de fabulis hæreticorum.	Concilium generale primum Nicææ habitum 318. Episcoporum, in quo Arius damnatus fuit.
325			Athanasius.		
336	Marcus. m.8.		Serapion.		
337	Iulius.an. 15.m.5.	Constantinus iunior ann.4. Constans ann.13. Constantius an. 24.	Iulius Firmicus. Lucifer. C. Hatius. Victorinus. Hilarius.	Photinus Sirmiensis Episcopus docuit, Christum non esse Deum, sed purum hominem. Deum non esse trinum, Epiphan.hær.71.	Persecutio XI. sub Constantio Ariano.
352	Liberius. an.15.m.4.		Greg. Bæticus. Sebadius. Pacianus. Didymus.	Macedonius Episcopus Constantinopolitanus docuit, Filium quidem Dei esse Patri per omnia similem, sed Spiritum sanctum esse creaturam. Epiphan. hæresi 78. Augustinus hæresi 52.	Schisma secundum Felicis cum Liberio: sed vterque aliquo tempore legitimus fuit.
358	Felix II. an.1.m.3. viuente Liberio.		Optatus. Titus Bostren. Cyrillus Hierosol.		
361		Iulianus an. 1.m. 9.	Ephrem. Basilius. Greg. Nazian.	Aetius, & Eunomius eius discipulus, docuerunt, Filium Dei esse omnino dissimilem Patri. Spiritum sanctum esse creaturam Filij. Opera nun esse necessaria, sed fidem solam sufficere ad salutem. Basilius lib. 1. & 2. in Eunomium, August. hæresi 54.	Persecutio XII. sub Iuliano atrox sed breuis.
364		Iouianus. m.7. d.20.	Andreas Cæsarien. Epiphan. Philo Carpathius.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occident.	Imperator. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ	Varia.
364		Valentinianus. ann.12.	Valens. ann.25.	Ambros. Mediol. Philastrius.	Aetius, quia Episcopatum obtinere non potuit, docere cœpit, Episcopos & presbyteros esse omnino æquales. addidit, non esse orationes & sacrificia offerenda pro defunctis.non esse seruáda ieiunia, & festa ab Ecclesia indicta. Epiphan. hæresi 75. Augustinus hæresi 53.	Persecutio XIII.sub Valente Ariano.
367	Damasus. an. 17.m.3			Idacius. Gregorius Nyssenus.		Schisma III. Vrsicini contra Damasú.
375		Gratianus. ann. 8. & Valentinianus iunior.ann. 17.		Amphilochius. Hieronymus. Theophilus Alexand.	Apollinarius Laodicenus grammaticus,& poëta melior,quàm Theologus, docuit Verbum Dei accepisse carnem humanã sine anima rationali: diuinas personas esse inæquales, magnum videlicet esse Spiritum sanctum, maiorem Filium, maximum Patrem. Epiphanius hæresi 77. Augustinus hæresi 55.	
379			Theodosius. an.17.	Dorotheus. Diadochus.		Secũda Synod⁹ generalis,prima Cõstãtinopolitana,cõtra Macedonium, & alios negãtes diuinitatem Spiritus sãcti.
381				Ruffinus.		
385	Siricius. an.13.m.1.					
395		Honorius an.28.m.5.	Archadius. an.13.m.3.		Vadius, Anthropomorphitarum auctor, docuit, Deum habere formam humanam.Epiphan.hær.70.	
398	Anastasius. an.4. m.1.			Palladius. Gaudẽtius	Heluidius docuit, B.Virginem post Christi natiuitatem, habuisse ex Ioseph alios filios, Hieron. contra Heluidium.	Circa hęc tẽpora S.Augustin⁹ instituit Ordinẽ Clericorũ Regulariũ; qui simul cũ seipso vitam cõmunem agebant.
402	Innocentius.ann. 15.m.1.			Prudentius. Chromat. Io.Chrysostomus.	Priscillianus docuit, animas esse eiusdem substantiæ cum Deo;mũdum creatum à Principe maligno: & alia multa stultissima. August.hæresi 70.	
408			Theodosius iunior ann.43.	Seuerianus. Augustinus Maximus.		Ann.410.Roma capta est ab Alarico Rege, anni 1102.ab eius conditione.
417	Zozimus. an.1.m.4.			Ausonius. Synesius.	Iouinianus docuit, peccata esse paria, præmia Sanctorum esse æqualia, virginitatem non præstare coniugio, & alia. August. hæresi 82.	
419	Bonifacius. an.4.m.10.			Paulinus. Sulpirius.		Schisma IV. Eulalij cõtra Bonifacium.
424	Cœlestinus. an.8.m.5.			Lucianus. Orosius. Sedulius.	Vigilantius docuit, non esse honorandas reliquias Sanctorum, inanem esse inuocationem Sanctorum. Hieron.contra Vigilant.	Hoc tẽpore cõditur ciuitas Venetiarũ an. Dom.421.
425		Valentinianus III. ann.30.		Cyrillus. Alexand. Theodor.		
432	Sixtus III. an.7.m.11			Proclus. Eucherius. Claudian.	Pelagius Brito monachus anno Domini 415. cœpit docere,peccatum originale non esse in hominibus: sine Dei gratia posse impleri omnia mandata, & alia. Augustinus hæresi 88.	Tertia Synodus generalis habetur Ephesi an. Domini 431. contra Nestorium.
440	Leo Magnus.ann. 20.m.11.			Sidonius. Io. Cassianus.		
451			Marcianus an.6.m. 6.	Vincentius Lirinens. Socrates.	Nestorius Episcopus Cõstãtinopolitanus anno 430. cœpit	Attila Rex Hunnorũ,flagellat Italiã.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
455		Maximus. m. 3. Auitus. m. 10.		Sozomenus Nilus. Simeon Stilita.	cœpit docere, B. Virginē non esse matrē Dei, & in Christo duas esse personas, alterā diuinam, alteram humanā. Theodor. lib 4 de fabulis hæret. & Prosp. in chr.	Quarta Synodus generalis habetur Chalcedone, anno 451. cōtra Eutychetem, & Dioscorum
457		Maioranus. an. 4.	Leo. an. 18	Hilarius Arelatens. Prosper.		Vesuuius mōs Campaniæ, qui anno primo Titi Imp. ingentem copiam minutissimi pulueris euomuerat, teste Suetonio. & aliis: iterum hoc tempore, anno 471. ita immēsam copiā euomuit, vt totā fere Europam obtenebraret. Marcellin⁹, & alij Et non diu postea tēpore Theodorici Regis Italiæ idem accidit, quā eruptionem pulchre describit Cassiodorus lib. 4. variarū, epistola quinquagesima.
461	Hilarius. an. 6. m. 10.	Seuerus. ann. 5.		Petrus Chrysologus.		
467		Anthemi⁹ ann. 6.			Eutyches Abbas, vt Nestorio contradiceret, docuit in Christo vnā esse personam, & vnam naturam. Euagrius lib. 1. c. 9. & lib. 2. c. 4. Atque hæ duæ hæreses vsq; in nostra tempora durāt in partibus Orientis.	
468	Simplici⁹. ann. 15. m. 5			Isidor⁹ Pelusiotes.		
473		Olibrius. m. 7.		Arnobius iunior. Theodorus		
474		Glicerius. ann. 1.	Zeno. ann. 18.	Saluianus. Salonius.		
475		Iulius Nepos menses paucos. Momyllus Augustulus. m. 10.		Faustus. Æneas Gazæus. Victor Vticensis. Cerealis.	Pacificantes dicti sunt, qui auctore Zenone Imperatore, vnionem quandam facere volebāt inter Catholicos, & Eutychianos. vide Euagrium lib. 3. c. 14. & 30.	In Augustulo defecit Imperiū Occidentale, vt in Augusto cœpit. Iulius enim Cæsar Dictator perpetuus fuit, non propriè Imperator, quāuis re ipsa imperaret.
476		Odoacer Rex Italiæ. ann. 16.	Basiliscus occupat Imperium, & tenet annis ferè duobus, deinde iterū imperat Zeno.	Gēnadius. Iulianus Pomerius. Gilda Sapiens. Gelasius Cyzicenus.	Petrus Gnapheus Episcopus Antiochenus, ad errores Eutychetis addidit, vt in trisagio poneretur crux, videlicet, Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus & immortalis, qui crucifixus es pro nobis.] ex quo videbatur sentire, totam Trinitatē fuisse crucifixam. Vide Io. Damascenum lib. 3. de Fide cap. 10. & in epistola de trisagio; & epist Felicis PP. III.	Odoacer etiam, & Theodoricus, nō Imperatores, sed Reges Italiæ dici voluerunt
483	Felix III. ann. 9.					Hoc tempore persecutio Vādalica in Africa Catholicos crudeliter vexabat.
491			Anastasius ann. 27. m. 3.			Hoc eodē tempore Imperator Anastasius Eutychianus hæreticus erat. Reges Italiæ, Hispaniæ, & Africæ Ariani. Reges Frācorum, Anglorum, Germanorum, Pagani, & tamen Christiana Ecclesia destrui non potuit, quia fundata est super petrā, & portæ inferi aduersus eam non præualebunt.
492	Gelasius. an. 4. m. 8.			Cæsarius Arelatensis.		
493		Theodoricus Gothus ann. 34		Paschasius diaconus. Vigilius. Fulgentius.		
497	Anastasius II. ann. 2.			Petrus diaconus.		
499	Symmach⁹ ann. 15. m. 8.			Ferrandus diaconus.		Schisma quintum Laurētij contra Symmachum.

Nn

Anni Dñi.	Pontifices.	Reges Italia.	Imperat. Græci.	Scriptores.	Hæresiarcha.	Varia.
514	Hormisda. ann.9.			Io. Maxentius. Auitus Alchimus.		
518			Iustinus, ann.9.m.2.			
524	Ioannes, an. 2.m.9.			Victor Africanus.		Ordo Monachorum sancti Benedicti hoc tempore incipit.
526	Felix IV. an.4.m.2.	Athalaricus, ann.9.		Boetius. Dionysius exiguus.		Theodoricus Rex Arianus: sed alioqui prudens & Ecclesiæ Romanæ, & sũmo Pontifici multum honoris deferens, & ideo feliciter regnans, vbi Ioannẽ Pontificem in carcerem coniecit, & Symmachum ac Boetium interfecit, eodem anno miserrimè cum Regno vitam amisit.
527			Iustinianus, ann.38	Cassiodorus. Victor Capuanus.		
530	Bonifacius II. ann. 1. d.2.			Iustus Orgelitanus.		Bonifacius secundus successorem sibi elegit Vigilium, sed cassauit paulò pòst electionem illam quã sentiebat omnibus displicere.
532	Ioãnes II. ann.3.			Anastasius Sinaita.		
534		Theodatus, ann.3.		Arator Subdiac.		Schisma VI. Dioscori cõtra Bonifacium II.
535	Agapit. ann.2.			Iunilius. Primasius.		Schisma VII. per Vigilium contra Syluerium.
537	Syluerius ann.3.	Virigis, ann. 4.		Marrinus Bracarens.		Vigilius, qui corruptus ambitione schisma fecerat, & multa malè promiserat Augustæ, mox vt legitimus Põtifex esse cœpit, à Deo mutatus constãtissimè restitit Augustæ, & pro fide Catholica fortissimè dimicauit.
540	Vigilius, ann.15.			Procopius Gazæus.		
541		Theodobald. ann.1. Araricus, m.3.		Ioannes Climacus.	Iulius Halicarnasseus auctor eorũ qui docuerũt Christi corpus à Conceptione impassibile. vide Ioã. Damasc. in libr. de hęresibus, & Euagriũ libr. 4.c.38 & 39.	
542		Totila, ann. 10.		Dacius Mediolan.		Quinta Synodus generalis Constantinopolitana secunda.
553		Theias, an. 1.		Liberarus Archid.		Post Theiam nullus ampliùs fuit Rex Gothorum in Italia: sed Narses titulo Ducis eam rexit, sed paulo pòst irritatus ab vxore Iustiniani, Longobardos in Italiam vocauit.
554		Narses Eunuchus, an. 17.		Venãtius Fortunatus.		
555	Pelagius, an. 4.m.10			Euagrius historicus.		
560	Ioannes III. an. 13.					

Anni Dñi.	Pontifices.	Reges Italiæ.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
566			Iustinus iunior, an 16 m. 9.		Agnoitæ auctore Themistio diacono Timothei Alexandrini Episcopi, ad errores Eutychetis & Dioscori addiderunt, Christum ignorare diem iudicij. vide Io. Damascenũ in lib. de hæresibus, & Liberatũ in Breuiario ca. 19.	
568		Alboinus ann. 3. m. 6.				Alboinus Rex Longobardorum, regnare cœpit in Italia anno. 568. Sed breui occisus fuit, vt etiam eius successor Clephis, deinde per annos decem Rege caruerunt Longobardi. & Duces multi Prouincias sibi diuiserunt, donec iterum Autaris Rex electus est: cæterùm Longobardi numquã tota Italia potiti sunt: semper enim partem Italię cum ipsa Vrbe Imperatores Gręci per Exarchos tenuerunt.
570		Clephis Daphom. an. 1. m. 5.				
573	Benedictus an. 4. m. 1.					
578	Pelagius II. ann. 12. m. 3.					
582			Tiberius. ann. 5.			
585		Autaris Flauius. 7.				Anno 589. inundatio Tyberis maxima, quam sequuta est pestis grauissima.
586			Mauritius annos. 17.	S. Greg. Turonic.	Iacobus Syrus docuit cãdenti ferro inurẽdam frontem baptizatorum. Niceph. lib. 18. c. 45.	
590	Gregorius ann. 13. m. 6. d. 9.			S. Gregorius Papa. Isichius Hierosolymitanus.		S. Gregorius Papa missis in Angliam sanctis Monachis, Augustino, & Sociis, Domino cooperante, & sermonẽ confirmante sequentibus signis, magnam partem Angli Saxonum à Paganismo ad Fidem Christi conuertit, meritò à Beda vocatus Apostolus Anglorum.
591		Agilulphus annos 25.				
603			Phocas. ann. 8.		Io. Philoponus Tritheitarũ auctor fuit, qui tres personas diuinas, tres Deos esse voluit. Nicephorus lib. 18. cap. 46. & 48.	
605	Sabinianus m. 5. d. 19.					
606	Bonifacius III. m. 8. d. 23.					Sub hoc Pontifice templũ Agrippæ, quod Pantheon dicebatur, consecratum fuit B. Mariæ Virgini, & omnibus sanctis Martyribus, Romæ, Phoca Imperatore consentiente.
607	Bonifacius. IV. ann. 8. m. 6. d. 13.				Armeni sequebantur errores Eutychianorũ, & multa addebant. Vide Nicephorum lib. 18. cap. 53. Niconem de erroribus Armenorum, & Theoriani disputationem tomo 3. & 4. Bibliothecæ Patrum.	
610			Heraclius annos. 31.			Heraclius dum Catholicus esset, à Deo protectus, Persas magnis cladibus affecit, & lignum sanctæ Crucis recuperauit, sed postea hæreticus Monothelita factus, imbellis, & inglorius infelicissimo exitu periit.
615	Deusdedit. ann. 3.					
616		Adaloualdus. an. 10.				
618	Bonif. V. ann. 7. m. 10. d. 25.					

Anni Dñi.	Pontifices.	Reges Italiæ.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
626	Honorius. an.12.m.5.	Arioualdus hæreticus Arianus. annos.12.		Sophronius.		Mahometes pestis orbis terrarum hoc tempore sectam suam inchoauit, & anno Domini 619. Regnum Saracenorum occupauit.
639	Seuerinus m.1.	Rotaris. annos.10.		Ioannes Moschus.		Honorius Papa accusatur à Græcis, quòd fauerit Monothelitis: sed egregiè defenditur à sancto Maximo Græco, auctore illius temporis,& Martyre.
640	Ioannes IV. ann.1. m.9.			Leontius. Ionas.		
641	Theodorus an. 7.m. 5		Constans. ann.27.	Antiochus. S. Isidorus.		
649	Martinus. an.6.m. d.12.			S.Eligius. Berengosius.	Monothelitæ à Cyro Episcopo Alexãdrino, & Sergio Constãtinopolitano originẽ ducũt. Initium huius hæresis fuit anno 630. doctrina eorum erat, in Christo vnã tantũ fuisse voluntatẽ, & vnã operationẽ. ex quo sequebatur vnam tantùm fuisse naturam. vide Io. Damascenum in lib. de hæresibus.	
654	Eugenius. m.6.d.23.	Rodoaldus ann.5.		Esaias Abbas. S.Maximus Martyr.		
655	Vitalianus. an.14.m. 5			S. Ildephonsus.		
660		Aripertus annos.2.				
662		Gundipertus ann. 1.				Ab hoc anno Regnum Francorum per magistros domus gubernari cœpit, solo fere nomine Regibus relicto: quod genus regiminis continuatum est vsque ad Pepinum, id est, vsque ad annũ Domini 750. Sigebertus,& alij.
663		Grimoaldus.ann. 9.				
668			Constantinus Pogonatus. 17			
669	Adeodatus ann.7.m.2.					Sub Adeodato Pontifice, ac de eius licentia Veneti Ducem eligere incipiunt. Petrus Iustinian' lib. 1. hist. Ven.
673		Garibaldus m.3. Pertarithus annos. 17.				
676	Donus. an.1.m.5.					
678	Agatho. ann.4.					Hoc anno cometa tribus mensibus arsit,& tribus annis sequentibus non pluit.
680				S. Iulianus Toletanus.		Sexta Synodus Generalis Cõstantinopolitana tertia, contra Monothelitas.
682	Vacat Sedes.					

Anni Dñi	*Pontifices.*	*Reges Italiæ.*	*Imperatores.*	*Scriptores.*	*Hæresiarchæ.*	*Varia.*
683	Leo II. m.10.d.8.					Anno 608. post ecclipsim Lunæ, grauissima pestis grassari cœpit in Vrbe, quæ non cessauit, nisi altari sancto Sebastiano Martyri erecto in Ecclesia sancti Petri ad Vincula. Paulus Diaconus.
684	Benedictus II. an. 1.					
685	Ioannes V. an.1.d.11.		Iustinianus iunior an.10.			
687	Conon. m. 11.d.23.			Anastasius Nicenus.		
688	Sergius. an.13.m.8.					S. Kilianus Monachus Hibernus per hæc tempora Francis Orientalibus euãgelizat fidem, & eorum appellatur Apostolus.
691		Cunipertus Catholicus & Pius. an.12.				Anno 690. celebratur Synodus quinisexta, vnde sunt Canones Trullani: quã Beda meritò erraticam vocat, & à Sergio Papa reiectam fuisse testatur in lib. de sex ætatibus.
694			Leontius. an.3.			
696			Aasimarus Tiberius. an.5.			
702	Ioãnes VI. an.3.m.2.					
703		Luitpertus. m.8.	Iustinianus iunior, iterum.an.8.			Hic Aripertus restituit Alpes Cottias Rom. Ecclesiæ. Paulus Diaconus, & Leo Ostiensis.
704		Regimpertus. m. 3. Aripertus ann.11.				
705	Ioan. VII. an.2. m.7.					Constantino Pontifici Constantinopolim proficiscenti, Nicomediæ Imperator occurrens, prostratus, publicè pedes deo sculatur. Anastasius in vita Constantini.
708	Sisinnius. d.20. Constantinus an.6. m.1.					
711			Philippicus ann. 1. m.6.			Per hæc tempora regnat in Anglia Ina Rex, qui anno Domini 740. Gregorij tertij, 10. fecit Regnum sui vectigale Apostolicæ Sedi. Polydorus.
713			Anastasius an.2.			

A. Dñ.	Pontifices.	Reges Italiæ.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
715	Gregorius II an. 16. m. 8.		Theodosius ann. 1.	S. Gregorius secundus.		
716		Aspirandus m. 3. Luitprandus an. 30.	Leo Isaurus Iconomachus an. 24. m. 2	S. Anthelmus. S. Marcellinus.	Iconomachi, ideſt, oppugnatores sacrarum Imaginum, fuerunt ſéper Hebræi, & Mahumethani: nã Ezides Rex Arabum perſuaſus à quodam Hebræo malefico, in toto regno ſuo iuſſit imagines è templis Christianis auferri. & Leo Iſauric⁹ alio Hebræo impulſore, edictum propoſuit, vt vbique ſacræ imagines de templis tollerẽtur: vnde Iconomachus dictus eſt, vt teſtãtur Cedrenus, Zonaras, Paulus Diaconus. & alij historici.	Hoc anno contigit inundatio Tiberis maxima. Itẽ admiranda viſio de pœnis Purgatorij, & Inferni, cuiuſdam qui à mortuis ſurrexit, & ſcripta eſt à S. Bonifacio Epiſcopo, & martyre, in Epiſtola quam integrè ponit Card Baronius in tomo Annalium 9.
731	Gregorius III. an. 10. m. 9. d. 12.			S. Germanus. S. Beda.		
741			Constantinus Copronicus, Icoomanchus, ann. 34. m. 2.	S. Ioannes Damaſcenus.		Rachis cùm vt hoſtis cõtra Eccleſiam Romanam armatus veniret: à Zacharia Pontifice non ſolùm placatus eſt, ſed etiam ita permotus, vt Monachus in monte Caſino factus fuerit.
742	Zacharias ann. 10. m. 3.			S. Bonifacius Moguntinus.		
746		Hildebrandus m. 7 Rachis an. 6.		Antonius Meliſſa.		Hoc anno Pepinus auctoritate Pontificis Zachariæ Rex Francorum efficitur.
750		Aiſtulphus an. 6.				Schiſma octauũ per Theophylactum Antipapam
752	Stephanus. II. dies 4. Stephanus III. an 5. d. 28.					Constantinus Copronicus cùm moreretur. clamabat, Viuens adhuc igni ſum inextinguibili traditus. Cedrenus & alij. Notent, & horreant noſtri temporis Iconomachi.
757	Paulus an. 10. m. 1. & vacat ſedes annum vnum.	Deſiderius vltimus Longobardorum an. 18.				
768	Stephanus IV. an. 3. m. 5. d. 28.					
772	Hadrianus ann. 23. m. 10.			Hadrianus Papa Primus.	Felix Vrgelitanus, & Elipandus Epiſcopus Toletanus docuerũt, Chriſtum eſſe filium Dei adoptiuũ, & damnati ſunt tan	Primus Epiſcopus datur Venetis ab Hadriano Papa, anno 772. Obeliatu nomine. Sabellicus Enn. 8 l. 8.
776			Leo 4. Anno. 5.	Paulus Diaconus.		Anno 774. Carolus Rex Francorum ſingulos gradus

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæreſiarchæ.	Varia.
780			Conſtantinus cum Irena matre an. 10.	Paulinus Aquileienſis. Eginarthꝰ. Albinus Alcuinus.	tanquam renouātes Neſtorianiſmum in Cōcilio Francfordienſi, & ab Hadriano Papa in epiſtola ad Epiſcopos Galleciæ. Vide Adonem in Chronico.	dus ſcalarum Baſilicæ S. Petri deoſculans ad Pontificem aſcendit, qui eum in atrio ſuper gradus expectabat. Anaſt.
787						Septima Synodus generalis, Nicena ſecunda.
790			Conſtantinus ſolus an. 7.			Anno 791. menſe Decembri inaudita contigit Romæ inundatio Tyberis à Ponte Miluio vſque ad Pontem S. Petri, vt etiam ſupra muros Vrbis aqua eleuaretur. Anaſtaſius.
796	Leo III. ann. 20. m. 5.					
797			Irene ſola an. 5.			
800		Carolꝰ Magnus ann. 14.		S. Nicephorus Cōſtantinopol.		Leo Papa tertius transfert Imperium Occidentale à Græcis ad Francos anno 800. in die natalis Domini; qui annus ab aliis dicitur 801. quia à natali Domini annos numerant.
802		.	Nicephorus an. 10.	Vſuardus.		Anno 797. Conſtantinus Imperator ab Irene matre excæcatus eſt: & Sol mirabili prodigio, per dies ſeptemdecim obſcuratus manſit.
812			Michaël Curopalates an. 2.	S. Ludgerus.	Claudius Epiſcopus Taurinēſis docuit non eſſe venerādam Crucē Domini, nec ſepulchra, & reliquias Sāctorum, peregrinationem ad limina Apoſtolorum eſſe inutilē. Vide Ionā Aurelianenſem li. 3. de cultu Imaginum.	
814		Ludouicus Pius an. 27.	Leo Armenius an. 7.	Aponius.		
816	Stephanus V. m. 7.					
817	Paſchalis ann. 7. m. 3. d. 16.			S Theodorus Studites.		
821			Michaël Balbus an. 9.	Paſchaſius Ratbertus.	Michaël Balbus Imperator, teſte Cedreno, & Zonara, Reſurrectionē corporū negabat, prophetas irridebat, dæmones eſſe non credebat, ſcortationem peccatum non eſſe dicebat, Iudam proditorem inter Beatos collocabat.	
824	Eugenius II. ann. 3. m. 2. d. 20.			Claudius Scotus. Ionas Aurelianenſis.		Schiſma nonum per Zinzinum Antipapam.
827	Valentinus d. 4.			Halitgarius.		
828	Gregorius IV. an. 16.			Amalarius. Nithardus. Freculphus		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
830			Theophilus an. 12.	Hilduinus. Theodulph. Rabanus.		Theophilus Balbi successor persecutionem in Catholicos continuat, ob cultum sacratum imaginum.
841		Lotharius añ. 15.		Strabus. S Eulogius martyr.		
842			Michael cum Theodora matre. ann. 25.	Haymo. Angelomus.		
844	Sergius II. ann. 3. m. 1.			Christianus Drutmarus.		
847	Leo IV. ãn. 8. m. 3. d. 5.			Valfridus Strabo. Simeõ Metaphrastes.		Inter Leonem IV. & Benedictum III. fingitur Ioannes, femina.
855	Benedictus III. ann. 2. m. 6.					Schisma decimum per Anastasium Antipapam.
856		Ludouicus iunior an. 20.				Anno 848. Leo IV. Vrbem Leoninam condidit aduersus irruptiones Saracenorum. Ita Basilica S. Petri, quæ extra Vrbem erat, intra Vrbem esse cœpit.
858	Nicolaus ann. 9. m. 6. d. 20.			Photius.		Nicolai primi tempore Tyberis ex alueo suo egressus, bis Vrbem grauissimè afflixit.
867			Basilius Macedo ann. 20.	Nicetas Dauid.		
868	Hadrianus II. ann. 4. m. 17.			Anastasi⁹ bibliothecari⁹ Hincmarus.		
869						Octaua Synodus generalis, Cõstãtinopolitana quarta, contra Photium pro sancto Ignatio Patriarcha Constantinopolitano.
873	Ioannes VIII. an. 10			Ioannes Diaconus.		
876		Carolus Caluus ann. 2.		Aimoinus.		
878		Ludouicus III. ann. 1.		S Ado Viennensis.		His temporibus agitur alia Synodus Cõstãtinopolitana pro restitutione Photij, in qua vix credi potest quãta impudẽtia Photi⁹ falsauerit literas Roma
881		Carolus Crassus 7.				

Anni Dñi.	*Pontifices.*	*Imperat. Occid.*	*Imperat. Orient.*	*Scriptores.*	*Haeresiarchae.*	*Varia.*
883	Marinus an. 1.d.20.					Romani Pontificis, & Legatos eius deceperit. Vide Concilia generalia Romae edita, anno 1611.
884	Hadrianus III. an. 1. m. 3.d.19.					Post Carolum Crassum magna est orta perturbatio in Imperio. Alios enim creabant Germani, alios Itali. Vide tomum decimum Annal. Card. Baron.
885	Stephanus VI an. 6.					
886			Leo VI. an. 25.m.3.			
888		Arnulphus an. 12.		Remigius Antisiodorensis.		
891	Formosus. an.4.m.6.			Ambrosius Ansbertus.		Schisma vndecimum Sergij Antipapae contra Formosum.
895	Bonifacius VI.d.15.					Formosus Papa doctrina & sanctitate insignis fuit, quicquid aliqui dicant. Id testatur Luitprandus, qui eo tempore vixit; & ex operibus eius id ipsum demonstrat Card. Baronius tomo 10. Annalium: quod autem in eius memoriam peccauit ex ignorantia successor eius Stephanus VII. reformauit postea Ioannes IX.
897	Stephanus VII.an.4.					
900		Ludouicus IV. an. 6.		Leo Sapiens Imperator.		
901	Ioannes IX. an.4.			Idiota.		
905	Benedictus IV.an.3.			Marcus Eremita.		
906		Conradus an.7.		Rhegino Abbas.		
907	Leo V. d. 40.			Radulphus Flauiacensis.		
908	Christophorus m.7. Sergius III. an.2.					
910	Anastasius III.an.2.m.2.					Ordo Cluniacensis.
912	Lando.m. aliquot. Ioannes X. an. 16.	Henricus an.20.	Constantinus VIII. an.49.			Anno 925. apud Cordubam nobilissimus & formosissimus puer sanctus Pelagius, annorum tredecim, pro fide & castitate fortiter pugnans, crudelissimo supplicio interficitur à Rege Arabum, Habdarragman. Vide appendicem ad Eulogium.
928	Leo VI.m.7.					
929	Stephanus VIII.an.2.					

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
931	Ioannes XI. an. 5.					
936	Leo VII. an 4.	Otho ann. 26. titulo Regis.				Anno 938: Sanctus Venceslaus Bohemiæ Princeps optimus à proprio Fratre necatus inter sanctos Martyres numeratur.
940	Stephan⁹ IX. an. 3. m. 4.					
943	Marinus II. an. 3. m. 3. d. 13.					
946	Agapitus II. an. 10. m. 10. d. 10.			Luitprandus Vvitichind⁹.		Anno 950. Ramirus Rex Legionensis fortissimus Saracenos ad internecionem deleuit, prælio ingenti apud apud Talauera commisso.
956	Ioannes XII. an. 9.			Stephanus Eduensis. Frodoardus		
961			Romanus an. 2.	Moses Barcepha.		
962		Otho idem vt Imperat. an. 12.				Hoc anno Otho primus coronatur: ideo ab hoc anno multi numerant annos Imperij ipsius.
963			Nicephorus Phocas an. 7.			Schisma duodecimum inter Leonem, & Benedictum; & Ioannem duodecimum.
964	Leo VIII. an. 1.					Leo octauus initio non fuit legitimus Pontifex: quia creatus fuit ab Imperatore, Ioanne 12. adhuc viuente Sed mortuo Iohanne, & abdicante se Benedicto, cœpit esse legitimus; sed non diu superuixit.
965	Benedictus V. an. 1.					
966	Ioãnes XIII. ann. 6. m. 11. d. 5.					
970			Ioannes Zemiscis. 6.			Vide seculum infelix, in quo nulli Scriptores Illustres, nulla Concilia, Pontifices parum sollicit de rep. Sed diuina prouidentia fecit, vt nullæ surgerent hæreses nouæ.
972	Donus 11. m. 3.					
973	Benedictus VI an. 1. m. 3.	Otho II. an. 10.				
975	Benedictus VII. ann. 9. d 10.		Basilius, & Constantinus an. 50.			Otho III accusatus, quod innocentem Comitem occidisset, adductus precibus vxoris; quæ se ab illo de pudicitia postulatam dixerat: cùm contrà illa Comitem castissimum sollicitasset: paratus erat &
984	Ioãnes XIV. an. 1.	Otho III. an. 18.				ipse

Anni Dñi	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores	Hæresiarchæ.	Varia.
985	Ioãnes XV. ann. 10.					ipse occidi, nisi proceres impediuissent, & impudicam ac iniustam vxorem comburi iussissent Vide Gotifredum Viterbiensem.
995	Ioãn. XVI. m.4.					
996	Gregor.V. an.2.m.8.					Schisma XIII., per Antipapam Ioãnem contra Gregorium quintum.
999	Syluest. II. 4.m.6.d.12					De hoc Syluestro multa fabulantur aliqui. Sed verè fuit vir magnus, doctus & pius, vt ex inscriptione sepulchri eius, quæ extat in Ecclesia Lateranensi, cognosci potest.
1001		Henric⁹.II. Rex, sed nõdũ Imper.an.12.				
1003	Ioãnes xvij. m.5. Ioan.xviij. an.6.					Sed quoniam Philosophiæ & Geometriæ peritus erat, indoctum vulgus existimauit necromanticum fuisse, & cum diabolo pactum habuisse.
1009	Sergius IV. an.2.m.8.					Ordo Camaldulensium auctore S. Romualdo.
1011	Benedictus VIII.an.2.			S.Fulbertus Carnotẽsis.		
1014		Henricus Rex, hoc anno coronatur, & Imper. an. 11.		S. Burcard⁹ Vormaciẽsis.		Anno s009.Princeps Babylonis à perfidis Iudæis excitatus Basilicam Hierosolymitanam, vbi Domini sepulchrum conseruatur, funditus euertit. Sed paulo pòst mater Principis eiusdem, quæ Christiana erat, eandem Basilicam maiori nobilitate & splendore reædificandam curauit: & Iudæi vndique pelli cœperunt. Glaber.
1024	Ioãn. XIX. an.10.			Berno Augiensis.		
1025		Conradus II.an.15.				
1026			Cõstãtinus solus an.3.			His temporibus, quibus Pontifices Romani à pietate veterum degenerauerant, Principes seculi sanctitate florebant; talis fuit Imperator Henricus [illegible] vxore Chunegunda: Romanus Imp. Græcus, Chnutus Rex Daniæ, & Angliæ: Stephanus Rex Hungariæ cum filio sancto Emerico: Robertus sanctus Rex Francorum.
1029			Romanus an.5.			
1034	Benedictus IX.an.11.		Michael IV.an.8.			
1040		Henricus III.an.16.		Glaber Rodulphus.		
1042			Michael V. an.1.			
1043			Cõstãtinus Monomachus an.12			Schisma xiv. Syluestri & Ioannis, Antipaparũ, quibus sublatis, & Benedicto nono renunziante, creatus est Gregorius VI.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1044	Gregorius VI.ann.3.					Gregorius VI. depositus fuit tanquam simoniacus à cōcilio quodam Sutrino, præsente Imperatore Sed viri grauissimi sētiunt, Concilium illud egisse, quod non poterat: & Gregorium non fuisse simoniacū, sed virum optimū. Vide Card. Baronium tomo. 11.
1047	Clemens II.m.9.					
1048	Damasus II.d.23.& vacat sedes ann.1.			Hermānus Contractus. Humbertus Card.	Græci cœperūt quidem tempore Nicolai primi, auctore Photio schisma facere: tamen hoc tēpore apertissimè se ab Ecclesia Romana diuiserūt, & errores suos de processione Spiritus sancti à solo Patre, & de sacrificio non celebrādo in azymo, & de primatu summi pontificis, & alios defendere cœperunt. S. Antoninus summæ hist.p.3.tit.22.	
1049	Leo IX. an.5.m.2.d.8.			Lambertus Scaphnaburgensis. Ingulphus.		Leo IX. miraculis claruit. Leo Ostiensis libro 2. cap. 88.
1055	Victor, II. an.2.m.3.d.13.		Theodora Porphyrogenita ann.1.m.9.	Petrus Damiani. Lāfrancus. Guitmundus.		
1057	Stephanus. 10.m.9.	Henricus IV.ann.50.	Michael VI.ann.1.	Georgius Cedrenus. Bertoldus.		
1058	Nicolaus II. ann.2.m.6.		Isaacius Comnenus ann.4.	Theophylactus. Micrologus.	Berengarius Archidiaconus Andegauensis, docuit in Eucharistia non esse verum Christi corpus, & sanguinem: deinde cùm hunc errorē reuocasset, docuit cum corpore Christi esse etiam substātiam panis, addidit paruulos non esse baptizandos, sed adultos tantùm. Itaque viam aperuit hæreticis nostri temporis, Zuinglianis in primo errore, Lutheranis in secundo, & Anabaptistis in tertio: tandem tamē resipuit, & in fide Catholica obiit. Vide Lanfrancum, & Guitmundum cōtra Berengarium: & Blondum decadis 2. lib.3.	Schisma xv. per Benedictum Antipapam.
1061	Alexander II.ann.11,m.6.d.22.		Constantinus Duca. a.7.	Anselmus Cantuariēriensis. Anselmus, Lucensis.		Schisma xvj. per Honorium Antipapam, qui Cadalous dicebatur, cōtra Alexandrum, qui etiam miraculis claruit.
1068			Romanus Diogenes ann.4.	Io.Curopalates.		
1071			Michael 7.ann.6.	Oecumenius. Olympiodorus.		Gregorius VII. miraculis multis claruit: teste Lamberto Scaphnaburgensi.
1073	Gregorius VII.an.12. m.1.d.3.			Marianus Scotus. Bruno. Iuo Carnotensis.		
1078			Nicephorus Boto. ann.3.	Samuel Marochianus.		Schisma xvij per Guibertum, qui Clemens dici voluit. Ordo vallis vmbrosæ, auctore S. Ioanne Gualberto.
1081			Alexius Cōnenus ann.38,			

Anni Dñi.	*Pontifices.*	*Imperat. Occid.*	*Imperat. Orient.*	*Scriptores.*	*Hæresiarchæ.*	*Varia.*
1084		Henricus iv. hoc anno coronatur, & Imperatoris nomen. assumit.				Petrus Igneus Cardinalis sic nominatus, quòd cùm esset monachus, iussu sancti Ioann. Gualberti, per ignem maximum illæsus transiuit, vt probaret, Episcopum Florētinum per simoniam ascendisse ad Episcopatum.
1086	Victor. III. an. I.				Bogomiles, auctore Basilio, qui ab Alexio Comneno Imp. in theatro exustus fuit, docebant, non esse in Deo Trinitatem, Deum humana forma præditum esse, Mundum à Dæmonibus creatum, & alia: testis Euthymius in Panoplia parte 2, titul. 23.	
1087	Vrban⁹ II ann. 11, m. 4. d. 18.					Schisma xviij Alberti, & Theodorici contra Paschalem.
1099	Paschalis II. ann. 18. m. 5.			Leo Ostiēsis.		Ordo Cisterciensis auctore S. Roberto.
1106		Henricus v. an. 20.		Zacharias Chrysop.	Petrus de Bruis, & Henricus ex monacho apostata, docebant, paruulos non baptizandos, cruces conculcandas, nullū esse in Ecclesia sacrificium, non esse inuocādos sanctos, nec pro mortuis orandum. & alia. S. Bernardus ep. 240. & Petrus Cluniacensis in epistola contra hanc hæresim.	Ordo Canonicorum Regularium.
1118	Gelasius II. an. 1. d. 4.			Sigebertus Gemblacēsis.		Ordo equitum S. Ioannis Hierosolymitani anno Domini 1113. sub Paschali.
1119	Callixtus II an. 5 m. 10.		Io. Comnenus an. 24.	Godefridus Vindocin.		
1125	Honorius II. an. 5. m. 1. d. 17.	Lotharius ij. an. 14.		Euthymi⁹ Zigabenus		Concilium Generale, Lateranēse primum anno 1119. sub Callixto II. Pontifice.
1130	Inno II. an. 13. m. 7.			Io. Zonaras. Rupertus		Ordo Templariorum anno eodem 1119.
1139		Conradus iij. an. 3.		Tuitiensis Hildebertus	Petrus Abailardus, & Arnoldus Brixiēsis, S. Bernardi tempore docebant gradus esse inæquales in diuinis personis; fidem sine ratione admittendam non esse, & alia id genus multa: testis S. Bernardus in epist 190. resipuit postea, & sanctè obiit, teste Petro Cluniacensi lib. 5. epist. 3. & 20.	Ordo Præmonstratensium. Ordo militū Theutonicorum.
1143	Cælestinus II. m. 5. d. 13.		Manuel Cōnenus ann. 38.	Turonensis. Algerus.		
1144	Lucius II. m. 11. d. 14.			S. Bernard. Petrus Cluniacensis.		Schisma xix Petri Leonis contra Innocentium II.
1145	Eugenius iij. an. 8. m. 4. d. 13.			Hugo de S. Victore Richardus de S. Vict.		Consilium Generale, Lateranense II. sub Innocentio II. anno 1139.
1152		Fridericus Ænobarbus an. 37.		Vvilelm⁹. Malmesberiensis.	Cathari, siue Patareni hæretici docebant, mundum factum esse à dæmonibus	
1153	Anastasius iv. an. 1. m. 4. d. 14.			Gratianus. Petrus Lōbardus.		

Anni Dñi	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1154	Hadrianus IV. ann. 4. m. 8. d. 28.			Petrus Comestor. Otho Frisingensis.	bus, Sacramenta nihil valere; & alia, de quibus vide Ioãn. de Turrectemata, in summa de Ecclesia, lib. 1 p. 2. cap. 35.	Hadrianus Papa quartus, natione Anglus, vir sapiens, & pius, Hiberniam Insulam Henrico secundo Regi Anglorum concessit, ea cõditione, vt in ea Insula virtutes plantaret, & vitia eradicaret: vt à singulis domibus quotannis denarium S. Petro pendi curaret: vt iura Ecclesiastica illibata seruaret. Extat diploma to. 12 an. Card Baro.
[illegible]6	Alexander III. ann. 22.			Theorianus.		
1181	Lucius III. an. 4. m. 2. d. 28.		Alexius Comnenus an. 2.	Hugo Etherianus. Arnoldus Carnotensis.	Valdesius, vnde Valdenses, qui & pauperes de Lugduno, anno 1170. docere cœpit non esse obediendũ Pontifici Romano: potestatẽ absoluendi à peccatis, & conficiendi Eucharistiam laicis etiam esse cõcessam: Indulgentias nihil valere; non extare Purgatorium. Sanctos non attẽdere precibus nostris: Festa & ieiunia indicta non esse seruanda; & alia. De quibus vide S. Antoninum in Sũma p. 4. art. 11. ca. 7. & Claudium Cussordiũ contra Valdenses.	
1183			Andronicus Comnenus. 3.	Petrus Blesensis.		
1186	Vrbanus III. ann. 1. m. 10. d. 25		Isaacius Angelus. an. 10.	Gulielmus Tyrius. Helmold'		Schisma 21. Victoris Callixti, & Paschalis contra Alexandrum.
1187	Gregorius VIII. m. 2.			Gothifredus Viterbiensis.		Concilium generale, Lateranense tertium, sub Alexandro III. ann. 1180.
1188	Clemens III. ann. 3. m. 2. d. 26.					Ordo Carmelitarum confirmatur ab Alexandro III. anno 1180. item ab Innocentio III. an. 1199 tũ ab Honorio III. anno 1216 mitigatur ab Innocentio IV. anno 1248.
1191	Cælestinus III. ann. 6. m. 9. d. 11.	Henricus VI. an. 8.		Gulielmus Neubrugensis.		
1195			Alexius Angelus. an. 6.	Rogerius Houeden. Thedorus Balsamon.	Petrus Ioãnis hoc tempore docuit Christo latus perforatum adhuc viuenti: animam rationalem nõ esse formã corporis: Ecclesiam vniuersalem esse Babylonem de Apocalypsi: & Papam esse mysticum Antichristum. Guido Carmelita, & Bernardus de Lutzemburgo in Catalogo hæresũ.	Ordo Cruciferorum dicitur confirmatus à Cælestino III. ann. 1197.
1198	Innocentius III. an. 18. m. 6. d. 9.			Ioachimus Abbas.		Ordo Minorum confirmatur ab Innocentio III. & postea ab Honorio III.
1200		Philippus an. 9.	Balduinus Belga an. 9.	Innocẽtius Guntherus Helinãdus. Nicetas Choniates.		Concilium generale, Lateranense quartum, sub Innocentio III. an. 1215.
1209		Otho IV. an. 4.	Henricus an. 7.	Honorius Augustudunensis.	Almaricus Doctor Parisiensis docuit legem Dei Patris durasse vsque ad Aduentum Christi: legẽ Christi vsque ad Almaricum: legem Spiritus sancti vsque ad finem mundi. Docuit multa alia perniciosissima Vide Ioan. de Turrecremata lib. 4. Summæ part. 2. c. 35. & Vincẽtium in Speculo historiali lib. 99 cap. 107.	
1212		Fridericus II. an. 33.		Conradus Abbas Vrspergensis.		Ordo redemptionis captiuorũ confirmatur ab Innocent. III.
1216	Honorius III. ann. 10. m. 8.		Petrus. m. aliquot. Robertus ann. 11.	S. Antonius de Padua.		Ordo Prædicatorum confirmatur ab Honorio III.
1227	Gregorius IX. ann. 14. m. 5.		Balduinus II. vltimus Latin. 34.	Raymundus de pena forti.		Ordo Sãctimonialium sanctæ Claræ, quæ sequuntur regulam fratrum Minorum, confirmatur.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1241	Cælestinus IV. d. 17. vacat Sedes.an.2.			Gulielmus Antisiod. Gulielmus Parisiensis.	Albigenses tempore Innocentij III. & fortè antea, exorti sunt, qui non solùm concionibus, sed etiam armis Ecclesiam diu vexauerunt. Errores eorum recenset S.Antoninus in Sūma Theologica, part 4. tit. 11. cap. 7. quòd videlicet ponerent, duo principia coæterna, vnum bonum, alterum malum, more Manichæorum: & alia id genus. Vide S. Antoninum in Summa historiali, 3. part.tit.19.cap.1.	Ordo Eremitarum sancti Augustini ab Innocentio IV. hoc nomen accepit, cùm antea Guglielmiti dicerentur.
1243	Innocentius IV.an. 11. m. 5. d. 14.			Iacobus à Vitriaco. Edmundus Cantuar.		Ordo Syluestrinorum confirmatur ab Innocentio IV. anno 1248.
1245		Imperium vacat ann. 28.		Innocencius. Alexander de Hales.		Concilium generale, Lugdunense primum, sub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator, & decernitur expeditio pro terra sancta recuperanda.
1254	Alexander IV. ann. 6. m.5.d.5.			Hugo de S.Caro. Humbertus.		
1261	Vrbanus IV. ann. 3. m.1.d.4.		Michael Palęologus an. 33.	Matthæus Parisiensis.	Guillelmus de S. amore, Doctor Parisiensis, tempore Alexandri Papæ. IV. odio religiosorum mendicantium, docuit, illicitum esse omnia relinquere, nisi quis cogatur. Quod idem Desiderius Longobardus docuit, & addidit, non esse licitum instituere, vel ingredi ordinem religiosum, qui non habeat possessiones, saltem in communi. Scripserunt contra hanc hæresim S. Thomas in opusculo contra impugnantes Religionem & S. Bonauentura in opusculis variis.	Ordo Eremitarum S. Augustini ab Alexandro IV. reducitur ad vnum & eundem habitum, qui hodie est in vsu.
1265	Clem. IV. ann. 3. m. 9.d.25. vacat Sedes ann. 2. m. 9.			Martinus Polonus. Vincentius Bellouac. Guido Papa. Robertus Sorbona.		Albigensium ad centum millia vincuntur, diuino miraculo ab octo millibus Catholicorum, Duce Simone, Comite Montis fortis Aemilius libro 6. hist. Francorum.
1271	Gregorius X. an. 4. m. 4. d. 10.			Albertus magnus. S Thom.		
1273		Rodulphus an. 20.		S. Bonauentura.		
1274				Henricus Stero.		Concilium generale, Lugdunense secundum, sub Gregorio X. pro vnione Græcorum cum Latinis.
1276	Innoc. V. Ordo Præ dic. m. 5. Hadrianus V. d. 39. Ioan. XX. m 8.d.8.			Vdalricus Argentin. Petrus de Tarātasia. Rupertus de Russia.	Fraticelli auctore quodam Hermanno cum Dulcitio Nouatiensi, hæresim suam inchoarunt, docentes auctoritatem Rom. Ecclesiæ cessasse propter malitiam Prælatorum: se solos esse veram Ecclesiam, & perfectos, ut erant Apostoli: se nulli debere obedire, & quòd secta ipsorum sit immediatè à Christo: quòd omnes Pontifices	Mirum, cur iste Ioannes Papa dicit voluerit xxj. cùm nullus præcesserit xx.
1277	Nicolaus III. ann. 2. m.8 d.29.					
1281	Martinus II. dictus IV. ann 4 m.1.			Guido Archidiac. Gulielmus Durantes. Ægydius Romanus.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Reges Turcarum.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1285	Honorius IV. anno 2. d. 2.				Raymundus Lullius. Richardus de media villa.	fices à tempore sancti Syluestri fuerint præuaricatores,, excepto Cælestino V. Hæc & similia damnauit Bonif. viij. vide Nauclerum generat. 44 & Io. de Turrecremata lib. 4. summæ part. 2. cap. 37.	
1288	Nicol. IV. Ord. Min. ann. 4. m. 1. d. 14.				Henricus de Gandauo.		Cælestinus Papa, raro exemplo, dimissa sponte summa dignitate, ad monasterium rediit.
1294	Cælest. V. m. 5. d. 17. Bonifacius VIII. an. 8. m. 9. d. 18.	Astaulphus ann. 6.	Andronicus an. 40.		Dinus Mugellanus. Io. Parisiensis. Io. Scotus.		Ordo Cælestinorum.
1299		Albertus ann. 10.			Augustinus de Ancona. Barlaamus Hieracensis.	Begardi, & Beghinæ, auctore Bogonato (erant autem Begardi, Monachi, & Beghinæ, Moniales, sed absque votis) docebant, hominem posse in hac vita fieri impeccabilem: & nõ teneri amplius ad ieiunia, vel orationem: & in gratia crescere non posse, & alia id genus. Vide Aluarum de planctu Ecclesiæ lib 2. cap. 52. & Io. de Turrecremata lib. 4. part. 2. cap. 36.	Ordo Seruorum B. Mariæ.
1300				Othomannus an. 28.	Nicephorus Callistus.		Hoc anno incipit Iubilæum, centesimo quoque anno celebrãdum.
1303	Bened. X. dictus XI. Ord. Prædic. m. 8. d. 6. vacat Sedes m. 11.				Eberaldus. Petrus Aureolus. Antonius Andreas.		
1305	Clemẽs V. an. 8. m. 10. d. 16. vacat Sedes an. 2.				Pelagius Aluarus. Durandus Heruæus. Franciscus Maironis.		Hic Pontifex transtulit sedẽ Apostolicam in Galliam, vbi mãsit annis circiter septuaginta.
1309		Henricus VII. an. 5.			Gulielmus Okam.		
1311					Monaldus. Nicola' de Lyra.	Lollardus Gualter' docuit, Luciferum iniustè à Deo damnatum, vt testatur Trithemius in chronico anni 1315. vbi alios etiam errores.	Cõcilium generale Viennẽse, sub Clemente V. in quo deletus fuit Ordo tẽplariorum.
1315		Ludouicus IV. an. 33.			Nicephorus Gregoras.		
1316	Ioan. XXI. dictus xxij. ann. 18. m. 3. d. 18.				Petrus de Palude. Io. Villanus.	Marsilius de Padua, & Io. de Iãduno, multos errores docuerunt, quos damnauit Ioannes XXII. in Extrauaganti, quæ incipit, Licet iuxta doctrinã sum	Anno 1327. opera Ludouici Imperat. schisma 22. factum est Nicolai Antipapę cõtra Ioannem.
1328				Orchannes ann. 22.	Guido Carmelita. Astesanus.		
1334	Benedictus XI. dictus XII. ann. 7. m. 4.		Andronicus iunior an. 14.		Adam Goddam.		Ordo equitũ Christi in Lusitania incipit.

Anni Dñi	*Pontifices.*	*Imperat. Occid.*	*Imperat. Orient.*	*Reges Turcarum.*
1342	Clemens VI.an.10. m.7.			
1348		Carolus IV. an. 32.	Calo Ioannes an. 30.	
1350				Sulaimanes, & mox Amorathes an.23.
1352	Innocent. VI. ann. 9. m.8.d.26.			
1362	Vrbanus V.ann.8. m.2.d.23.			
1371	Gregorius XI. ann.7. m.6.d.5.			
1373				Baiazethes an.25.
1378	Vrbanus VI.an.11. m.6.d.5.		Manuel an.2.	
1380		Venceslaus ann.22.	Andronicus III. an.39.	
1389	Bonifacius IX.an.14. m.11.			
1398				Iosue ann. 4.
1402		Robertus an.10.		Mulsumanes an.2.
1404	Innocent. VII. an. 2. d.21.			Moses ann. 2.
1406	Greg. XII. an.8.m.7. d.5.			Maometh ann. 13.
1409	Alexander V.m.10. viuente Greg. XII.			

Scriptores.	*Hæresiarchæ.*	*Varia.*
Landulphus. Lupoldus. Ioan Andreas. Bartholomæus Pisanus. Ioan.Calderinus. Ioann. de Bachone. Albericus Simon de Cassia. Henricus Suso. Robertus Olkot. Grego. de Arimino. Thom. de Argẽtina. Franc. Petrarcha. Armachanus. Nicolaus Gabasila. Nicolaus Gorram. Io.Taulerus. Alphõsus Vargas. Manuel Caleca. Ioãn.Rusbrochius. Henricus de Hassia. Petrus de Ancharano. Augustin. de Butrio. Ioan. Capreolus. S.Vincentius.	summa errorũ est, quòd sanctus Petrus non fuerit caput Ecclesiæ, & quòd Christus soluerit didrachma necessitate coactus, non ex cõdescensione. Flagellantes orti quidẽ sunt in Italia, sed in Germania maximè propagati. Docebant, non posse saluari eos, qui non se baptizarent in proprio sanguine, flagellantes se nodosis funibus: sacramen[illegible], & cætera opera bona contemnebant. Purgatoriũ in alia vita esse negabant. Denique plurimis erroribus laborabant. Vide Bernardũ Lutzemburgensem in catalogo hæresum, & Nicolaum Sanderum de visibili monarchia Ecclesiæ. Ioannes Vviclephus Anglus an. 1372. hæresim perniciosissimã docere cœpit: de qua vide Concilium Constantiense sess. 8. & Ioannem Cochleum in historia Hussitarum li.3. Io.Hus Bohẽmus ex libris Vviclephi hæreses hausit & propagauit in Bohẽmia. Errores eius referuntur, & dam-	An. 1350. Clemẽs Papa reuocat Iubilæum, ad annum quinquagesimum. Ordo Iesuatorũ, auctore B.Ioãne Colũbino Senense. Gregorius Papa reducit sedẽ ad Vrbem. Ordo Mõtis Oliueti. Schism.23 omniũ grauissimũ, & lõgissimũ, Clementis Antipapæ cõtra Vrbanum VI. Nam Clementi successit in schismate Bened.xiij. cui schismati volẽs Conc. Pisanum remedium adhibere, illud auxit, creato Alexandro V. inde enim tres Pontifices simul sedebant; Gregorius xij Benedictus xiij & Alexãder V. & paulo post, Ioãn.xxiij.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Reges Turcarum.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1410	Ioann.xxij. dict. xxiij. an.5. d. 15. viuente Greg. xij.				Franc. Za. barella. Petrus ab Alliaco. Io. Gerson.	damnantur in Concilio Constantiẽsi sess 15. Vide de hac hæresi, quæ adhuc viget, historiam Io Cochlæi, & Aeneã Syluium in lib. de origine Bohemorum c.35.	Ordo S. Hieronymi. Ordo Scopetorum. Ordo sancti Georgij de Alga.
1412		Sigismundus an.27.			Thomas Valdensis. Augustinus		Concil. generale Constanciense, pro schismate tollendo, in quo Gregorius xij. abdicauit se sponte; idẽ paulo post fecit Ioann. xxiij. Benedictus fuit depositus, sed noluit dimittere prehensam dignitatem.
1417	Martinus III. dictus V. ann. 13. m.3.d.10				de Roma. Ioannes de Imola. Ioann. de		
1419			Io.Palęologus an.28.	Amorates Iunior an.23.	Anania. Ioã. de Ragusa. Henricus		
1431	Eugenius IV.an. 15. m.11.d.21.				Kalteisen. S.Bernardinus Senensis.	Hussitæ diuidũtur in varias sectas. Alij enim dicuntur, Orebitæ. Alij Thaboritæ. Alij Orphani. Alij Adamitæ, siue Pichardi, auctore quodam Gallo, qui dicebatur Pichardus, & Bohemos multos seduxit, dicens se esse filium Dei & vocari Adamum. Vide Aeneam Syluium de origine Bohemorum, cap.40.41.43.& 47.	
1440		Albertus iunior ann. 2.			Ioã. de Capistrano. Ioã. de Polemar.		Schisma 25. Clementis Antipapæ cõtra Martinum V. mortuo Benedicto xiij. an.1424.
1441		Fridericus III.ann.54.			Alphonsus Tonstatus.		
1447	Nicol. V. an.8 .d.19.		Constãtinus XI ann.6.	Mustapha an. 3.	Flauius Blõdus. Nicolaus		Schisma 26. Felicis Antipapæ contra Eugenium iv.an.1439.
1452			Maumethus Rex Turcarum euerso Imperio Orientali, an.28.		Abbas Panormitanus. S.Antoninus Florentinus.		Concil. gene. Florentinum sub Eugenio iv.pro vnione Græcorum cum Latinis.
1455	Callistus III. an.3. m.4.				Æneas Syluius.		Constantinopolis capitur à Turcis ann. 1451. in ipsis feriis Pentecostes; sic Deo vlciscẽte perfidiam Græcorum circa processionem Spiritus sancti à Patre, & Filio.
1458	Pius II. an.5.m.11. d.27.				Io. de Turrecremata. Bessarion.		
1464	Paulus II. an.6.m.10. d.26.				Andreas Barbatius. Georgius Scholarius		
1471	Sixtus IV. ann.10.d. 4.				Laonicus. Ioan.Bassolius. B. Laurent.		
1480				Baiazethes an. 32.	Iustinianꝰ.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyran. Orient.
1484	Innocent. VIII. ann. 7. m. 10. d. 27.		
1492	Alexander VI. ann. 11. m. 8.		
1494		Maximilianus. ann. 26.	
1503	Pius III. d. 26.		
1503	Iulius II. an. 9. m. 3.		
1512			Selimus. ann. 8.
1513	Leo X. an 8. m. 8. d. 20.		
1520		Carolus. V. an. 38.	Solimanus ann. 46.
1522	Hadrianus VI. ann. 1. m. 8. d. 6.		
1523	Clemens. VII. an. 10. m. 10.		
1534	Paulus III. ann. 15. d. 15.		

Scriptores.

Iosephus Methon.
Greg. Protosincellus.
Nicolaus de Cusa
Dion. Cart.
Th. de Kēp.
Hēr. Harph.
Alex. de Im.
Bapt. Plat.
Ambr. Cam.
Gabriel Biel.
Marsilius ab Ingen.
Io. Picus.
Iacobus de Valentia.
Marsilius Ficinus.
Cyp. Benet.
Robertus Gaguinus.
M. Antonius Sabellicus.
Iacobus Philippus Berg.
Io. Naucler.
Albertus Krantzius.
Felin Sādeus
Iacob. Vvimphelingius
Ant. Bōfinius
Hector Boet.
Tho. Caiet.
Iac. Almain.
Franciscus Ferrariēsis.
Io. Franciscus Picus.
Io. Tabiens.
Io. Maior.
Hadrian. vj.
Syluester Prieras.
Io. Roffens.
Tho. Morus.
Io. Eckhius.
Io. Faber.
Io. Cochlæus
Iacobus Latomus.
Io. Driedo.
Franciscus Victoria.
Ambrosius Catharinus.
Dom. à Sot.
Martinus Nauarrus.

Hæresiarchæ.

Hermannus Rissuich natione Batauus, tempore Alexandri VI. docuit animam mori cum corpore: nullū esse Infernum: Christū fuisse stultum: fidem nostram esse fabulosam: Euangelium falsum. Bernardus Lutzemburgensis in catalogo hæreticorum.

Martinus Lutherus Germanus hæresiarcha, & Pater hæresiarcharū anno Domini 1517. perturbare cœpit Ecclesiam, & perturbauit vsq; ad annum 1546. in quo misere obiit. Docuit errores plurimos. Sed præcipui sunt, hominem sola fide iustificari: liberum arbitrium perijsse per peccatum: Papam esse Antichristum: in Eucharistia remanere substantiam panis cum corpore Christi: Indulgentias nihil valere: non esse Purgatorium: per Sacramēta non dari gratiā: peccata cùm remittuntur, non deleri, sed non imputari: & alia id genus multa. Vide Ioannem Cochlæum in libro de actis, & scriptis Martini Lutheri.

Andreas Carolostadius, qui primus ex discipulis Lutheri vxorē publicè duxit, cùm esset Sacerdos, & cum eo Huldricus Zuinglius, & Ioannes Oecolampadius sacramentariam hæresim inchoarunt anno 1526. docētes, in Eucharistia non esse corpus Christi, nisi in signo; & addiderūt, Imagines Christi, & sanctorum esse confringendas. Vide Io. Cochlæum in libro de actis Lutheri anno 1526.

Balthasar Pacimontanus, & Bernardus Rochmannus sectam Anabaptistarum instituerunt ann. 1527. quæ etiam proles Lutheranismi est, & in varias sectas diuisa. Docent hi non esse paruulos baptizandos, &, si baptizati fuerint, iterum esse baptizandos, quando adulti erunt. Alios plurimos

Varia.

Ordo Minimorum auctore S. Francisco de Paula.

Sixtus IV. reuocat Iubilæū ad annos 25.

Hîc Hermānus videtur fuisse omnium hæreticorum perditissimus, & stultissimus, quippe, qui cùm doceret, animum mori cum corpore: tamē maluit viuus exuri, quàm suam hæresim reuocare.

Concilium generale Lateranense quintum inchoatur sub Iulio an. 1511. & absoluitur sub Leone anno 1518.

Equitibus Rhodiēsibus fortissimè resistentibus, Rhodus Insula capitur, nō sine magna clade Turcarum.

Ordo Clericorum Regularium confirmatur à Clemente vij an. 1524.

Ordo Capucinorum ab eodem 1530.

Ordo Clericorum S. Pauli ab eodem ann. 1533.

Henricus viij. Rex Angliæ anno 1535. ab Ecclesia Catholica deficiens caput Ecclesiæ Anglicanæ dici voluit: & repugnantes Ioānem

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyran. Orient.	Hæresiarchæ.	Varia.
				mos errores docent, de quibus vide Io. Cochlæum de actis Lutheri ann. 1527. & Card. Hosium lib. 1. de hæres. nostri temporis.	nem Roffensē & Thomā Morum cum aliis multis occidit.
1540				Philippus Melanchton Lutheri discipulus Confessionem Augustanam composuit an. 1530. vnde Confessionistæ & molles Lutherani dicti sunt, qui eam sequuntur. Multos habent errores, vt quòd partes pœnitentiæ sint duæ tantùm, contritio, & fides, id est, terrores conscientiæ, & fides, qua credimus per Christum nobis remissa esse peccata. Vide Cochlæum in lib. de act. Lutheri	Anno 1540. Ordo Societatis Iesu auctore B. Ignatio Loyola, confirmatur à Paulo III.
1545				Ioannes Caluinus Noniodunēsis Zuinglij discipulus, contempto magistro propriam familiam instituit an. 1538. docuit, filios baptizatorum nasci sanctos: gratiam semel habitam non posse amitti: omnes veros fideles esse prædestinatos. hæc, & his similia habentur in libris quatuor Institutionis. Obiit an. 1567. morbo pediculari, teste Surio in historia ad hunc annum; & blasphemans, ac desperans, teste Hieronymo Balseco in eius vita.	Concilium Tridentinum generale inchoatur anno 1545.
1550	Iulius III. an.5.m.1. d.16.				Regnum Angliæ sub Iulio Pontifice, & Catharina Regina Angliæ, ad Ecclesiæ vnitatem redit: sed post paucos annos sub Elisabetha Regina hæretica iterum ad schisma & hæresim reuertitur.
1555	Marcellus II.d.22. Paulus IV. an. 5. m.2.d.27.			Michael Seruetus Hispanus cùm esset annorum 25. summū se orbis prophetā esse iactabat. Scripsit autem libros septem de erroribus Trinitatis. in quibus docuit, nullam esse in Deo realē generationem: non esse in Deo personalem distinctionem. non debere homines baptizari, nisi anno 30. tandem an. 1555. ab ipso Caluino Geneuæ igni traditus est. Vide Io. Cochlæum de actis Lutheri ad annum 1532. & Surium in historia eiusdem anni.	
1558		Ferdinandus ann.6.		David Georgius Delphis in Batauia natus, prædicauit se esse eximium Prophetarum. & Filium Dei Christo Iesu maiorem, & anno tertio post mortem resurrecturum, & Regnum Israel restituturum. Sed iam anni circiter sexaginta ab eius obitu præterierunt, & nondum surrexit, neque resurget, nisi in die nouissimo cum aliis impostoribus gehennæ æternis ignibus cruciandus. Vide totam historiam apud Surium in historia anni 1555.	Caluinistæ sub nomine Hugonottorum Regnū Galliæ infestare incipiunt anno Domini 1560.
1560	Pius IV. an.5.m.2. d.15.				
1563					
1564		Maximilianus iunior ann.12.			Concilium Tridentinum generale concluditur sub Pio IV. anno 1563. Melita istius summa vi à Turcia oppugnatur, sed maiore virtute à Christianis defenditur.
1566	Pius V. Ord. Prædic.an.6.m. 5.d.24.		Selimus iunior ann. 8.	Gaspar Suuenchfeldius, vnus ex confessionistis, propria dogmata adinuenit, Humanam Christi naturam post ascēsionem in diuinam esse mutatam: & solo spiritu contentos nos esse debere, vocale verbum, tanquam occidentem literam esse reiiciendum. Vide Fridericum Staphilum in lib. de concordia Lutheranorum.	

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyran. Orient.
1571			
1572	Gregrorius XIII. ann. 12. m. 10. d. 27.		
1574			Amurates III. an. 20
1577		Rodulphus II. an. 35.	
1585	Sixtus V. Ord. Min. an. 5. m. 4.		
1590	Vrbanus VII. d. 12.		
1590	Gregorius XIV. m. 10 d. 10.		
1591	Innocent. IX. m. 2.		
1592	Clemens VIII. ann. 13. m. 1. d. 3.		
1595			Maumethus III. an. 8.
1603			Amath. ann.
1605	Leo XI. d. 26.		
1605	Paulus V. ann.		
1612		Matthias ann.	

Hæresiarchæ.

Andreas Osiander, vnus ex confessionistis, sed propter nouas hæreses, ipsis etiam confessionistis hæreticus, docuit, Charitatem, & Iustitiam, & Sapientiam, quibus homo iustus, & sapiens est, esse ipsam Dei essentiam: & Christum iustificare homines solùm, iuxta naturam diuinam. Vide Fridericum loco citato, & Surium in historia anni 1551.

Io. Brentius non minimus inter confessionistas, docuit, Christi humanitatē ab ipsa Incarnatione, semper fuisse vbique. Vnde nati sunt Vbiquistæ, aduersus quos acriter diu pugnarunt Theodorus Beza, & alij. Vide Surium in historia anni 1564.

Matthias Flaccius Illyricus auctor præcipuus historiæ centuriatæ Magdeburgensis, & Lutheranorum rigidorum Pater, præter alia stultissima dogmata, docuit peccatum originale esse substantiam. Vide in nostris controuersiis lib. 5. de amissione gratiæ c. [illegible]

Libertini auctore quodam Quintino Piceardo, docent, licitum esse simulate, & dissimulare fidem, & religionem, & cum omnibus communicare: vnum esse tantùm spiritum immortalem; Angelos, & animas hominum non esse immortales: Christum non verè obijsse in cruce, sed opinione tantùm. Alia multa docent, sed clam, & inter se. Quorum non alium auctorem habeo, nisi Ioannem Caluinum, hæresiarcham, in libro contra Libertinos, vbi dicit, sibi notum esse, multa millia esse in hac secta.

Valentinus Gentilis, patria Consentinus an. 1558. Arianismum renouans docere cœpit, tres personas diuinas esse tres spiritus æternos, essentiali numero differētes: sed Patrem esse maiorem filio, & Spiritu sancto. Ob quam hæresim ab ipsis hæreticis Bernæ capite plexus est. Extat hęc historia apud Benedictum Aretium, auctorem damnatum, quem citamus, quia alios non habemus.

Franciscus Dauid cum cæteris ministris Transsyluanis, nouis Samosatenis, & Ebionitis: docent, solum Patrem esse Deum verum; Filium, & Spiritum sanctum esse virtutes Dei, non distinctas à Patre persona, vel relatione, vel essentia. Christum esse purum hominem, sed dici Verbum Dei, quia verba Dei annunciauit, quomodo Io. Baptista dicitur vox. Vide, si placet, in nostris controuersijs, lib. 1. de Christo cap. 1. & 2.

Varia.

Caluinistæ sub nomine Geuseorum, id est, vilium personarum, Belgiũ tumultibus replere incipiunt, anno 1566.

Hoc ann. 1571. ingens victoria naualis de Turcarum classe à Christianis reportata est, cùm sancto fœdere iuncti essēt Pius V. Papa, Philippus ij. Rex, & Resp. Venetorum.

An. 1572. mense Nouembri apparuit noua stella mirę pulchritudinis in signo Cassiopeiæ, & durauit vltra annum, & paulatim minui cœpit, donec euanesceret.

Ordo Clericorum Minorum à Sixto V. confirmatur anno 1588.

Ordo ministrantiũ infirmis cōfirmatur à Gregorio xiv. ann. 1591

Clemens VIII. anno Iubilæi 1600. multa præbuit exempla pietatis, & humilitatis, nō solùm obiens frequenter septem Ecclesias: sed etiam peregrinis pedes lauans, & eorum victui largiter prospiciens.

Sic nonnulla restituet Lector, quæ in aliquot exemplaria irrepserunt.
Numerus paginam designat, litera (l) lineam.

Pag.18.linea gustimus,lege,lib.2.de doctrina. 24.l.cælestem,lege,Euangelium, 25.l.Græci, lege,Menologio l.vlt.lege,Hieron. post fol.36.lege,37. post fol.39.lege,40. pag.42.l.canonicas,lege,quæ explanatio an ea sit. 45.l.vlt,lege,Latini auctoris. 47.l.prima;lege, Ab anno Dom. 55.l.prima,lege,200,ad 300. 57.l.prima,lege,300.ad.400. 61.l.expli,lege,æqualitatem. 64.l.vlt.lege,noluisse omnia. 88 l.ria in,lege, 132. l.sequenti,lege,ad finem totius Commentarij 98.l.12.mira,lege,falsæ sunt. 105.l.prima, lege, 400. ad 500. 149.& 151.l. prima,lege,800.ad 900. 211.l.prima,lege,1300.ad 1400. in Chronologia,pag. 16.l. prima, lege, Chronologiæ.

Et si quæ talia incidant,fauens restitue.

